צדיקים במיתתן
קרויים חיים

סיון

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכ"ה (כ"ה ל"ב) יומם ולילה (ירמיהו ח)

לזכר נר דודי לענו... וללכט שושנים

ריזל

לע"נ ריזל בת משה אהרן ז"ל

email ZichronRaizel@gmail.com for a free copy

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

א סיון תרע"ג

רבי יוסף אהרן ב"ר אליעזר זאב זי"ע בעל יד יוסף מבוטשעטש

רבינו הרה"ק רבי יוסף אהרן מארילוס אב"ד בוטאטשט ודק"ק דארהוי הנקרא דער קליינער בעש"ט בעל יד יוסף נולד בשנת תקצ"ה בעיירה בוטשעטש לאביו רבי אליעזר זאב זי"ע האדמו"ר הראשון ומייסד שושלת חסידות בוטשעטש בוטושאן, מראשוני מפיצי דרך החסידות ברומניה. בן הגה"ק רבי חיים זי"ע מגזע הגה"ק רבי צבי הירש אשכנזי החכם צבי זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת סימא רויזא ע"ה

רבינו נולד כליקי נשגב וקדוש עליון אשר רבים נימוחתו לאורו ונושעו על ידו בדבר ישועה ורחמים, ובפרט נולד בבחינת ליקי גוזר וכאשר יצא מפיו הקדוש כן הי במשך שישים שנה הנהיג את ישראל.

בשנת תר"י נישא להרבנית הצדיקת מרת פערל ע"ה בת ר' לוי יצחק פרנקל אב"ד בוקרשט זי"ע. חותנו היה מיוחס למרן הבעל שם טוב זי"ע, ולהרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע ולהרה"ק ר' חיים משערנוויטץ בעל מאר מיים חיים זי"ע

כאשר נסתלק אביו ביום שישי ג' בטבת תרי"ב הוכתר רבינו למלמו"ר למלא מקומו שהיה אז אבדך בן שבע עשרה שנה. וסיפר שבמספר שבועות לאחר פטירת אביו נסע לשבות אצל הרה"ק ר' שלום מבעלזא זי"ע שביבדו לעלות לתורה בעלייה "שישי" וציווה לקורלו בכינוי "מורה מורינו" שנחשב לנדיר מאד בבעלז, כמו כן, אמר הרה"ק ר' שלום מבעלז לחסידיו: שאת דברי תורתו שאמר בשבת הבינו לאשורם רק שלושה, ביניהם היה רבינו.

בגיל שמונה עשרה הוסמך לרבנות על ידי הרה"ק ר' שלום מבעלזא זי"ע

כונה על ידי חסידי דורו בכינוי "דער קליינער בעש"ט" (הבעש"ט הקטן) בגלל מופתיו הגלויים. עד שהיה שגור בפי חסידים ברחבי רומניה וגליציה ש'כל מי שנגע ב'קלאמקע' (ידית) של בוטשעטש, נושע.

כיהן כמלמו"ר למעלה משישים שנה ונחשב לזקן המלמו"ריס,

בחגים ובשבתות מיוחדות כשחסידים רבים ערכו נסיעה אליו, היה בית מדרשו לר מהכיל את המון העם, ורק הרבנים והמיוחסים יכלו להיכנס פנימה, ושאר החסידים היו נשארים בחוץ.

במשך כל שנות הנהגתו לא נתן שילפיסו את דברות קדשו מטעם הכמוס עמו, חוץ מהשנה האחרונה בה הגיע להסתופף בצלו חסיד מופלג מגליציה שהעלה דברות קדשו על הכתב והסכים על ידו להדפיסם ומזה נשתיירה ברכה לדורות ספרו הק' 'יד יוסף' עה"ת תוכו רצוף אהבה והתעוררות לעבודת הבורא.

נסתלק בראש חודש סיון בשנת תרע"ג ומנחתו כבוד באוהל אביו בעיירה בוטשעטש

עד מלחמת העולם השנייה היו מגיעים ביום היארצייט וביום היארצייט של אביו אלפי חסידים מרומניה ומחולה לה לפקוד את המקום וסיפורי מופת נקשרו בציונו.

הרה"ח רבי מנחם מענדל מארילוס שליט"א מאנטווארפן סיפר את נס הצלתו המיוחד שקרה לו לפני כמה שנים כשבא להשתטח בציון הק' בבוטשעטשע, ובנס הפסיד את המטוס שטס בחזרה לאנטווארפן, דבר שעלה לו ביוקר אבל הציל את חייו כאשר שמעו כולם שאותו מטוס התרסק בדרך לבריסל.

את מקומו מילא מקום בנו הרה"ק ר' אליעזר זאב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מצבתו

בס"ד

ספר

יד יוסף

מכבוד אדמו"ר הרב הגדול הקדוש והטהור המפורסם צדיק יסוד עולם מופת הדור והדרו כקש"ת מרן **יוסף אהרן** זצוק"ל היה האב"ד בוטשעטשא ודק"ק דארהוי במדינת רומעניען בן לאחר צדיק הקדוש נר הדור צופה אספקלריא המאירה מקש"ת מרן **אליעזר זאב** זצוק"ל היה מהעדרן לזכר עולם יהי' צדיק דיק תבי אמן

קלוזש וקלויזענבורג
בדפוס של השותפים מרקשטרן עם פרעדרמאנן
הראשו לשלק

מתורתו של רבינו

הלומד מחבורו פרק אחד או הלכה אחת או פסיק אחד או דיבור אחד או אפילו אות אחד צריך לנהוג בו כבוד גו'. אין כבוד אלא תורה. (מסכת אבות ו') והוא אומרו נמי כאן הלומד מחבירו פרק אחד או הלכה אחת וכו' צריך לנהוג בו כבוד ר"ל: ישלימו לו מן השמים מדה כנגד מדה שיזכה לתלמידים חברים שמחכימים את רבם להוסיף לקח וחכמה על חכמתו להוסיף חכמה בתורתו בקדושה ולהעמיק בה וזהו הכבוד, שאין כבוד אלא תורה. (יד יוסף)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

א סיון תרפ"ח

רבי אליעזר דוד ב"ר עמרם גרינוואלד אב"ד סאטמאר בעל קרן לדוד

רבינו הגה"ק רבי אליעזר דוד גרינוואלד אב"ד סאטמאר בעל קרן לדוד זי"ע נולד בי"ד שבט תרכ"ו בטשארנא אונגארן לאביו הגה"ק ר' עמרם זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף אב"ד טשעטשאוויטץ זי"ע נין ונכד להגאונים הגה"ק ר' מאיר ב"ר יצחק אשכנזי מאייזענשטאט בעל פנים מאירות והגה"ק ר' צבי אשכנזי מלבוב בעל חכם צבי זי"ע ולמעלה בקודש הגה"ק רבינו יהודה ליווא בעל המהר"ל מפראג זי"ע בן הגה"ק ר' בצלאל מווארמייזא זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה, ולאמו הרבנית הצדקות מרת אסתר ע"ה

רבינו היה גאון מפורסם ולריך נשגב מופת הדור והדרו. בכל ימיו לחם מלחמתו של תורה, בכל כחו ונפשו תקן תקנות יפות ונאות, בנה בתי מדרשים ושערי תורה ותפלה לרשותיו ותפילותיו היו בדמעות ובבכי, שכל שומעו בכה עמו ושב בתשובה, במסירת נפשו לחם נגד הפושעים, ובכל פנה ופנה הרס קרן התורה והיראה. וסיפר בהיותו אב"ד סאטמאר הכריז רבינו איסור מלקנות בחניות של פושעי ישראל המחזיקים חנויותיהם פתוחות בשבת קודש, והרעיש על זה עד שרצו לערוך נגדו משפט בערכאות של גויים, ודרש ברבים שאינו חוזר מדבריו, ואפילו אם הערכאות יענשו אותו במאסר ר"ל הוא מוכן לקבל על עצמו מאסר ר"ל, ופושע ישראל אחד החליף נגדו בדברי חליפות ועזות ונענש במיתה משונה רח"ל(שו"ת ויען יוסף) בבחרותו למד אצל אחיו הגדול הגה"ק ר' משה אב"ד חוסט בעל ערוגת הבשם זי"ע בהתמדה נפלאה עד שדרשת בר מצוה שלו חבר בעצמו. בן ט"ז שנים נסע לישיבת הגה"ק ר' שמואל עהרענפעלד אב"ד מאטערסדלארף בעל חתן סופר זי"ע ושם כינו אותו בשם הכבוד ר' אליעזר חריף. וקבל סמיכה להורהה מאחיו הגדול זי"ע ומהרה"ק ר' חנניה יום טוב טייטלבוים מסיגעט בעל קדושת יום טוב זי"ע ומהגה"ק ר' נתן נטע לאנדא אב"ד אושפלין בעל עורה שחר זי"ע ומהרה"ק ר' שלמה האלבערשטאם מבאבוב זי"ע ומהגה"ק ר' יהודה גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי בעל קול יהודה זי"ע והיה מסתופף בצל הרה"ק ר' יהושע רוקח מבעלזא זי"ע ומבנו הרה"ק ר' יעקב דוב זי"ע ומהרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע. כשהגעו לפרקו בשנת תרמ"ט נשא לבתו של הגה"ק ר' יעקב רפאפורט מברליוב זי"ע ששם למד עם בחרים מופלגים כל היום. ובשנת תרנ"ה למד גם עם הישיבה גדולה של אחיו הגדול בחוסט. כשהי' בן ל' קבלו אותו בסערדאהעלי לדומץ ותפס ישיבה גדולה. ובשנת תרס"ו נתקבל לאב"ד לעהליס, ובשנת תרע"ג לאב"ד אויבערווישא ראמעניא, ובשנת תרפ"א ב' דראש חודש אדר ב' לאב"ד סאטמאר. שם נתרחב ישיבתו כת"ק תלמידים ישבו תמיד לפניו לשמוע מפיו תורה ועבודה. וגם היה דרשן מחונן ובני קהלתו התרשמו ביותר מדברי המוסר שהיה אומר בדרשותיו ברגשות קודש. פעם הצביע בדרשתו על יהודים שנמצאים במצוקה כלכלית, ולאשית דבר מקמצים בהוצאות לדברי קדושה ומצוות התורה, למי הם דומים, לאותו יהודי שנסע בספינה בלב ים קמה סערה גדולה שאיימה על שלוש הספינה, פנה רב החובל לכל הנוסעים ואמר עלינו להקל על כבוד הספינה ולכן כל הנוסעים מתבקשים לזרוק לים את החפצים שאפשר לוותר עליהם, קם היהודי ולקח את הטלית והתפילין שלו וזרקם לים.(עולמו של אבא) בשנת תרפ"ה נתקבל לאב"ד פאפא אבל לא מש מסאטמאר, ובשנת תרפ"ז התחיל בהדפסת ספרו קרן לדוד שו"ת חלק או"ח, שהקדיש רוב עתותיו אז לבדר הלכות לאוסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. וסיפר רבינו בעצמו שהיה לו סייעתא דשמיא בעת שעסק בספרו שפ"א שבהיותו חוץ לביתו בכפר כדי לנוח מטרדותיו ובהיותו פנוי כתיב משם איזה תשובות לשואלים, ונלרך לענין איזה בירור הלכה לעיין בתשובות מהרש"ל, ושם לא הי' בנמצא ספרים ושאל לאחד מבני הכפר אם יש מי שיש לו ספרים? והשיב שיש לו איזה גמרות ישנות ועוד איזה ספר, והביאם לו, והי' זה ספר שו"ת מהרש"ל.(הקדמה קרן לדוד) אבל רבינו לא זכה לגומרו בחייו כי בשבת קודש פרשת במדבר תרפ"ח חלש במחלת לבו שלאג תמיד בעבור תלמידיו וגילל ילומים ופרנס אלמנות, וידע שבא עתו וקידש וטיהר עצמו בהכנה גדולה מאוד, וספרו הנ"ל נגמר אחר פטירתו. הרה"ק ר' יוסף גרינוואלד האדמו"ר מפאפא בעל ויחי יוסף זי"ע שהיה תלמידו ואנשי ביתו, אמר רבינו היה נמגדולי הדור בימיו, ואעפ"כ ליוה למקרוביו לקחת הסכמה על ספרו מהגה"ק ר' מרדכי לייב ווינקלער בעל לבושי מרדכי אב"ד מאד זי"ע כי הגה"ק מרן החת"ס סופר זי"ע ליוה שלא ידפיסו שום ספר ללא הסכמה. וה' היימן האמת לקח אותו אליו לגנזי מרומים בראש חודש סיון בשנת תרפ"ח. ומנו"כ בעיר סאטמאר. רבינו לא נשאר אחריו זש"ק. וסיפר שבין המספידים היה הרה"ק ר' שלמה זלמן עהרנרייך אב"ד שאמלויא בעל אבן שלמה הי' זי"ע ועורר את הקהל לתשובה בענין צניעות ואמר: שהאליק נקרא מלבוש הדור ולמה לוקינו בחסרון האליק שהוא המלבוש? כי הקב"ה מעניש מדה כנגד מדה על אשר אין אנו משגיחים על נשותינו ובנותינו שלא ילכו במלבושי פרילות ושחץ. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הבית החיים בעיר סאטמאר

ספר

קרן לדוד

חידושי אורה

על התורה

מאת

הרב הגאון המופלא מוה"ר עמרם זצ"ל אב"ד דק"ק סאטמאר

בעל "עמרם" ומאמרים ליל שבת קודש

אחד מגדולי הדור ומאירי עינים

אחד מגדולי הדור ומאירי עינים

אחד מגדולי הדור ומאירי עינים

ב סיון תרצ"ו [א]

הרה"ק רבי ישראל ב"ר ברוך זי"ע בעל אהבת ישראל מווישזניץ

רבינו הרה"ק רבי ישראל האגער בעל אהבת ישראל מוויזניצא זי"ע נולד ביום ב' אלול שנת כת"ר בעיר ווישניץ כבן בכור לאביו הרה"ק ר' ברוך מווישזניץ בעל אמרי ברוך זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל בעל צמח צדיק ראש שושלת ווישניץ זי"ע)שהיה חתנו של הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע, שעל שמו נקרא רבינו) בן הרה"ק רבי חיים מקאסוב בעל תורת חיים זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל ראש שושלת קאסוב בעל אהבת שלום זי"ע בן הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד זי"ע בעל התפילה של מרן רבינו הבעש"ט זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת צפורה ע"ה בת הרה"ק ר' אריה ליב שפירא מזיטאמיר זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל אברהם אבא שפירא מסלאוויטא זי"ע בן הרה"ק ר' משה מסלאוויטא זי"ע הוא שפתח בית דפוס בסלאוויטא ונדפס בו ש"ס המפורסם "סלאוויטא" בן הרה"ק רבי פנחס שפירא מקאריץ בעל אמרי פינחס זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם אבא שפירא זי"ע מגזע הגה"ק ר' נתן נטע שפירא מקראקא בעל מגלה עמוקות זי"ע משפחתו מקורה מהעיר שפייאר ומכאן מקור שם משפחתו שפירא

רבינו היה נולד כגאון וקדוש, אביהן ואוהבן של ישראל. והיה מקרב מאוד אפילו אנשים פשוטים מאוד והראה להם יותרת הכבוד, היה מגדולי מנהיגי דורו, ורבבות יהודים ממזרח גליציה ומרומניה והונגריה הסתופפו בצילו. כיהן כנשיא ואמרכל הכולל דוויזניצא לצדקת רבי מאיר בעל הנס, ופעל גדולות ונפלאות למען יושבי ארץ הקדוש.

כיהן כרב העיירה בדעווליא והגליל שבמארמורש, ואחר כך כיהן כאב"ד וויזניצא.

הרה"ק ר' יחזקאל פאנעט בעל כנסת יחזקאל מדעעש זי"ע ראה פעם את רבינו בהיותו אברך, התבטא עליו: האברך הזה הולך עם רגליו על הארץ ראשו מגיע השמימה.

העיד הרה"ק רבי אהרן ראטה בעל שומרי אמונים זי"ע על רבינו שזכה לעין טובה ברוחניות. וכן אמר רבינו על עצמו: פון ווי ווייס איך אז איך בין ניט א פארפאלענער [מנין אדע שעליין יש בי ניט אלוקי, ואינו אבוד] אז איך זעה א יוד וואס ער איז גיט אפילו ער איז ניט מיינע האב איך עהס ליב.

וסיפר שפעם אחת ראה נכדו הרה"ק ר' יהודה הורוויץ מדזיקוב זי"ע איך שרבינו מחבק יהודי גס ומגושם ולא יכל לסבול זאת, אחר כן שאל את זקינו רבינו: איך הוא מקרב כל כך לאנשים כאלו? אמר לו רבינו: למדנו קדש עצמך במותר לך, (מסכת יבמות כ') אפילו אם אין מחויבין מצד הדין. (בשם כ"ק אדמו"ר מהולדות אברהם יצחק שליט"א)

פעם באמצע תפילת שבת קודש כשהגיע בברכת אהבה רבה לסיום הברכה הבוחר בעמו ישראל באהבה הלך ממקומו לאיש שהיו מרננים עליו שגילה את זקנו באותה שבת בבוקר, וחיבקו באהבה עזה באומרו: הבוחר בעמו ישראל באהבה. גדול וצדיק אחד שאל את רבינו מדוע הוא מקרב פושעים וחוטאים, הלא כבר יצאו מקהל ה' ואינם רוצים לחזור למקום שורשם, וכן מוכח שהרי כל דברי מוסר שמטיפים להם נופלים על אוזניים ערלות, והשיב לו בדרך משל, למה הדבר דומה, לשיכור שהולך בדרך ויש לפניו בור עמוק ומסוכן, ומרוב שכרותו אינו נותן אל לבו כלל שעוד מעט יפול לבור. והנה האיש שעומד מן הצד ורואה את השיכור בסכנה, הולך מיד ותופס אותו שלא יוכל להמשיך בדרכו עוד ולא יפול לבור, וכעיזזה צריך להחזיק את הפושע שלא יפול עוד. (פניני תורה וחסידות)

סיפר הגה"ח ר' שלום הכהן ברלנדר ראש ישיבת בעלזא, וראש הכולל קדושת אהרן בעל חוקת היום זצ"ל שפעם ראה רבינו בתחנת הרכבת ביעבלסלב, ובין האנשים עמד שם יהודי מנוול מעורע ומוכה שחין רח"ל, שאנשים התרחקו מלעמוד בד' אמותיו, ורבינו ברוב אהבתו לכל יהודי, חיבקו ונישקו כאהבת אב לבנו. (פניני תורה וחסידות)

פעם אמר רבינו: יש לליקים הרואים דינים או קטרוגים על בני אדם, וכדי לפטרם מזה יכו או יקללו, אני איננו יכול לא להכות וכן לא לקלל, אכן כדי להמתיק מהאדם את הדינים הנני מלגג עליו בשעת חלוקת היין. [והיתה זאת מילתא דשכיחא, שהמשמשים הבחינו שרבינו שכח לשלוח לחיים לפלוני, וניסו כמה פעמים להזכיר שישלח לו, אך הוא התעלם מהם.

דרכו של רבינו היה להשפיל את עצמו בדברי גנאי ובוז לפני אלו ששחרו לפתחו, וכה היה אומר להם: הנה מגיע בוקובינער יונגאטש (כי מולאו ומקורו היה בויזניץ שבבוקובינה, ובאיזור ההוא גרו הרבה מתחדשים, פוחזים וריקים – מצד זה נתהוה אחר המלחמת העולם הראשונה שהביאה בעקבותיה רוחות זרות לסביבות אלו. ומכיון שהתחיל אז הנהגתו בגרוסוורדיין שיושביה היו ירא ה' המדקדקים בקלה וחמורה, אמר להם על עצמו כן) מתלבש ב'קפוטה ושאר בגדי משי, ומרמה את העולם פעם אחת עת היותו בקארלסבאד נחלה שם אחד מקרובי רבינו, הלך רבינו בכל יום לבקרו, ושאלו אותו מדוע הוא הולך בכל יום כי היה לו לטורח גדול? והשיב: אני אוהב לקיים דברי חז"ל: המקרב את קרוביו להנשא את בת אחותו עליו הכתוב אומר (ישעיהו נח, ט) אָז תִּקְרָא וַה' יַעֲנֶה (מסכת יבמות ס"ב -ס"ג) ואמר: טעם הדבר שברכו אותו חז"ל בברכה זו אז תקרא וג"ו כי האיש שמקרב קרוביו מקרב גם את ה' יתברך שהוא גם כן קרוב כדכתיב: קָרוֹב ה' לְכָל קֹרְאָיו (תהלים קמ"ה י"ח) וממילא הוא נענה מה' יתברך על בקשותיו כדכתיב: קרוב יהוה לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת. (אור ישראל)

רבינו היה רגיל לסיים ולחתום אמירת ה'תורה: ומדרך הטוב להיטיב, ממילא נשפעים חסדים ורחמים, כי מאחר שדרך הטוב להיטיב והקב"ה רוצה להפיע טובות לבני ישראל משום הכי נשפעים ממילא שפע ורחמים לישראל.

מתורתו של רבינו מאת בנו הרה"ק בעל אמרי חיים זי"ע שאמר בשמו

הרה"ק בעל אמרי חיים מויזניץ זי"ע אמר בשם אביו שהרודף אחר המותרות כדי לדמות עצמו לאחרים, והוא אינו בעל יכולת, הרי הוא משול לאותו הלך שראה בדרכו סוס ועגלה בנסיעתם, והחליט לרוץ בעקבות העגלה ולהשיגה, כי הרי בסך הכל מדובר בסוס אחד, אולם אותה העגלה היתה במירוץ אחר עגלה שלפניה שהיתה רתומה לשני סוסים, מאחר והבעל עגלה החליט שאין

מתורתו של רבינו

אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כֹּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל. (פרשת נצבים כ"ט ט') אתם אותיות אמת שעל ידי אמת נצבים. כמו שאמרו חז"ל: קושטא קאי שיקרא לא קאי. (מסכת שבת ק"ד) (אור ישראל)

רבי יונתן אומר, כל המקיים את התורה מעני, סופו לקיימה מעושר. (מסכת אבות ד' ט') פירש רבינו: כל המקיים את התורה מעני, אין עני אלא בדעת (מסכת נדרים מ"א) סופו לקיימה מעושר, שעתיד לקיים המצוות מעושר, מתוך הבנה ומתיקות במצוה

אומר היה רבינו בשם האלשי"ך הקדוש, לפרש מקרא שכתוב: וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וַאֲנִי אֶשְׁמָע. (ישעיה ס"ה כ"ד) דהנה שלשה ברכות ראשונות ואחרונות של תפלת שמונה עשרה נקראות: ברכות השבח, והאמצעית הם של בקשה, כי מפני שמסדר תחילה בשבחו של מקום לכן זוכה שיתקבלו תפלותיו, והיינו דכתיב "טרם יקראו ואני אענה" שכבר לפני ברכות הבקשות אענה על תפילותיהם, משום "עודם מדברים ואני אשמע", שטרם הבקשות הם מסדרים שבחו של מקום, ולכן כבר בשעה שהם מודים ומשבחים "רופא חולים ומתיר אסורים" כבר אז אמלא משאלותם לטובה.

ב סיון תרצ"ו [ב]

הרה"ק רבי ישראל ב"ר ברוך זי"ע בעל אהבת ישראל מווישזניץ

בזה שמתנהג במעשי אלמו"רות, ובכך גוזל את כספם שמכניסים לפדיון נפש. והיה מסיים ואומר להנכנס אליו: נו, גם אתה מאותם טיפשים שנותנים לו כסף!? (פניני תורה וחסידות)

פעם נכנסה אליו אשה פשוטה מאד, וכדינו כדרכו שב ואמר לה את כל הדברים האלה, עמד שם חסיד אחד ואחרי שילאה האשה העז ושאל את רבינו: בשלמא אנחנו, יודעים זה כבר שאלו רבינו יש דברים שאי אפשר להבין ולהשיג, ולכן אף כאשר שומעים דברי גנות שרבינו אומר על עצמו אין אנו חוששים לכך, אבל אשה זו מרוב תמימותה תקבל את דברי רבינו לאמתם, וכשתלך תספר גנותו של רבינו שהיא עצמה שמעה מפיו, הביט עליו רבינוו־הגיב בחריפות, ולטעמיך, וואס טיסטו מיט המהרהר? היינו לשיטתך שהנך סובר שהנני רבי איך אתה שואל שאלות, הרי זה כלול בגדר מהרהר אחרי רבו. (פניני תורה וחסידות)

וכמו כן הוא יזעם שלא החזיק רבינו את עצמו לרבי, ואף גינה וביזה את עצמו בביטויים שונים שלפי האמת אינו כי אם איש שפל ונבזה. היה מרגלא בפומיה, שהתייצב על כסא האלמו"רות כמו "שיסטר בענקל", פירוש כמו שסנדלר מורים לבניו את אומנותו שהוא התעסק בה במשך ימי חייו, כמו כן נתעטר בכתר האלמו"רות מחמת אבותיו ששימשו בכך, אך הוא מעצמו אינו ראוי כלל לזה. (פניני תורה וחסידות)

וסיפר שפעם אחת שהה בקארלסבאד והגיע דוור גוי ושאלו אם הוא "רבינער האגער" כי הגיע מכתב עבורו, נענה רבינו בשלילה, שהוא אינו ה'רבינער', ולפיכך לא העביר לו המכתבים. אלהכי והכי הגיע הגבאי שעוד הספיק לפגוש את הדוור עם המכתבים בידו, וכששאלו מדוע לא העבירם השיב שהאיש אמר לו שאינו רבי, ניסה המשמש להגיד לו שאכן הוא הוא הרבי מוויזניץ, אך הלה לא האמין לו שהרי שמע הודאת 'בעל דין' להיפך. וכמדומה שבסוף הצליח רק אחרי הרבה עמל ויגיעה להוכיח לו, שהאיש הזה הוא הוא הרבי מוויזניץ, ואז מסר את המכתבים. כשסיים הגבאי מלדבר עם הדוור, נכנס אל הקודש ושאל "בשלמא לנו אומר רבינו שאין הוא אלמו"ר ניחא, אך מה איכפת ליה לומר לגוי זה שהוא כן רבי, ובכך היה חוסך וויכוחים מיותרים?", השיב לו רבינו: לעולם איננו רבי, ומה אעשה שהעולם טועים בי ונוהגים בי מעשי אלמו"רות. והנה לאחר שיסלחו ימי ושנותי, כשיתבעו אותי בב"ד של מעלה מדוע לא מלאתי חובתי בעולמי כמו שרבי ומנהיג צריך לעשות? אשיב שמעולם לא הייתי רבי, וכי מה פשעי ואשמי אם אחרים טעו בכך. והיה אם פעם אחת במשך ימי חיי בעלות הזה אסכים ואולה שהנני "רבינער הגר", אפילו לגוי, נמלא אמרתי וקבלתי על עצמי את התואר רבי, ואיך אוכל לתת דין וחשבון על כך, וכי מלאתי ועשיתי מה שרבי צריך לעשות לחסידיו. (פניני תורה וחסידות)

פעם אחת נסע רבינו בכבכת ושב לילו אחד מחסידי דזיקוב שלא הכירו, ולאחר אותו חסיד שהוא חובש כובע רגיל כאחד החסידים ובא עמו בדברים, בתחילה שאל אותו החסיד היכן הוא מתגורר, השיב רבינו: שהוא דר בוויזניץ, וכששאל אותו במה הוא בקי, ענהו שהוא לומד מעט חומש עם רש"י, שאל אותו אם זכה להכיר את האמת לדיק, וענה לו שלא זכה להכירו רק ראהו, שאל אותו אם זכה להכיר את האמרי בכוך בנו של האמת לדיק ואביו של האהבת ישראל, וענהו באותו סגנון שרק ראהו, שאל אותו החסיד: ומה אתה אומר על הרבי הנוכחי הדר בוויזניץ? הגיע רבינו את ידו בביטול, כאומר שאין מה להתפעל מאותו לדיק, כששמע החסיד את דברי שבינו לספסל, מלמל לעצמו: בקושי לומד חומש עם רש"י ויודע לומר מבינות על לדיקי הדור... רק כשהגיעו ליעדם וראה את קהל האלפים שהצטופף בבית הנתיבות לקבל את פני רבינו, הבין החסיד ליל מי יצב. (פניני תורה וחסידות)

ונכון לציין מה שפירש רבינו: ואל תאמן בעצמך עד יום מותך. (מסכת אבות פ"ב משנה ד') לכאורה הוא נגד ממאמר חז"ל: אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם

הבדל רב בין סוס אחד לשנים, וכמו כן העגלון שרכב והנהיג את שני סוסיו היה בדעתו להספיק לעמוד בקצב הנסיעה של הכרכרה שלפניו שהיתה רתומה לארבעה סוסים אבירים, וכך גם זו ניסתה למהר ולהשיג מכונית שנסעה בסמוך, ואילו נהגו של הרכב סבור היה שמהירותו כמהירותה של הרכבת הקרובה. והנה אמנם כל אחד חושב שבינו לבין קודמו אין החילוק רב, אולם על כולם לדעת שאין הרדיפה נעצרת בקודמם, אלא אף הקודם וזה שלפניו כולם אצים ורצים. וכך הם גם פני הדברים אצל הרודפים אחר המותרות שיש לאחרים, דומים הם להלך שרדף אחר הרוח...

הרה"ק בעל אמרי חיים' זי"ע היה רגיל לומר בשם אביו שכלל הוא שצריך האדם להיות טוב לכל אחד אבל לא עם כל אחד, היינו שחייבים לסייע ולעזור לכל יהודי ולהיטיב לו עד כמה שידו מגעת, אבל לא יתחבר אלא עם מי שעל ידו יוסיף לו יראת שמים טהורה, ואפילו על קרובים שדרשו בגמ' (מסכת יבמות ס"ג) על הפסוק: אָז תִּקְרָא וַה' יַעֲנֶה. (ישעיה נ"ח ט') אז תקרא וה' יענה - זה המקרב את קרוביו. שאכן מצוה גדולה וחשובה היא אולם דוקא באופן שיהא טוב לכל אחד ולא עם כל אחד. וכך רואים במעשי האבות שאברהם על אף שבקש להפרד מלוט, עם כל זה הבטיחו כי מוכן הוא לעזרתו תמיד וביום בו יהיה זקוק לטובתו יעמוד לצדו וכמו שפירש רש"י: אִם הַשְּׂמֹאל וְאֵימְנָה - בכל אשר תשב לא אתרחק ממך ואעמוד לך למגן ולעזר", (פרשת לך לך י"ג ט') ואכן כשנשבה על ידי המלכים מקרא מלא דבר הכתוב (לקמן י"ד י"ד) וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ שְׁמֹנֶה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיִּרְדֹּף עַד דָּן. שרדף אחרי השובים כדי לשחררו, ואף העתיר להתפלל בעבורו כשהיה סדום, ואמנם זכותו של אברהם עמדה לו ללוט כמו שנאמר (לקמן פרשת וירא י"ט כ"ט) וַיְהִי בְּשַׁחֵת אֱלֹהִים אֶת עָרֵי הַכִּכָּר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיְשַׁלַּח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה בַּהֲפֹךְ אֶת הֶעָרִים אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֵן לוֹט.

ספר
אהבת ישראל
על
מועדים הדרש השנה
תשרי – אדר

מרבינו בדרך צחות

כל מה שאומר לך בעל הבית עשה חוץ מצא (מסכת פסחים פ"ו) אמר בדרך בדחותא: כל מה שאומר לך מה שהעני אומר לך, אתה בעל הבית עשה, חוץ מצא אם העני אומר לך צא זאת לא תצייית ליה שאז שוב אין אתה בעל הבית ולא צריך לשמוע אליו. (אור ישראל)

תניא ג' דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה עמו הוסיף יום אחד מדעתו. (מסכת שבת פ"ז) הענין אמרו: וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעָשְׂתִּי עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ אֲלֵהֶם. (פרשת דברים א' ג') ומובא ברש"י: מלמד שלא הוכיחן אלא סמוך למיתה ממי למד מיעקב שלא הוכיח את בניו אלא סמוך למיתה אמר ראובן בני אני אומר לך מפני מה לא הוכחתיך כל השנים הללו כדי שלא תניחני ותלך ותדבק בעשו אחי ומפני ד' דברים אין מוכיחין את האדם אלא סמוך למיתה כדי שלא יהא מוכיחו וחוזר ומוכיחו ושלא יהא חבירו רואהו ומתבייש ממנו וכו' כדאי' בספרי וכן יהושוע לא הוכיח את ישראל אלא סמוך למיתה וכן שמואל שנא' (ש"א יב) הנני ענו בי וכן דוד את שלמה בנו. שאין לומר מוסר אלא אם כן שיהיה בבחינת סמוך למיתה ולבו נשבר בקרבו אז יכול לומר תוכחה, והנה אמרו רז"ל: וְשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתְךָ (מסכת אבות פרק ב' י') ואמרי בש"ס: שאלו תלמידיו את ר"א וכי אדם יודע איזהו יום ימות אמר להן וכל שכן ישוב היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה. (מסכת שבת קנ"ג) וזאת הוסיף משה מדעתו יום אחד שתמיד יקיים ושוב יום אחד לפני מותו כדי שיוכל לומר תוכחה לישראל. (זכרון ישראל)

ביום טוב סוכות פעם אחת פנה רבינו אל אחד מחסידיו ואמר לו: היום הוא האושפיזין שלך! הלה עמד משתומם, כי לא היה לו שם אחד מהרועים, הפטיר רבינו בצחות: אם לא היום מתי כן? והסביר על זה בנו בעל אמרי חיים: שכוונת רבינו היתה להזכיר את הענין (מסכת אבות א' י"ד) אם לא עכשיו אימתי. (קדוש ישראל)

אין מוקדם ומאוחר בתורה (מסכת פסחים ו') מי שהולך בדרך התורה אין לו להקפיד אם מקדימין אותו או מאחרין אותו לאיזה דבר או כיבוד. (אור ישראל)

מבאר היה רבינו בדרך צחות את הפתגם השגור בפי הבריות: כח ליגט אין שיסל, [הכח טמון בצלחת האכילה] שיתל (שיסל) נוטריקון: שִׁוִּיתִי ה' לְנֶגְדִּי תָמִיד. (תהלים ט"ז ח') (קדוש ישראל)

חכם אחד שהיה עומד בראש אסיפת רבנים ביקר את רבינו שיברך אותם שתשרה שכינה במעשה ידיהם, וענהו רבינו: ישראל מברכים שלא עשאנו אשה, ואשה מברכת שעשאנו כרצונו, ישראל מברך שלא עשאנו עבד, ורב נקרא עבד [אולי על פי הגמרא: אמר להם כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם עבדות אני נותן לכם שנאמר (מלכים א' י"ב,ז') וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר אִם הַיּוֹם תִּהְיֶה עֶבֶד לָעָם הַזֶּה. (מסכת הוריות י"א - י"ב) או על פי הידוע מהגאון יעב"ץ זי"ע שבירך שלא עשאנו אב"ד] אם כן היה צריך רב לברך שעשאנו כרצונו, ולמה אין מברכין כן? לפי שיש כמה רבנים שאינם לפי רצונו יתברך, ואם תכוונו לשם שמים בטח תשרה שכינה במעשה ידיכם. (אור ישראל)

פעם אחת סיפרו לרבינו על גדול וצדיק אחד שהקפיד על רב אחד שלא בא אליו לקבל פניו. אמר רבינו אני מתפלא על אלה שבאים אלי והוא מקפיד על מי שלא בא אליו. ורגיל רבינו לפרש: איזהו חכם המכיר את מקומו (מסכת תמיד ל"ב) שצריך לידע שבכל מקום שמושיבין אותו שם הוא מקומו, ולא יקפיד ממילא על שום מקום שישיבו אותו שאינו לפי כבודו, כי ידע ששם מקום הנכון לו. (זכרון ישראל)

חסיד אחד שהיה סוחר עורות קנה פעם בחורף אלפי עורות ולא מצא להם קונים, בהתקרב הקיץ, חשש שהעורות יתקלקלו והזבובים יתאספו בהמוניהם, בא אל רבינו וסיפר על חששותיו והתאונן: כי אין קונה לעורות. השיבו רבינו בצחות: דו ברויכסט דען מער ווי איין קונה? [וכי זקוק הנך ליותר מאשר קונה אחד?] זמן קצר לאחר שובו לביתו, בא קונה אחד וקנה ממנו את כל העורות. (נזר ישראל)

ביישוב אחד ליד קולומייא כיהן רב בשם ר' מאיר, אשר ריננו אחריו שהוא נוטל שוחד מבעלי דין וכן מנפיק הכשרים מפוקפקים תמורת בצע כסף, ורבינו הזדמן פעם לאותו היישוב, ואז בא לפניו יהודי אותו יישוב, וסיפרו על מעשי רבם, וביקשו את רבינו שיוכיחהו קשות על מעשיו. ברם רבינו לא הסכים לשנות משיטתו ודרכו, בין הבאים מכל האיזור היה גם אותו רב, אשר נכנס לרבינו עם קוויטל בידו, הושיבו רבינו על ידו וסח לו: כידוע סגולה לאדם שלא ישכח שמו ליום הדין שיאמר בסוף השמונה עשרה פסוק שבו רמוז שמו. לכאורה מי אינו זוכר את שמו, והלא קוראים לו בשמו עשרות פעמים ביום? אלא מאי כנראה נתקן הדבר עבור הרבנים שאין קוראים להם בשמם ופונים אליהם רק בתואר "רב" לכן בא הפסוק ומזכיר להם את שמם, הנה כבודו למשל שמו "מאיר" ועליו לזכור תמיד את פסוקו: מִפְקוּדֶיךָ אֶתְבּוֹנָן עַל כֵּן שָׂנֵאתִי כָּל אֹרַח שָׁקֶר. (תהלים ק"ד ק"ד) הבין הרב את הרמז, ומאז שינה את אורחותיו (אור ישראל)

ב סיון תרצ"ו [ג]

הרה"ק רבי ישראל ב"ר ברוך זי"ע בעל אהבת ישראל מווישזניץ

ולא חטא שוב אינו חוטא שנאמר רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר (שמואל א' ב' ט') דבי ר' שילא אמרי כיון שבאה לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה ואינו חוטא שוב אינו חוטא. (מסכת יומא כ"ח) אך הפירוש הוא ואל תאמן בעצמך, שלא יאמין בעצמו שהוא לדיק וכבר השליט את עצמו זאת מחיוב, עד יום מותו. (זכרון ישראל)

ביום מלאות לו ט"ו שנים בא בברית הנישואין עם הרבנית הצדיקת מרת הינדא ע"ה בת הרה"ק ר' מאיר הורלוויטץ מדזיקוב בעל אמרי נועם זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי לבי בעל זרע קודש/אילה שלוחה רשם שושלת ראפשיץ זיע"א בן הרה"ק ר' מנחם מענדיל מלינסק זיע"א

ונכון לביין מה שאמר רבינו פירוש על הפסוק: עַל כֵּן יַעֲזָב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ. (פרשת בראשית ב' כ"ד) "אשתו" ר"ת אהבת התורה וירא"ת שמים, כי כל זמן שהבן בבית אבותיו המה מדריכים אותו בדרך התורה והמצות, וכשנשא אשה צריך לדבק בעצמו בתורה וירא"ת שמים, ועל זה רמז ודבק באשתו, שידבק באהבת תורה וירא"ת שמים. (אור ישראל)

כשנסתלק אביו בעל אמרי ברוך זי"ע ביום כ' כסלו בשנת תרנ"ג, החל להנהיג את עדת חסידי וויזניץ. בשנת תרס"ג הקים בוויזניצא את ישיבת 'בית ישראל' שרבנים תלמידי חכמים וחסידים יצאו מבין כתליה.

במלחמת העולם הראשונה נמלט לגרוסווארדין שבטרנסילבניה, שם התגורר עד סוף ימיו

פעם הגיע לרבינו יהודי שהיה שרוי בצרה גדולה ל"ע, ושח לרבינו בלב נשבר כי לר לו מאוד, ובכר בתו מיט עד נפש, אמר לו רבינו: "נפש" ר"ת נע פעי שעמיט (מילים בלע"ז – שפירושם: האב נישט קיין מורא) וליהודי היתה הבוחה. (נזר ישראל)

פעם בא יהודי לרבינו ותינה את צרתו על שכן רע המפחידו תדיר, דבר הגורם לו לחיות בפחד מתמיד, אמר לו רבינו: פח"ד ר"ת פרנסה חיים דעתן! ומאז סרה מאיתו צרתו, ועמה הפחד ממנו סבל. (נזר ישראל)

כאשר היה רבינו בשנה האחרונה בקארלסבאד יצא רבינו על הספסל אצל המעיין עם השו"ב הרה"ח ר' מאיר כהנא מווילחאוויץ ז"ל והספסל היה ארוך, ובצד השני יצא איש אחד ולא ניכר עליו שום סימן יהדות, ופתאום קם אותו האיש ובא לפני רבינו ושאל: דער הערר איז שוין איין אלטער מאנן? ואתה רבינו ולא ענהו, ואחר כן שאל כמה ימי שני אזוני, וגם כן לא ענהו רבינו כלום, ואחר כן אמר אותו האיש אזוני הוא בן שמונים שנה, והשיב רבינו האמת שאני בן ע"ה שנים. ותיכף פנה ואמר רבינו להשו"ב הנ"ל: בא נלך מכאן, בהתרגשות, והלכו משם, ואמר רבינו להשו"ב בזה"ל: זה האיש אינו יהודי אבל הוא אין אשם בכפו על זה כלל, כי הוא שליח מן השמים שיזכירני כמה ימי חיי, הגם שאין צריכין להזכירני כי אני איני שוכח אפילו רגע אחד, אף על פי כן הוא שליח מן השמים. ופתח ואמר פרשה שאל את יעקב: כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ? וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל פַּרְעֹה יְמֵי שְׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה מְעַט וְרָעִים הָיוּ יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי וְלֹא הִשִּׂיגוּ אֶת יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אֲבֹתַי בִּימֵי מְגוּרֵיהֶם. (פרשת ויגש מ"ו – מ"ז ט') ודקדק מה שאמר רעים ניחא, כי היה לו צרות הרבה, עשו, לבן, דינה, יוסף, אבל למה אמר לו מעט (בפרט שהלא לא היו מועטים כל כך לפי חיי אבותיו) ? רק כוונת יעקב אבינו ע"ה היה שלא עשה רק מעט מצות ומעשים טובים ועל כן המה רעים, שלא עבד בהם ה' יתברך כראוי, ועל ידי זה ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי, שאצל אבותיהם אבינו ע"ה כתיב : וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים (פרשת חיי שרה כ"ד א') כידוע שתיקן את כולם העבודתו הקדושה. (אור ישראל)

נסתלק לגנזי מרומים בליל שבת קודש ביום ב' סיון תרל"ו בגרוסווארדיין ושם נטמן, ובשנת תש"י הועלה ארונו לארה"ק ונטמן בבית החיים הסמוך לקרית ויזניץ בבני ברק.

נשאר אחריו בניו הקדושים: הרה"ק ר' מנחם מענדיל מווישווא בעל שארית מנחם זי"ע, הרה"ק ר' חיים מאיר בעל אמרי חיים מווישניץ זי"ע, הרה"ק ר' אליעזר האוגער אב"ד וא"ס וויזניץ בעל דמשק אליעזר זי"ע, הרה"ק ר' ברוך ראשי שושלות סערט וויזניץ זי"ע, הרה"ק ר' שמואל אבא האוגער זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולה

דרכו בקודש היתה לעיין בכל המקורות והמאמרים המוזכרים בספר אשר בו למד, והיה אומר כי יש בזה סגולה לזכרון. (נזר ישראל)

בשמיני עצרת הוא הזמן המוכשר לקבל על עצמו עול תורה באהבה ובשמחה, ועל ידי זה יתבטלו כל הצרות. (אהבת ישראל)

פעם אחת נחלה אחד מנכדי רבינו מחלה אנושה והרופאים אמרו נואש אין תרופה למחלתו, ובא אבי הילד חתנא דבי נשיאה לפני רבינו בלב נשבר וסיפר לו מאמר הרופא היותר מומחה שאין תקוה ח"ו שיתרפא הילד. ענהו רבינו אני אומר לך שתהיה לבך נכון ובטוח שיתרפא הילד, ולא תתייאש בשום אופן, ואז בעזרת השם יתברך יהיה רפואה שלימה לילד. כי הש"ס אומר: תנו רבנן שלשה שותפין יש באדם: הקב"ה ואביו ואמו. אביו, מזריע הלובן שממנו עצמות וגידים וצפרנים ומוח שבראשו ולובן שבעין. אמו, מזרעת אודם שממנו עור ובשר ושערות ושחור שבעין. והקב"ה, נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וראיית העין ושמיעת האוזן ודבור פה והלוך רגלים ובינה והשכל, וכיון שהגיע זמנו להפטר מן העולם, הקב"ה נוטל חלקו, וחלק אביו ואמו מניח לפניהם., אם כן איך יכול הקב"ה כביכול ליקח חלקו ולהפסיד חלקם? כמו שכתוב שם: אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי פוץ מלחא ושדי בשרא לכלבא, בלא הסכמתם? אך אם אב ואם מתייאשים ח"ו אז הוי כהסכימו לזה שיקח הקב"ה חלקו, ואחד יכול ליקח חלקו, על כן אתה לא תתייאש וישוב הילד לאתנו, וכן היה הילד נתרפא בקרוב. (אור ישראל)

איתא בחז"ל: ואמר רבי חנינא בר אידי למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמָּיִם (ישעיהו נ"ה א') לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. (מסכת תענית ז') וזה אפשר לכוון בפסוק: וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד. (פרשת בראשית א' ה') ויה"י ער"ב גימטריא עק"ב ענו"ה (303) על ידי זה זוכים ויהי בקר יום הששי הרומז למתן תורה כפירש"י שם ששי בסיון יום קבלת התורה א"ד בחשבון א' לאלף גימטריא ויה"י בק"ר יו"ם הששי" למדרגה זו עולים מן הארץ ממדת ענוה הרמוז בארץ ע"ד: ונפשי כעפר לכל תהיה על ידי שפלות הרוח זוכים לתורה הניתנה באור בקר של יום ששי בסיון ועל ידי ענוה ישמע ה' תפלתנו (כפירש"י ז"ל מסכת סוטה ה') להמתיק הדינים ברחמים וחסדים. (אהבת ישראל)

בספר הקדוש צמח צדיק איתא פירש על המשנה: הֶחָלִיל חֲמִשָּׁה וְשִׁשָּׁה. (מסכת סוכה פרק ה' משנה א') אשר חלי"ל גימטריא לח"ם (78) שהיא המשכת פרנסה טובה על ידי שמח"ה אותיות חמש"ה ושש"ה גימטריא תור"ה (964) רצה לומר שעל ידי עסק התורה בשמחה יכולין להמשיך השפעות פרנסה טובה עיי"ש. תור"ה שמח"ה בגימטריא תתקס"ד מספר לעינ"י כ"ל ישרא"ל בראשי"ת בר"א אלקי"ם בסוד אלף א' שעל ידי תורה בשמחה זוכין ליחד ולחבר תפארת מלכות סוד את השמים ואת הארץ שמי"ם ארי"ץ בגימטריא חכמ"ה עוש"ק כבו"ד על ידי תורה בשמחה זוכים ליחוד תו"מ ונמשך השפעת חכמה עושר כבוד סוד החליל חמשה וששה כנ"ל. (אהבת ישראל)

ממנהגי רבינו

בליל שבת קודש לפני עריכת שלחנו הטהור, למד את שיעוריו בספרי אבותיו, וכן הספר של"ה הקדוש, תולדות יעקב יוסף, נועם אלימלך, כמו כן הקפיד ללמוד כל שבוע את האור החיים הקדוש על הפרשה. וכשלא הספיק, סיימו בשבוע הבא. (נר ישראל)

רבינו הזמין פעם את הרה"ק מרן רבינו יואל טייטלבוים בעל דברי יואל/ויואל משה מסאטמאר זי"ע לקידושא רבא בשבת קודש אחר התפלה, כשהיו יחדיו שניהם במרחץ, וכידוע היה רבינו רגיל להאריך בזמירות שירות ותשבחות, והיו מזמרים ומנגנים הרבה, ולעומת זה הרה"ק מסאטמאר כמנהג בית אבותיו הקדושים, לא היה מאריך הרבה בזמירות, ולא היו מנגנים רק חרוזים אחדים, וכן היה אז שהחסידים האריכו בזמירות, וראה רבינו שהרה"ק מסאטמאר לא רגיל בזה, ונענה רבינו להרה"ק מסאטמאר, אצל שבט לוי כתיב: זאת אשר ללוים מבן חמש ועשרים שנה ומעלה יבוא לצבוא צבא וגו', ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד, ושרת את אחיו וגו', (פרשת בהעלותך ח' כ"ד – כ"ה) ולכאורה קשה דהלא אחד מעיקרי עבודת הלוים היה השיר, וכידוע שבזה הכניסו רושם התעוררות לתשובה בלב כל בני ישראל, ואם כן למה יופסל הלוי בשנים, ולמה לא ימשיך בעבודתו לעורר את לבב אחיו בתשובה לעבודת הבורא. אולם הכוונה הוא, שעד חמשים שנה הוצרך הלוי לעשות פעולה זו, דהיינו לשיר ולזמר, כדי לעורר לתשובה את לבב בני ישראל, אבל מבן חמשים שנה, לא היה צריך עוד לכל זה, כי כבר היה במדריגה גבוה כל כך, שלא ימלט שלא יכניס בלב אחיו הרהור תשובה, כי לצד גודל השלמות המוחלט באותו צדיק הנמצא בו, יעשה רושם חזק בלב כל אדם מבלי שום פניה אחרת, ובזה לבד ושרת את אחיו, ועבודה לא יעבוד עוד. וסיים רבינו בזה"ל: מיר ברוכין נאך צו זינגען, איר ברויכט שוין נישט צו זינגען. (מושיען של ישראל)

היה נוהג לרקוד בהתלהבות ובדבקות בשמחת תורה בהקפה הראשונה ובהקפה השישית, יחד עם כל הקהל, ולא היה רוקד באמצע לבדו. (זכרון יהודה)

ביום ג' מרחשון יארצייט של זקינו הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזשין זי"ע [כי הרה"ק זקינו הרה"ק ר' מנחם מענדיל בעל צמח צדיק ראש שושלת ווישניץ זי"ע היה חתן של הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע] התפלל לפני התיבה ואמר קדיש, אחר התפילה אמר על כן הוא מתפלל ואומר קדיש לאחזקוי נפשאי בכהני (מסכת חולין קל"ג) וסיפר רבינו: שחותנו בעל אמרי נועם מדזיקוב זי"ע היה נוהג שביום הילולא של גדולי הצדיקים אסף עשרה תלמידי חכמים ולמד משניות, ואמרי נועם: אמר שמקובל מרבותיו שאם לומדים משניות עבור נשמת מי שאינו נחוץ לו חוזר עילוי הלימוד על הלומדים ונשפע עליהם. (אור ישראל)

ב סיון תרי"ט

רבי יצחק ב"ר זאב זי"ע אב"ד טאהש ובערעגסאז

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי יצחק ראכליטץ אב"ד טאהש ובערעגסאז נולד לאביו הגה"ק ר' זאב וואלף זי"ע

רבינו היה גדול בתורה ולקחות שפל בכך וענוותן, ובעל צדקה גדול, וסיפוק מה שהיו נותנין לו בכל שבוע חלק לעניי העיר, והתמדתו בתורה היתה אין לשער וזכה לנסוע להגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע שיסמוך אותו וקיבל ממנו הורמנא. ועמד בחילופי תשובות ומכתבים עם הגה"ק ר' מאיר א"ש אב"ד אונגוואר בעל מהר"ם א"ש זי"ע. ובתשובתו אליו מיום י"ג שבט תר"א מתארו בזה"ל: "שלום וכל טוב להרב המאור הגדול המופלא ומופלג בחריפות ובקיאות בקש"ת מו"ה יצחק נ"י האבדק"ק טאש יע"א [ובעת אבדק"ק בערגאזז] (שו"ת אמרי אש, יו"ד סי' נב)

כשהגעו רבינו לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת חיה ע"ה בת הגה"ק ר' משה שפיץ אב"ד טשענגער זי"ע בן הגה"ק אליעזר זי"ע בן הגה"ק ר' שמשון מאוהן יצ"ע בן הגה"ק ר' יקותיאל זלמן אב"ד איזענשטאדט זי"ע בן הגה"ק ר' גבריאל אב"ד ניקלשבורג זי"ע

רבינו שימש כאב"ד טאהש עד שנת ת"ר בערך וכפי הנראה מילא מקומו הרה"ק ר' משולם פייש לאווי הראשון הנקרא השרף מטאהש זי"ע, ואחר כן עבר רבינו לשרת בתור אב"ד בק"ק בערעגסאז. ושימש כ"א שנים כאב"ד שם והגלילות.

קודם פטירתו ציוה שלא לכתוב על המציבה שלו שום שבח ותואר. וגם ציוה שילונו אותו בארבעה מיתות בית דין.

נסתלק לגנזי מרומים ב' סיון תרי"ט ומנוחתו כבוד בבית החיים בערעגסאז, והגה"ק ר' אברהם יהודה הכהן שווארץ בעל קול אריה זי"ע מילא מקומו על פי עצתו של הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע

ולכבודו להספידו באו גדולי דורו, הגה"ק ר' פישל האראוויטץ אב"ד מונקאטש זי"ע שהיה אוהב נאמן לרבינו וכמה פעמים יצא אצלו כמה שבועות. והגה"ק ר' שמעלקא מסעלעש בעל צרור המור זי"ע והרה"ק ר' אשר אנשיל יונגרייז בעל מנוחת אשר מטשענגער זי"ע והגה"ק ר' מנחם א"ש אב"ד אונגוואר זי"ע וסיפרו אנשים נאמנים שמהר"מ א"ש זי"ע בכה כל כך על רבינו עד שהוריד כנחל דמעה.

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה הר"ר שלמה ממונקאטש ז"ל הר"ר יהושע מנאנאש ז"ל הר"ר חיים דוד מסיגוט ז"ל והנגיד הר"ר יצעיהו ממאנדאק ז"ל והנגיד הר"ר מרדכי ממאדיאראש ז"ל

רבינו הניח אחריו כמה חבורים והם בכת"י.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מצבה

בית המדרש בערעגסאז

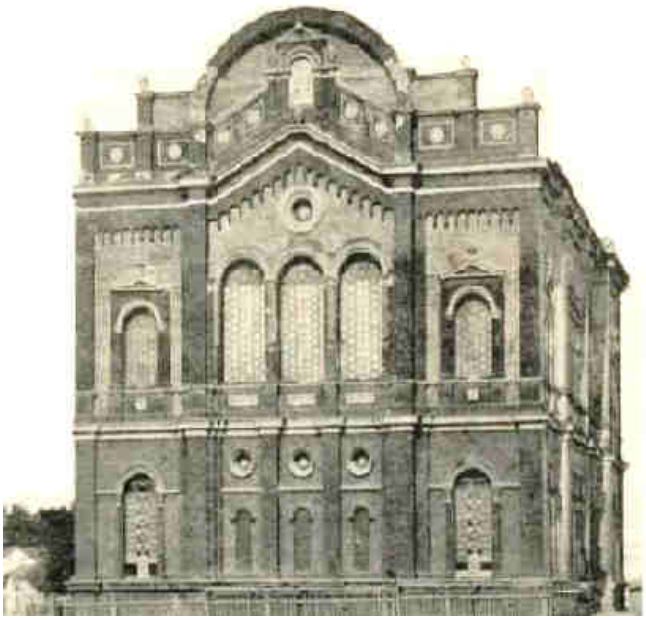

ב סיון תרצ"ז

רבי חיים אליעזר ב"ר צבי הירש שפירא בעל מנחת אלעזר ממונקאטש

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי חיים אלעזר שפירא בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע נולד ביום חמישי ה' טבת תרל"ב בעיר סטריזוב לאביו הרה"ק צבי הירש ממונקאטש בעל דרכי תשובה זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה ראש שושלת מונקאטש בעל שם שלמה זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר מלאנצוט זי"ע בן הרה"ק ר' צבי אלימלך מדינוב בעל בני יששכר זי"ע. לאמו הרבנית הצדקות מרת אסתר ע"ה בת הרה"ק ר' חנינא הורוויץ מאילנוב זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב ממעליץ זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע. רבינו נקרא אלעזר על שם זקנו הרה"ק ר' אלעזר מלאנצהוט זי"ע ובגיל שלש חלה ועל פי הוראת הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע הוסיפו לשמו חיים

רבינו היה גאון הגאונים של התורה כבר בהיותו בן תשע שנים בלבד ידע את כל הג' בבות גפ"ת על פה(כן אמר רבינו ע"ע– רשומים בשמך) לדיק הדור האמיתי רשכבה"ג נשיא ישראל לוחם מלחמת ה' נגד כל הפרלת הדור בכלל, ובפרט נגד הציונות ועמד על המשמר הלת בתש קודש במס"נ ממש ולא התיירא לגלות האמת ולא נפחד משום בר נש, ופועל ישעות, ויסד ישיבת דרכי תשובה על שם אביו הרה"ק צבי הירש הדרכי תשובה ממונקאטש זי"ע.

פעם נפגש הרה"ק בעל דרכי תשובה זי"ע עם הרה"ק ר' אברהם חיים האלוויץ מפלאנטש זי"ע במסילת הברזל, ואתו עמו היה בנו רבינו שהיה ילד בן שבעה, שנסע עם אביו לצורך בריאותו, בקש הדרכ"ת את הרה"ק מפלאנטש שינסה את הילד בנו, ענה ואמר הרה"ק מפלאנטש: מה אנסה אותו, קלת מסכת בבא מצעיא ואם יודע היטב על נכון הד' שומרים שבכל תינוק ההולך לבית הספר יודע אותו? אף על פי כן בקש אותו הדרכ"ת שינסה את בנו, שאל את הילד: מה אתה לומד? ענהו מסכת גיטין האב איך אדוריך געלערנט. שאלו הרה"ק מפלאנטש: האם יודע כמה מחלקותא איתא בן רש"י ותוספות במס' דא? ענהו הילד בתכיפות: חמישים ושבע. אמר לו הרה"ק מפלאנטש: דא שפלוגתא אחת החסרת למנות, השיבו רבינו : בוודאי כוונתו על זה ועל זה הלא כתובה בפירוש במהרש"א על אתר שם שבזה הענין הכל שוים בה ואין כאן שום מחלוקת, נתפעל הרה"ק מפלאנטש מאוד ונשקו על ראשו ואמר: דו זאלסט אזוי געזונט זיין ווי געדענקט דו ביסט. (באהלי צדיקים)

פעם אחת בא מלכת הולנד לביקור אצל רבינו ששמעו הלך בכל המדינות שהיו רב גדול וקדוש ובקי בכל מכמני התורה הקדושה, ובביקורה בביתו של רבינו השתוממה מאד בראותה את המון הספרים שדורים טורים טורים, ומכסים את כל הרבעת הכתלים מרצפת הבית ועד התקרה, ותמהה: אם בקי רבינו בכתבם של כל אלו? ענה לה רבינו: אכן בקי הוא בהם היטב, ויודע אותם בעל פה, ואף נכון ומזומן הוא, שיהיו הספרים נפתחים לפניהם לבדוק את ידיעתו, ויהיו נקראים מפיו לפני המלכה על פה! אך מאחר שהמלכה וכל הגויים אליה אינם בקיאים באותיות לשון הקודש, ניתן לנסות אותו בתיבות הכתובות בשערי כל ספר, בהם כתוב בלשון המדינה, שם מדפיס הספר ומקום הדפסתו ותאריך ההדפסה. הדבר נשא חן בעיני המלכה, ותבקש לפתוח ספרים מספרים שונים מכל פינות החדר, ועל כל ספר וספר אמר רבינו שם מדפיס הספר מקום ותאריך ההדפסה, ולא נמלאה בפיו כל שגיאה. התפלאה המלכה והתפעלה מאד מגאונותו, ומאוצר זכרונו המופלא של רבינו, וביקשה להוסיף ולראות עד היכן מגעת בקיאותו. סקרה בעיניה את טורי הספרים הרבים, עד שנתקל מבטה בספר קטן מאוכב, וכיון שהיתה בטוחה כי לא נגעה בו יד אדם מעולם, ליותה והביאוהו לפניה, ותפתח את שער הספר, והנה, אף גם הכתוב בספר הלז, היה שגור על לשונו, והתפעל המלכה ותתפעם על מאד. (רשומים בשמך)

ספר

אות חיים ושלום

הלכות תפילין ומילה

חיים אלעזר שפירא

מונקאטש

ירושלים

תשכ"ה

ספר

דברי תורה

(מהדורא קמא)

חיים אלעזר שפירא.

בראטיסלאווא – תרפ"ב

כשהגעו לפרקו בגיל ט"ו נשא לבתו של הגה"ק ר' שרגא יאיר ביאלוביזיק זי"ע בן הרה"ק ר' נתן דוד משידלאווקא זי"ע ולמעלה בקודש על הרה"ק היוד הקדוש מפרשיסחא זי"ע

בט"ז תשרי בשנת תרע"ל נסתלק אביו הק' ורבינו נתמנה בתור אב"ד ואדמו"ר לבית מונקאטש.

בכל שנה ושנה נסע רבינו לקאלוב ז' אדר להשתטח על ציון של הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאלוב זי"ע והלך לבקר את הרה"ק ר' מנחם בראלי בעל באר מנחם זי"ע בישיבה וכל אחד ואחד מהבחרים נתן לו שלום ואף הוא ענו כנגד המברכים (מפי הרה"ח ר' הערש לייב ווייגבערגער הי"ו קרית טאהש קאנדא)

בשנת תר"ל נסע לארץ ישראל לביקור קצר של שלשה עשר יום ומטרת הנסיעה הייתה לבקר במקומות הקדושים ולפגוש את הרה"ק ר' שלמה אליעזר אלפנדרי זי"ע.

בסוף ימיו סבל יסורים נוראים והיה בבית חולים בעיר בודאפעסט. יש לציין רבינו נהג בברכת מי שברך שעושים לחולה שהזהיר בשם אבותיו שלא יאמרו: יברך וירפא את החולה פב"פ, והיא עפ"י משארז"ל (שבת ל"ב) לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא זכות ותפטר, וכיון שאומרים: החולה, הרי מקיימין ומודים שהוא בחזקת חולה, ומעתה צריכין להביא זכות, ומי יאמר זכיתי לבי וטהרתי וכו', רק יאמרו: יברך וירפא את פב"פ, וכמו שמסיימין בשבת, שבת הוא מלזעוק, יסיימו כן גם ביו"ט, כי הוא ר"ת שם המסלק המות מכל חולה(כמבואר בסידור בכונת ביקור חולים) וגם יו"ט איקרי שבת כשארז"ל (מנחות ס"ה) עה"כ וספרתם לכם ממחרת השבת, ע"כ. י"ל זהו נרמז בפסוק בראשית בדא שברא ורשון תאמר שהאדם הוא בחזקת בריא, אלקים ר"ל זה לקח מעמו את מדת הדין אם יש לו זכות או לא(מתלמידו הרה"ח ר' משה הערש גאלד ז"ל)

הרב המבורכם

למר תורה מתוך יסורים

חיים אלעזר

טרם פטירתו ביקש רבינו מתלמידיו: שבכל פעם שיטבלו לו את גופם במקוה, יוסיפו טבילה אחת על טבילותיהם לטובות נשמתו.(מפי כמה תלמידים)

נסתלק ב' סיון נלא שבמלכות מ"ו לעומר תרל"ו ומנ"כ בעיר מונקאטש באוהל אביו הרה"ק הדרכי תשובה זי"ע וזקנו הרה"ק הקש שלמה זי"ע. ובצוואתו הזכיר "שנהייתי בעל חוב ועני מרוב נתינות לצדקה ולא באתי ח"ו להתפאר בזה ח"ו, אך להזהיר לכם ליולאי חלבי ותלמידי ואנשי שלומי לעשות כדרכינו, והזן ומפרנס לכל בודאי אל יעזבנו ואל יטשנו".

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ג סיון תש"ד

ר' ישראל צבי הלוי ב"ר יהוסף צדיקא זיע"א ראטטענבערג

הרה"ק רבי ישראל צבי הלוי ראטטענבערג זיע"א בעל אור מלא אבד"ק קאסאן, נולד בעיר ניר-מאדע ביום י"ט תשרי תר"ן לאביו הרה"ק רבי יהוסף צדיקא מקאסאן זיע"א בן הרה"ק ר' צבי מטוסט זיע"א בן הרה"ק ר' יהוסף מקאזאווא זיע"א חתן הרה"ק בעל עטרת צבי זיע"א, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת שרה יטל ע"ה בת הרה"ק רבי משולם פייש הלוי מטאהש זיע"א. ונקרא שמו בישראל ביום הברית צבי על שם זקינו העטרת צבי זיע"א

כבר משחר ילדותו רחו עליו קדושתו ופרישותו, והיה פלא בעיני כל רואיו ומכיריו שהתמיד רבינו בשתא בהלכה של תורה ויומם ולילה לא מש מאוהל אביו הק' אשר שם קנה הודו והלכו.

בהיות רבינו בן חמש שנים נחלה במאוד וגברה מחלתו, ע"כ שיגר אביו הגדול טעלעגראם לרבו הרה"ק ר' אליעזר צבי מקאמארנא זיע"א להזכיר את בנו, ונענה הרה"ק מקאמארנא בטעלעגרם בכתבו "דער נאמען "צבי" איז לו א הויכער נאמען, גיב איהם די א נאמען" ואז הוסיפו לו השם ישראל. ואכן קם ממחלתו והבריא לגמרי.

בהיותו כבן ט"ו שנים כבר היה פקיע שמיה בדב חיליה בתורת החן, ואז המליץ עליו אביו ואמר "עס זענען דא רבי'ס וואס האלטען זיך פאר בעלי מקובלים, און זענען טאקע גאנץ שיינע מקובלים, נאר לו מיין ישראל'טשע קומען זיי נישט".

בהגיע לפרקו נשא את זו' הרבנית הצדקנית מרת מינדל ע"ה בת אחיו הגדול הרה"ק רבי חיים שלמה הלוי זיע"א בעל שמועה טובה אבד"ק קאסאן, אשר עמה נולד לה בנותיו הרבנית הצדקנית מרת אלטע רחמה ע"ה (נישאה אל הרה"ג ר' יודא צבי אייכנשטיין אבד"ק דאברגני זיע"א הי"ד) והרבנית הצדקנית מרת פטורה יענטל ע"ה (נישאה אל הרה"ג ר' חנני' יו"ט ליפא ט"ב אבד"ק נירבאטור זצ"ל), כאשר נפטרה עליו זו' בשנת תרע"ט נשא בשני' את אחותה הרבנית הצדקנית מרת רחל מלכה ע"ה אשר עמה נולד לו בנו יחידו הב' החריף ירא ושלם הקדוש רבי אלתר חיים שלמה זיע"א הי"ד.

עם פטירת זו' השני' בשנת תרפ"ה נשא את זו' השלישית הרבנית הצדקנית מרת אדל ע"ה בת הגה"ק רבי שלום אליעזר מראפפערט זיע"א בן הגה"ק מרן הרבי חיים זיע"א וחתן גיסו הגה"ק רבי מרדכי דוד מהורנסטייפל זיע"א.

רבינו היה תלמיד אביו הגדול, אמנם גם קרא להרה"ק רא"ל מקאמארנא בשם רבו, כי היה אומר כאשר היה בר ח' שנים, ויוודהו אז לזמר במטש"ק 'המבדיל' ומיני אז קראו רבו. כמו כן זכה לראות צדיקים מעולם העליון אשר בא אליו באמצע הלילה, כמסופר שפעם בא גיסו הרה"ק ר' יואל בני מסאלאקא זיע"א והשתכן בבית רבינו, באמצע הלילה נתעורר בשמעו קולי קולות מרבינו, בבוקר שאלו גיסו לפשר הקולות, נענה רבינו ואמר שראה את הסטרעליסקער בלילה.

אחרי הסתלקות חתנו אחיו הגדול ביום ו' עבת תר"פ הפליגו בו חסידי קאסאן שימלא מקום אביו ואחיו, קם רבינו ונסע להרה"ק מהרי"ל מבעלזא זיע"א לשאולו כדת מה לעשות, והוא שמך את ידיו עליו להיות רועה ישראל, וברכו שיהיה פועל ישועות ושתפילותיו יתקבלו. בשבת קודש ההוא יצא רבינו בבעלזא אשר קירבו במאוד והושיבו לידו, ועירב השייריים של שניהם ביחד וכה חילק את השייריים, ויבר עמו אז דברים שלא נשמעו מפיו רק ליחידי סגולה.

במשך השנים יסד רבינו יסיבה מפוארה בשם "עטרת צבי" על שם זקינו מזידיטשויב, והעמיד תלמידים למאות שהיו מקושרים אליו בכל נימי נפשם. רבינו היה אומר שיעור לפני הבחורים ג' או ד' פעמים בשבוע שיעור פשוט ושאר הימים שיעור עיון, וקירב את הבחורים בנועם וחיבה והי' להם כאב רחום, על הימים טובים ויומא דפגרא'ס באו הרבה חסידים מכל הגליל,

ורבים וטובים הסתופפו בצל הקודש להתחמם לאורו הגדול, ולחזות בעבודתו בקודש שהיתה בלהט אש קודש.

רבינו ניהל עדתו למשך כ"ד שנה והאיר עיני ישראל בתורתו וקדושתו, באותות ובמופתים ובעבודתו בקודש. כאשר ביקר רבינו בחג הסוכות אצל חותנו הק' מראפפערט זיע"א אמר עליו חתנו זה הריקודים של הקאסאנער רב הם כולם על פי כוונת האריז"ל, ואמר שאמא עבודת אביו לא ראה עוד אחד שיעבוד כך בעבודה רבה וכבירה כזאת.

סיפר הגה"צ ר' דוד בנציון קליין שליט"א שכשאסרו את הגה"ק מספינקא זיע"א בסעלים ושמו אותו במאסר בא שליח מיוחד לרבינו לבקש שיעתיר בעדו שילא לחפשו, קם רבינו והתהלך בחדרו אנה ואנה כדרכו בזמן כזה, והי' דבוק ברעיונותיו ואחוז שרעפים, עד שפתאום התייצב על מקומו ואמר הוא יצא לחפשיו, וניחו לו לצאת, אח"כ נודע שבאותו הזמן יצא לחפשי.

בשנת תש"א בשבת זכור בסעודת היום וכן בפורים שלאחריו בסעודת היום חזר רבינו כמה פעמים על דבריו ואמר: רבותי חורבן גדול ממשמש ובא על העולם, יש זמן שגוזרים גזירה מן השמים ומודיעים לצדיקים שיבטלו אותו, ויש שגוזרין גזירה מן השמים ומסתירים אותה מן הצדיקים, אבל הצדיקים נודעים ממנה בעקיפין, ומרעישים עולמות ומבטלין את הגזירה, אבל יש עת שגוזרין גזירה ואין יודע לשום צדיק ואינם יודעים מאומה, וגם יש שגוזרים גזירה ומודיעים לצדיקים ויודעים ממנה אבל אין יכולין לעשות דבר נגד הגזירה בשום אופן, ואין תקנה רק דבר אחד והוא התשובה אולי אולי ירחם, על כן רבותי נשוב בתשובה שלימה, כי בא חורבן שלא היה עוד כזה בעולם, ופרץ בבכיה רבה שסחב עמו את כל הקהל הקודש.

כשהתחילו הצרות באונגארין עורר רבינו רבות לתשובה שלימה ותיקון המעשים, בימים ההם התחילו החסידים לעשות פעולות כדי להציל את רבינו מגיא ההריגות, ובסוף עלה בידיהם להציל את רבינו, אמנם רבינו לא רצה להיפרד מאתן מרעיתו בשעה קשה כזאת, וקיבל את הגזירה באהבה והכין א"ע לקדש שם שמים בשמחה. ביום אסרו חג פסח שנת תש"ד הקיפו הנאצים הרוצחים ימ"ש את העיר קאסאן והוציאו את כל היהודים משם והובילו אותם לגטו בעיר בערגסאז, שם עינו את רבינו לעין כל והרבו להכותו מכות מרות ואכזריות בלי הרף, אמנם רבינו הראה גבורתו ולא הראה שום סימני צער רק קיבל הכל באהבה.

כאשר עמד על הרכבת, אמר רבינו להסובבים אותו אתה תלך לגן עדן, ואתה תלך לגיהנום וכו', העולם שעמדו סביבו נרעדו ולא הבינו למה יכוונו דבריו, אמנם אחר כן נתברר הדבר, שלמי שאמר שילך לגן עדן נעקד"ה ועלה מיד לגן עדן, ומי שאמר לו שילך לגיהנום עבר את הגיהנום עלי אדמות, ונשאר בחיים.

בהתקרב הזמן חיזקם רבינו שהולכים להיות קרבן ליבור ליהרג על קידוש ה' ויש לעשות הכנה הרבה לכך, ואם אמנם לא כולם מבינים הכוונות הטמירות שיש בענין זה, אמנם הוא יכוון בשם כולם ובשם כל ישראל, וכך חיזקם לקבל את הדין באהבה וחיבה.

רבינו החזיר נשמתו הטהורה לבוראו כאשר העלה על המוקד על ידי הרשעים ימ"ש ביום ג' סיון תש"ד ביחד עם קהל עדתו וכל זרעו הי"ד.

מדברי תורתו נלפסו מעט מזעיר בספה"ק אור מלא שיצא לאור על ידי תלמידי הרה"ח ר' דויד פעלבערבויס זצ"ל, וכן נלפסו מנהגי קדשו בספה"ק הליכות קודש, שגם נכתב על ידי תלמידו הנ"ל.

מתורתו של רבינו

תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ. (פרשת שופטים י"ח י"ג) יש לומר דנודע מהמגיד הגדול רבי רבי בער ממעזריטש ז"ע שפירוש במאמרם ז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, (מסכת ברכות ה' א') דהנה אם יתפלל האדם על חסרון וצער שיש לו לעצמו תפלה כזו אינו מקובלת, אלא כאשר יראה להתפלל יתפלל על כבידות שיש בראש,דהיינו צער השכינה שבראש העולם, כי הדבר שחסר לאיש ישראל למטה חסר למעלה בשכינה כביכול כי האדם הוא חלק אלוה ממעל, וזה יפורש גם כאן, שהכתוב מלמד אותנו איך להתפלל, וזהו "תמים תהי,פירוש: אם רצונך שתהי' תמים בלי חסרון כלל שלא יחסר לך מאומה, אז תהי' תפלתך: עם ה' אלוקיך, שיתוקן למעלה וממילא יתוקן ג"כ למטה.)אור מלא)

ג סיון תקס"א

רבי יעקב שמשון ב"ר יצחק שמשון שפירא משפיטיווקא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק ר' יעקב שמשון שפירא משפיטיווקא זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' יצחק שפירא אב"ד סלאוויטא זי"ע, מגזע היחס של רב האי גאון האחרון מגאוני בבל זי"ע בן רב שרירא גאון ראש ישיבת פומבדיתא זי"ע וכנו"ג להגה"ק המקובל ר' שמשון ב"ר פסח מאוסטרופאלי הי"ד זי"ע ומהגה"ק רבינו יהודה ליווא בעל המהר"ל מפראג זי"ע בן הגה"ק ר' בצלאל מווארמייזא זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה. ולאמו הצדיקת מרת רסיא ע"ה שהיתה מגזע רש"י הק' זי"ע ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי' וקיים ע"ה

רבינו נולד כעילוי ופריצתו וקדושתו עוד בלעידותו, והי' מיש מלקיס נורא, ממש עושה פלא, בעל נס ובעל עלה גדול מאד, ומכל אפסי ארץ נהרו אליו חסידים ואנשי מעשה, והי' עניו מאד ממש נתבטל במיעוטו בעניני עצמו אבל קנא קנאת ה' בהתלהבות וחרב וחנית בידו בעבור וירא'תו ולכבוד תלמידי חכמים שבדורו, והי' חריף עצום שכלו חד כסכין ואפי' גדולי המתנגדים להחסידים בזמנו לא גמרו עליו את ההלל ובלו עמו בפלפול גדול מאד, ובניהם הגה"ק ר' יחזקאל הלוי לאנדא בעל נודע ביהודה זי"ע שחמה והתפלא על גדלו בתורה אף שהי' אז לעיר לימים.

הי' תלמיד הרה"ק המגיד הגדול רבי דוב בער ממעזריטש זי"ע שמינה אותו להפיץ את תורת החסידות, ותלמיד מהרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע שמינה אותו על כספי הצדקה המיועדים לחסידים, ומבאי ביתו של הרה"ק ר' יעקב יוסף הכהן מפולנאה בעל תולדות יעקב יוסף זי"ע, ותלמיד מהרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע.

פ"א היה רבינו זי"ע לפני גדול אחד ממדינת ספרד, והגדול הזה היה מחמיר מאד בעניני כשרות עד שלא אכל כמעט כלום מרוב החומרות, ובעת שהיה שם רבינו הגיע כל ספקותיו לפניו, ורבינו האיר עיניו ותירוץ לו כל השאלות והקשיות, ונהנה מאד הצדיק מספרד, אח"כ שאל הגה"צ הספרדי אם הוא מכיר את הרה"ק ר' ברוך ממזעבוז כי בשעה שהוא אומר תורה נעשה רעש גדול בשמים וכל הרקיעין למעלה אחוזם רעדה? ענה לו שבוודאי מכיר את ר' ברוך. ואח"כ כשבאה רבינו לפני ר' ברוך'ל, וספר לו את השיחה הנ"ל , ענה ע"ז ר' ברוך'ל: עכשיו הנני יודע האמת שאתם הוא גאון שתירצתם לו כל ספיקותיו, ואני הוא הרבי, שבשמים אומרים תורה משמי.

וסיפר כשהיה רבינו בארץ ישראל ראה השכינה בדמיונו, דמות אשה בוכה ומצטערת על בעל נעוריה, שהיה לה בעל ומת, והקיץ משנתו, ואמר לחביריו, אין בעולם כעת מי שיהיה בעלה דמטרוניתא חיה דאמילות אלא הק' ר' פנחס מקאריץ, ובודאי נסתלק בלילה ההוא וקרא וביבך ובכה הרבה בכיות, שהיה רבו, ואחר זמן נודע שנתאמתו דבריס אלו מכוון באותו לילה. (נתיב מצותיך)

וכשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת בלומא ע"ה בת הגה"ק ר' חיים יעקב אב"ד פולנאה זי"ע ונכדי הגה"ק רבינו יואל סירקס אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע.

כהן כרב ואב"ד בערים שונות, אומן, בחר, סלאוויטא, ולבסוף בשפיטיווקא שעל שמה הוא נקרא. וחתנו הרה"ק ר' יהודא מאיר שפירא זי"ע מילא מקומו.

השתוקק לעלות לארץ ישראל. וטרם נסיעתו הלך לקבל רשות מהרה"ק ר' מרדכי מנעשכיז זי"ע, והרה"ק ר' מרדכי זי"ע עשה לכבודו סעודה ונסע לאותו לכפר הסמוך.

ובשנת תקל"ה עלה שם והתישב בטבריה. וסיפר בבואו לאה"ק הגיד בדרך משל ומליצה: הן בנסעי לאה"ק אמרתי להבע"ד טרם נסיעתי מסטאמבול על הספינה בילע"ט (כרטיס) של נסיעה עולה לסך רב, אמרתי לו להבע"ד: בחר לך אחד משני אופנים או אתם נסע לאה"ק ואני אשאר בחו"ל ויהיה לי טוב בלעדיך בחו"ל, או אתה תשאר בחו"ל ואני לבדי אסע לאה"ק, כי לשלם שני בילעטי"ן בעד שנינו אין לי ממון ולא כח! ובחר לו לישאר בחו"ל ואני לבדי אסע לאה"ק, וזהו בודאי טוב מאד, ושמחתי בנסיעתי על הספינה, ובבואי לאה"ק מיד על הגמל ראיתיו להבע"ד עומד שמה, ולעקתי מכאב לבי: מה אתה עושה פה, הלא הנחתיך בסטאמבול ואמרת שתשאר שמה? והייתי בעיניו כמתעתע, ויען ויאמר: אתה תשאלני מה אני עושה פה, הלא בכאן אני גר בקביעות דיריתי ומ"ש שדיברת עם אחד בסטאמבול, זה היה בודאי שלוחי בחו"ל.(דברי תורה)

כאשר הגיע לאה"ק נסע לטבריה והלך והשתטח על קברו של התנא האלקי רבי עקיבה וחזר שם על כל המימרות שלו שנזכרו בש"ס בבלי ובירושלמי, וכאשר הלך משם ולא כמה פרסאות נזכר שכח להזכיר שלש מימרות שנזכרים במכילתא, שב על הציון ושנה גם שלש מימרות הללו.

נסתלק לגנזי מרומים ג' סיון מ"ז לעומר בשנת תקס"א ומנ"כ בטבריה בחלקת החסידים, ששם נגנז הרה"ק ר' מנחם מענדל מוויטעפסק זי"ע והרה"ק ר' אברהם מקאליסק זי"ע והרה"ק ר' מנחם מענדל מפרימישלאן זי"ע והרה"ק ר' זאב וואלף מטשארניאסטרלה זי"ע ועוד כמה מגדולי תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע

בנו יחידו הרה"ק ר' יהושע העשיל זי"ע. נסתלק בימי עלומיו על פני אביו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

איתא בגמרא מסכת שבועות ל"ה גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, ואברהם עצמו מהיכן למד זאת? י"ל משראה דהקב"ה הוצרך לשנות מעשה בראשית ולהוציא חמא מנרתיקה, כדי שלא להטריחו באורחים, ואם איתא דהקבלת פני שכינה גדולה מהכנסת אורחים, מפני מה הוצרך לשנות הטבע, והרי הקב"ה נצב עליו ובודאי לא יניח השכינה, ומזה שהוצרך לעשות כן, למד אברהם דגדולה הכנסת אורחים.

ד סיון תק"ע

רבי יואב ב"ר ירמיהו זי"ע בעל אמרי נועם אב"ד אונסדארף צעהלים

רבינו הגה"ק רבי יואב ראזענבוים אב"ד אונסדארף בעל אמרי נועם נולד לאביו הגה"ק רבי ירמיהו אב"ד אסאד מאטערסדארף בעל מודעא רבה זי"ע הנקרא דער גרויסער רבי ירמי [ירמיהו הגדול] זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק אייזיק רויזענבוים לאנדא אב"ד ור"מ עלקוש ואושפיצין זי"ע בן הגה"ק ר' יואב מעיר פילץ זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת לאה רייצל ע"ה בת המגיד המפורסם מוה"ר מאיר הלוי ז"ל

רבינו היה גאון חריף ובקי, כמו שכתב עליו הגה"ק ר' יצחק הלוי מלבוב זי"ע: כבוד הרב המאור הגדול החריף ובקי מו"ה יואב נ"י אב"ד דק"ק זאלנפלי בן הגאון המפורסם מו"ה ירמיה נ"י אב"ד ור"ם דק"ק לונסדארף. זימנין סגיאין הייתי משתעשע ומתענג באהביס בפילפול בש"ס ופוסקים ולאיתי כי ידו בכל ומשמיא מיהב יהבו לי' חכמה ומדע ותופע עליו נהורא, שמעתתי' לילא כיומא בטהירא, עד אשר בכח בינתו יאדד עמקים ויסמת הרים, וג"ו

בטל שחרתו התחנך על ברכי אביו כמו שכתב רבינו: אפריון נמטי לכבוד אאמ"ו הרב הגאון הגדול המפורסם מו"ה ירמי נ"י כי דרך תבונות הודיעני בהוויית דאביי ורבא ולהורות נתן בלבי לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא קאמינא, וכאשר הרחיב ה' את גבולו בתלמידים מופלגים ואתוספו כמי ספסלי בבי מדרשו, האציל לי מהולו, וחלק לי מכבודו וקרבני אל ממלאכה מלאכתו שבתורה, וישית לי עדרים עדרים לבד וחק נתן לאמר כלה מעשיך דבר יום ביומו בשעורין דרבנן לא אתה בן חורין להבעל זיל גמור וינהר נהורך. (שערי בינה)

ספרי רבינו

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת בילא ע"ה בת הגה"ק ר' שמואל זי"ע

בשנת תקמ"ח בחרה בו קהילת זאלנפלי פולין לאב"ד ואחר כן בשנת תקנ"א נתמנה לאב"ד בק"ק לעהלים במדינה, ובחורף שנת תקנ"ח עזב רבינו את העיר לעהלים ויסד בעיר קראלי כשנתיים ימים עד שנת תקס"א שסר הרבץ תורה בבית מדרשו שלו הרבני הנגיד רבי יצחק פריעד זי"ע ואחר כן פנו אליו קהלות לונסדארף, ורבינו נטע אהלו שם, בשנת תקס"ה נסתלק אביו ואנשי ק"ק וסאנטאב פנו אליו והציעו לו משרת הרבנות על מקומו של אביו, אך רבינו סרב לזה, ועבר זמן רב נעטר רבינו לבקושתם.

חיבר ספרים מבחורים ה"ה אמרי יואב, אמרי נועם, אורחת משפט, דת גיטין, חן טוב, מודעא זיטא, שערי בינה. ותופס ישיבה והעמיד תלמידים למאות, ובין התלמידיו הנבחרים הם הגה"ק ר' יהודה דוד ראטענבערג אב"ד טאלנא פעטער בעל תהלה לדוד זי"ע הגה"ק ר' יעקב בכוך פרענקעל מקאלוב זי"ע הגה"ק ר' שמעון לבי ברייט אב"ד דרעזניץ לאשבדין זי"ע הגה"ק ר' ישראל זאב הלוי הורוויץ ראב"ד אוהעל בעל נחלת לישראל ארץ חמדה זי"ע

נסתלק לגנזי מרומים ד' סיון בשנת תק"ע ומנחתו כבוד בעיר סאנטאב, גדולי ישראל נשאו עליו נהי ומספד ובראשם הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל החתם סופר זי"ע, וכתו"ל: בהספידא שאנו עוסקים בהאי תלמיד חכם הגאון מהו' יואב זצ"ל שחבר ספריו הרבים ונתפזרו בעולם וכל יום שמעתי' בפומינו, אל כן ראוי להתאבל ולעורר בכי והספיד על כי נשבה עדר ה' בעו"ה, והנה יוא"ב הוא י'פה ו'מוס מ'ין ב'ך, וכן היה זה הצדיק מהו' יואב זצ"ל שאנו עוסקים בהספדו זי"ע (לרשות חת"ס)

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' משה שמואל יצחק אייזיק מסיקס זי"ע חתנו הגה"ק ר' יצחק פרענקל זי"ע שמילא ממקומו, חתנו הגה"ק ר' אברהם אביש טענענבוים אב"ד קערעסטיר זי"ע חתנו הגה"ק ר' שמשון נפתלי הלוי שפיטץ אב"ד בערטי אויפאלי זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ד סיון תרמ"ה

רבי ישעיה נפתלי הירץ ב"ר דויד שפירא בעל הנותן אמרי שפר מדינוב

רבינו הרה"ק רבי ישעי' נפתלי הירץ שפירא בעל הנותן אמרי שפר מדינוב זי"ע, אחי הרה"ק ר' צבי אלימלך מבלאזשוב בעל צבי לצדיק זי"ע והרה"ק ר' מאיר יהודה מבוקאווסק בעל אור למאור זי"ע. נולד בעיר דינוב פולין בשנת תקצ"ח לאביו הרה"ק ר' דוד שפירא בעל צמח דויד מדינוב זי"ע בן הרה"ק ר' צבי אלימלך ראש שולשלת דינוב בעל בני יששכר זי"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק ר' שמשון מאוסטראפלא זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקות מרת רחל מינא ע"ה

רבינו הי' בולינא קדישא חסידא ופרישא ענותן גדול שפל ברך ירא ה' הי' חופף עליו כל היום, תפילתו הי' כל כך בהתלהבות ומשך גדול שהוכרח להחליף את בגדיו פעמיים באמצע התפילה,

הי' בן יקיר לאביו ושימש דודיו הגאונים וצדיקים הרה"ק ר' משולם זושא שפירא זי"ע ואת הרה"ק ר' אליעזר שפירא מלאנטוט זי"ע והרה"ק ר' שמואל שפירא זי"ע.

והסתופף בצל הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע. וסיפר שכל פעם שהיה רבינו בצאנז אמר הרה"ק בעל דברי חיים זי"ע לבניו הק' כי הם ארכים ללמוד מרבינו כיצד לרכוש ירא שמים.

כאשר השיא הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע את אחד מבניו, השתתף גם רבינו שם על החתונה, בעת החופה נתכבד גדול אחד בקריאת הכתובה, כשהתחיל לקרות את הכתובה, אמר הרה"ק מצאנז זי"ע, הע, כמי שאינו שומע מה שאומר, הגביה הרב ההוא את קולו, אמנם הרה"ק מצאנז זי"ע אמר עוה"פ הע, והפסיק הגדול ההוא לקרות את הכתובה. ניגש אחד מבני הרה"ק מצאנז זי"ע לשאול את פי קדשו את מי נכבד בהקריאת הכתובה, אמר הרה"ק מצאנז זי"ע את ר' יעקי הערץ, ורבינו הי' נחבא אל הכלים מאוד כידוע ועמד מרחוק, והוכרחו לקורא לו בקול שיבא ויקרא את הכתובה, כשהתחיל רבינו לקרות, אמר הרה"ק מצאנז זי"ע "הע" הע" כמי שאומר, עכשיו שומעים, הגם שרבינו הי' חלש מאד, וקרא את הכתובה בקול נמוך.

כשהגעו רבינו לפרקו נשא את הרבנית הצדקות מרת אדל רבקה ע"ה בת דודו הרה"ק ר' אלעזר שפירא מלאנטוט זי"ע.

לאחר פטירת אביו בי"ט אדר תרל"ד מילא רבינו את מקומו בדינוב.

ואף שהי' צעיר לימים למאות ואלפים הלכו לאורו, והוא הי' איש חלש מאד ואפילו הכא השתתף עצמו בצער כל אחד ואחד והי' מקטין עצמו עד למאד, ותמיד הי' דבוק באלקיו.

פעם בשבת פרשת בא שאל את רבינו לאיתא בזוה"ק בפרשה על הפסוק בא אל פרעה ר' יהודה פתח ואמר אשרי העם יודעי תרועה וכ"ו מה שייכות יש תרועה לפסוק? והשיב על אתר: הן חז"ל אמרו(תענית פ"ג מ"ה) על אלו מתריעין על הארבע וכ"ו, ולכך כאן במכת ארבע שייך ענין תרועה.(אמרי צדיקים)

נקטף ר"ל באבו צעיר לימים ועלה לשמים ביום ד' סיון מ"ח לעומר בשנת תרמ"ה ומנו"כ בעיר דינוב ליד קבר אביו באוהל זקינו הרה"ק בעל בני יששכר זי"ע.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' יוסף שפירא"זי"ע וחיבור על התורה ספר הנותן אמרי שפר.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

איתה במדרש תלפיות על הפסוק (כי תשא ל"ד) ילך נא ה' בקרבנו: כי זכירת שם המלאך מיכאל היא סגולה לזכירה, והנה שם משה במילואו, מ"ם שי"ן ה"א נמי בגמטריה מיכאל, כי איתא מי ששכח דבר בתורה שבכתב כאשר יסתכל בצורת משה רבינו ע"ה מיד נזכר, ונרמז בקרא ד' אמר לו "הנה מלאכי ילך לפניך" רמז לו על מלאך מיכאל אותיות מלאכי, והשיב משה רבינו ע"ה ילך נא ד' בקרבנו, כי לדידי לא צריך שהוא מרומז בשמי. (הנותן אמרי שפר)

ה סיון תש"ד

רבי בן ציון ב"ר גרשון זי"ע הי"ד בעל דברי חכמים מבארשע

רבינו הרה"ק רבי בן ציון פיש מבארשא בעל דברי חכמים זי"ע הי"ד נולד בשנת תר"ו לאביו הרה"ג ר' גרשון פיש בן הרה"ח ר' שלמה דוב מבארשא זצ"ל (שהיה מפורסם בקדושתו והתנהגותו בקודש), בן הגה"צ ר' משה גיצ'עס זי"ע בן הגה"צ ר' צבי מסיגעט זי"ע בן הגה"צ ר' משה אברהם פיש אב"ד הראשון של קהלת סיגעט זי"ע

מינקותו פקע שמיה משר בשכלו הישר ומוחו החריף והלכול עלה ונתעלה במעלות התורה והיראה.

הגה"ל זצ"ל הרבה להסתופף תמידין כסדרן בכל רבו המובהק הרה"ק רבי יצחק מייזיק מזידיטשויב זיע"א.

בהגיע לפרקו נשא את זו' הרבנית הגדולה מרת פעריל ע"ה בת הגה"ח ר' חיים גאנץ מבאמרשא זצ"ל חתן הגה"ל ר' יצחק שראל העלער זצ"ל בן הגה"ל ר' צבי הערש העלער זצ"ל אבד"ק מענטשענטש חתן הגה"ל ר' יחיאל כהנא אב"ד מאטע–סאלקא, בן הגה"ק רבי יהודה כהנא אבד"ק סיגעט בעל קונטרס הספיקות.

לבו בער בתש קודש למען כבוד שמו יתברך, וכפי שבאי עירו סיפרו שלא עבר רגע שעה בלי שיריס את קולו בקודש בהתפרלות והתלהבות ליחוד שמו הק' יתברך, כאשר הי' לועק בקול רם 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' והי' מקבל עליו עומ"ש בכל עת ועידן, ועמד מוכן למסור נפשו להשי"ת.

כאשר היה מניח את עצמו באמצע היום לשינת הריס שלא היה יותר מכשיתין נשמי, מיד בקומו היה מפזם לעצמו 'נשמת כל חי' להודות להשי"ת שהחזיר לו נשמתו לעוד יום לעבוד את השי"ת.

מחברת
דברי חכמים
מאת
הרב הגדול החכם הישיש
מוהר"ר בן ציון פיש ז"ל
אב"י בק"ק בורשא ומארגארטין
יריל ע"י נכדו מר יצחק מנחם פיש

כמו כן היה גאון במילותיו ואהבת חבריס, כאשר כל ימיו עשה ועסק לטובת אחריס, ולמד ולימד לאחריס איך להתנהג, באשר שהיה היושב ראש של החברא קדישא היה הוא המנחם והעוזר לכל אחד שהגיע לו עת צרה, כמו כן לאג לא רק על המתים אלא גם על החיים כאשר עסק בביקור חולים ועזר להם ברפואותם כאשר הי' בקיא בחכמת הרפואה (כאשר רשמם בספרי דברי חכמים).

כל ימיו כתב את רעיונותיו ומאמריו בדרוש ואגדה, אמנם לא זכינו שיבואו בדפוס.

עשירות גדולה היתה מנת חלקו, אשר ממנה חילק לכל נצרך, רבים וגם טובים ידעו את כתובתו אשר שם יתקבלו בחיבה ויקבלו הטטרכותם, כמו"כ הקים בעיר מגוריו באמרשא קלויז גדול לחסידי זידיטשויב, בעת ההיא התבטא הרה"ק רבי מנחם מענדל מויזניץ זיע"א עליו ואמר "ער שטורעמט מיר א פעסטונג"

אהבתו לארץ ישראל לא ידעה גבולות וכבל עת ביטה את אהבתו וחיבתו לארצינו הק', כאשר רצה והשתדל לעלות לציון ברינה, וכאשר זכה ונכתבו עלתה לארץ ישראל בשנת תרל"ג כתב לה מכתב, אמנם מתבטא במכתב בחרדתו כי רבה לקדושת הבת וטהרתה, שלא תיפול שלל לכל הקבוצות שהרגו נשמות רח"ל.

מראש חזה את מאורעות השואה רח"ל, והתריע מבעוד מועד שיקומו ויעזבו את אונגארין, ויעבדו לארה"ב או לארה"ק, אמנם הוא עצמו כבר לא זכה לעלות לציון, אפי' שכבר עשו פעולות לכך, כפי שרואים ממכתבו שכתב בזה"ל (ואגב משתקפת אהבתו וחיבתו עד אין גבול): גיל מלאתי בקראי אגרתך היפהפיה שערכת לחתננו ר' שלמה אהרן ב"ב שבה השמעתיהו שעולי בורשא החליטו להמשני מבור שאון הגלות להעלני לגי–חזיון וארץ חמדה, אשר אם מנעני ה' ע"כ לדרוך בה, זכרונה לא יזח ולא ימוש מחדרי לבבי. עד שגם בחזיוני ליל יעשני ושימחני ושנתי ערבה עלי ורק כאשר איקץ, אמצאני כאיש אובד ותועה בישימון, ולכן ברוכים תהיו אתה ילדי – שנכנסתם בעודי הקורה – ואנשי מקומינו כי הפחתם והליתם בי זיקות תקוה שכבר חשבתים לנדעכים ומיואשים, אולי יראני ה' ויזכני לראות נוהו ולשמוח עמכם.

אמנם למעשה לא עלה בידו לעלות לארץ הקודש, ונשאר בגולה עם כל בני העיר.

עד יומו האחרון לא נס ליחו ולא כהתה עינו, והי' בבריאות השלימות, עד שהלך על המוקד כאשר כל שיניו בפיו והולך על ב' רגליו והוא בן תשעים ואחדעה שנים, ונהרג עקדה"ש בימי הצער והזעם בערב חג השבועות תש"ל הי"ד.

מכתביו נשארו ספר 'דברי חכמים' אשר חלק מהם הפקיד ביד חתנו הרה"ק רבי משה שמואל הלוי רוטטענבערג מקאסאן זיע"א, אשר בנו ר' אשר אפריס ז"ל מסרם ביד נכד המחבר שהפיסם ביחד עם שאר הכתבים שהיו לו מזקינו, והובא בדפוס בב' חלקים, ובהם מלוקט מאמרי חכמינו ז"ל פתגמין יקרים והדרכות קודש ועוד.

זרעו אחריו בניו, וחתנו הרה"ק רבי משה שמואל הלוי מקאסאן זיע"א

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

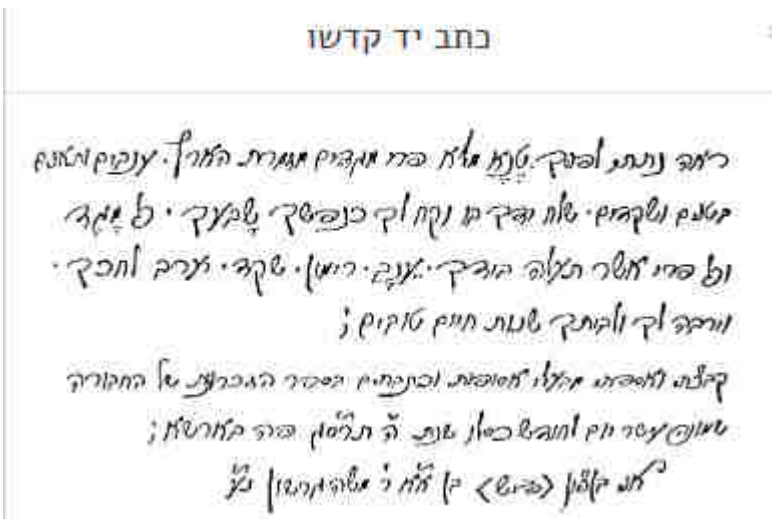
כתב יד קדשו

ה סיון תרל"ח

רבי אליהו ב"ר יצחק אייזיק אייכענשטיין בעל זכרון אליהו מזידיטשוב

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי אליהו אייכענשטיין בעל זכרון אליהו מזידיטשוב זי"ע אחי הרה"ק ר' ישכר בער מדאלינא זי"ע הרה"ק ר' אלכסנד יו"ט ליפא מזידטשוב זי"ע הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל ליקוטי מהר"ם זי"ע הרה"ק ר' שלמה יעקב זי"ע נולד בשנת תקמ"ז לאביו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב בעל פירוש מהרי"א זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בעריש מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק ראש שושלת זידיטשוב קאמארנא זי"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק רבינו ר' יו"ט ליפמאן העללער אב"ד פראג בעל תוסי' יום טוב זי"ע

רבינו הי' מיום חי רב פעלים חסיד קדוש חסידא ופרישא אהוב השי"ת ואוהב את ישראל בעל מקובל גדול וכמ"ש עליו הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטעלבויס בעל ייטב לב מסיגעט זי"ע בהסכמתו על ספר זכרון אליהו: אף שהי' צעיר לימים שנפטר בחדי ימיו ר"ל הי' בקי בחכמת הקבלה ובשמותיהן כאחד מזקני העם ושוטריהם.

לאחר פטירת אביו בע' סיון תרל"ג הלכו חסידי אביו לאורו, וחן גדול יולק על שפתיו, והי' לו כח המושך שכל רואו ומכירו הי' אוהבו כנפשו וכל דבריו בעוסק בכפו יבלענה.

וסיפר שכיון שנפטר אביו נעמד רבינו להספידו במילים קלות בעמדו על ריוק הכתוב עֵת סָפוֹד וְעֵת רְקוֹד (קהלת ג') ששונה הוא מכל העתים האחרים המוזכרים בקהלת, שבכולם נאמר בלמ"ד עֵת לָטַעַת וְעֵת לַעֲקוֹר וכדומה, וביאר ובכאן אין מדברים על שתי עתות שונות, אלא שבאותו זמן ממש שבכאן בעולם הזה סופדים ובוכים אנו על האבידה הגדולה, בעידן זאת ממש רוקדים בעולמות העליונים, והשמחה נתמלא על כל גדותיה על שמקבלים אורח חשוב ולדיק נשגב כזה.

הי' תלמיד מאביו הק' והי' יד ימינו המוליא והמביא על כל ארכי הבית ותלמיד מזקנו מהרה"ק ר' אדיר הירש מזידיטשוב בעל עטרת צבי זי"ע ומדורו הרה"ק ר' משה מסאבור בעל תפלה למשה זי"ע, והיה ביחודת רב עם הרה"ק ר' משולם פייש לאווי ראש שושלת טאהש זי"ע

ספר
זכרון אליהו
לעמבערג
Druck des U. W. salat et J.M. Nik.
Lemberg 1880.

וסיפר שפ"א ביקר רבינו אצל הרה"ק מטאהש בחמצע ימי החורף הקשים ושלג עזה כסא אז את הארץ עד שלא יכלו לפתוח הדלתות מחמת גובה השלג שנצבר שם, ועגלתו לא היתה יכולה ליכנס אל החצר, כאשר הודיעו להרה"ק מטאהש על בואו של רבינו יצא לקבל פניו ברינה ופקד למשמשו הר"ר לוי יצחק ז"ל לפתוח שערי החצר בכדי שתוכל עגלתו ליכנס אל החצר. השיב המשמש שמחמת גובה השלג אי אפשר לפתוח השער, אמר לו הרה"ק מטאהש שיקבור פועלים נכריים שיסייעו לו לנקות את השלג ולפתוח השער ויתן להם משקה יי"ש בשכר טרחתם, והכפיל הרה"ק מטאהש כמה פעמים בתוך דבריו בהדגישו את התיבות: מען זאל עפענען די טוירען! עד שכל בר דעת הבין שבדבריו מתכוין כלפי מעלה לפתוח שערי שמים. כאשר ישבו הני תרי לדיקים ועסקו בסוד שיח שרפי קודש, גמר המשמש את מעשהו והצליח בסיוע הפועלים לנקות את השלג ולפתוח השער, ונכנס לתוך הבית ליתן משקה יי"ש להערלים, וכאשר אך ראהו הרב מטאהש נענה ואמר: אהו! געטס א טרינק ברויפן פאר לוי יצחק, ער האט אונז געעפענט די טוירען! המשמש הלז בהיותו רחוק מאיש חכם לא השכיל שהרה"ק מטאהש מתכוון באמרו לפתוח שערי שמים, ובדוב תומותו אמר: יא רבי מיר האבן עס געעפענט און אויך צוגעמאכט! נבהל הרה"ק מטאהש למשמע דבריו, ובהיות שפיו הכשילו ראה בו סימנא ביאש לא ראה עוד בשימושו.

וסיפר על מהיתו רבינו: כי לאדם מן החוץ נדמה רבינו כי הוא אדם מעולם המעשה השקיע ראשו ורובו רק במשק הבית וארכי ממון ודבר אין לו עם דברים שבקדושה כי מעולם לא שמעו מפיו איזה דבר תורה, לכל היותר ידעו להעריך בשכונו בתור מנגן יפה מפני שהיה מזמר בקביעות בבית מדרשו של אביו מזמור לכה דודי בכל ליל שבת והמבדיל בכל מש"ק ויש שידעו לספר ממנו כי ניגון פלוני ופלוני נתחבר ממנו בעצמו, וזו היתה כל תהלתו, ועם כל זה היה רבינו העמוד התוך שכל בית אביו נשען עליו, ואביו הק לא עשה קטנה או גדולה בלי עצתו והסכמתו, וע"כ היו משכימים על פתחו כל הרבנים בני טובים ועשירים בעלי העסקים שבחסידי אביו, אבל כאלה כן אלה לא ידעו כי זה האיש רבינו הוא לא רק הגדול שבבית לעניני ממון כי אם גם גדול בתורה ובירלאת שמים.

וסיפר פ"א בא אביו ביום השבת לסעודת שחרית לבית מדרשו, ורבינו לא היה עדיין בבהמ"ד, יצא אביו הק' ולא נטל ידיו לסעודה והמתין עד שיבא רבינו, באותה שעה היה רבינו טרוד בביתו, כי אצלו התאכסן רופא הצבא שבא לבחינת עבודת הצבא, ורבינו היה עי"ז בעל השפעה על הרופא ההוא והציל כמה וכמה צעירי בני ישראל שלא יקחו לצבא שלא כדין, וע"כ בושש לבוא, כשאראה השעה ורבינו לא בא, אמר אחד מאחיו: בלי ר' אליהו אין אתה רשאי לאכול? הקפיד עליו הרה"ק יצחק אייזיק זי"ע ואמר לו בתוכחה: מנין אתה יודע שאני יוכל לסעוד כשאין ר' אליהו סועד עמי? וכה ישב אביו הק' והמתין עד שבסוף בא רבינו והתחיל לנהוג את השלחן הטהור.

בהגיעו רבינו לפרקו נשא להרבנית הצדקת מרת הינדא ע"ה בת הרה"ק ר' יהודה לייבוש ערליך מראזליל זי"ע חתן הרה"ק ר' אדיר הירש מזידיטשוב בעל עטרת צבי זי"ע.

בחורף בשנת תרל"ח נתבקש רבינו מאת אחיו הרה"ק ר' בעריש מדאלינא זי"ע לבא אליו לבית מילה, כשחזר לביתו נחלה ונסע ללבוב לדרוש ברופאים ושקה שם כמה שבועות, באחד הימים נעור משנתו ואמר כי ראה את אביו בחלום ואמר לו כי הוא לוקח אותו אליו, וכיון שכן סיים רבינו הריני שב אל עירי ואל מקומי ואכין את עצמי לשוב אל אבי. וחזר רביני מלבוב לביתו ובערב חג השבועות שנת תרל"ח השיב את רוחו להשי"ת במבחר שנותיו כבן ארבעים ואחד.

קודם שנסתלק קרא רבינו את מקורביו ואמר להם: הנה הייתי בחודש האחרון אצל אחי הצדיק בדאלינא והיתה לי קורת רוח מרובה מתורתו ותפלתו, אשר ע"כ אני מיעץ אתכם כי אחרי אחי הנ"ל תלכון ובו תדבקון, פקודתו זו שמרה רוחם ואחרי פטירתו נתדבקו כל חסידי באחיו הרה"ק מדאלינא והלכו לאורו.

נסתלק לגנזי מרומים בערב יו"ט שבועות ה' סיון בשנת תרל"ח

סיפר הרה"ק רבי נפתלי ערליך מדעלעטין זי"ע בהיותו ט"ו שנים היה על הלויה של רבינו זי"ע והספידו הרה"ק ר' יעקב משה מהבניב זי"ע בן הרה"ק ר' פייווש מהבניב זי"ע חתן הרה"ק ר' יוסף מיאלרטשוב זי"ע. ובתוך דבריו אמר בזה הלשון: הייתי אצל הרבי מלובלין זי"ע והייתי אצל הרבי מזידיטשוב זי"ע(בעל עטרת צבי) והייתי אצל הרבי מבעלזא זי"ע(השר שלום) והייתי אצל הרבי בזידיטשוב זי"ע(מהרי"א) מיט דעם רבי'ן האב איך געמיינט וועלען מיר א קעגען גיין משיח'ן, ונפל על הארץ ונתעלף.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה פעם על שבת קודש פרשת מטות אצל מחותנו של הרה"ק ר' יהושע'לע מבעלזא זי"ע שהיה אז במרחץ לאבין סמוך לק"ק גריידינג. הפצירו הרה"ק מהר"י שיגיד תורה אך רבינו לא רצה, אולם אחרי שלא וויתר הרה"ק מבעלזא, נענה רבינו ואמר: שמעתי מאבי הקדוש שאמר בשם רבו הרה"ק ר' צבי הירש מזידטשוב זי"ע שאמר בשם הרה"ק ר' יצחק מדראיבטש זי"ע כאשר רוצים לומר תורה צריך להיות על כל פנים אחת מן הג' אופנים באמירת דברי תורה: א' שיגיד תורה שיהא בזה התעוררות להאומר שיעורר את עצמו בזה לעבודת השם, אופן ב' הוא שימשיך בדברי תורה טובה והשפעה לבני ישראל, ואופן הג' הוא כשהשכינה מדברת מתוך גרונו, אז ודאי שיוכל להגיד תורה. (פאר יצחק)

וסיים רבינו ואמר שהג' אופנים מרומוז בזה הפסוק: (פרשת מטות ל' ב') וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת, מרומז אופן הא', לטובות נפש האומר מרומז בראשי המטות כי משה רבינו ע"ה הראש על כל הנשיאים ועל כל ישראל.. לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל: אופן הב' שאמר היה לטובת כלל ישראל.. לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה', שלא אמר דברי תורה עד ששמע מפי הגבורה. והפליא הרה"ק מבעלזא זי"ע דבריו הקדושים.(זבד טוב)

ו סיון תש"ח

רבי אברהם מרדכי ב"ר יהודה אריה לייב זי"ע בעל אמרי אמת מגור

רבינו הרה"ק רבי אברהם מרדכי אלתר מגור בעל אמרי אמת זי"ע נולד בגור בז' לחודש טבת שנת תרכ"ו לבנו בכרו לאביו הרה"ק ר' יהודה אריה לייב בעל שפת אמת האדמו"ר השלישי מגור זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם מרדכי מגור זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מאיר ראש שושלת גור בעל חדושי הרי"ם זי"ע בן הגה"ק ר' ישראל ב"ר מרדכי רטענבערג אב"ד מגנישוב זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת יוכבד רבקה ע"ה בתו של הרה"ח הגביר ר' יודל הלוי קמינר מחענטשין ז"ל בנו של רבי מאיר יחיאל קמינר זי"ע, משפחתו קמינר, מיוחסת לרבינו הגה"ק רבי אברהם אבלי הלוי גומבינער מקאליש בעל מגן אברהם זי"ע בן הגה"ק רבי חיים הלוי דומ"ץ גומבין הי"ד זי"ע שנהרג על קידוש ה' בשנת תט"ו על ידי הקאזאקען של השר הצורר חמעלניצקי ימ"ש

רבינו היה איש אמת, וחכם גדול בתורה וחסידות, כבר מטל שחר היה מפורסם לשקדן, בעל זיכרון ותפיסה, שנון ופיקח, והיה מגדולי מנהיגי החסידות.

וסיפר בנו הרה"ק ר' ישראל בעל בית ישראל זי"ע על רבינו אבי היה לו אולר הספריס (ביבליאטעק) לאם איז נישט קיין גוזמא, אין ער האט געקענט יעדן ספר וואס ער האט געהאט, פון טאוועל צו טאוועל. (שיח זקנים)

וסיפר בנו הרה"ק ר' ישראל בעל בית ישראל זי"ע על רבינו אבי היה אומר שהרה"ק ר' שמחה בונם בעל קול שמחה מפרשיסחא זי"ע הפליא את יהודה משבטי ה' ע"ה, הלא היה מלך ישראל, והיה יכול להשתמש במעשה התמר, בחירוץ של כבוד מלכות. אמנם יהודה לא כן עשה אלא הודה על האמת, הודה ולא בוש, ועל כן נברא משיח מזה, נקודת האמת, מזה נברא משיח צדיקנו. (שיח זקנים)

וסיפר הרה"ח ר' ראובן מייזנער ששמע בפולין שבעת המלחמה העולמית, כשנמלט רבינו ממדינת פולין, אמרו לו שכאשר יגיע לאיטליא וישאלוהו מאיפה בא? לא יענה שהגיע מפולין, כדי שלא יהשבוהו למרגל עבור הגרמניס, אלא יגד שהגיע ממדינה אחת. אמר רבינו: יאך וועל קיין ליגנט נישט זאגן. והוכרח הרב... לפעול שלא ישאלוהו. (שיח זקנים)

סיפר הרה"ח ר' ראובן מייזנער שסיפר לו איש אחד מעיר קאשוי, שפעם חזר הרה"ק ר' שאול ברלאד אב"ד קאשוי מח"ס שאול שאל זי"ע ממאריענבאד, ולאחר שהגיע לקאשוי ליום לאסוף את כל אנשי העיר, והיה לפלא בעיני אנשי העיר, כי מעולם לא עשה כדבר הזה. כשנאסף הקהל בבית המדרש, אמר רבי שאול ברלאד: שלא היה יכול להמתין עד שבת קודש, וברצונו להודיע להם שבמאריענבאד היה אצל הרבי מגור וכל הקושיות שהיו קשים לו זה עשריס שנה, את כולם תירץ הרה"ק. (שיח זקנים)

אבין נסתלק ה' שבט בשנת תרס"ה ומנוחתו כבוד בעיר גור פולין.

נסתלק לגנזי מרומים מ' לחג השבועות ו' סיון שנת תש"ח ומנוחתו כבוד בישיבת שפת אמת, ירושלים.

נשאר אחריו בנו הקדושים: הרה"ק ר' מאיר הי"ד, הרה"ק ר' יצחק זי"ע, הרה"ק ר' ישראל בעל בית ישראל זי"ע, הרה"ק ר' שמחה בונים אלתר, בעל לב שמחה זי"ע, הרה"ק ר' פינחס מנחם בעל פני מנחם זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

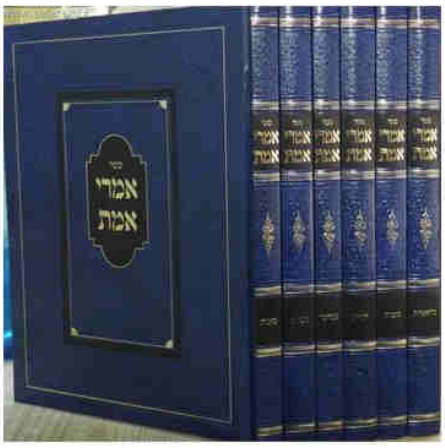

סיפר הגה"צ רבי אשר אנשיל כ"ץ כ"ק אדמו"ר קהל עדת יראים וויען בעל שמן ראש שליט"א: איך האב געזעהן שטיין פונעם גערער רבי, דער אמרי אמת זצ"ל, אז ער האט אמאל געגעסן ביי זיך אין שטוב א סעודה, מיטאג צו נאכטמאל, און א אייניקעל האט מיטגעגעסן צוזאמען מיט אים. ווען עס איז געקומען פארן בענטשען, און מען האט געדארפט מים אחרונים, האט זיך דער גערער רבי אויפגעהויבען, און ער איז צוגעגאנגען צו די קראן, צו די פאס ווי עס איז געווען אמאל, און ער האט געברענגט מים אחרונים צום טיש. האט אים די רעבעצין געפרעגט, דו האסט דאך געהאט א אייניקעל זיצען ביים טיש, פארוואס האסטו זיך אויפגעהויבן און דו ביסט געגאנגען אליין נעמען. דו וואלסט דאך געקענט מחנך זיין דיין אייניקעל, צו די מצוה פון מים אחרונים, און די מצוה פון כיבוד זקנו, פארוואס ביסטו געגאנגען און דו האסט אליין גענומען. האט איר דער אמרי אמת געזאגט, דו ביסט גערעכט, מען דארף מחנך זיין דעם אייניקעל. איך האב אבער געוואלט מחנך זיין מיין אייניקעל צו א צווייטע זאך אויך, 'אז וואס מען קען טון אליין, זאל מען נישט ארויפלייגען אויף א צווייטען'. דאס איז אויך א חינוך. איך בין מחנך מיין אייניקעל אז וואס איך קען טון אליין, בעהט איך נישט אז דו זאלסט מיר טון. וואס איך קען נישט, בין איך אנגעוויזען אויף דיין הילף. אבער וואס איך קען טון, זאל מען טון אליין, דאס איז אויך א חינוך. האט ער צוגעגעבן, אז אברהם האט אויך דאס זעלבע געטון. וְאֶל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן בָּקָר רַךְ וָטוֹב, און נאכדעם וַיִּתֵּן אֶל הַנַּעַר, האט ער דאס איבערגעגעבן פאר ישמעאל, וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ. (פרשת וירא י"ח ז') פארוואס האט ער נישט געהייסען אז אלעס זאל טון דער נער. נאר קודם האט ער אים געוואלט אויסלערנען אז אויב מען קען אליין לויפן נעמען, דארף מען אליין לויפן. מען קען דאך אבער נישט אלעס טון, נאכדעם ויתן אל הנער לעשות אותו.

מסופר: בחג השבועות הראשון לבואו של הגה"ק ר' דוב בעריש ו ויידענפעלד מטשעבין בעל דובב מישרים זי"ע להשתקע בארץ הקודש, התפלל בבית מדרשו של רבינו, ורבינו ביקש לכבדו בעליית 'עשרת הדברות', עליה זו היתה בחזקת בנו הרה"ק ר'שמחה בונים מגור בעל לב שמחה זי"ע ביקש רבינו מבנו שיוותר על חזקתו זו וימסרנה להגאון מטשעבין, ונימוקו עמו: "היום נכבד את התורה עצמה בעליה!.. כשסיפרו על כך להגאון מטשעבין הגיב בענוות רוחו: "איך האב נישט געוויסט אז אין גור מאכט מען אויך ווערטלעך" (לא ידעתי שבגור גם כן עושים בדיחות.) (שר התורה)

סגולה

מעשה באחד ששפך את מר לבו לפני הרה"ק ר' פינחס מנחם אלטר בעל פני מנחם זי"ע, על בנו שסר מדרך התורה והמסורה, ועזב את ביתו ואת מולדתו. אמר לו הבעל פני מנחם: שמעתי מאבי בעל האמרי אמת זי"ע שתוספת שבת הוא סגולה גדולה להיוושע בכל העניינים. על כן איעצך, אתה ובני ביתך קבלו עליכם להקדים ולהוסיף בכל שבוע מחול על הקודש, ותאמרו אז תהלים ותראו פלאות. העיד האיש שלא עברו ימים מועטים ובנו חזר אל ביתו ושב אל אמונתו כבראשונה.

ו סיון תרי"ז

ר' אהרן ב"ר אשר ישעיה זיע"א הרה"ק מרימנוב ראפשיץ

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

הרה"ק רבי אהרן רובין מרימנוב-ראפשיץ זי"ע נולד בעיר ראפשיץ בשנת תק"ס לאביו הרה"ק ר' אשר ישעי' בעל אור ישעי זיע"א בן הצדיק נסתר הגה"צ ר' אליעזר ליפמאן ז"ל, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת רייצא ע"ה בת הרה"ק ר' נפתלי צבי ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדל מלינסק זיע"א בן הגה"ק ר' יעקב יוקל מלינסק זי"ע נכד הגה"ק ר' מאיר הלוי הארוויץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק רשכבה"ג ר' פנחס איש הארוויץ זי"ע גיסו של רבינו ר' משה איסרליש בעל הרמ"א זי"ע

רבינו ינק תורה מאביו הגדול שהכינו להיות מנהיג בדורו.

במשך ימי חייו כיהן רבינו פאר ברימאנוב, ואבד"ק פשעווארסק, אבל אחר כן פרש מהרבנות וחזר לגור בעיר ראפשיץ,

רבינו היה כל ימיו נחבא אל הכלים ושנא את הרבנות כפשוטו, כך שמיעט להתנהג בגדלותו"ת, אבל שמו נתפרסם במאוד כפועל ישועות, כפי שמסופר, בעיר דוקלא התגורר הרבני הנגיד ר' מרדכי צבי מדוקלא ע"ה, ובכל שנה היה רבינו מגיע לשם אבל לא היה מתנהג בגדלותו"ת אלא כבעה"ב פשוט, פעם אחת אמר לו רבינו שהיות והוא משתדך עם הרה"ק מלאנז (כאשר הרה"ק נפתלי בן הרה"ק ר' יחזקאל משינאווא זיע"א התחתן עם בת רבינו, ולאחר כמה שנים שלא נתברכו בזש"ק נתפללה החבילה), ע"כ אני צריך להרבה כסף, אמר לו ר' מרדכי צבי שהיות ובכל שנה נותן לרבינו נדבה הגונה, ע"כ אינו חושב שצריך הוא ליתן עוד מחמת שידוך זה.

כאשר יצא רבינו משם ליווהו הרה"ח ר' אברהם חיים מדאברא שהיה מלמד דרלקי בבית ר' מרדכי צבי, אמר לו רבינו בתוך דבריו, ר' מרדכי צבי הוא בעיניו חסיד ותלמיד חכם, נישט קשה עהר וועט מיך נאך ברויכען, איך וועל איהם אי"ה קענען העלפן, איך האב מיר אויסגעבעטן ביא השי"ת דאס, איך זאל קענען פוילען וועך איך וועל וועלן, אחר שהלך משם סיפר המלמד לר' מרדכי צבי מה שאמר לו רבינו.

לשנה הבאה כאשר הגיע שוב רבינו לשם, דחק הרב מדאברא בר' מרדכי צבי שיבקש מרבינו ברכה לזש"ק, הלך ר' מרדכי צבי לרבינו וביקש ברכה, אמר לו רבינו אני צריך להרבה כסף, התחיל הגביר להתנצל על מה שבשנה שעברה לא נתן לרבינו מבוקשתו, אמר לו רבינו אל תזכור עוונות הראשונים רק עכשיו תתן כסף, אמר ר' מרדכי צבי שהרבי יבטיח לי שיהיה לי זש"ק, אמר לו רבינו אם תתן לי עכשיו 72 זהובים כסף, ובמשך כל הזמן תתן כל חודש שאה ראנים כסף, וזו' תסרוג לי בכל חודש וחודש זוג גרביים חדשים, בזה יהיה לכם השועה, הגביר לא הסכים לסכום כזה גבוה, ורק הסכים לחצי מהסכום, ולא נעשה מזה דבר. הרב מדאברא הוכיחו כ"כ עד שהוסכם שבשנה הבאה יתן לרבינו כל מה שרבינו יבקש.

לתקופת השנה בא שוב רבינו לשם, ור' מרדכי צבי לא היה בביתו, ר' אברהם חיים מדאברא שעליין היה שם, ניגש לרבינו ואמר לו שהרבנית מוכנה לסלק כל הסכום הנ"ל, אמר רבינו כי לא איכפת לו, ובאם בעלה יסכים אז הוא מסכים, ענהו הרב מדאברא כי הוא מסכים והוא מתחרט על בשעבר ובעתו נוחה מזה, ונתנה את המעות ומיד אחר כך נפקדה וילדה בת למזל טוב, אח"כ נסע הרב מדאברא לרבינו על חג הסוכות, ובקשה אשתו של הגביר ממנו שישאל את רבינו אם תניק לבד את הילד או תתן אותו למינקת, ואולי תזכה לבן, כאשר שאל הרב מדאברא לרבינו אמר לו רבינו שצריך להתייבש בדבר.

כעבור החג אמר לו רבינו, אמי אמרה לי שאבא אם היא טוב מאוד, וגם בריא, ואני רואה שזה אמת, אני רואה את זה עלי, ומה שבקשתי ממנה בכל חודש זוג גרביים, הרי גם אבי בבית יודעים לעשות זאת, רק ידוע מה שאומרים העולם, שבגד עושה את האדם, ע"כ אמרתי לה שתעשה לי גרביים כדי שיהיה לה ילדים, לא הכל אפשר לי להשיג בשוק למעלה בשמים, יותר לא יהיה לה ילדים, ושתניק לבד את הילד. וכמובן שכך היה, אחר כך נתפרסם שמו בכל העיר ההוא, ובכל שנה בהגיע רבינו להעיר באו כל אנשי העיר להיפקד בדבר ישועה ורחמים.

רבינו נסתלק ביום חג השבועות שנת תרי"ז ומנחתו כבוד בראפשיץ

זרעו אחריו: בניו הרה"ק ר' נחום מנאראל זיע"א, הרה"ק ר' שמואל מקראטשין זיע"א, הרה"ק ר' יעקב מבאלנוב זיע"א, חתנו (בזוו"ר) הרה"ק ר' נפתלי בן הרה"ק משינאווא זיע"א

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ו סיון ת"ש

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

רבי אברהם שלום ב"ר יחזקאל שרגא האלבערשטאם ראש שושלת סטראפקוב

רבינו אברהם שלום האלבערשטאם ראש שושלת סטראפקוב בעל דברי שלום זי"ע נולד בשנת תרט"ז (י"א בשנת תרי"ז)לאביו הרה"ק ר' יחזקאל שרגא מישנאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע בן הרה"ק רבי חיים מצאנז בעל דברי חיים זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת חנה רחל ע"ה בת הגה"ק ר' צבי הירש מבלשנוב זי"ע

רבינו היה לזיק מפורסם בעל מופת ופועל ישועות, נהג בקדושה יתירה, שקדן עצום, עבודתו היה בדביקות עצמה פיזר נתן למחיונים והיה מיש אמת בתכלית. ונתחנך אצל אביו הק.

פעם אמר אביו על רבינו שכשהקב"ה מסתכל עליו הרי הוא מרחם על עולמו. ופעם אמר אביו על רבינו: שאין חידוש בזה שהוא בעל מופת שהרי אמרו בגמרא שהנושא שאשה כשם שמיס הוויין ליה בנים שמושיעין את ישראל (מסכת דרך ארץ זוטא פרק י) והיות שאשתו זו הרבנית הצדקות מרת חנה ע"ה נשא כשם שמיס בלבד, בלתי לה' לבדו לכן אין כל פלא שהוא בעל מופת ומושיע את ישראל.(פניני תורה והסילוקו)

הרה"ק רבינו יואל טייטלבוים מסאטמאר בעל דברי יואל אל ע"ז אמר פעם אחת: קובלני מביא אבא, פון הימל האט מען געגעבן די שליסל פאר פקידת עקרות פארן סטראפקובער רב. כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדקות מרת חיה יהודות ע"ה בת הרה"ק ר' אברהם חיים הורוביץ זי"ע וזווג שני להרבנית הצדקות מרת גיטל ע"ה בת הרה"ק שמואל הכהם ווילמאן זי"ע ווזווג שלישי להרבנית הצדקות מרת חיה ע"ה בת הר"ר דוד שליטער זי"ע

וסיפר הגה"צ ר' אליעזר דוד פריעדמאן שליט"א שסיפר לו אביו ז"ל שראה בעיניו את הפשטות והאמת מרבינו, שפעם אחת שבת רבינו בעיר בערלין, וגם הוא היה שם בתותו השבת, ובבערלין היה שם הרבה מאוד חסידים, ביקשו הם מרבינו אחר התפילה בליל שבת שיכנס לערוך שלחנו הטהור בשעה מאוחרת כדי שיוכלו להשתתף שם מתחילתו עד סופו. ענה להם רבינו במילות הפשטות: איך קען ניט ווארטען איך בין הונגעריג.[איני יכול לחכות משום שרעב אנכי] שאף שרבינו היה אדמו"ר גדול לא התפעל משם דבר אלא אמר רק את האמת.

ועוד סיפר לו אביו ז"ל שראה בתותו השבת בבערלין: שרבינו היה בתותו זמן קרוב לבש שמונים שנה, וכבר היה לו דוד שליצי מיוליו חלילו, וכשאשתו הרבנית נסתלקה מן העולם נשא רבינו לאשה אחרת אשר היתה עדיין בתולה, וביקשה מרבינו שיבטיח לה שתזכה לבן זכר ממנו, ורבינו מילא בקשתה והבטיח לה זה.

בתותו שבת בבערלין כבר היה כשנה או שנתיים אחר החתונה ועדיין לא נפקדה אשתו בבנים. וביקש אז רבינו מן הציבור: איך בעט זייער מען זאל מתפלל זיין אויף מיין רעבילין אז זי זאל נפקד ווערען, איך האב איר טוגעזאגט און איך וואלט זייער ניט געווארט בלייבן קיין ליגענער [אני מבקש מכם שתתפללו עלי שאשתי תפקד בזרע של קיימא שהרי הבטחתי לה דבר זה ומאות לא הייתי רוצה להשאר שקרן] כמובן שמן השמים מלאו אחר הבטחתו, ונולד לו בן הלא הוא הרה"ק ר' יוסף יו"ט הי"ד זי"ע אשר הוא היה קדוש מבטן, וכשרבינו נסתלק מן העולם עדיין היה כבן שבע או שמונה שנים, וחסידי רבינו באו אליו כדי להתברך מפיו הטהור. והוא ברכם בברכות כזקן ורגיל, והוא כיהן ברבנות סטרלאפקאב עד להמלחמה הנורלה, אשר בו נעקר על קידוש ה' באושוויץ הי"ד. והשאיר אחריו בנים אשר אחד מהם היה האדמו"ר מסטרלאפקוב אה"ב זי"ע אשר הרה"ק מרן רבינו בעל דברי יואל מסאטמאר זי"ע אמר עליו: שאת העולם היו מביאים לדעת מי הוא רואי לרבנות היו כולם נוהגים אליו, ואשאר האדמו"ם לא היה נשאר הרבה מה לעשות, ועוד בנים היה לו אשר כולם היו לזיקים ירלאים ושלמים.

בשנת תרנ"ח נתקבל לאב"ד סטרלאפקוב, ואחר בפטירת אביו בו' בטבת בשנת תרנ"ט נסע אליו חסידי אביו. במלחמת העולם הראשונה היגר רבינו לפעסט ובשנת ה'תרע"ט החליט כי הוא לא מתכוון להשתקע בעיר אלא החליט להשתקע באוזהורוד אך לאחר מכן חזר לעיר סטרופקוב. בסוף ימיו התגורר בעיר קאשוי.

ספר הרה"ל ר' יחזקאל שרגא ליפשיץ הלברשטאם אב"ד רמלה. שזקינו רבינו זי"ע בהיותו גולה בשעת חידוש והגר מלחמת העולם בשנת תרע"ד בעיר הבירה ב' פעסט. יצא אז חוק שכל אחד מוכרח לשאת אצלו תעודה זהות עם תואר פניו (פאטאגראפיע) ורבינו מיאן בדבר וביקש מרשם הלשכה האורטודוקסית הגה"ק המפורסם ר' קאפל רייך זי"ע שיפעל במשרד רשם העיר לפטור אותו כיוצא מן הכלל מלעשות תמונה הנ"ל על תעודתו, נשיא הלשכה הבטיחו. אבל התרשל בדבר כי חשב שאין קפידה כל כך בזה. אבל רבינו נסע אל הנשיא ובבואו לפניו תמך תמיהה גדולה ואמר מה לרבנו הקדוש בביתו, הלא היה לרבנו לשלוח אלי שליח והייתי בא אל אל קדשו. השיב רבנו הקדוש ואמר לו, בתחי לספר לכם עובדא אחד וזהו.

הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זי"ע נתן פקודה לחסידיו במחוז לבוב, בשעת בחירת הציירים לבית המדינה לבחור בפלוני שר נכבד שהי' מוחזק לאוהב ישראל, וכן היה שהלז נבחר על ידי בחירות אחב"י הסריס למשמעתו של הרה"ק הנ"ל. השר שמח שמחה גדולה עד מאד שזכה לכבוד גדול על ידי הרה"ק הנ"ל. ואחר הבחירות שלח שליח מיוחד להרה"ק מבעלזא שמבקשו שיבקר אותו בביתו בנוי לתלפיות סמוך לבעלזא ויכבדו מאד להכנת טובה. הרה"ק וסיעת מרחמוהו מלאו בקשתו ונסעו אליו. השר היה רד בפלטין מהולר מאד. וגו שבעה עשר חדשים זה לפנים משה. אחרי השתעשעות של זמן רב כמה שעות אמר השר להרה"ק שרוצה לתת לו מתנה נכבדה מאד. ובכן מבקשו שיבוא עמו חדר לפנים מן החדר ויראה לו את המתנה. והוליכהו דרך כל החדרים הגדולים והנפלאים עד שנתרגש הרה"ק מאוד עד שבא לחדר השבעה עשר. וכשפתח הפתח ראה חדר רייך. מואר במנורות ונרות גדולות ובפינה אחת עמד תמונה גדולה תמונת אביו הקדוש השר שלום זי"ע תמונה מפוארת ידי אומן מופלא שנעשה עוד בחייס חיותו הטורה מדוייקת ובכל קומת גופו של הצדיק. הרה"ק בראותו פתאום טורה זו נתבהל ונתרגש מאד ולא ידע מה לענות. השר הבטיחו שיתן לו למתנה תמונה זאת. ובכבוד גדול במרכבה מפוארת נשלחהה תמונה לבית רבנו הקדוש לבעלזא. והשר לווהו וחזר לו הביתה.

אח"כ לא ידע הרה"ק מבעלזא לשית עצות בנפשו מה לעשות עם התמונה כי לא ראה אצל אביו הק' שיחזיק אצלו תמונת איזה צדיק. ואולי זהו נגד רצונו הקדוש בעצמא דקשוט. וגם לאבד את התמונה היה ירא לנפשו פן ואולי יבוא השר הנ"ל באיזה פעם ויבקש לראות את התמונה. וכשיתודע שאיננה אולי יחרה אפו על אחב"י ומי יודע מה יוכל ח"ו להרע ר"ל ויש בזה פקוח נפש? כך היה הרה"ק משוקע בהעיונותיו הקדושים בשקלא וטריא הנה והנה. ונלטער על כך זמן רב והלך בחדרו למעלה ולמטה עד שנתיגע מאד וישב על הכסא ונרדם בשינה.

ורואה בחלום והנה אביו הקדוש זי"ע עומד נגדו, ואומר לו: בני אל תתירא כלל, רק תיקח תשרף את תמונתי כי אין לי נייחא מפני שתמונתי ישנה בעולם. וכדי שתמנע ממני צער ההוא תשרף את התמונה, ולא יזכר ולא יפקד ממנה. רק תמהר לעשות כדברי.

הרה"ק נתעורר משנתו והנה חלום. ותיכף שרף את התמונה, ע"כ הסיפור שסיפר לו. . וסיים רבינו ואמר להגשיא הגה"ק ר' קאפיל זי"ע: עכשיו כבר יבין אותי מה כל החדרה שאינני רוצה להגיע לתאר את טוראי על ידי פוטוגרפיא. ובכן אבקשו שיפעל אצל הממשלה לתת לי אפשרות לקבל תעודה זהות בלי תמונה. הגה"ק ר' קאפיל הבטיחו ובעוד איזה ימים הביא לו תעודה. (אוצר הסיפורים)

בשלהי ימי החורף בשנת תרפ"ח הגיע רבינו לקערעסטיר, הרה"ק ר' ישעי'לע ביקש ממנו שישאר שם גם בימי הפסח, התנגל רבינו: היות שיש לו חומרות שונות, שבגרלה לא יוכל לקיימן שם, ולכן מוכרח הוא לחזור לביתו.

אך רבי ישעי'לע לא הפרה ממנו, ואמר לרבינו: שהוא מוכן לסדר את ביתו כפי כל החומרות שהוא נוהג, כדי שיעשה את החג בחלרו. המשיך רבינו להסביר: שיש לו חומרות כאלה שאין אפשרות להנהיגם פה, ובין החומרות הזכיר שבביתו מקפידים לחתש את הרלפה לבבוד חג הפסח, והיא הוצאה מרובה. אך רבי ישעי'לע לא נתרע גם מכך, והבטיח לרבינו למלא משאלתו גם בדבר הזה. ונתרצה רבינו לבקשתו ונשאר שם כל ימי הפסח.

ואכן כן היה הרבי ישעי'לע הנהיג כל החומרות של רבינו, והני תרי קדושים חגגו ביחד את חג הפסח בדוב חדותא עילאה, ומאז התקשר רבינו עם רבי ישעי'לע בעבודותם אהבה. כאשר חזר רבינו לביתו, שיגר אל רבי ישעי'לע ניגן חדש, באמרו: שמקובל מלציקים, שניגון חדש מסוגל להשפיל רשעים, ורבי ישעי'לע יהיו לו רב להשפיל רשעים. (מופת הדור)

פעם בחג השבועות אחרי קידושא רבה אחרי אכילת קרעפלעך (לביתות) פתח רבינו בהתלהבות נורלה ושמחה עצומה ואמר התורה על פסוק "וביום הבכורים" [המובא בספר דברי שלום עמוד מ"א המתחיל וביום הבכורים וגו'] והמשך דבריו הקדושים דיבר מגודל חיוב אמונת השגחה פרטיית שלריכין להאמין באמת וכתוביות הלב שאין שום דבר שבעולם נעשה מעצמו בלי השגחת הש"ית הפרטית שמשגיח אפילו על דבר קטן שבקטנים ואעפ"י שאנחנו קלרה דעתנו מלהשיג למה ליה להקב"ה להשגיח על דבר קטן כזה, מכל מקום זהו מפני קולר שכל אנושי להשיג זאת וכ"ו

והמשיך רבינו ואמר, אספר לכם עובדא שהיה אצל הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע שבזמנו שבא לן חיים אחד מלציקי הדור ובאו שניים מחסידיו לפני הרה"ק הנ"ל ואמרו לו שרוצים להסתופף בצל קדשו ורוצים שרבינו יקח אותם ויקשר אותם אל שורש נשמתו כדי להאיר להם את הדרך ילכו בה. שאל אותם הרה"ק וכי אתם מאמינים שהש"ית משגיח על עולמו ובכל אשר בו בהשגחה פרטיית? השיבו, בודאי שאנחנו מאמינים בהשגחה פרטית, קרא רבינו אותם אל החלון והראה להם שעגלה מלאה לה עמיר קש ותבן עובדת לפני החלון, ושאל אותם אם המה מאמינים באמונה שלימה שכל התיבת קש ותבן שמסודרים על עגלה, זה למעלה מזה, הכל נגזר מהקב"ה עוד משש ימי בראשית שהתיבת קש זה יהיה למעלה וזה למטה, וכן כל התיבות קש איפה שיהיו מונחים זה כאן וזה כאן, ועוד נגזר מהקב"ה בששת ימי בראשית שבאמצע נסיעת העגלה על אם הדרך נופלים התיבות קטנות מן הקש זה בכה וזה בכה, הכל הוא על תכלית נרלה מהקב"ה שהתיבה זאת תהיה כאן דוקא באותו מקום שנפל ולא הלאה אפילו מקום קטן כלל, ואם בוא יבוא רוח ויפזר הקש מכאן לכאן גם זה הוא הכל בהשגחה פרטיות? המה החסידים הנ"ל ראו כן תמהו, והתבוננו בעצמם באמיתת לבבם בתוכיות פנימיות נקודת האמת, ענו ואמרו, רבינו, אין אנו במדרגה זאת להאמין כל כך כי מה איכפת ליה להקב"ה אם התיבה קטנה של קש מונחת כאן או כאן. כשמוע רבינו דבריהם נעקר עליהם, אפיקורסיס! אלו מביתי מהר, כי לא יכולני לראות פגיכם כי היא כפירה ממש במציאת הבורא כל עלמים הממלא כל עלמין ואיה אתר פגוי מיני', וגירש אותם מחדרו,

המה יצאו בצער גדול מאד ובכו בכיה עצומה. זה פנה לזויש זו וזה פנה לזויש זו ומתמרמרים מאד מאין הפוגות, והתפללו להקב"ה מתוך לבב נשבר ונכה שהש"ית יאיר עיניהם ויסיר מהם לב טיפש ונשחץ. אחד מן החסידים בעמדו כך בבכיה והתבוננות בגדלות הבורא ב"ה נפל ברעיונותיו חקירה עצומה וזהו: בשלמא בן אדם שהוא בעל גבול ובעל תכלית יש אצלו חילוק בין דבר גדול לדבר קטן, למשל דבר גדול כגון חתיכת זהב הוא חשוב אצלו ומשגיח עליו היטב שלא יאבד ממנו, ועל חתיכת כסף גם כן משגיח אצל שהשגחה פחותה משל זהב, ועל חתיכת נחושת גם כן משגיח אצל שפחותה משל כסף, וכן הלאה, עד שעל חתיכת קש קטנה אינו משגיח מפני קטנות שויה, וכל זה שייך אצל בן אדם שיש אצלו הפרש וחילוק בין דבר גדול לדבר קטן. אבל הבורא ב"ה דכולא עלמא כלא חשוב קמיה מ"ש כיון שאני מאמין שאפילו כל העולם כלו כלא חשוב קמא קודש"ה ועם כל זה הוא יתברך משגיח על העולם, מ"ש מה חילוק יש בין כל העולם, תבל ויושבי בה, לבין חתיכת קש קטנה, לכיון שהקב"ה בלתי בעל תכלית, מ"ש אין הפרש בין דבר גדול לקטן, דלפי גדולת בוראנו ית"ש שאין ערוך אליו גם כל העולם כלו לקטן ישחק ועכ"ז משגיח עליו, מ"ש משגיח גם על כל פרט שבפרטיים, ומ"ש מי שאינו מאמין שהקב"ה משגיח על חתיכת קש הנ"ל מ"ש הוא מפליל אלוף ונותן מ"ו קלבה לגדולתו יתברך, ר"ל. ומ"ש באמת אפיקורס יחשב כמו שאמר רבינו הקדוש.

ובכן התחזק החסיד הזה באמונתו זו והתעמק בה מאד שמעתה יאמין באמונה שלימה בהשגחה פרטיית שאפילו על חתיכת קש קטנה הש"ית משגיח. ובאשר זכה להתבוננות זו רק בשמחה לחבירו אומר לו שזכה לכך, ופתאום ראתה שגם חברו רץ אליו, ונפגשו באמצע הדרך, וכשהתחיל לספר לחברו שזכה להתבוננות הנ"ל סיפר חברו שגם הוא החירו עיניו בהתבוננות הנ"ל וזכה להגיע לאמונה זו, ושמחו שניהם שמחה עצומה, ופתאום בא הרבי ונתן להם שלום בהארת פנים באהבה עזה וקירבם מאד וקשרם על לוח לבו הטהור.

אח"כ הבינו החסידים שרבינו התפלל להקב"ה שיזכו להגיע לאמונה זו השלימה והצרופה וההכלחיה לכל בר ישראל, כי אם לא תפלת רבינו, היתכן שברגע אחד ממש האירו לבותיהם של שניהם יחד. וסיים רבינו ואמר א"כ, שיש לנו אב הרחמן כזה שמשגיח עלינו על כל פרט ופרט יותר ויותר מאב בשר ודם שמשגיח על ילד שלו, א"כ לריכין להיות בשמחה עצומה עד מאד, ולכן לאשר קבלנו היום את התוה"ק מחדש לריכין לעסוק בה מתוך שמחה

ועל ידי זה יפעיע השי"ת עלינו קדושה עליונה וישועות רוחניות וגשמיות אמן. (דברי שלום)

רבינו הגה"ק רבי מנחם בלייער אב"ד טשאטה בעל כבוד הלבנון זי"ע נולד בעיר אלבערט אירשא מחוז פעסט לאביו הגה"ק ר' מיכאל זי"ע

רבינו היה גאון מופלג וצדיק מפורסם. כל ימיו לא נהנה מעולם הזה אפילו באצבע הקטנה, היה דרכו שלא אכל רק פעם בכ"ד שעות מן הצהריים עד הצהריים לא בא לאוכל אל פיו חוץ משבת ויום טוב. היה ענותן כהלל ממש, ולא החניף לשום אדם מעולם ולא נשא פנים לעשיר בעבור עשרו.

בעוד בחור קטן הלך לבית מדרשו של הגה"ק ר' חיים קיטצע בעל אורר חיים אב"ד איבשא זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק ראב"ד אודבן יען זי"ע ונשא חן בעיני רבו מחמת שכלו הזך ותהלוכותיו, ואחרי שלמד אצלו איזה שנים שלח אותו לילך לישיבות גדולות, ואחרי שלמד כדי מדתו שב לעיר מולדתו ויצב בבית מדרשו של רבו הנ"ל אתו עמו כל היום לרבות הלילות ולא מש מאהלו, ורבו אהבו כבבת עינו.

כאשר נתקבל הגה"ק ר' יצחק בני מאמרגרעטען בעל תוקף התלמוד וספר בית דוד זי"ע אחן רבו הנ"ל לאב"ד בק"ק אבראני, ביקש רבו שיסע רבינו עמו לאבראני ורבינו שמע לקולו ויסע וילך עם בעל תוקף התלמוד. ועוד מעט ושמעו הולך בכל הגלילות כי היה בחור מופלג מאוד בתורה ומפלג בצדקות

וכשהגעו לפרקו לקח לו הגה"ק ר' אליעזר שפיטץ אב"ד טשאטה זי"ע לבתו הרבנית הצדקת מרת פראדל ע"ה. אך בטרם הגיע עת החתונה פתאום נסתלק מחתנו על בחלי ימיו, ואחר החתונה יצב שם רבינו במקום חותנו כמו שתי שנים, והיה שם איש אחד אשר היה לו למתנגד ובתוך כך נתגלגל הדבר ובאו אנשי ק"ק פאראסלוי ובקשו ממנו לקבל מהם הרבנות יואיל לשבת אתם ויעזוב ק"ק טשאטה וילך לפאראסלוי, אמנם לא אדכו הימים ושם רבינו נתפרסם לשם ולתהלה בכל הגלילות, כי מצבד שהיה גדול בתורה וצדיק אמתי גם היה מגיד מפואר מאד, ובאו אנשי ק"ק טיסא איגאר (אשר היה בעת ההיא קהלה מכובדה ואנשיה כלם אנשים חשובים ובני תורה) לקרא רבינו לבא על שבת אחד למען ישמעו דרשתי ויאות להם ונשא חן בעיניהם ובמו"ש קראו לפניו בקול שמון: יחי אדוננו ורבנו ! ויואל רבינו ויקבל מהם אגרת הרבנות ואחרי זמן לא כביר הלכו אנשי טיסא איגאר בעגלות ליקח את רבם וכל אשר לו, וכאשר שמעו אנשי פאראסלוי ויתעצבו האנשים מאד ובאו לפני רבינו ויפלו לפני רגליו ויבכו ממש שלא יעזוב אותם ולא ילך לאיגאר, וגם רבינו בראותו כל זאת התחרט מאד אבל לא רצה לשנות דיבורו והבטחתו. וכאשר רצה ליסע לדרכו וכל כליו כבר היו על העגלות באו אנשי פאראסלוי ויעמדו לפני הסוסים ולא נתנום לעבור ויסע בלילה לאט, ויעברו הימים וק"ק טיסא איגאר הלכה ולבה נתמעטו בעה"ב ונתמעטה הפרנסה ויצב שם בדוחק גדול ובצער, ולא בקש לו רבנות אחרת באמרו כי ב"ש אינו כדאי לחיות בטובה, ובהיותו בא בימים והלר לו מאד אמר: אפשר שהוא בעצמו קפח פרנסתו בראותו כי נתמעטה קהלתו ולא בקש מנוח לעצמו מקום פרנסה לעסוק בתורה במנוחה וגם כי קראוהו ולא הלך.

ערב שבת קודש בשנת תר"ס אחר חצות היום הלך לטייל בחצר כי היה יום בהיר וזמן כביר לא היה בחוץ וכאשר אחר איזה רגעים חזר לחדרו ובקש שתתן לי לטעות את המרק, ובערב התפלל מנחה ומעריב ואמר שלום עליכם והתחיל לקדש על היין

ובאמצע הקידוש נתקל בלשונו ושכח היכן הוא עומד עד שהזכירו הרבנות ע"ה, כה נעשתה שתיים שלש פעמים ואשתקוד מלולו לגמרי ויישכב על המטה ולא דבר עוד, ובליל שני הוא ליל שבועות יצאה נשמתו לגנזי מרומים .

נשאר אחריו בניו הגה"ק ר' מיכאל אליעזר מאוילאמרינגפאלווא זי"ע והגה"ק ר' משה יצחק מנאדלזוואר זי"ע

ודברי תורתו בספר כבוד הלבנון

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בעזרת

דבש וחלב תחת לשונך ורית שלמותיך כריח לבנון

ספר

כבוד הלבנון

כולל

דרושים נחמדים מתוקים מדבש ונופת צופים חכמה וטוסר השכל יחד אחוזים ומשוקבים אשר דרש בנועם שיח ומתק שפתים, בשבתות ומועדים, הרב הגאון הצדיק ,,אמתי המפורסם לשבח ולתהלה פה מפיה מרגליות בקשית מוהר"ר מנחם בלייער זצוק"ל שהי' אב"ד בס"ק ט.־איגאר ומקדם בק"ק פאראסלוי

הוצא לביה"ד עיי הבן עוריה ר' מיכאל אליעזר בן הרב המאור זצ"ל

הוצאה לאשרו הספר כבוד הלבנון — יראה עין בעין על הארדעסטא חתום לטראה עין :

BLEIER LÁZÁR
Ujlőrinczfalva
U. p. : Poroszló Heves m.

מונקאטש תרס"ג לפ"ק

בדפוס המשובחת של הרבנים הנגידים מו"ה שמואל זגויל כהנא נ"י וחתנו מו"ה עזר הכהן פריעד נ"י

Druck von Kahn & Fried Munkács,

מתורתו של רבינו

אמרו רז"ל: (מסכת פסחים צ"ט) יָפֶה שְׁתִיקָה לַחֲכָמִים, קַל וָחֹמֶר לַטִּפְּשִׁים, וכה אמר שלמה המלך ע"ה: גַּם אֱוִיל מַחֲרִישׁ, חָכָם יֵחָשֵׁב; אֹטֵם שְׂפָתָיו נָבוֹן. (משלי י"ז כ"ח) וכש"כ חכם מחריש : וי"ל מתחלה אמר שהוא יותר תועלת לכסילים כיון שאמר וכש"כ לכסילים ואח"כ אמר שהוא יותר תועלת לחכם כמ"ש וכש"כ חכם מחריש ? ויש לומר בדרך צחות כי יש ב' מיני לשון הרע, או שמדבר לשון הרע דברי זרים וגסות זהו דרך כסילות, או שמדבר דרך חכמה והמצאה כי יחשוב מי שיודע לדבר דרך צחות וחכמה שזהו דבר נאת ויפה על כן אמר: יפה שתיקה לחכמים, רצה לומר: אף בדרך חכמת ונאות יותר יפה לשתוק נמצא שלהכסיל יותר טוב השתיקה, כיון שאינו יודע לדבר בחכמה ודרך צחות. ועל צד השני שהוא רק בלא חכמת אמר שפיר גם אויל מחריש חכם יחשב, לפי שניכר הכסילות "וכש"כ חכם מחריש מדרך זה שהוא כסילות שאין בו שום חכמה. (כבוד הלבנון)

ח סיון תרפ"ה

רבי מרדכי ב"ר משה זי"ע בעל פרשת מרדכי אב"ד קעמעטשע

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי מרדכי לענעראוויטש אב"ד קעמעטשע בעל פרשת מרדכי זי"ע נולד בשנת תר"ל לאביו הרה"ק ר' משה מעיר מיהאלעוויטץ זי"ע ולאמו הצדיקת מרת עלקא ע"ה

כבר בנעורותו היה ילד חריף ושנון והפליא את כל רואיו בחכמתו ובתרומיות מדותיו, היה מתמיד נפלא ולא ישן בלילה יותר מארבעה שעות ולא פסק פומיה מגירסא תדירא, והקדיש את שעותיו וזמניו לתורה שהיה יקרה בעיניו מזהב ומפז.

כל ימיו היה שקשלת מרוכה של תורה ועבודה וגמילות חסדים והתחסד עם קונו, והיה אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, ונטע בלב אנשי קהלתו תורת חיים ואהבת חסד וירא את שמים לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תורה הקדושה.

גם העמיד תלמידים הרבה, וכל מגמתו היה להרבות התורה ולהדריך תלמידיו באמונות יושר ובירא את ה' טהורה. ואכן יצאו מישבתו תלמידים מופלגים בתורה וחסידות ירא"ים ושלמים לשם ולתפארת. והעיד על רבינו הגה"ק ר' שמואל ראזענבערג זי"ע: והנה ידעתי אותו כי היה שקדן גדול בתורה וחפצו ללמוד וללמד להפיץ תורה ברבים, ושיחו נאה כי כל דרשותיו מלאים זיו ומפיקים נוגה, ורוח דעת וירא את ה' נוסדה בו.

אביו ז"ל שלחו אל ישיבת פרעשבורג להגה"ק ר' שמחה בונם סופר בעל שבט סופר זי"ע

כמו כן למד אצל הגה"ק ר' שמעון סופר בעל התעוררות תשובה אב"ד ערלויא הי"ד זי"ע, שהעיד על רבינו היה תלמיד ותיק אצלי למד כמה שנים פה והיה בן ביתי והיה תלמיד חכם גדול, ולמד בהתמדה רבה ובראשית חכמה ירא את ה'.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת מריס ע"ה בת הגה"ק ר' מנחם מענדל גליק אב"ד קעמעטשע זי"ע בן הגה"ק ר' גדליהו מביקון בעל חיי עולם זי"ע בן הגה"ק ר' חנוך העניך גד גליק מעיר פרלג זי"ע. אופן התקשרות השידוך היה נפלאים מאד, כי חותנו ז"ל הריץ איגרת את הגה"ק בעל שבט סופר מפרעשבורג זי"ע ויבקש מלפנו היות שברצונו לבחור לו חתן גדול בתורה וירא"ה אשר יהיה ראוי לאותו איסטלא למלאות את מקום כסא הרבנות קעמעטשע על כן בטובו הגדול יאבה נא לבחור עבורו את האיש אשר טוב ויישר בעיניו. והנה בזמן קצר הגיע תשובת הגה"ק אב"ד פ"ב זי"ע ותוכו רצוף הצעת שידוך של בחור מופלא ומופלג בתורי"ש. אמנם לא עקא ושגיאות מי יבין שאירע טעות בשיאות המכתב שהיה נכתב לרב אחר אשר גם הוא ביקש חתן לבתו ועל פי טעות נשלח המכתב על כתובתו.

כראותו את זאת שלח את המכתב בחזרה והוסיף בו לאמר: אדוני הרב: כשגגה היוצא מלפני השליט נתחלפה השיטה ומכתב זולתי הגיע אל ידי, בעוד איזה ימים הגיע מכתב שניס מהגה"ק דפ"ב זי"ע ומשיב על דבריו לאמור: אהובי ידידי הרב, מיוס עמדי על דעתי לא הקרה ה' לפני איזה טעות חוזר ומעולם לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי, ועכשיו שהקרה לפני טעות כזה בטח מאת ה' היתה זאת כי נפלאת מאד בעיני. ויגמור את קשר השידוכין בשעטו"מ.

פקודת הגה"ק זי"ע שמרה רוחו ובא בברית החיתון עם רבינו, והרב השני לקח לו לחתן את הבחור השני. ומרגלא בפומיה דהגה"ק ר' מנחם מענדל גליק מקעמעטשע זי"ע היה: כי מאחר שחיתון שניהם נעשו יפות שמע מינה שהגה"ק בעל שבט סופר זי"ע בעל רוח הקודש היה. (גדולת מרדכי)

אחר חתונתו סמך על שלחן חותנו זי"ע והוסיף שקידתו בעסק התורה. לא עיף ולא יגע והמית את עצמו באהלה של תורה. בשנת תרמ"ד מסר לו חותנו ז"ל את הנהגת קהלתו ונתקבל ברב פאר וכבוד לאב"ד קעמעטשע והגלילות. כשבתו על כסא הרבנות יסד ישיבה רמה אשר למדו בה ארבעים בחורים בהתמדה גדולה ולא התעיף מהם עין פקיחותו ולמד עמהם שיעורים תמידין כסדרן בשיעור גפ"ת ופוסקים.

ונהג את נשיאותו ברמה ולא הניח לשנות בקהלתו אפילו כקוטו של יו"ד מתורת ומנהגי ישראל, ואפילו על מנהג קלה מסר את עצמו במסירות נפש.

בשנת תרנ"ט אחר יגעו הרבה הוציא לאור עולם ספרו של זקנו הגה"ק ר' גדליהו מביקון זי"ע ספר חיי עולם.

וסיפר בעת שעסק בהדפסת הספר קבע לעצמו חוק וזמן לעבור על הכתבים בעיון רב בלילי שבת קודש המרוכות של תקופת החורף, וכדי שלא יעבור על דברי חז"ל (מסכת שבת י"ב) אין קורין לאור הנר שמע יטה וכ"ו עשה כמין תיבה של מתכות עם חלון זכוכית והסגיר בתוכה את הנר דולק מבעוד יום שבאופן כזה לית בה משום שמא יטה. וקרא לאור הנר, אמנם הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה, ונעשה מזה שריפה והסתכן את עצמו ונצל בדרך נס.

ובראותו את זאת אמר: שאם חז"ל אמרו אין קורין לאור הנר, אז אין חכמה ותבונה נגדם, ולמחרתו בכך ברכת הגומל, ואמר במלילה: שבת וינפש, ההיינו שבאם שבת, שאוכחים בשבת קודש כהוגן אז וינפש, כלומר שבזכות זה גם בטוחים "בנפש" חיה. (גדולת מרדכי)

ויהי ביום השמיני לחודש סיון שנת תרפ"ה במוצאי חג העצרת, בעת יצא ועסק בתורת ה', והנה לפתע נסתלק לגנזי מרומים כבן נ"ה שנים ונקבר שם ובנו אהל על קברו.

סיבת מיתתו והסתלקותו טרם זמנו היה מעשה שאירע בקהלתו, שרופא יהודי אחד העיז פנים לבא לבית הכנסת ביום תשעה באב בנעילת סנדלים וכאשר לא אבה לשמוע לדברי תוכחתו הוכרח לעזוב את בית הכנסת בחרפה, ובני משפחתו של הרופא רצו לנקום את נקמת קרובם ורדפוהו עד חרמה, ומרוב יגון וצער נחלה במחלת הלב רח"ל והא דגרמא ליה קצור ימיו. (גדולת מרדכי)

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' גדליהו הי"ד זי"ע שמילא מקומו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

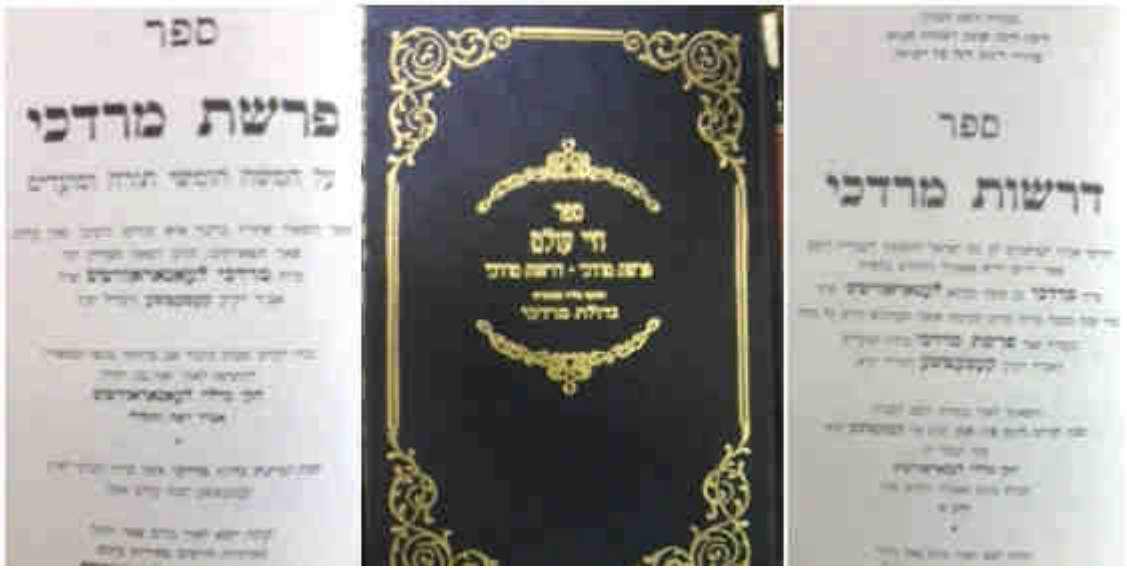

ח סיון תרמ"ז

רבי משה נחמיה ב"ר משולם פייבוש אב"ד חסליץ וראש ישיבת עץ חיים בירושלים

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי משה נחמיה כהניו בעל נתיבות השלום אב"ד חסליץ וראש ישיבת עץ חיים בירושלים זי"ע נולד ברוסיה הלבנה בערך בשנת תקע"ז לאביו הר"ר משולם פייבוש זי"ע

רבינו נודע לחריף ובקי בכל חלקי תורה, וידיו רב לו גם בנסתר, להבתו לתורה לא ידעה גבול, התמדתו היתה להפליא גם בזקנותו וחרף כל טרדותיו המרובות, ואף בלכתו בדרך היה שונה תורותו בעל פה. בסוף ימיו שמעו ממנו: שאינו זוכר יום שלא הגה בתורה כשמונה עשרה שעות ביום. בצוואתו כתב: שבדוק ומנוסה שאפשר ללמוד בשבת קודש ביומו ולילו כעשר שעות, ועוד הזהיר שם באורך על קביעת עתים לתורה בגדר חוק ולא יעבור, ושלא להפסיק באמצע הלימוד, ועל חזרת הלימוד על כדי יגיעה ברורה.(שפתי ישנים ירושלים)

על תחילת דרכו לא נודע אלא שהיה מתמיד נפלא מצעירותו, בן חמש עשרה נשא בת הגביר בעיר פטרובין, וכעבור זמן קצר גלה מביתו לווילנא, ברשות אשתו באישון לילה, כדי להתמסר כולו לקנין התורה. בתוס שלש שנים והוא בן שמנה עשרה נסמך להוראה וחזר לביתו בעירה פטרובין והחל לשמש שם ברבנות וליינות.

אחרי כעשר שנים נקרא לכהן כרב ואב"ד בחסלבין הסמוכה, מן הקהילות המפוארות בגליל ההוא, בקרבת שקלוב ומוהילה. שם יסד ישיבה שנודע לתהילה מאז ולמשך תקופה ארוכה, ומשם יצא שמו כאחד הרבנים הגדולים במדינת רוסיה, ועמד בקשרי מו"מ של הלכה על גדולי דורו והדור שלפניו.

בשנת תרכ"ד אוה למושב לו את ציון, ויצא עם אשתו ורוב בני ביתו לעלות להר ה'. תיכף לבואו לירושלים בקשוהו רבני ירושלים להשתתף בבי"ד יחד עם הגה"ק ר' שמואל סאלאנט ראב"ד ירושלים זי"ע והגה"ק ר' מאיר אויערבאך בעל אמרי בינה זי"ע, ותוך זמן קצר הכתירוהו בראשות ישיבת עץ חיים, בתפקידו זה השקיע רוב מרצו והעמיד תלמידים למאות מיקירי בני ציון [אחד המיוחדים והידועים מהם היה הגה"ק ר' אריה לייב הרשלר ספרא דדיינא דקהל פרושים ב"ר אלימלך דוב מקרלין זי"ע הנקרא רבי לייב דיין, ועסקן הגדול הגה"ק ר' יעקב מן פרילנד ב"ר משה לייב זי"ע] עד שנתבקש לישיבה של מעלה ח' סיון תרמ"ז.

אך בכך לא נסתיימה פרשת גדולתו, כי השאיר אחריו רושם לדורות עולם בחיבוריו אשר החל להדפיס בחו"ל, ביניהם ספרו הגדול נתיבות השלום, קיצור ליני אבן העזר וחושן משפט, וגם כמה קונטרסים על הלכות בישול בשבת ומצוות התלויות בארץ: שנת השבע, ארץ חפץ, חוקות עולם, שאלי שלום ירושלים. ועוד נשאר ממנו בכת"י כרכים שלמים של חדושים ושו"ת. (אולרות ירושלים)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ט סיון תרל"ג

רבי יצחק אייזיק ב"ר ישכר בעריש זי"ע בעל פירוש מהרי"א מזידיטשוב

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי יצחק אייזיק אייכענשטיין מזידיטשוב בעל פירוש מהרי"א על המדרש זי"ע נולד תקס"ה לאביו הרה"ק ר' ישכר בעריש אייכענשטיין מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק ראש שושלת זידיטשוב-קאמארנא זי"ע ולמעלה בקודש עד רבינו הגה"ק רבי יום טוב ליפמאן העללער אב"ד קראקא בעל תוספות יום טוב זי"ע

רבינו היה קדוש וטהור, בעל מקובל גדול ונורא ובעל עבודה גדולה. וסיפר בנו הרה"ק ר' שלמה יעקב זי"ע: שבילדותו לא השיגה ידו של אביו לקנות לו מנעלים לרגליו לימות הגשמים, ובכן השתמש במנעלים קרועים שהפרוץ היה מכובה בהם על העומד. פעם אחת בליל חורף קשה הקיצו רבינו בחצי הלילה שיכך אותו לבית הטבילה, פשט רבינו מעל רגליו את אנפלאותיו שהיו עשויות מעור כבשים והגעלים לבנו, והוא הלך ברגלים יחפות בסנדלים שכסו רק את עקבי רגליו, כה הלכו שניהם במישון לילה ואפילה בחצות שבעיר וטבלו במקוה שכמעט שנגדל עליה הקרח, כשחזרו פשט הרש"י את האנפלאות והניחם להתנגב וחזר למטתו להתחמם, ורבינו ישב כל הלילה ועסק בתורה עד אור היום ורגליו יחפות, כך למד רבינו תורה לשמה בשבתו ובביתו ובלכתו בדרך. (תולדות מהרי"א)

רבינו היה גאון מופלג ידע בעל פה ש"ס וד' חלקי שלחן ערוך, ונהג לחזור בעל פה דפי גמרא, פעם אחד הסתופף הגה"ק ר' יצחק שמעלקיש אב"ד לעמבערג בעל שו"ת בית יצחק זי"ע בלל רבינו, ובעת עריכת השלחן הזכיר רבינו ממימרא שבגמרא שנמצא בדף ו' של המסכת, ור' יצחק זכר בודאות כי מימרא זו נמצא בדף ה', והעיר רבינו על זה, אבל רבינו עמד בדעתו שהוא בדף ו', והביאו גמרא ורואה שהצדק עם רבינו, אמר על זה ר' יצחק בדרך אמת, ברור לי כי מן השמים העתיקו עתה את דברי הגמרא הללו מדף ה' לדף ו' לכבודו של רבי אייזיק'ל.

הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע העיד על רבינו כי בכל יום מכריזים בשמים "יצחק אייזיק בן עטיא לערענט תורה לשמה", בשעה שרבינו השמיע דברו תורתו התגלו אליו נשמות מעולם העליון, ובתוך כדי אמירתו דברי תורה היה אומר "רבן שמעון בן יוחאי וחבריא דיליה נמצאים כאן, הפמליא של מעלה נמצאים כאן" היה רגיל לספר מה שראה ושמע בשמים ממעל שהרה"ק ר' חיים מצאנז בעל דברי חיים זי"ע אמר פעם עליו: הלא הוא יושב בשמים!. (זכרונם לברכה מהרה"ק מצאנז קלויענבורג זי"ע)

אלפים הלכו לאורו, ונהנו ממנו עצה ותושיה, וגדולי הדור היה מתלמידיו ובתוכם הרה"ק ר' יוסף מאיר מספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע והרה"ק ר' יצחק בעריש מווערעלקי בעל מלבושי שבת ויו"ט זי"ע.

עשיר אחד מחסידי רבינו זכה בגורל בשלחן קטן של כסף והביאו במתנה לרבינו. מיאן לקבלו, ורק כשהסביר לו בנו הרה"ק ר' אלי' זי"ע שבשלחן זה אפשר להשתמש לדבר מצוה, להעמיד עליו את המנורה של חנוכה בזמן ההלקה, משוש זה קלי ואנוהו, נתרצה רבינו לקבל המתנה. אבל כל השנה עמד שלחן זה בבית בנו ורק בימי החנוכה הובא לחדר רבינו. (פאר יצחק)

כתב בספר בש"ת אפרקסתא דענינא: עובדא ידענא מה שסיפר לי אדמו"ר בעל אמרי יוסף זצוק"ל באריכות קצת, לבתו (או כלתו) של הה"ק מגלינא זצ"ל, לא היה לה דרך נשים מעולם, וכמה שנים לא היה לה ולד, ואביה ז"ל שלחה להה"ק מהרי"א מזידיטשוב זצוק"ל, וברכה בזש"ק, וילדה כמה בנים ובלי היות לה שוף וסת נשים. את זה סיפר לי אדמו"ר הנ"ל זצ"ל.

כאשר סיפר רבינו סיפורי מעשיות, היה אומר מקודם בהתלהבות גדול את החרוז: אב הרחמים שוכן מרומים, ברחמיו העצומים הוא יפקד ברחמים החסידים והישרים והתמימים וג"ו יזכרם אלקינו לטובה עם שאר צדיקי עולם" ואחר כן סיפר המעשה כדי להמשיך בזה ישועה. (פאר וכבוד)

נהג לדשום בכל לילה מה שדיבר במשך כל היום, ועל כל דיבור ודיבור עשה חשבון הנפש, פעם אחת פסק מלדבר בעוד היום גדול, וכאשר שאלוהו פשר הדבר, אמר שיש לו מספר קטוב כמה תיבות הוא מדבר במשך כל יום, והיום כבר הוציא מפיו כפי המספר הקטוב.

נסתלק בזידיטשוב לגנזי מרומים ט' סיון בשנת תרל"ג. ההילולא של רבינו חל לעולם באותו יום בשבוע שיחול בו יום הקדוש שלאחריו.

נשאר אחריו בניו הקדושים כולם צדיקי הדור בעלי מקובלים גבורי ישראל, ה"ה הרה"ק ר' אלכסנדר יו"ט סנדער ליפא מזידיטשוב זי"ע הרה"ק ר' שלמה יעקב מסטרי זי"ע הרה"ק ר' יעקב דוב מדאלינא זי"ע הרה"ק ר' אליהו מזידיטשוב בעל זכרון אליהו זי"ע הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל ליקוטי מהר"ם זי"ע.

כשיצא ממכבש הדפוס הספר פאר יצחק שהוא שיחות ודברי תורה וסיפורים מרבינו, קרא הרה"ק ר' אברהם שלום האלבערשטאם ראש שושלת סטרלאפקוב בעל דברי שלום זי"ע הספר מראשו לסופו, ואמר על רבינו שהיה יודע מן הכלל בעבודתו הקדושה בדביקות נורא מאוד, ולא היה עליו שום פלגא בדורו כי כל הצדיקים ראו בו אור קדוש עליון, ואמר בארשת לער על פניו: איך האב איס געקענט קענען און האב איהם נישט געקענט. [היה באפשרותי להכירו אבל לא הכרתיו] (דברי שלום)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בעת שהיה לרבינו זי"ע ענין קשה בזוהר הקדוש השכיב ראשו וידיו הקדושים על קופת רבי מאיר בעל הנס באומרו: כאן שורה קדושת ארץ ישראל, ע"י הצדקה לתלמידי חכמים ועניי ארץ ישראל, ואוירא דארץ ישראל מחכים, ושפתי צדיק ברור מללו, כוחה של קופסת הצדקה לע"נ רבי מאיר בעל הנס, ועל ידה מכניס כל יהודי בביתו קדושת הארץ. (יפה שיחתן)

ובספר תלודות מהרי"א איתא: פעם אחד אמר רבינו שבכל יום ויום קודש תפילת שחרית הוא עושה טיול לארץ הקדושה, ואם היה לו איזה מאמר סתום בזוה"ק, היה סומך את ראשו על הקופסא של רמבעהנ"ס שלא זזה מעל שלחנו, ואמר אוירא דארץ ישראל מחכים, ומיד נפתחו לו שערי אורה.

סגולה לפרנסה

תפילה בזמנה הוא סגולה לפרנסה. (דברים ערבים)

מתורתו של רבינו

בכל פעם שבא הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זיע"א אל זידיטשוב לרבינו זי"ע הלך אליו לברכו בשלום, ובירך עליו ברכת שהחיינו. פעם אחת אמר הרה"ק מקאמרנא אל רבינו שקודם נסעו מביתו בא אליו אחד וכבד אותו בסנדקאות בבנו, וכמעט שדחה את הנסיעה בשביל זה, אבל נתיישבתי, אמר רבינו: כי מצות וּמַלְתֶּם אֵת עָרְלַת לְבַבְכֶם (פרשת עקב י' ט"ז) גדולה ממצות סנדקאות, ולכן באתי הנה. (פאר יצחק)

יאוש קונה, אמר רבינו הטעם שאמרו חז"ל שיאוש קונה זהו מטעם קנס, כי כל איש ישראל צריך לבטוח בה' ולא לייאש עצמו כמ"ש חז"ל אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. (מסכת ברכות י') וכיון שהוא מייאש את עצמו ולא בטח בה' על כן קנסוהו רבנן שקונה המוצא ביאוש בעלים. (אמרי צדיקים)

מתוך חבתם לפניו מונה אותם כל שעה, (פירוש רש"י פרשת במדבר א' א') רצה לומר מתוך שהקב"ה אוהב לישראל מונה להם כל שעה טובה שהיה להם בעבודת ה' ומצרף שעה לשעה עד שנעשה מזה צירוף גדול. (תפלה למשה הקדמה)

מתורתו של רבינו בדרך צחות

בהיותו רבינו על שבת קודש אצל הרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן זי"ע טרם שנתגלה לרבי ומנהיג, והיה עני מדוכא ר"ל והגיד רבינו להרה"ק מפרימישלאן זי"ע שרצונו להיות רב או מו"ץ באיזו קהלה ולא להיות רבי אדמו"ר והמליץ בזה דאמרי חז"ל: פשוט נבלות בשוק ואל תצטרך לבריות (עיין מסכת פסחים קי"ג) היינו להטפל בשאלות בני מעיים של בהמה ולדון על נבילות וטריפות וכיוצא, ולא תצטרך לבריות, ולא תאמר כהנא אנא גברא רבא אנא: היינו שלא יצטרך לבריות שיבואו אצלי בבקשתם להעניקו על ידי זה ולהיות גברא רבה אדמו"ר מפורסם. (לקוטי דברי תורה מונקאטש)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ט סיון תקצ"ט

רבי ישראל ב"ר שמואל משקלאוו

רבינו הגה"ק רבי ישראל אשכנזי משקלאוו בעל פאת השלחן ותקלין חדתין זי"ע נולד בשנת תק"ל בשקלאוו לאביו הגה"ק ר' שמואל פורש אשכנזי זי"ע נכד הגה"ק ר' עזריאל משקלאוו זי"ע

רבינו היה גאון המובהק מנורה הטהורה תלמיד מובהק מהגה"ק ר' חיים מוואלאזין זי"ע חיבר ספר תקלין חדתין ושו"ת נחלה ומנוחה וספר פאת השלחן, וגם מרבו הגר"א זי"ע הופיע חיבורים בהוספה משלו ביאור ופשט.

רבי ישראל התגורר בעיר שקלוב ובא למד את תורתו, בשנת תקנ"ו הגיע רבי ישראל ללמוד אצל רבי אליהו מווילנא הגר"א זי"ע בשנת חייו האחרונה. הוא שימש אותו במסירות בשנת תקנ"ז, ובעשרים הימים האחרונים לחייו של הגר"א לא מש ממיטתו. למרות ששהה במחיצתו של הגאון כשנה בלבד, הוא נחשב לאחד המובהקים שבתלמידיו, ואחר פטירתו עסק עם חברו הגה"ק ר'מנחם מנדל משקלאוו זי"ע בהבאת תורתו לדפוס.

לאחר פטירתו של הגר"א חזר לשקלוב, ובה היה מגיד מישרים. ובמשך כמה שנים הרביץ שם תורה וירא'ה. בסוף שנת תקס"ט עלה אליה עם אביו הגה"ק ר' שמואל בראש השיירה השלישית של תלמידי הגר"א. הם הגיעו לצפת בתשרי תק"ע. בצפת הם מצאו קהילה פרושית קטנה, שמנתה מ' משפחות כ- ק"ן נפש. בראשה עמד חברו הגה"ק ר'מנחם מנדל משקלאוו זי"ע.

מסופר שהגה"ק ר' חיים ב"ר טוביה כ"ץ מו"ץ בעיר ווילנא זי"ע שהיה הולך מדי יום ביומו לשמעו את שיעורו של הגר"א במכילתא, על גם כן עם רבינו ושייתו לארץ ישראל. באותה שנה כתב מכתב לווילנא בו נאמר בין השאר: קבענו בית המדרש ששברנו מקום ביהכ"נ ונקרא על שם מרן רבינו הגה"ק רבן של כל בני הגולה רבי אליהו החסיד. נ"ע, ולומדים שם בהתמדה ויש שם רק אברבעים בעלי בתים, ומפני לוחק הספרים ולוחק מקום בית המדרש קבענו ללמוד שיעור בביתי, ובכל יום בתים לביתי מופלגי תורה לוהבי תכלית הלימוד, ואנו לומדים שיעור גמרא, וש"ע עם באורי מרן הגאון נ"ע. (חכמי ארץ ישראל)

פ"א נתארח רבינו בבית מרן הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע ונשא ונתן עמו בדברי תורה במשא ומתן של הלכה עמוקה, וגם בנו הכתב סופר היה נוכח במעמד זה, והשתתף גם הוא בפלפול החריף שנתהוה שם והראה כוחו באורייתא, וכאשר לקח רבינו ברכת פרידה מן החתם סופר ומבנו הכתב סופר השתמש רבינו במליצה זו: מר קשישא גאון ומר זוטרא גאון.(זכרון למשה)

ועל כמה גדול היה כבוד רבינו בעיני החתם סופר זי"ע ראה בספרו הנמ"ש ח"א שיסופר שפ"א המשולה לספרים ביאשנו לפני החתם סופר במסיבת ת"ח, דיבר לשון הרע על רבינו ובאר בו החתם סופר פעם ושתים שאסור לשמוע בסיפור לשון הרע על גאון וקדוש כר"י פרוש, ואיש הנ"ל לא שמע לקול הגערה, ואמר החתם סופר: תמה אני אם יזכה אותו האיש לקבורת ארץ ישראל? וכמ"ש קרא (תהלים קמ) איש לשון בל יכון בארץ, וכן נעשה בחזרת המשולח הנ"ל לארץ ישראל נפלו שודלין על הספינה ואבד גופו וממונו שקיבץ לא"י.

וביום שקיבל החתם סופר מכתב מרבינו שבו יסופר הרעידת הארץ אשר היה בארץ ישראל קרא למספר ובכי רב בבהכ"נ כמובא בספרו [הספר לרוח הספר על מיתת צדיקים ועל חורבן ארץ הגליל בארץ הקדושה שהי' ביום כ"ד טבת העבר ונחרבו העירו' ונהרסו הבתי' ונהרגו אלפי' נפשות מישראל ובהם גאוני וחכמי ארץ לרוב בעו"ה ונחרבו ג' עירו' לפת טברי' שכם ושם עלה מים טברי' והרעש טברי' וחומותי' ושלושי' כפרי' ולדעתי מרומז בקרא הרעשת ארץ פעמתה רפה שבריה כי מטה כי בארבעה תיבות פעמת שברי' כי מטה יש לצרף אותיו' לפת יס טברי' שכם לרשתי זאת בבה"ב הקדושה יום א' ב' חייל פ' אמור תקל"ו לפ"ק המו מעי לו זכור לזכרנו עוד לפ"ק](תורת משה פרשת אמור)

רבינו סבל יסורי א"י במדה שאין לתארה. בהקדמתו לספרו "פאת השולחן" כותב רבינו : "ביסורים רבים עמדה לי שזכיתי להסתפח בנחלת ד' ולהתגדר בעפרה זה כ"ז שנה, פחד ורעד וחרב טעמתי, ובשבי הקשה בסוגר ישבתי וכו' והרבה הלכתי ועזרתי את ארצנו הקדושה ומנשיה, ולמוד התורה ברבים קבעתי ויסוד שוב א"י מבחוץ ומבפנים יסדתי.

וכן הוא מספר: ויהי בשנת תקע"ג בשובי ממדינתנו אחרי עזרני הרחמן ויסדתי יסודות קבועות לישוב ארצנו פגעתי בזמן לרות המגפה ר"ל ויברחו אנשים רבים למדברות ויערות בשיירות וגם אני ובני ביתי נסענו (מהגליל) לעה"ק ירושלם ת"ו, ובדרך מתה עלי נות ביתי אשת נעוריים הנטועה ירא'ת ד' מרת הענינא תנצב"ה ביום ה' סיון ואקברה בדרך שפרעם תוב"ב, ובבואי עם ב"ב לעה"ק ירושלם ת"ו, גם שם מצאתי מחדרים אימה וחשיכה עלה מות בחלונינו, ושמה נלקיתי בעו"ה, בני יצחוני ואינם בחורי חמד חמודי לבבי". הוא מפרט שמות בניו שנפטרו בזמן קצר, ואחרי כל אלה העבירוהו לבית האסורים בעכו, לאחר שחזר מירושלם לצפת. בשנת תקפ"ה היתה מפולת בתים בגליל, גם ביתו התמוטט ובדרך נס ניצל. בשנת תקל"ד בעת מרד הבידואים בפחת מצרים מחמד עלי ובנו־חורגו איברהים פחה, נתנו יהודי צפת לבז והרג בידי שודדים שנסו לפגוע גם ברבינו, שנמלט עם עוד יהודים לבית הכנסת. השודדים רדפו אחריו ורק אחרי מאמצים מרובים ופדיון כסף גאול רבינו. באותו זמן התנפלו גם על הצדיק ר' אברהם דוד מאבריטש ועל הג"ר נטע בה"ר מנחם מנדל ונקרו לו עין אחת. רק לאחר זמן הצליח רבינו להודיע ע"י שליח לקונסולים של אירופה על המצב הנורא, בו נמצאים היהודים. הקונסולים פנו לאיברהים פחה, והלה התקשר עם אמיר הדרוזים שהשקיט את ההתקוממות והטיל עונש קשה על השודדים. אולם בינתים רבינו קנו היהודים עוד בימי איברהים פחה שדות וכרמים, כעדותו של הגר"ס אויערבך אב"ד קליש ב"הלבנון" תרכ"ג גליון 4 .כן נטעו ראשוני מתיישבי ירושלם, גן ליד מערת שמעון הצדיק עוד בשנת תקפ"ה וכשבקר בשנת תקפ"ח השר משה מונטיפיורי בפעם הראשונה בא"י הלכו אתו מנכבדי העדה להראותו את הגן.

לאחר הרעש הגדול בצפת בשנת תקל"ד, שבו נגאל שוב רבינו בדרך נס לאחר שנסע באותו זמן לירושלם להתעסק בהכיסת החצר הידוע בשם "חצר רבי יעקיהו (ע"ש חתנו הגאון רבי יעקי' ברקי זצ"ל), החליט רבנו להשתקע בירושלם ועמד בראש העדה. לאחרי שנים אחדות נסע להתרפאות בעיה"ק טבריא.

נסתלק לגנזי מרומים ט' סיון בשנת תקל"ט ומונחתו כבוד בבית החיים טבריא

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מתורתו של רבינו

היה רבי פינחס בן יאיר אומר: זריזות מביאה לידי נקיות: על ידי שאוחז במדה הזריזות מביאתו לידי נקיות, הן בכה"ג דנקיים מהבריאות, דאיירינן בשמעתין כשראון זריזותי בדבר בשלימות, לא יחשדוהו, והן בידי שמים, כשהוא זריז במצוה, המצוה מזורות ומלובנת מבזבובי מות, וכן אמרו תלמיד חכם שעבר עבירה וכ"ו וודאי עשה תשובה, תיכף והוא על ידי זריזותו נקי מחטא.(תקלין חדתין שקלים בפ"ג)

י סיון תרנ"ז

רבי משה ב"ר אליעזר הורוויץ ראש שושלת ראזוואדוב

רבינו הרה"ק רבי משה הורוויץ ראש שושלת ראזוואדוב זי"ע נולד בשנת תקפ"ה לערך לאביו הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי צבי ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע מנכדי הגה"ק רבי יצחק הלוי מהאמבורג אב"ד אה"ו הנקרא רבי איציקל המבורגער זי"ע ומהגה"ק רבי מאיר הלוי בעל מהר"ם טיקטין זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק רכבה"ג ר' פנחס הלוי איש הרוויטץ זי"ע. ולמעלה בקודש עד הגה"ק רבינו זרחיה ב"ר יצחק הלוי הרז"ה בעל המאור מגדולי חכמי פראבינס לוניל זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקות מרת חיה ע"ה בת הרה"ק ר' יחיאל מיכל רוזענפעלד מראווה רוסקה זי"ע

רבינו היה גאון לדיק וקדוש עליון מופת הדור, בורח מן הכבוד על קלה לחרון, ענוותן והנגע לכת לאין שיעור.

וסיפר הוא בעצמו: כי פעם בתפילת מוסף בשביעי של פסח כשאמר: והרחנו בבניינו ושמחנו בתיקונו, הרחוהו מן השמים את בית המקדש. ובלשונו: את עצם האור בעולם! המחזה היה מפעים כל כך עד שהיה לו לסיים את תפילתו, אך מיד נזכר, שאם יישאר עומד בתפילה יחשבו שהוא ירא שמים, הטא עד מורא געהאט אז מען וועט זאגען אז ער איז א פרומער, והוא ויתר על המחזה של ראיית בית המקדש, ובלבד שלא יאמרו עליו שהוא פרומער, ומיהר לפסוע לאחוריו. (החכמה מאין)

פעל ישועות בקרב הארץ, ובפרט היה כח גדול לפעול ישועות ביום ל"ג בעומר יותר מכל השנה, וכידעו שאמר שסוד של ל"ג בעומר למד עמו הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע,

והיה נוהג לאמור ביום ל"ג בעומר קדיש לטובות נשמת התנא האלקי רשב"י, ונהג בו כמו מי שיש לו חיוב של יארצייט [חתנו הרה"ק ר' צבי אלימלך שפירא בעל צבי לצדיק ראש שושלת בלאזשוב זי"ע אמר בבליחותא שרשב"י כבר איננו בעולם כמה אלפים שנה ועדיין יש לו כאן יתומ"ל קטן] והיה אומר שאם היה זוכה להיות ביום זה על הציון הקדוש במירון, היה יכול לפעול דאם רעכטע! (היינו את הגאולה שלימה)

ודברים הללו לאורו, ואור תורה ועבודה הופיע מבית מדרשו. ופ"א בליל שבת בשלחנו הטהור באמצע הזמר מה ילידות נגח אחד מהחסידים, מיד הפסיק רבינו ואמר, ווער האט געגעבען א היסל? אוודאי ניט געווען היינט אין די מקוה, וכן הוה שאמר החסיד ההוא שלא היה לו פנאי לטבול במקוה באותו עש"ק.

ופעם אחר ביום חג השבועות בשעת אמירת האקדמות, כשאמר זאגען כל שמעתין לעק רבינו שמי שאין מאמין בזה לא יזכה לזה, ואחר כך נודע שהיה בבית המדרש שם איזה אפיקורס.

ובספר יגל יעקב מהרה"ק ממיזקאלץ זי"ע מביא מעשה נורא מרבינו, אשר פעם אחת התחיל רבינו לומר בסעודת שבת קודש: אזמר בשבחין למיעל גו פתחין, ולא היה יכול בשום אופן להמשיך באמירת זמירות אלו. אמר לו לבנו: שכנראה שיש כאן בחדר אדם אחד אשר מחויב הוא בטבילה ולא הלך למקוה. טלכן זה מעכב אותו מלומר הזמירות האלו לכן ביקש ממנו שיעבור אצל כל האנשים ושאל מהם אם הם מחויבים בטבילה שילאו לבית הטבילה ולא יעכבו אותו מלהמשיך בזמירות. הלך הבן ועשה כמצות אביו, ואחר ששאל את כל אחד לאחד וכולם ענו לו שהלכו כבר להטהר במקוה, ניגש לאביו ואמר לו שכולם טהורים הם. אמר רבינו אם כן הרי שאתחיל לומר ניגון אחד ואולי בזה אצליח לומר את הזמירות, אך גם בזמר האחד לא הצליח לסיים את הזמירות. משראה כך עמד בעצמו ממקומו וניגש לאדם אחד שעמד שם בין האנשים, ואמר לו: שקרן שכמותך מדוע אמרת לפני שהלכת לטבילה ואין זה אמת? התחיל האיש להצטדק שבאמת הלך לבית הטבילה, אך כבר הגיע מאוחר מדי, ולא יכול היה להכנס, ואיך כשיצא איש זה התחיל לומר בלי שום עיכוב.

רבינו היה הש"ץ לתפלת מוסף אצל אביו בימים נוראים, פעם אמר אביו שתפלתו של בנו רבינו בקע כל השבעה רקיעים וכשאמר פסוק ויעבר אלקים רוח על הארץ ויזכו המים, הלבן די הענג לייכטערס געליטערט. ופעם העיר אביו על רבינו ואמר דער שוואלצער מיינער געט ניט קיין שפאן אן א יחוד.

ובכל זאת היתה רבינו עניו מאוד אין לשער והי' מדבר משפלות עצמו עד שהגיע קרוב להתעלפות והולרכו ליתן לו מעט יי"ש לחזק אותו, לפעמים הי' אומר שכל הגיהנום אינו כלאי לו, ופעם אחת אמר על עצמו, איך זע ניט מיינס גלייכן אין לאזוואדוב נאר לאקטאר ריינער (שהי' מחלל שבת רח"ל).

וסיפר: בנו הרה"ק ר' אברהם חיים מפלאנטש זי"ע עשה פעם את השבת בעיר מעלין, כאשר יצא מן העיר ליווהו כל אנשי העיר אנשים נשים וטף. פנה הוא אל אנשי העיר ואמר: הנה אמרו ז"ל: כל הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו, משום כך תמה אני: וכי בורח מן הכבוד אני, שהכבוד ירדוף אחרי, ולזכה לכל הכבוד הלזה שאתם מוקיים ליי? אלא כוונת דבריהם ז"ל כך היא: כל הבורח מן הכבוד, הכבוד רודף "אחריו" כלומר, אותו כבוד שהיה מגיע לו, נוחליס אותו בניו ויוצאי חלציו "אחריו" ומאחר שאדי הקדוש ולאי ברח מן הכבוד לכן מגיע לי כל כבודו! וזה פירש הוא את דברי יוסף הצדיק: והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים(פ' ויגש מ"ה) יוסף הצדיק אמר: "לאבי" את כל כבודי, במצרים, כל הכבוד שיש לי במצרים, בא מכוח אבי, שהוא ברח מן הכבוד, לכן רודף הכבוד אחרי. (מושיעון של ישראל)

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדקות מרת גיטל יהודית ע"ה בת הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים אב"ד סיגעט בעל ייטד לב זי"ע.

היה אב"ד ואדמו"ר בראזוואדאוו. כאשר נתקבל לאב"ד בראזוואדאוו בא לפניו איש אחד להזמין את רעהו איש כפרי לד"ת, אלא רבינו את השליח ב"ד להזמין אותו, ולא רצה הכפרי לבוא לד"ת, ויאמר רבינו: אם אין בראנו לבוא אלי לד"ת הנה יבואו אותו בקרוב על מטה אל העיר וכן היה. וכאשר נודע הדבר לאביו הרה"ק ר' אליעזר אמר לו: א קינד מען גיט א בוקס אין דער האנד שיעסט מען שוין? אזענדאר האט אויך א בוקס אינדעסטען שיעסט ער ניכט תיכף! (אהל נפתלי)

בעיר לאזוואדוב גר יהודי פשוט איש תם ויסר וירא אלוקים, והיה האיש שמח וטוב לב רק זאת שלא נפקדו בזש"ק. בכל רגש מוקש נוהג הוא להיכנס לרבינו ושופך לפניו את מר ליבו ומתחנן להתבכך בזש"ק, ורבינו ביקרו לטובה. באחד מרגשי החדשים התפרסם בראזוואדוב אחיו של רבינו הרה"ק ר' מאיר מדזיקוב בעל אמרי נועם זי"ע, שעות אכזכות ישבו האחים הקד' והשתעשעו בשעשועי אורייתא ועבודת ה'. ליבו של איש נפחד: מי יודע האם היום יוכל להיכנס אל רבינו כדרכו בזה כמה שניים? על שלפתא נקרא מטעם רבינו לבוא אליו תיכף ומיד. עם היכנסו פנימה נוכח לראות כי גם אחיו של רבינו יושב מולו. אמר לו רבינו ספר נא לאחי את אשר בפיך, והוא בגודל לקתו יפעול בעזר ה' שתיוושע אתה בדבר ישועה ורחמים. ויגולל האיש את מר ליבו בפני הרה"ק האמרי נועם, תוך שקולו נחנק ועיניו זלגו דמעות. אמר לו האמרי נועם: אם תואיל לבוא אלי לזיקוב להתפלל במחיצתי בר"ה הבא עלינו לטובה. מבטיח אני לך שתתברך בפרי הבטן! אך אחר הכנות רבות ער"ה התישב ואמר לאשתו איני נוסע לזיקוב אנחנו נשאיים פה! בר"ה כשבא רבינו לבית מדרשו ראה אותו על מקומו הקבוע, אמר לו רבינו מה לך פה? מדוע לא נסעת אל אחי לזיקוב? רבי= לא יכלתי, ליבי לא הרשני לעשות זאת, הנה כל אחד ואחד יודעים ברבינו ברכתי מאות פעמים, ואלמלי נסעתי לזיקוב והייתי נפקד בזש"ק, מה היו הבריות אומריים? כואו של הרבי מזיקוב מעולה יותר מרבינו. עד כמה שנפשי תשקה להתבכך בפרי הבטן אבל לא על חשבון כבודו של רבינו חלילה..! הדברים האלו נגעו לליבו של רבינו ועל אחר שוב בירכו להיפקד. וברכתו נתקיימה ונולד לו באותה השנה בן זכר. אלוס אמר רבינו: אין זה בזכותי, אלא שהנהר הכבוד הזולת, הנזהר שלא לעבר אחרים, ומוכן לוותר על הכי יקר בעיניו לאוי הוא לשכר. (חיים שיש בהם) רבינו לא רצה ליהנות ממעות שנתנו לו עם הקווייטעל אם החזיר בפתקא שמו של חולה, והי' זוכה את המעות לחוץ, באמרו, איך וויל ניט נהנה איין פון אידישע קרענק, והיו יודעים שאם רופא שיקח את הפדיון לעצמו, לא יזכרו בו חולה. וגם לא לוקח קווייטעלעך בין יום הקדוש לסוכות, ואמר על זה שבסוכות אמרו ראשון לחשבון עונות, משום שבין יוהכ"פ לסוכות אין פנאי לחטוא, ובאם יש פנאי ליקח פתקות אם כן יש פנאי גם לחטוא ח"ו. אגב: הורה רבינו ללמוד שני דפים גמרא רש"י ותוס' בערב סוכות, ואמר: שאין לנו איבוא להסוכה שלו מי שלא למד שני דפים גמרא. (נזר הקודש)

לפני הסתלקותו ביום י' סיון תרנ"ז קרא קרילת שמע כשהגיע לתיבת אמת, נתן את ידו הימיני על ידו השמאלי ועשה כמו שיעול וזו היתה יציאת נשמתו הקדושה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

בענין המנהג שהילדים נושאים דגלים בשמת תורה: אמר רבינו טעם עפ"י סוד שנודע דג' רגלים פסח שבועות סוכות. אינון חסד גבורה תפארת ג' דגלי המרכבה, ושמיני עצרת הוא דגל רביעי שבמרכבה, ובהיות שזכרנו ברזא דארבע דגלים דאינון סוד ד' רגלי המרכבה, לכן המנהג בדגלים. (קובץ כרם שלמה)

יא סיון תשמ"ט

רבי יהודה ב"ר אלטר יחזקאל אליהו זי"ע בעל אמרי תורה מדזיקוב

רבינו הרה"ק רבי יהודה הורוויץ מדזיקוב זי"ע נולד י"ח אלול תרס"ה לאביו הרה"ק ר' אלטר יחזקאל אליהו הי"ד זי"ע בן הרה"ק ר' יהושע מדזשיקוב בעל עטרת ישועה זי"ע הרה"ק ר' מאיר מדזשיקוב בעל אמרי נועם זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר ראש שושלת דזשיקוב זי"ע בן הרה"ק רבי נפתלי צבי הרוויץ בעל זרע קודש/אילה שלוחה ראש שושלת ראפשיץ זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מענדל הראשון אב"ד לינסק זי"ע, בן הגה"ק ר' יעקב יוקל מלינסק זי"ע נכד הגה"ק ר' מאיר הלוי הארוויץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק רשכבה"ג ר' פנחס איש הארוויץ זי"ע גיסו של רבינו ר' משה איסרליש בעל הרמ"א זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חוה ע"ה בת הרה"ק ר' ישראל האגער בעל אהבת ישראל מוויזשניץ זי"ע בן הרה"ק ר' ברוך בעל אמרי ברוך זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדיל בעל צמח צדיק ראש שושלת ווישניץ זי"ע בן הרה"ק ר' חיים מקאסוב בעל תורת חיים זי"ע בן מנחם מענדל בעל אהבת שלום ראש שושלת קאסוב ווישניץ זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב קאפיל חסיד זי"ע מגדולי תלמידי ובעל תפלה קבוע ממרן הבעש"ט זי"ע

רבינו היה לדיק יסוד עולם מיום המתת ערוס בילדה עמיקה וטמירה, מתמיד עצום יגיעתו בתורה היה למעלה מכוחותיו, והיה בעל יסורין מס כל זמת לא נח ולא שקט ולמד תורה ועבוד ה' למעלה מדרך הטבע.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנות הלדיקת מרת מרים ע"ה בת דודו הרה"ק רבי חיים מאיר המגער מוויזשניץ בעל אמרי חיים זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל בעל אהבת ישראל זי"ע ב"ר ברוך בעל אמרי ברוך זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל בעל למתא לדיק ראש שושלת ווישניץ זי"ע בן הרה"ק רבי חיים מקאסוב בעל תורת חיים זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל ראש שושלת קאסוב בעל אהבת שלום זי"ע בן הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד זי"ע בעל התפילה של מרן רבינו הבעש"ט זי"ע

לאחר הסתלקות ה'אהבת ישראל' זי"ע בב' בסיוון שנת תרל"ו, עדיין לא נתקשר רבינו זי"ע לקבלו כרבי מורה דרך, עד ראש השנה תש"ג. ומשום מעשה שהיה, כמובא ברשימות החסיד המופלג מו"ה ישראל הערלינג הי"ד בקונטרסו 'ועלהו לא יבול'. גופא דעובדא הכי הוי: בלותה שנה לא בא הרה"ק רבינו לתפילה בראש השנה אלא אא"ז ה'אמרי חיים' זי"ע בגרויסוורליין. רבינו היה רתוק למיטה עקב מיחושי ראשו שכידוע סבל מהם למאוד. לאחר התפילה, פנה בעל אמרי חיים יחד עם ר' ישראל ז"ל לבקר את רבינו. בהכנסו, פתח רבינו זי"ע וסיפר, כי זקני הרה"ק ר' ישראל בעל אהבת ישראל זי"ע נתגלה לי בחלום, והקשה לפני על מאמר המשנה בפרק ג' דאבות משנה ו' "עשה לך רב וקנה לך חבר", דהנה בלותו פרק במשנה ט"ז נאמר שוב: "עשה לך רב והסתלק מן הספק", על מה ולמה נשנה הדבר פעמיים? אלא – תירץ לו האהבת ישראל' בחלום – בפעם השניה בא התנא להדגיש ולהדגש, כי אף אם 'הסתלק' הרב מהעולם הזה, הנקרא 'עולם הספק', מוטל על האדם שיקבל על עצמו רב אחר למורה ומדריך. וסיים רבינו: בדז'יקוב לא התייחסו לדברי חלומות, ברם עם כל זה דין אחר לחלום זה, ומתרי טעמא, האחד כי חלמתיו בראש השנה, וביותר, שמעולם לא נתתי אל לבי לשים לב על השנות המשנה הזאת פעמיים. על כן, הכריז רבינו בפני שני עדים – הרה"ח ר' ישראל הנ"ל ועוד בחור שנוכח שם, הריני מקבל עלי את מורי חמי לרבי!

ומכיון שקיבלו לרבי, היתה קבלה זו שלימה ללא שום סייג, הוא הפך להיות חסיד מובהק, מקושר בלב ונפש נורא. וסיפר, איך היה יושב כחסיד בפני רבו בעריכת הסדר, לימינו של בעל אמרי חיים זי"ע, כשהוא מכסה את פניו ב'הגדה' ובוכה מאין הפוגות. מדי פעם הציץ לראות וליהנות מזיו קדושת פני בעל אמרי חיים זי"ע . כמה מהיושבים בסדר בלל קדשו של בעל אמרי חיים זי"ע התבטאו בפני, ש'למזלם' יכלו להביט בפני בעל אמרי חיים זי"ע ובפניו של רבינו בחלא מחתא – ביושבם זה לצד זה, כי לולא זאת לא יתעו על מי להביט... אף הוא היטיב להתבטאות על גודל דרגתו ומעלתו של בעל אמרי חיים זי"ע, ואמר: 'מיין שווער האט אזוי אויס געארבעט זיינע מידות, וועגן דעם האט ער זוכה געווען צו באקומען אזא לכבוד מלריגות וואס ער האט נישט געבעטן אויף דעם' [אמי, תיקן כל כך וזיכך את מידותיו, ובשל כך זכה למדרגות גבוהות אף כאלה שהוא עצמו לא ביקש להשיגם].

הגה"ק ר' אברהם יעשיהו קרליץ בעל חזון איש זי"ע העיד פעם ואמר עליו: 'יודא'לי איז א אדם השלם. וסיפר עוד שהחסיד ר' משה שווימר ז"ל סיפר פעם לגאון ה'חזון איש' זי"ע שהוא נמנה על חבורת הרה"ק ר' יודא'לי זי"ע, ונענה לו החזו"א במליצה: ר' יוד'ל הוא יו"ד שלם [א גאנצער יוד] עם התגין!

אכן דרכו היתה לעשות כל דבר בדיוק ובשלימות וביסודיות, בכל מלוה הקפיד על כל הידור וסייג, ואף כל נושא וענין שעסק בו היה 'מכנים' עצמו ואת כל יושתו לגופו של ענין, לחקור בהבנת כל ענין ודבר, ובכל הנהגה בעבודת השי"ת, עד שהוליא את הדבר לאשורו. כך נהג בעצמו, וכן דרש אף מסובביו.

אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה'. על רבינו, אפשר לומר כי היה בבחינה זאת, הוא ממש המית עצמו על לימוד התורה, בנערותו – כך העידו בפני זקנים ויושיים – יכול היה מתוך שקידתו שלא לעלות על יצועו יותר משעתיים בלילה, עד האט זיך ממש מיבער געריסן. וידוע שבשנים הבאות סבל בשל כך רבות מאדי ראש והתקפי מיגרנה, עד שהיה נזקק שעות רבות ביום לחבוש את לדעיו במטלית. דרכו היתה ללמוד בהתמדה מופלגת ובעיון רב, עד שהקיים כל דבר על מכונו, כשהוא יורד לעומקו ולשרשו בסברת הענין. פעמים רבות יכלו להמתין עליו, הוא לא בא לאכול, או לקדש על היין בשבת קודש, עד שבירר את כל הענין לאשורו. כל חידוש שנפל לו במוחו היה רושם על לידי הגליון במקום הריק שבדף. הספרים שעברו תחת ידיו היה מלאים בהערותיו הגאוניות והמחכימות. ולפלא היה בעיני תמיד כשבאתי אליו לבקרו, שתוך כדי דיבורו עמי על דא ועל הא, היה ממשיך בכתיבת חידושיו העמוקים עלי ספר.

דבוק היה בקשר אמיץ לספרי הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חת"ס סופר זי"ע את כל כספי הגדוניה שלו מסר כדי להדפיס כתבי יד מהחת"ס. וסיפר הגה"ח ר' יוסף נפתלי שטערן זצ"ל מו"ל כתבי החתם סופר, שפעם הביא לרבינו כתב יד המיוחס ל'חת"ס סופר' זי"ע, הביט רבינו וקרא את הכתב יד, והגיב מיד כי לפי הכרתו בסגנון דברי החת"ס, אין זה מכתביו. ר' יוסף נפתלי התווכח עמו, אך רבינו עמד בשלו שהדברים לא יצאו מתחת ידי החת"ס. ולבסוף הוכח באמת כי הלדק היה עמו. מסופר, שאחר שנים אלא זכה להפקד בזרע של קיימא, פעלו אלו שיפקוד את ליון החת"ס – אשר כה דבוק היה באור תורתו – ויבקש לעצמו פקידה. שמע רבינו ופקד את הליון הק', הוא עמד אש בדביקות גדולה כמה שעות, אולם כאשר חזר מהליון הקדוש נזכר שמרוב דביקותו שכח לבקש על עצמו כלל. ולא רלה לחזור, כפי המנהג שאין הולכים לפקוד ליון פעמיים באותו יום...

פעם אמר רבינו זי"ע שהיה לו קבלה מרבותיו זקנו הרה"ק ר' ישראל האגער בעל אהבת ישראל זי"ע ומאחיו הרה"ק ר' חיים מאנטניא בעל על חיים זי"ע שספרי החתם סופר ותלמידיו יש בהם סגולת תלמידי הבעל שם טוב הק' זי"ע, בהיות מרן החתם סופר זי"ע היה תלמיד הגה"ק ר' פנחס הלוי איש הורוביץ בעל הפלאה זי"ע שהיה מגדולי תלמידי המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע. (שיחתן של עבדי אבות)

ובעמוד גמילות חסדים – יצאן עובדות למאות על גודל דאגתו לזולת, בכל פרט ופרט, במסירות רבה מאד. אם כי היה מתקיפי דאורעא ונתשב בעיני הבריות כאותז במידת הגבורה, אך כשבאו הדברים לידי לרכי הזולת היה רך בקנה, בכל מאודו היטיב לכל איש מישראל, במידה מופלגה. נוהג היה תמיד לשאול את האברכים לשלומם ולמחסורם, לפעמים כשהיה חושש שבבית אין כל ומטעים אותו בתשובותיהם מחמת הבושה, היה הוא בעצמו בא לבקר בבית הנלרכים, פותח את המקרר, ובודק אם בילש לי אוכל לפי הטף... ואז, בעת האודך, היה בעצמו דואג שימלאו להם כל לרכם על לד היותר טוב, לבל יחסרו כלום. פעמים רבות אירע שכשחשב על מאן–דהו כי הוא זקוק לעזר וסיוע, לא נח ולא שקט. היה מבדר אלל חבריו וידידיו על מלבו, ואם הם משכו בכתפיהם בתשובה שמנין להם לדעת על מלב חברם, סנט בהם רבינו קשות: 'איך יתכן הדבר שחבר לא יתן את לבו לדאות במלוקתו של רעהו?'

בכל כוחו פעל להשכין שלום בין אדם לחבדו ובין איש לאשתו, הקישו שעות רבות להאזין לכל לד בטענותיו ובמענותיו, עד שיסתדרו הענייניים לשביעות רצון כל הלדדים. לא אחת עשה זאת מתוך קושי ומכאובים, אפילו בהיותו מרותק למיטתו עם המטלית על מצחו להקל מסבלו, אך הוא לא שעה לכל זאת כשבאו הדברים לגמילות חסדים ולהשכנת שלום.

פעם הזכיר לפניו אחד ממקורביו את בתו הזקוקה לישועה. למחרת ביירר אלו רבינו על מלב בתו, והלה ביאר כי ב"ה כבר נושע מלרתו. שאלו רבינו: באיזו שעה היתה הישועה? נענה הלה: בשתיים בלילה. הקפיד עליו רבינו ואמר: 'לא יכולת לגרום לי הנאה, שאוכל לתת מעט תנומה לעפעפי?

נסתלק לגנזי מרומים י"א סיון שנת תשמ"ט

רבינו לא נשאר אחריו זש"ק

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

המדה הראשונה שאברך אחר חתונתו צריך לעבוד על זאת, היא מדת סבלנות.

רבינו הגה"ק רבי יצחק יעקב ווייס גאב"ד ירושלים העדה החרדית בעל מנחת יצחק זי"ע נולד ח' אדר א' בשנת תרס"ב בעיר דולינא לאביו הגה"ק ר' יוסף יהודה ווייס זי"ע

רבינו היה גאון עולם ופוסק הדור ומתמיד גדול, עניו מאוד מכל אדם, קיבל סמיכה מהגה"ק ר' מאיר אריק מטאראנא זי"ע ומהגה"ק ר' שמואל ענגעל מראדאמישלא זי"ע, עשה פעולת רב לטהרת המשפחה, וכשרות. עבר לעיר מונקאטש בשעת המלחמת הראשונה ולמד שם בחברותא עם הגה"ק ר' יעקי זושא מאוסטילא זי"ע נכד הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, ועת הזאת גר שם הרה"ק ר' יעכר דוד מבעלזא זי"ע, וקירב ודיבר בדברי תורה עם רבינו, ואמר על רבינו מפעם לפעם הדרכות בענין בריאה בשביל שרבינו היה חלוש מתוך יגיעתו בתורה, פעם אמר לרבינו זאלסט לערנען ווייניגער און מער חזר'ן, ופעם אמר לו שישב על כסא נמוך אצל שלחן גבוה בשעת שלומד, ועל ידי זה יתפשט גבו, ופעם קודם חג הפסח אמר לו בענין אכילת מרור, זאלסט נעמען ווי א שפיץ פון א נאדל, ולאחר שנסע הרה"ק מבעלזא זי"ע ממונקאטש ועבר לראלפערט, והגיע זמנו לרבינו להתיילב לצבא, שלח רבינו מכתב לראלפערד לילידו הר"ר יעקי זושא הנ"ל שיזכיר אותו אצל זקינו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, ענה לו הר"ר יעקי זושא שכשנכנס לזקינו והזכירו, אמר הרה"ק מבעלזא זי"ע המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. רבינו ברח משם להאלמין ושם למד כמה שנים בחברותא עם הרה"ק מסלאטפינא זי"ע, נילל בדרך גם בבונקער בעת המלחמת השניה בעיר גרויסוואלרדין, ואחר המלחמה נשאר שם בתור אב"ד גרוסוואלרדיין למלא מקום חתנו הגה"ק ר' פנחס לומעטבוים הי"ד זי"ע ובשנת תש"ח עבר למאנשעסטער להיות אב בית דין, והקים שם הכולל הראשון ושם התחיל להוציא את ספרי עשרה חלקים שו"ת מנחת יצחק, בשנת תש"ל י"ט סיון עלה לירושלים, בתחילה כיהן כסגן להראב"ד ירושלים הגה"ק ר' דוד יונגרייז זי"ע, ואחר פטירת הראב"ד בשנת תשל"ב כיהן רבינו כראב"ד תחתיו, ואחר הסתלקות הרה"ק רבינו רשבה"ג מסאטמאר זי"ע בשנת תשל"ט שהיה גאב"ד ירושלים, התמנה רבינו לגאב"ד ירושלים תחתיו. בערוב ימיו של רבינו חדשים ספורים לפני פטירתו, היו כמה ימים שבהם לא חש בטוב כשהתאושש, אמר אל מלוויו: ברוך ה' כבר עברו עלי זמנים קשים ביותר. כשהמלווה ראה שבדיחא דעתו, אזר עוז ושאלו: מה היתה התקופה הקשה ביותר בחייו? ענהו: פשיטא שלא היה לו זמן קשה יותר מאשר אותם ימים [ימי השואה] בהם בכל רגע לא ידעו מה יהיה ברגע שאחריו מאורע זה מותיר רושם בל ימחה! היתה זו התבטאות יחידה, בודדת, שנשמעה מפיו על אותם ימי מגור וחרדה. חוץ לדברים שכתב רבינו זי"ע בקונטרס פרסומי ניסא, על כל הרפתקאות דעדו עליו בזמן השואה, לא הזכיר ולא העלה רשמים וזכרונות. אבל בנו יחידו יבלחט"א הרב ר' בעריש שליט"א מספר: שגם בתנאים הקשים ביותר, בבונקר ובעליית הגג, במעברי הגבולות ובסתר המקלט, לא פסק פומיה מגירסא. ומלבד מה שתורה מגנא ומצלא. (סוטה כ"א) ואין ניתנת למלאך המות רשות להתקרב אל לומדה (שבת ל') מלבד זאת האירה לו התורה אור נגוהות בצלמות החושך האפל של הצרות והיגונות, והוא היה חוזר ואומר: לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי. וכן כותב בנו שליט"א (בהקדמת חלק העשירי של שו"ת מנחת יצחק) בשנות הזעם, כשהיינו שרויים בפחד מות שבועות וחדשים, חבויים בבונקר בתנאים תת אנושיים קשים, לא פסק פומיה מגירסא, ואף שפט בדינו תורה בין האישים, שעקב המצוקה הקשה היו רוגשים, ותהי התמדתו אז למעלה מהשגת אנשים. (תל תלפיות) נסתלק לגנזי מרומים י"א סיון תשמ"ט ומנ"כ ירושלים. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ספר

שאלות ותשובות

מנחת יצחק

יצחק יעקב ווייס

יב סיון תש"ד

רבי שמואל שמעלקא ב"ר משה חיים הלוי הי"ד אב"ד קליינווארדיין

רבינו שמואל שמעלקא הלוי ליטש ראזענבוים אב"ד קליינווארדיין בעל אלה דברי שמואל זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' משה חיים בעל לחם רב הנקרא מאזעס זי"ע בן הגה"ק ר' גרשון סג"ל ליטש זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רבקה פעסיל ע"ה בת הגה"ק ר' פנחס חיים אב"ד סעלעש זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא אב"ד סעלעש בעל צרור החיים זי"ע שהיה נין ונכד להגה"ק ר' צבי הירש מטשארטקאב זי"ע

כשהכנס רבינו לבריתו של אברהם אבינו ע"ה וקרא שמו בישראל שמואל שמעלקע על שם זקנו הגה"ק ר' שמואל שמעלקא אב"ד סעלעש בעל צרור החיים זי"ע.

היה תלמיד מאביו הקדוש ונסמך להוראה על ידו, וכמו כן נסמך על ידי גאוני וגדולי ארץ הונגריא, ומהם הגה"ק ר' יקעיה זילבערשטיין אב"ד ווילען בעל מעשה למלך זי"ע, והגה"ק ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד ה' מאד בעל בעל שו"ת לבושי מרדכי זי"ע, ומהרה"ק ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד לונגווארי הי"ד זי"ע

רבינו היה גאון הגדול, עוד בחייס חיתו של אביו קס ועלה על כסאו כסא הרבנות למלאות מקומו, היה מלא רוח ה' כי סמך אביו את ידיו עליו, לעמוד ולשרת בקודש בראש קהל ועדה, לשמש בכתר הרבנות עוד בחיי אביו. עד זיבולא בתרייתא עסק בתוריתא, שס לילות כימים,מאין הפוגות טרח ויגע לחסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. למרות המון טרדות הכלל שהיו עמוסות על שכמו, לרבי קהלה גדולה ולימוד היסיבה. ובפרט עיניו היו פקוחות על תיעוקות של בית רבן. טרח להגהיג העם על דרכי התורה וירא טהורה במעגלי דרך בשבט מוסר שבט מלכותו, בדרשותיו הנפלאות בעמדו במקהלות בראשי עם קודש. אמת מה נהדר היה ככהן גדול העומד לשרת, שפתותיו מלאות נופת, לוף אמרותיו הנאות ירדו חדרי בטן ועשו רושם בלבבות ועורר נפשות שומעיהן.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדקות מרת לאה הי"ד ע"ה

רבינו ובני ביתו ובניו ובנתיו ה"ב ראובן הי"ד מרת פיגלי הי"ד מרת מאשה הי"ד מרת שרה סימא הי"ד והילד גרשון הי"ד עלו על מוקדה ביום י"ב סיון תש"ד

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' פנחס ליטש סג"ל רוזענבוים

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ספר

אלה דברי שמואל

אדרים מוצלים מאש ס"ת בשרף ואותיות פורחות

שו"ת ומעט צרי דברי אגדה
שנשארו לפליטה מאת הרב הגאון הקדוש
מוה"ר שמואל שמעלקא סג"ל זצ"ל הי"ד
אב"ד קליינוורדיין שבהונגריא
בן הרב הגאון הגדול
מוה"ר משה המכונה מאזעס חיים סג"ל ליטש רוזנבוים זצ"ל
בעל ספר „לחם רב"

עלה על המוקד באושביץ
יחד עם בני משפחתו וקהל עדתו הי"ד
י"ב סיון שנת תש"ד

*

תלחה אליו קונטרס „בני־יחודה"
צוואת הגאון הנודע ע"ס תבל בספריו
מוה"ר משה אריה ליב סג"ל ליטש רוזנבוים זצ"ל
ריינא רבא דק"ק פרשבורג יצ"ו

ירושלים, תשכ"א

מתורתו של רבינו

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם. נראה לעניות דעתי על דרך מליצה הרה"ק בעל יטב לב זי"ע פירש לעולם יכנס אדם בכי טוב (מסכת פסחים ב.) בעניני תורה ומצוות יחשב האדם את עצמו לעולם שהוא עדיין רק אצל הכניסה, ולא פעל ולא עשה מאומה. והנה הדור היוצא ממצרים, הלא היה מסובלים מעבודת חומר ולבנים ולא היה להם עדיין זמן ועידן להשתלם במעלות ומדות בתורה ומצוה, ולא היה להם במה להתגאות, ואולם אמר הבעל הגדה: בכל דור ודור גם בדור ישרים יבורך, דוד צדיקים ושלמים חייב אדם לראות את עצמו החוב על האדם להיות עניו ואת דכא ושפל רוח כאלו הוא יצא ממצרים, כאלו הוא בתחלת עבודת ה' בתורה ובמצוות. (אלה דברי שמואל)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יב סיון תקכ"ה

רבי מנחם מענדל המגיד משרים מבאר

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל המגיד משרים מבאר רוסיא פאדאליען זי"ע

רבינו היה איש אלקים נורא גאון בנגלה ובנסתר בעל רוח הקודש אמתי בעל מופת גדול ונורא ואליו התקבצו תלמידים רבים מגדולי ישראל עמודי עולם.

היה תלמיד מובהק לגר ישראל איש אלקים מרן הבעש"ט זי"ע.

וסיפר פעם ראו תלמידי החבריא קדישא של הבעש"ט הק' זי"ע שנשתנו פניו פתאום מאוד מרוב פחד, ונכנס רבינו (שלו היה רשות לשאלו תמיד) ושאל לפשר הדבר: אמר לו הבעש"ט הק: הנה עכשיו דיברתי עם אליהו הנביא זכור לטוב, ותוך כדי כך בא אלי מורי אחיה השילוני ונעמד אליהו אצל הפתח, ונתיישבתי בדעתי, איש כמוני אשר אחיה השילוני מדבר עמי, ואליהו עומד אצל הפתח? ובכל זאת איתה ואל תאמין בעצמך, ומזה ירא'תי ונתחלתי מאוד. (מאמר מרדכי סלאנים)

רבינו נסע בצוותא חדא עם הבעש"ט לארץ ישראל והוכרחו לשוב מעיר סטאמבול לחוץ לארץ, כידוע.

רבינו גר בעיר טיסמניץ ואחר כן עבר לעיר באר בתור מגיד משרים.

וכתוב בספר תולדות יוסף: ועובדא ידענא בעת שנתקבל רבינו למגיד משרים לבאר בא שם הבעש"ט ג"כ על השבת הראשון לבאר והי' זז ברית מילה אצל עושר גדול ומנהיג העיר וכביל את הבעש"ט בסנדקאות ולא קיבל באמרו: כי שייך לרבינו המגיד שבעיר, והבטיח שהוא יהי' גם כן על הברית מילה שהי' ביום שבת קודש וכן הי', ותיכף כאשר נתן הבעל הילד חיקו על רגלי רבינו הסנדק, קפץ רבינו מהכסא של אליהו והניח הילד על הכסא ואמר: שהילד ממזר. אבי הילד עם הרבה אנשי שלומו הרימו את קולם בעזות מלא על רבינו, כי לא יהי' עוד מגיד שם לאשר אינו חס על כבודם. וגם למחר יקראו אותו לערכאות שיברר דבריו וענש יענש, והשיב להם הבעש"ט המתינו לי מעט ואברר הדבר. ולקח עמו שתי אנשים והלכו לבית העושר, והאשה הודה שאמת הדבר, ובא הבעש"ט וסיפר ומולו התינוק בפתח בהכנ"ס וכנהוג בממזר (עפ"י הטוש"ע יו"ד סי' רס"ה ס"ד ובט"ז וש"ך)

פ"א נסע רבינו עם הבעש"ט זי"ע בהיותם בדרך, אמא רבינו מאוד למיס, אמר לו הבעש"ט: אם יהיה לך בטחון אמת בהשי"ת ולאי יזדמנו לך מיס. וכן הוה. נזדמן להם גוי אחד שהולך לקראתם, ושאל אותם אם פגעו בסוסים שכן זה שלושה ימים שאבדו לו הסוסים, והוא הולך זה היום השליש לחפשם. שאלוהו: אולי יש עמו מיס? והשיב: הן, ונתן לרבינו לשתות. שאל רבינו את הבעש"ט: כיון שהגוי הזה נסע רק למעני לרוות למאוני, א"כ למה הוא כבר נוסע שלושה ימיס? השיבו הבעש"ט: השי"ת הזמין אותו מקודם, כדי שאם יהיה לך בטחון אמת, תיכף ימלא חסרונך.

פ"א דיבר רבינו מענין איכילה שצריך לאכול להעלות ניצוצות הקדושות וכו' ושמע המשרת והתחיל לאכול הרבה מאד, ואמר לו רבינו מה זאת? והשיב לו המשרת: שמעתי מכם שעל ידי איכילה מברירין ניצוצות הקדושת וכו', אמר לו רבינו: אמשול לך משל: אדם שטבע בנהר ושט אחד אחריו להוציאו, ואם אחזו בשערו אז יכול להוציאו, אבל כשאחזו בדבר גם בזיל אז בדגל אז הנטבע ממשיך ומוריד גם אותו למטה, כן בזה צריך לאחוז דבר דק(אמרי פנחס קאריץ)

ופעם סח רבינו: בשעת התלהבות בתפילה עלה פעם במחשבתי: איך מלאך לבד להתפלל לפני השי"ת, ואתה מלא עוונת ופשעים? ונשבר לבי בקרבי, וזמן רב לא יכולתי להיפטר ממחשבה זו, ונדמה לי שזוהי מחשבה טובה. אחר כן נמלכתי: אם מחשבה טובה היא זו, למא לא נופלת מחשבה זו בלבי אצל הקערה, כשאני יושב לאכול? ולחיתי אותה מחשבה.

וסיפר כשנסע לארץ ישראל הגה"ק ר' נפתלי הכהן כ"ץ אב"ד פוזנא בעל סמיכת חכמים זי"ע נסע דרך טיסמניץ כדי לראות ולירא'ות עם רבינו, כי נגמדה אהבתם מאוד, והתאכסן אצל רבינו. וקודם נסיעתו משם בהיות הבית מלא מכל אנשי העיר הבאה הרבנית הצדקת ע"ה לעקיך מצוקר לאב"ד מפוזנא, ואמרה לו שיהי' לו לאכול על הדרך לאשר זהו דבר חשוב, והשיב לה לא, רק בארץ ישראל אוכל אותו, תיכף יצא רבינו לבית אחר ובכה שם בדמעות שליש, אח"כ רחץ פניו ובא בחזרה לר"נ, ונסע עמו לאותו, וכשחזר רבינו לביתו שאלו אותו מפני מה בכה בבית האחד? אמר מפני הירא'ה כי שמעתי שהר"נ אמר שיאכל את הלקח בארץ ישראל, ולא אמר אם ירא'ה השם, ונבהלתי והוששני ח"ו לא יבא כלל לא"י. וכן הי' שנשתלק על אם הדרך ועלה בשמים בסטאמבול כ"ד טבת בשנת תע"ט. (הסיפר נמצא כעין זה בספר תולדות יוסף)

נסתלק לגנזי מרומים בי"ב סיון בשנת תקכ"ה ומנו"כ בעיר באר.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אבי הירש לאנדא זי"ע. מקובל ביד נכדי רבינו: שבכל עת אה יבואו על קברו ויושבו, והרבה מנכליו נהגו כן ונעזרם בזכותו של רבינו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

וְלְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם: (שמות י' כ"ג) אמר הרה"ק ר' ברוך ממעזבוז זי"ע בשם רבינו: שאבן טוב נקרא דיימ'יט (דימאנט) בכל מקום שהוא מונח הוא דימיט, וסיים הוא ז"ל וְלְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם:, פירוש לכל אחד מישראל יש אור, אך החילוק הוא במושבותם "אין איינזעטצונג" אחד מושיב את האור בתורה ותפלה, ואחד מושיבו במאכל ובמשתה, ויש מי שמושיבו במקום שאינו רוצה להעלות על הפה.(בוצינא דנהורא)

כתב הרה"ק ר' יעקב יוסף כ"ץ מפולנא בעל תולדות יעקב יוסף זי"ע: בשם הרב מהו"ר מנחם מענדל מבאר שמעתי: המצות פרה אדומה שמטמא לאדם טהור, כשיש לו איזה פני' בתורה ועבודה, מה שאין כן לאדם טמא מטהר, הלוואי שילמוד אפילו לאיזה פני' שהיא שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה (פסחים נ') ודברי פי חכם חן.(תולדות יעקב יוסף - פרשת ויקרא)

ועוד כתב בשם רבינו: אם בֵּן הוּא וַהֲמִתֶּן אֹתוֹ וְאִם בַּת הִוא וָחָיָה: שהמדה טובה שיש בו ימיתנו ולא יתגאה בו, רק אִם בַּת הִוא, שיש בו מדע רעה, יזכרנו תמיד ותחיינו לנגד עיניך.(צפנת פענח)

בשם הרה"ק ר' מענדיל בארער זי"ע שהיה נוהג את עצמו שלא היה אומר דברי תורה כי אם במקום שנוטתנים לו נדבה, וסמך הדבר ע"פ שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ (דברים כ"ב ז') פי תורה ומצות נקראים בָּנִים ובחי אֵם הוא בחי' הסיבה, על ידי מה שהתורה ומוצות באים ונמשכים, ובזמן שבית המקדש היה קיים היתה הסיבה מלמעלה, כמו בנביאים שה' יתברך צוה אותם מלמעלה כמו (ירמיה ג' י"ב) הָלֹךְ וְקָרָאתָ וכו' וכיוצא, מפני שבחי' אם העליונה לא היתה בבחי' גלות, וממנה הוא שנמשך להיות בחי' בנים, אבל משחרב בהמ"ק ואזי סוכת דוד הנופלצ מטה מטה ונתלבש בגשמיות, לכן הסיבה לתורה ומצות הוא בבחי' סיבות גשמיי'. שהמוכיח והדורש צריך לפרנסה ומוכרח להיות מקבל מההמון, ועל ידי זה צריך להיות מוכיח ודורש להם, והיינו מפני שבח' אם שהיא הסיבה להבנים ירדה מטה מטה וד"ל, ומ"מ כתיב שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ, שלא יעשה עיקר ח"ו מן הסיבה שהוא לקיחת הממון, וצ"ל שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח וכו', כי באמת אין זה תכלית הכוונה, רק שהכוונה שעל ידי זה יכול להיות אח"כ וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ, שהוא בחי' התורה ומצות שיוכיח וילמד להעם. וד"ל.(דרך מצותיך)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יג סיון תש"ד

רבי יצחק אייזיק ב"ר יוסף מאיר בעל חקל יצחק מספינקא

רבינו הרה"ק רבי יצחק אייזיק ווייס בעל חקל יצחק מספינקא הי"ד זי"ע נולד בעיר ספינקא בשנת תרל"ה לאביו הרה"ק ר' יוסף מאיר ראש שושלות ספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל צבי ווייס דומ"ץ מונקאטש זי"ע, וקרא שמו בישראל יצחק אייזיק ע"ש רבו מובהק של אביו הק' הרה"ק ר' יצחק אייזיק אייכענשטיין בעל פירוש מהרי"א מזידיטשוב זי"ע שהסתלק בט' סיון בשנת תרל"ג

רבינו היה מיסד קדוש מאוד ופועל ישועות רבות, בועד תמיד בקרבו מסד קודש, וכל ברכה בידיך בהתלהבות עצומה, ולימודו בתורה היה בקול חולב להבות אש, ואף בימי זקנותו לא פסק פומיה מגירסא ולילות שלימים יסד ועסק בתורה וקול לימודו שמעו אף למרחקים מחוץ לביתו, כי למד בקול ובכח חזק וגדול.

הגה"ק ר' חיים מרדכי יעקב גאטליב בעל יגל יעקב אב"ד מיסקאלץ זי"ע אמר על רבינו: שכל כך למד בהתמדה שבערך ט"ו שעות למד ברצופות במשך המעת לעת.

פעם בא לרבינו דעלעגאציע (משלחת) וליבבו עמו שיתערב באיזה ענין שלא רצה להתערב בו, וליבבו עם רבינו למשך שעה, אבל רבינו עמד בשלו ולא ענה להם כלום, וכעבור שעה אמר: אוי! איך האב שוין אזוי לאנג נישט געלערענט.

פ"א בעת זקנותו נסע רבינו על שבת אחת לעיר מיסקאלץ ע"י מסילת הברזל, וכמה אויטא'ס נסעו לקראתו לקבל פני קדשו, וכהגיע שם לאכסנייתו בשעה י"א בלילה, טעם משהו ואחר כן התחיל לומר תהלים וגמר כל ספר תהלים, וכה חזר הדבר שלשה פעמים במשך כל הלילה עד הבוקר וא"כ עסק בעבודתו הק' כל ליל שבת.

כשהגעו רבינו לפרקו בגיל חמש עשרה שנה נשא את הרבנית הצדקת מרת מריס ע"ה בת הרה"ק ר' יעכב בער מווערעלקי בעל מלבוש לשבת ויום טוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע.

רבינו היה תלמיד מאביו הק'. מא' מרחשון בשנת תרס"ד חלה אביו הק' קבל רבינו הנהגה ממנו. ולאחר פטירתו בו' אייר תרס"ט מילא רבינו את מקומו לחסידי ספינקא.

וסיפר פעם אחת נפל רבינו בילדותו ונחבל, קרא לו אביו הק' ושאלו: אם לא החסיר באמירתו הבוקר אחד מסממני הקטורת.

כתב רבינו הקדמתו לספר אמרי יוסף: נהירנא כי פ"א עמדתי לפני אביו הק' והראה לי באצבע דר"נ (פ"ג ה"ו) חובה היא לאדם שישמש ג' ת"ח כגון ר"א ור' יהושע ור' עקיבא שנאמר אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי וגו' אלא דלת (אחד) דלתותי (תרי) עכ"ל, והוא מאמר פלאי לאמה נקט דוקא אלו ג' התנאים וע"ש בהמפרש, ומסופק אני אם מרן אאמו"ר זצ"ל הכ"מ אמר לי או אני אמרתיו לו, די"ל בכונתו ע"פ מה דאי' באבות (פ"א) על ג' דברים העולם עומד על התורה, ועל העבודה ועל גמ"ח, וא"כ צריך האדם להיות נזהר מאד בכל אלו הג' דברים, והנה נודע לכל צדיק וצדיק יש לו מידה א' שהוא נזהר בה מאד מאד והיא היסוד לכל שאר מדות הטובות שלו כי הוא מאירה אותן ובזה פי' בסה"ק מאחז"ל בחיך במאי זהיר בטפי, כידוע. וא"כ ניתן לומר דר"א הי' עיקר עבודתו בתורה כדמצינו (סנהדרין ס"ח) שאמר שתי זרועותיי כשתי ספרי תורות וכ"ו. ובמדה"נ(זוה"ק ח"א צ"ח צ"ט) מגדולת תורתו. ור"י י"ל דעיקר כוחו הי' בעבודה דהא הי' לוי כדאי'(קידושין כ"ז) ובדש"י: ובלויס כתיב(במדבר י"ח) ועבד הלוי הוא, וע"ש(זוה"ק ח"ג קע"ח) ור"ע י"ל דעיקר עבודתו הי' בגמ"ח כדאי'(קידושין כ"ז) דהי' גבאי עניים. ועי'(מסכת כלה זוטא וברבתי פ"ב– ובמד"ר ויקר פל"ד סט"ז) מה שעשה עם ר"ט, ומוכח דהי' עוסק תמיד בצדקה ובגמ"ח, וע"כ נקט האדר"נ ג' תנאים האלו, משום דכאו"א הי' עיקר כוחו בעמוד א' מעמודי העולם, וע"כ חובה היא לאדם שישמש ג' חכמים כאלו כדי שילמוד מהם להיות נזהר מאד בג' דברים הללו שהם עמודי העולם.

במלחמת העולם הראשון עבר רבינו לעיר מונקאטש שאם יסד ישיבת אמרי יוסף ע"ש אביו הק', ולאחר מכן עבר לעיר סעלש וגם שם עמד בראש הישיבה שלמדו בו קרוב לכ200 תלמידים, ורבים הלכו לאורו.

נספה עקה"ש באושוויץ בי"ג סיון תש"ד הי"ד. גם נעקדה"ש באושוויץ בניו הק' הרה"ק ר' ישראל חיים ווייס מסעלש הי"ד זי"ע והרה"ק ר' נפתלי צבי ווייס מבילקא הי"ד זי"ע ואתנו כבנו הרה"ק ר' אברהם אביש הורוויץ מקראלא הי"ד זי"ע.

זכותם וזכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יפקיד ה' וירצה בדרת עמו ויגאלנו ברחמיו שנית לעיני כל חי בביאות גואל לצק בב"א

אצל השלחן הפירות בט"ו בשבט של רבינו כשנדחקו הבחורים כדי לקבל פירות מידיו, אמר רבינו פעם אחד בבדיחותא: יש פירות די והותר, אין צריך להידחק, הנה הם נמצאים במשנה (פאה פ"א משנה א') אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה.(אש תמיד ספינקא)

מתורתו של רבינו

כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי ה' לֹא יַחְסְרוּ כָל טוֹב, (תהלים ל"ד) יש לפרש עפימ"ש הספה"ק, כי הצדיקים מורידין את השפע לעולם והיות שהם מסתפקים במיעוט, על ידי זה מגיע גם לרשעים, ומשום כך נאמר בגמרא (מסכת ברכות י"ז) כל העולם כולו נזונין בשביל חנינא בני, הואיל וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת, ומסתפק במיעוט, ומעתה יש לומר אם לפעמים רוצים הצדיקים לקחת השפע לעצמם, אז לא יגיע לרשעים מאומה, וזה שאמר דוד המלך ע"ה: כפירים, כלומר הרשעים נכופרים בעיקר, רשו ורעבו, בזמן שדורשי ה' לא יחסרו כל טוב, אלא מחזיקים הטוב והשפע לעצמם.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יד סיון תקפ"א

רבי חיים ב"ר יצחק איצקוביץ בעל נפש החיים

רבינו הגה"ק רבי חיים איצקוביץ בעל נפש החיים ראש ומייסד ישיבת המפורסם וואלזשין זי"ע נולד בז' סיון בשנת תק"ט לאביו הגה"ק ר' יצחק פרנס קהלות וואלזשין זי"ע בן הגה"ק ר' חיים זי"ע, ולאמו הצדקות מרת רבקה ע"ה בת הגה"ק ר' יוסף הכהן ראפפורט זי"ע בן הגה"ק ר' שמחה הכהן זי"ע

רבינו הי' מאור הגולה לדיק וחסיד מפורסם, חריף ובקי בכל אוצרות התורה, וכבן כ"ב שנים הי' גמירא לי' לכולה ש"ס וכל אביזרייהו, למד עם תלמידים למאות ובכל העולם פנו אליו בשאלות.

למד אצל הגה"ק ר' אריה לייב גינצבורג אב"ד מיץ בעל שאגת אריה זי"ע שהי' אז אב"ד בוולאזשין ואח"כ אצל הגה"ק ר' רפאל זיסקינד הכהן כ"ץ בעל ושב הכהן אב"ד האמבורג זי"ע ורבו מובהק הי' הגה"ק הגר"א מווילנא זי"ע שלמד אצלו מגיל תשעה עשר.

שאלו תלמידי הגר"א את הגה"ק בעל באר שמואל זי"ע מה בן הגר"א לתלמידו הגדול ר' חיים מוולאזשין? והשיב שהחילוק הוא שהגר"א ידע ש"ס ושו"ע וכל ספרי תלמוד ולאשונים אפי' לקרא למפרע, כי היו הכל לפניו כספר פתוח, אבל תלמידו הר"ח לא ידע לקרא למפרע כרבו הגר"א.

הגה"ק בעל תקלין חדתין זי"ע מעיד בהקדמתו לספרו של רבינו, כי לא חסר מרבינו כלום מהמעלות שמנו חכמים שהתורה נקנית בהם.

יסד ישיבת המפורסם וואלזשין והעמיד תלמידים הרבה ובניהם הגה"ק ר' יעקב ברוכין בעל משכנות יעקב זי"ע והגה"ק ר' דוד טעביל ממינסק בעל בית דוד זי"ע, והגה"ק ר' אריה לייב שפירא זי"ע, הגה"ק ר' יוסף פיימר מסלונים זי"ע הגה"ק ר' אברהם שמחה מאזמליסלאוו זי"ע.

הגה"ק ר' ישראל מאיר הכהן מראדין בעל חפץ חיים זי"ע אמר שרבינו בנה ישיבתו בדמעות.

חיבר ספר נפש החיים, רוח חיים על פרקי אבות, שו"ת חוט המשולש.

סיפר בספר לקח טוב: בזמן רבינו חי יהודי בשם ר' משה סולובייליק זי"ע, הלה התעסק בסחר עצים והיה בעל יערות והיה ידוע בעשירותו המופלגת ובידו הנדיבה לעזור ולסייע לכל דל ולכל נצרך, ויהי היום ועושרו הלך לפתע לטמיון והדבר היה לפלא גדול. בפקודת רבינו הושיבו ב"ד מיוחד ע"מ לבדוק את כל עסקיו במגמה למצוא את העילה לנפילתו הפתאומית. לאחר בירורים מדוקקים הגיעו הדיינים לכלל מסקנה שלא היה שום דופי בניהול הענינים, הסברא היחידה שהעלו בדבר סיבת הירידה מנכסיו של ר' משה היתה מה שעבר על דברי חכמים "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש"(כתובות נ') בזה שחילק מכספו ביד נדיבה לכל פושט יד ולכל נזקק ונצרך, אך רבינו דחה את המסקנא הזו באומרו כי לא יתכן שעל דבר זה נענש בעונש החמור הזה. ר' משה עצמו, הואיל ונשאר פנוי מעסקיו פנה אל עבר בית המדרש והחל ללמוד במרץ רב ובעיון גדול, חיש מהר נתגלה כבעל כשרון ועשה חיל בלימודו עלה ונתעלה עד שנחשב בין טובי הלומדים, גם את בניו הוליך עמו לבית המדרש עד שילא שמעם כגדולים בתורה. כעבור כמה שנים אמר רבינו: עכשיו אני מבין את פשר נפילתו הכלכלית של ר' משה, כפי הנראה רצו ליתן לו משמים שושלת מפוארת של ת"ח, כשכר גדול על הצדקה שפיזר, אלא שמדית עשירים לא יתכן שתצא שושלת כזו, לפיכך נטלו ממנו את העשירות כדי שילמד תורה מתוך הדחק, ועתה יכולים לזכות אותו בדורות של תלמידי חכמים מופלגים..

נסתלק לגנזי מרומים יום ה' י"ד סיון בן ע"ב שנה בשנת תקפ"א

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' יצחק הנקרא רבי אילה זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולה גדולה לבטל דינים

כתוב רבינו בספרו נפש החיים, ענין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל דינים ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט ולא יעשו שום רושם כלל, כשהאדם קובע בלבו לאמר "הלא ה' הוא האלוקים האמיתי ואין עוד מלבדו יתברך שום כח בעולם וכל העולמות כלל והכל מלא רק אחדותו הפשוט יתברך שמו.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

טו סיון תש"ד

רבי זאב ב"ר ישראל הי"ד זי"ע בעל תולדות ישראל

רבינו הגה"ק רבי זאב וואלף גינצלער דומ"ץ ור"ם שאלגוי טאריאן ואב"ד פיעהר דיארמאט בעל תולדות ישראל הי"ד זי"ע נולד באיהעל בשנת תרנ"ג לאביו הרה"ח ר' ישראל מאיהעל זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם צבי הנקרא ר' אברהם הירש חסיד זי"ע בן הרה"ח ר' יצחק אייזיק זי"ע בן הרה"ח ר' אהרן הנקרא ר' אהריש, ראש משפחת גינצלער אוהעל זי"ע ולאמו הצדיקת מרת חוה חיה ע"ה בת הרה"ח ר' זאב וואלף מדיארע מגדולי חסידי אשווער זי"ע

רבינו היה גאון מדיר ומדיק מפורסם, חריף עמוס בקי בש"ס ופוסקים, מהולל בפי כל הגאונים ומדיקי דורו. כמו שהעיד עליו חברו הנאמן הרה"ק ר' יוסף משה מייזליש אב"ד מאדאש מוויומר בעל מקוה מים זי"ע: מכירו הייתי לשעבר כשהיינו רעים אהובים, ולמדנו בצוותא חדא בישיבת כ"ק אאמו"ר הגה"ק עט"ר מ"ע האבדק"ק איהעלי יצ"ו (הוא הרה"ק ר' דוד דוב מייזליש אב"ד אוהעל זי"ע) והיה מגדולי תלמידיו, גודל יגיעתו ושקידתו העצומה בתורת ה' תמימה היה על בפלגות, שם לילות כימים, וכשעלה לכתרה של תורה ונבחר להיות אב"ד ור"ם בקהלה שאלגוי טאריאן הרבץ תורה וירא שמים בישיבתו הרמה למאות תלמידים, והעמיד תלמידים יקרים תלמידי חכמים ירא ה', ושמו הטוב נודע בשערים בין גדולי ישראל.

כמו כן נסע רבינו להסתופף בצל הרה"ק ר' אלימלך מלווי מטאהש הנקרא דער סבא קדישא זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת לאה ע"ה הי"ד בת הרה"ח ר' אשר לעמל שוואדץ מאש הקהל ק"ק אוהעל ז"ל

פעם בא לרבינו שני שוחטים על מבחן להתקבל בקהלתו דיארמאט על משרת שו"ב, ושניהם היו על שבת קודש. כי כידוע שבאותן הימים היה המנהג שקהל שקיבלו ש"ב היו מקפידין שיהיה גם בעל תפלה בכדי שיוכל לשמש גם בתור שליח ציבור. בלאת השבת למחרתו באו השנים להראות הסכינים, ואז אמר רבינו לראשי הקבלה שהיו באותו מעמד: שיעשו סימן על שני הסכינים מבלי להגיד לו למי שייך הסכין, ראשי הקהלה אם כי השתוממו ולא הבינו התנהגות כזה, אבל מובן שקיימו פקודת רבינו הרב, הגישו החלפים ורבינו עובר על הסכינים ואמר: שחלף זה סכינו של זה, וחלף השני סכינו של זה, העומדים סביבו השתוממו מאיפה יודע רבינו את זאת הלא לא נקבו בשם? בראות רבינו השתוממות העומדים סביבו אמר כאשר שחוק קל עובר על פניו: את תחשבו שאני בעל רוח הקודש, לא כי אבל איתה בגמרא דחולין שאחד מחכמי הש"ס בדיק את הסכין בלשנא. וספרי המוסר מפרשים שבודקים בלשנא, היינו שבודקים שמירת לשונו של השו"ב, האם שומר פיו ולשונו, כי אז סכינו חד וחלק, והיות והשגחתי משך יום שבת קודש על מולא שפתיהם של שני השוחטים, וראיתי שהאחד שותק והשני הוא ההיפך, מזה לנתי שאותו סכין שהוא חד וחלק הוא סכינו של השותק. (דברי שיר)

בשו"ת שמע ישראל (מתוך כת"י להגה"ק ר' ישראל חיים סאמעט ז"ל) שערך תשובה ארוכה לעורר לב החסידים בהקווץ בעיר קליינוואדרדיין יצ"ו, להקדים זמן תפלת שחרית בשבת בשעה 9:00 כדי שיוכלו להתפלל בזמן תפלה (בשעות שוות), והסכימו עמו רבינו על זה וכתב לו רבינו: שמחוייב לעשות כל מה שביכולתו לבטל את המנהג. וכמו כן כתב הרה"ק ר' שמואל גרלס אב"ד קרלאי זי"ע: שבודאי מחוייב להשתדל לבטל מנהג שהוא כנגד כל הפוסקים ראשונים ואחרונים.

נהרג עקדה"ש ביחד עם אשתו ובני בניו, על ידי הנאצים ימ"ש באושוויץ ביום ט"ו סיון שנת תש"ד הי"ד.

ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד ישקיף ה' וירא בצרת עמו ויגאלנו ברחמיו שניתן לעיני כל חי בביאות גואל לדק בב"א

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אין התורה נקנית אלא בסימנים (מסכת שבת ק"ד, ומסכת עירובין נ"ד)

רגיל היה רבינו לעשות סימנים בפתיחת הזמן, ובהם הראה לתלמידיו הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשון, בהתחלת זמן החורף עשה סימנים על תיבת "בראשית" ובפתיחת זמן הקיץ שהיה בשנת העיבור בפרשת קדושים, עשה סימנים על תיבת "קדושים".

בראשית נוטריקון

בזמן שיהיה רב תורה אלקים יגאלנו: אמנם ידוע המעשה מהר"י הקדוש ז"ל שבא פעם אחת לבית המדרש ואמר שאינו יכול להיות שם מחמת שמלאה תורה, ואמר הכוונה דתורה שנלמד בלא דחילו לא פרחת לעילא והתורה שנלמד שם בבית המדרש נשאר שם יען שנלמד כלא ידאה, על כן אציג לכם איזה תקנות ואני מזהיר אתכם על קיומם:

טו סיון תש"ד

רבי מאיר יוסף ב"ר ברוך רובין מקערעסטיר

רבינו הרה"ק רבי מאיר יוסף רובין מקערעסטיר הי"ד זי"ע נולד בשנת תרנ"ט לאביו הרה"ק ר' ברוך רובין אב"ד בריזדאוויטץ זי"ע בן הרה"ק מאיר מגלוגוב זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל רובין מגלוגוב זי"ע בן הרה"ק ר' אשר ישעיה רובין מראפשיטץ זי"ע בן הרה"ק החייט ר' אליעזר ליפמאן מצדיקי נסתרים בווארשא זי"ע ולמעלה בקודש, ולאמו הרבנית הצדקות מרת שרה שלאמצא בת הרה"ק ר' מנחם מענדל אייכענשטיין זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק אייכענשטיין מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בעריש מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק אייכענשטיין מסאפרין זי"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק רבינו ר' יום טוב ליפמאן העללער אב"ד קראקא בעל תוס' יו"ט זי"ע

רבינו היה איש צדיק וקדוש מאוד, נודע לפועל ישועות.

בהגעו לפרקו ביום ד' פרשת תולדות ב' כסלו תרע"ט נשא את הרבנית הצדיקת מרת רבקה לילל ע"ה בת הרה"ק ר' אברהם שטיינער מקערעסטיר זי"ע בן הרה"ק ר' ישעי'לע מקערעסטיר זי"ע.

אחר פטירת חותנו מילא רבינו את מקומו בקערעסטיר ביום י"ח אדר א' תרפ"ז.

זקינו הרה"ק ר' ישעי'לע זי"ע התראה בחלום לכמה אנשים שהיה זקוקין לישועה ואמר להם שילך לרבינו ושם נושע וכך הווה. איש אחד שהיה זקוק לדבר ישועה ראה בחלומו את ר' ישעי'לע שאמר לו שיביא פרה שמנה לנכדו רב דקערעסטיר וכן עשה, ולפרה זו היו קורין ר' ישעי'לעס קו, וכמה ימים קודם הדיפוטרין לאושוויטץ נפל לליקה בחדר סמוך לסוכה ליד בית רבינו ונשרף רק אותה פרה ,

ופעם אחד בא איש אחד לרבינו ואמר לו שזקינו התראה אליו בחלום ואמר לו שיתן לרבינו מאה פענגי, ואמר האיש לרבינו שאין לו סכום גדול כזה, אמר לו רבינו שיתן לו לויסלעך , ואחר כך אמר רבינו , פארוואס גייט די זיידא ר' ישעי'לע לו עניים עד זאל גיין לו עשרים.

רבינו היה בידידות גדול אם צדיקים הרבה ובניהם הרה"ק ר' שלום אליעזר האלבערשטאם מראצפארט הי"ד זי"ע והרה"ק ר' אלימלך לאווי מטאהש זי"ע. וכשהשיא רבינו את בתו הראשונה הגיע הרה"ק מטאהש זי"ע שם על החתונה ורקד מאה טאנץ עם הכלה ומיגאר בפיו קד' משך חצי שעה בדביקות גדול וכל הקהל הורידו דמעות כנחל.

נהרג עקדה"ש ביחד עם שאר יהודי קערעסטיר ע"י הנאצים ימ"ש באושוויץ ביום ט"ו סיון שנת תש"ד הי"ד.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

טז סיון תש"ט

רבי ברוך יוסף ב"ר ישראל זי"ע בעל ברכת יוסף מקאברין

רבינו הרה"ק רבי ברוך יוסף ז"ק האדמו"ר מקאברין בעל ברכת יוסף זי"ע נולד בשנת תרמ"ז בקראסילוב לאביו הרה"ק ר' ישראל מקראסילוב זי"ע בן הרה"ק ר' נחמן מסקאליט הנקרא הצדיק ר' נחמנשע סקאליטער זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל מטשעהן זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מיאמפאלי זי"ע בן הרה"ק המגיד רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע בן הרה"ק יצחק מדרוהוביטש זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף ספראוואדאווילער זי"ע (בלשון רוסיש איש אמת כך קראוהו אפילו הגויים כי היה איש אמת מאוד) בן הרה"ק המקובל ר' משה מסווירזש זי"ע הי"ד שנהרג על קידוש השם. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת בת שבע ע"ה בת הרה"ק ר' ברוך יוסף גוטמאן מסאדילקוב זי"ע בן הרה"ק ר' אריה לייב מסאדילקוב זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם מקאריסטשוב זי"ע

רבינו היחסן הגדול מאוד היה גאון הגדול ענותן וצנוע מדותיו ומעלותיו התרומיות המשיך לב מכיריו, העריצו אותו בשביל פשטותו והשתתפותו כמו אב נאמן ורע אהוב בכח עניניהם, והרבה נהנו מעצתו החריפה והישרה, ולכל מוסד וכמו כן דבר מצוה עזר ביד רחבה ובלי פרסום.

כשהגיע לפרקו נשא בת הרה"ק ר' דוד שלמה מקאברין זי"ע בן הרה"ק ר' נח נפתלי מקאברין זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב ישראל זי"ע בן הרה"ק ר' משה ראש שושלת מקאברין זי"ע

למד אצל בן דודו הרה"ק ר' שלום בוש אב"ד קראסילאוו זי"ע ואחר כן אצל חותנו הרה"ק מקאברין זי"ע

בשנת תרע"ג עלה עם משפחתו לארץ ישראל להיות באויר לא לרפואת זוגתו הרבנית. באה"ק יסד מושב חסידים. והיותם שם כשנה אחת פרץ מלחמת א' הנוראה העולם בסוף שנת תרע"ד והממשלה גרשה אותו לארץ מצרים כשאר נתיני רוסיא ששהו באה"ק,ויצא שם משך שני שנים בארץ לא זרועה וסבל הרבה מהשלטון, ובחודש טבת שנת תרע"ה נגלה משם עם כל בני ביתו ולא היה אז שום אפשרות לפניו לחזור לרוסיה עד שעלה בידי חסידי קאברין באה"ב להוציאו משם ולהביאו עם משפחתו לארץ נושבת באדמות הברית והגיע שם בשנת תרע"ו ויסד את בית מדרשו לתורה ועבודה משלו בשם דגל מחנה ישראל לחסידי קאברין בברוקלין.

את דברו תורתו הוא בספרי מדרש פליאה מוסר, ברכת יוסף על התורה, שכל טוב מאמרי מוסר, וספר החילות.

רבינו רשם את דברי תורתו בכתבי יודע עוד בהיותו בגלות מצרים ממה שעלה אז על רעיוניו, וגם מאמרים אחדים אשר רשם בכתב ידו הנחוצים ועלולים מאד להלהיב את כל לב בני ישראל לעבודת ה' ולהתחזקות באמונת התורה, אך לא אבה להדפיס את הכתבים שלו ואחרי כמה הפצרות בו ענה ואמר: כי הוא אינו יכול לעשות זאת, מטעם שאינו חפץ לשנות ממנהג של אבותיו הקדושים זצ"ל אשר לא הדפיסו בעצמם שום ספר וכי גם הוא העלה על הכתב את חדושיו הללו רק לזכרון. אמנם בראותו את תשוקת חסידיו נעתר להסכים כדי להביא את לבות ישראל לידי התחזקות יתירה בעבודת השם יתברך. נסתלק לגנזי מרומים ביום שני ט"ז סיון בשנת תש"ט ונטמן בבית החיים במאנטו יהודה בקווינס. נשאר אחריו בנו: מוה"ר נחמן ישראל ז"ק ז"ל

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

לְכָל הָאֹתוֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל עֲבָדָיו וּלְכָל אַרְצוֹ: (פרשת וזאת הברכה ל"ד י"א) אפשר להבין בזה הרמז על דרך הסמיכות להתחלת התורה הקדושה, היינו כי כל הנסים והנפלאות שעשה השי"ת לישראל על ידי משה זה הכל היה בשביל התכלית כדי לעיני כל ישראל, היינו כדי להאיר העינים לישראל שיבינו בעין שכלם כי בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ למען נהיה לו יתברך שמו לעם סגולה וגם בשביל היראה שנקראת ראשית, למען נזכה להבין ללכת בדרכיו וליראה אותו ולדבקה בו יתברך כן נזכה להאמין ולקיים ויהושע בישועות ונחמות בבג"צ חיש מהר בימינו אכי"ר

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

טז סיון תש"ד

רבי שלום אליעזר ב"ר חיים הלברשטאם ראש שושלת ראצפערט

רבינו הרה"ק רבי שלום אליעזר הלברשטאם ראש שושלת ראצפערט הי"ד זי"ע נולד בחול המועד פסח בשנת ה' תרכ"ב לבן זקונים לאביו הרה"ק ר' חיים מצאנז בעל דברי חיים זי"ע, קודם שנולד רבינו היתה אמו הרבנית הצדיקת מרת רעכיל דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' יחיאל צבי הירש אונגאר מטארנא זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מדומברווא זי"ע מקשה לילד, ובאו להזכירה אצל בעלה הרה"ק מצאנז זי"ע וציוה הרה"ק שילכו לחתנו הרה"ק ר' מאטילע מהארנאסטייפעל זי"ע וכשהזכירו אותה אמר שאם הרה"ק מצאנז זי"ע יבטיח שהבן שיוולד ישא את בתו שהיתה אז בת שנה תלד, והבטיח לו הרה"ק מצאנז זי"ע, תחב הרה"ק ר' מאטילע הגדול שלו בפיו הקד' ס'איז אראפ געדינען צוויי שנירלעך טרערן פון זיינע אויגן, ותיכף באו לבשר שנולד רבינו למזל טוב. רבינו נקרא שלום על שם הרה"ק ר' שלום רוקח בעל השר שלום מבעלזא זי"ע ועל שם הרה"ק ר' שלום מקאמיקא זי"ע ואליעזר על שם הרה"ק ר' אליעזר מדיזיקוב זי"ע. והיה כבן י"ד שנה כשנסתלק אביו הק' זי"ע

רבינו היה מיט קלוס מאוד בעל מופת גדול וסיפר שאף הערליס הנכריס השקו שיעבור רבינו דרך שדותיהם, בידעס היטב שהמקום בו נותן לדיק קלוס זה את עיניו מתברכת ומגלחת.(שם משמואל) והיה מתנהג מאד בפשטות בהיותו תולה שכל הבאים לשחר פניו אינם באים אלא מחמת קדושת אביו הק'. וסיפר הגה"ל ר' יצחק שלמה אונגאר זי"ע כשנכנס רבינו לבית מדרשו והבחין בכוד העם בענוותנותו לא הסכים שיפנו מקום לכבודו, לכן למרות שכבר הגיע לימי זקנה ושיבה, היה מטפס ועולה על הספסלים ומגיע עליהם עד שהגיע למקומו. (רשומים בשמך).

תורתו ועבדתו קבל מאביו הק' זי"ע. וסיפר רבינו שבילדותו היה אומר בכל יום יחד עם אחיו הרה"ק ר' יעקב'לע מטשחויב זי"ע את הברכות לפני אביהם, וענה אחריהם אמן. פעם דרך בטעות על רגל אביו, אמר לו אביו הק': שלוס אליעזר לעב, ווען משיח וועט קומען, וועסטו אלרפן ברענגען א חטאת שמינה. (שיח זקנים)

בחודש אלול שנת תרל"ו בהיותו כבן ט"ז נשא להרבנית הצדיקת מרת מרים שרה ע"ה בת גיסו הרה"ק ר' מרדכי דוב טוועלרסקי מהארנאסטייפעל זי"ע ובשנת תר"ם בערך עבר לגר בעיר ראצפערט.

רבינו היה בידידות רב עם כמה גדולי דורו ומהם הרה"ק ר' צבי הירש ממונקאטש בעל דרכי תשובה זי"ע והרה"ק ר' יעקב'לע מקערעסטיר זי"ע.

וסיפר הרה"ק מקאפיש זי"ע שהרה"ק בעל דרכי תשובה זי"ע נסע פעם לקאלוב בז' אדר להילולת הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאלוב זי"ע ועבר דרך עיר ראצפערט כדי לפגוש את רבינו זי"ע והתפללו יחדיו תפילת שחרית, ורבינו ביקש להש"ץ שימתין בתפלת שמונה עשרה על הדרכי תשובה, ושלא יאמר תחנון. כשראה הדרכי תשובה שלא אמרו תחנון, שאל בתמיהה: מדוע אין אומרים תחנון? אמר לו רבינו: ביי מיר איז היינט יום טוב, טוט וואס איר ווילט. (שיח זקנים)

פעם אחת הגיע רבינו לשבות בעיר מישקאלץ. באשמורת הבוקר של אותו יום ערש"ק הגיע גם הרה"ק ר' יעקב'לע מקערעסטיר זי"ע לשמש כסנדק בברית מילה של הבן הנולד למז"ט לאחד מחסידיו. וכשאר נפוצה השמועה כי הקערעסטיר רבי הופיע בשערי העיר, מיד יצאו כל החסידים שנתקבצו אצל רבינו כדי לקבל פני רבם. והנה מעולם נהג הרה"ק ר' יעקב'לע, כי כאשר שימש מוהל או סנדק בברית מילה, השתתף בסעדות מצוה שלאחריה, ולפעמים אף נשאר בעיר כמה ימים, ובמיוחד כאשר הברית התקיים בערש"ק, שאז נשאר לשבות שם. אך הפעם שינה את דרכו, ולא נשאר שם אף לסעודת מצוה, רק תיכף ומיד אחרי הברית יצא מביתמ"ד לקבל פניו של רבינו בבית אכסניתו, ומשם הלך אל הבאן סטאנציאן ויצא עם מרכבת הברזל הבאה לחזור לביתו. (מופת הדור)

וסיפר הרה"ק ר' משה אריה פריינד גאב"ד העדה חרדיות ירושלים זי"ע שבימים האחרונים של סוכות בשנת תש"ל היה הוא בראצפערט אצל רבינו. ורבינו עשה הקפות בפשטות מאד, ובא אצלו רב אחד וביקש מרבינו שרוצה לעשות ריקודין לשמוח את העולם, ונתן על זה רשות. וכשהרב התחיל לרקוד הרכין רבינו להרב ואמר לו: א חכמה לו טאנצען, דער טאטע ז"ל האט דאך געמאכט א יחוד ביי יעדן טאנצן. ואחר כן הרכין רבינו עוד הפעם לאותו רב ואמר: מענטשן האבען מיר פארלייגט אז איינמאל האט מיין טאטע געדעדט ביי זיין שלחן הטהור פון די גרויסקייט פון זיינע צוויי קליינע זוהן, דאס מיינט איך און מיין ברודער רבי יעקב'לע טשחובער ז"ל, איך האב זיכער געהאט א גרויסע נשמה נאר איך האב פוגם געווען רח"ל עכלה"ק. (הלוי עבדי ה')

בימי השואה היה בגוטאו נירעדהאז ואחר כן בבירקנאו – אושוויץ ושם נרצח על ידי הנאצי"ם ימ"ש ביום ט"ז סיון בשנת תש"ל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כתב יד קדשו

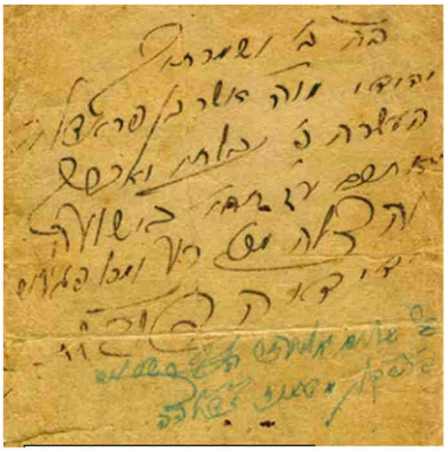

מכתב שמירה מרבינו בכתב יד קדשו

מתורתו של רבינו זי"ע

פעם אמר רבינו בדרך בדיחה: חז"ל אמרו בגמרא (מסכת סוטה י"ב) צדיקים ממונם חביב עליהן יותר מגופן, אם כך הדבר, אז מה נעשה אם ישעי' הנביא קבע: ועמך כולם צדיקים. (עולמו של אבא)

וירד מצרימה אנוס על פי הדיבור, וכבר תמהו המפרשים על איזה דיבור קאי? וי"ל הכוונה, שהנה יעקב אבינו בברחו מלבן, אמר ללבן (פרשת וישב ל"א) עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה, והביא רש"י בשם המדרש: דמאותה קללה מתה רחל בדרך. נמצא דיעקב גרם בדיבורו מיתת רחל, ואף שהיה שוגג ואונס, כי לר ידע שרחל לקחה את התרפים, אבל ההורג בשוגג חייב עכ"פ גלות, וזהו וירד מצרימה, למה היה יעקב מחויב גלות לירד למצרים? ובא כמשיב: אנוס על פי הדיבור, כלומר הדיבור שלו, שנאנס בדיבורו, ואמר: אשר תמצא את אלהיך לא יחיה.

פעם אחת שבת רבינו על שבת קודש בעיר עטשעד, בסעודת שבת בבוקר נתן בעל אכסניא מאכל יפה (א פיינעם מאכל) ורבינו סירב ולא אכל ממנו. אמר לו בעל אכסניא: איך קען זאגן פאר'ן רבי'ן אז מ'האט געמאכט דעם מאכל ביי מיר אין שטיב און עס איז נישטא דערין קיין שום זאך וואס קען האבן א חשש אין כשרות ח"ו. (המאכל נעשה בביתי ולא היה שום חשש בכשרות ח"ו) אך רבינו לא רצה לאכול ממנו. ואמר רבינו פשטות כדרכו בקודש: ווען דער טאטע ז"ל איז נפטר געווארען בין איך נאך געווען אינג, און מיין טאטע האט מיך נישט אויסגעלערנט די כוונות און סודות וואס מ'דארף אינזינען האבן בשעת'ן עסן ממילא וואס זאל איך טיהן, עסן סתם אזוי האט דאך נישט קיין פשט, האב איך אן עצה, אז ביי יעדן מאכל פון שבת קודש האב איך אינזינען אז איך עס דאס על דעתו ועל כוונתו פון טאטן ז"ל, ממילא ווען מ'עסט חלה, פיש, איי מיט צוויבל, טשולענט, קוגל אאר"ו. און אלע מאכלי שבת וואס דער טאטע ז"ל האב נישט געגעסן ביים שבת טיש, האב איך נישט וואס צו אינזינען האבן, מילא ווי אזוי קען איך דאס עסן? הייתי ילד קטן כאשר נסתלק אבי ז"ל מפני זה לא הגעתי לידע כוונת האכילה, אך בכל עת ועת בשעת סעודת שבת אינו אוכל על דעת אבי ז"ל, לכן כל מאכלי שבת שאבי לא אכל לסעודתו לא איכל לומר על דעת אבי ז"ל (זקניך ויאמרו לך)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יז סיון תש"ד

רבי משה ב"ר יוסף צבי פארהאנד בעל אהל משה גאב"ד ור"מ מאקאווא

רבינו הגה"ק רבי משה פארהאנד בעל אהל משה גאב"ד ור"מ מאקאווא זי"ע נולד בעיר נייטרא בחודש מנחם אב בשנת כת"ר בערך לאביו הגה"ק ר' יוסף צבי פארהאנד זי"ע שהי' בעל הבית נכבד בעיר נייטרא יושב באהלי תורה ועובד ה' באמת, וכשנפטר הספידו האב"ד דשם הגה"ק ר' יחזקאל בענעטה זי"ע ואמר עליו שהי' צדיק תמים מל"ו צדיקים ומעמודי העיר.שהיה בן הגה"ק ר' יהושע זי"ע ולאמו מרת חיה שרה ע"ה בת הגה"ק ר' משה עהרענפעלד זי"ע

בילדתו הדריך אותו אביו על מבועי התורה והיראה, כשגדל קלט שלחו לישיבת הרמה במאטערסדארף בבית מדרשו של הגה"ק ר' שמואל ערענפעלד בעל חתן סופר זי"ע. שלמד אצלו ח' שנים בקדושה ובפריצות רבה, ושם התחבר עם עוד כמה חברים ומהם הגה"ק ר' שאול בראך אב"ד קאשוי זי"ע.

וסיפר באחת הפעמים עת השתטח על ציון רבו הגיעה שם הרבנית אלמנת החתן סופר, כדי להשתטח על קבר בעלה הקדוש, ופגשה שם את רבינו. מיד פנתה אליו בפני כל הנוכחים וביקש הימנו: הואל נא להתפלל גם בעבורי, כי על כן זכית להיות קרוב לרבך יותר ממניו. (מהרה"ק בעל עטרת משה ממאקאווא זי"ע מתוך הסכמותו לספר אוהל משה)

כבר בשחר ימיו בשנות הבחרות נודע רבינו לקדוש ה' מבובר – והתקדש בקדושה וטהרה יתירה, סיגף עצמו בסיגופים והעניות הרבה מאוד ופרוש ומובדל מתענוגי בני אדם,

פעם אחד הרבה כמה ימים בתענית, ונודע זאת לרבו החתנ"ס זי"ע קרא אותו והוכיחו בחיבה מהא דאמרז"ל מסכת תענית ד"ף י"א תלמוד חכם אין רשאי ליסד בתענית.

היה דבוק בצדיקים בלב ובנפש ובניהם זכה לחסוס בצל הרה"ק ר' דוד מטאלנא זי"ע ובצל הרה"ק ר' שלמה האלבערשטאם מבאבוב זי"ע ובצל הרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע ובצל הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבויס בעל ייטב לב מסיגעט זי"ע ובקרבה מיוחד להרה"ק ר' יהושע רוקח המיטעלע רבי מבעלזא זי"ע ולבנו הרה"ק ר' יסכר דוב האלמו"ר השלישי לבית בעלזא זי"ע.

ובהגיע עת דודים פרק נשואין שלח ה' עזרו מקודש היא הרבנית הצדקת מרת רחל ע"ה בת הגה"ק ר' אהרן שענפעלד זי"ע בן הגאון הגדול ר' מרדכי קאהט שענפעלד בעל דברי יואל לאב"ד נייטרא זי"ע.

בזמן ההוא הי' הגה"ק ר' יהודה גרינוואלד זי"ע עדיין אב"ד שורלאן הסמוכה לנייטרא, ורבינו הי' מנהגו לבוא אליו בכל ראש חודש. ושם בנייטרא התחיל להרביץ תורה לשומעי לקחו שנתקבצו אליו, ואחר זמן התחיל להורות הוראה לשרת בק' כשנתמנה לדומ"ץ ואח"כ לראב"ד נייטרא בשנת תרמ"ב.

וסיפר שהגה"ק ר' יהודא גרינוואלד זי"ע אמר תיכף לתלמיד חכם ברכה ושלח לרבינו שלשים בחורים ממצויני תלמידיו שיסד בהם ישיבה בנייטרא.

בשנת תרע"ג יום שלישי פרשת וירא עבר רבינו לשכון בק"ק מאקאווא לכהן בתור גאב"ד והעמיד ישיבה ותלמידים הרבה והיה אומר את דברו הק' בלמדו והשרים בעדת ישראל ירלת שמים והנהיג עדתו בעוז ובלי פשרות וכאשר רק נראה פירלה וסדק כל דהוא בחומת הדת לא נח ולא שקט ועמד במסירת נפש ממש ולגדור גדר ולעמוד בפרץ.

וסיפר שפ"א שבת הרה"ק ר' יעקי'לע שטיינער מקערעסטיר זי"ע בעיר מאקאווא, באותו מוצאי ש"ק התקדרו השמים בעבים, ובני העיר הלטערו מאוד כיון שכבר היה קרוב לסוף זמן קידוש לבנה, וחשש שלא יוכלו לקדש הלבנה, ניגש רבינו להר"ר יעקי'לע ואמר לו: רבי, זעט עס זאל זיין א לבנה! השיב הר"ר יעקי'לע: נו געט אהער תיקון, וועט זיך מאכן א לבנה! (כי כידוע נהג הר"ר יעק"לע זי"ע לחלק מזונות ויי"ש אחר קידוש לבנה) השיבו רבינו: הלא כעת במוש"ק אין כסף באמתחתי. ענה לו הר"ר יעק'לע: נו זאל דער עולם גוט שטיין! היינו שבני העיר יקבלו עליהם להיות ערבים על פרעון ה'תיקון. ענו ואמר מיד הבני העיר שהם מסכימים על זה, בתוך כדי דיבור נתפזרו העננים ונראתה זריחת הלבנה בעד החלון וילאו כולם לקדש הלבנה בשמחה רבה. אחר הדברים האלה אמר רבינו בהתפעלות: ווען איך העט עס אליין ניקש געזען מיט מיינע אייגן, העט איך עס ניקש געגלויבט!.

רבינו נהג עלתו בעוז והדר על יום האחרון ל"ב שנים כלוס שויס לטובה. נסתלק לגנזי מרומים ביום חמישי פרשת בהעלותך טוב סיון תש"ל ומנ"כ מאקאווא.

קודש הסתלקתו היה מרמז על עיתו האחרון, בהתבטאו כל מיני משפטים שלא ירלו לסוף לעתם של תלמידיו אוהביו. ודברי תורתו האחרונה שאמר כאשר קרב זמן פקודתו היה, פירוש על משה שנאמר, דוי הסר וגם חרון– ואז אלס בשיר ירון. הדוי והחרון אף יסתיימו, ואז אלס – מי שיעשה עצמו כאילם בעיתות צרות הגדולות אלו, שלא להרהר אחר מידותיו ית"ש, ויקבל הכל באהבה ובאמונה, בשיר ירון, יזכה לרנן בשיר על הפדות. ובירך את תלמידיו, שיגלו לחיים אז מיין קהלה וועט צוריק קומען, ובחסדי ה' רובא דמינכר מבני הקהילה זכו להינצל לחיים.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' מרדכי אב"ד נייטרא בעל באר מרדכי זי"ע וספרו הק' אהל משה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתוך צוואת רבינו זי"ע

כל מי שיעשה דבר לתיקון נשמתי "אני מבטיח ושלא ילך מזה העולם בלא תשובה שלימה" שמי משה בן חיי שרה ויוסף צבי

כי גלוי וידוע לפני כסא כבודו ית"ש שהרבה טרחתי לעשות תשובה שלימה ובפרט על חטאת נעורים והרבה פעמים במסירת נפש ממש - לכן יש בכחי ג"כ לזכות אחרים בזה.(אהל משה)

מתורתו של רבינו

כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֶת בָּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ ה':(פ' וירא י"ח) כלומר לא הספיק לאברהם אבינו שבניו לבד יהיו יראים ושלמים, אלא ושמרו כל באי עולם דרך ה' שבדרך הטוב והישר יבחרו שיעמוד דרך ה' מושרש בלבות כל בני האדם, שילמדו בניו התועים בינה לעשות צדקה עם נפשות כל העולם.(אהל משה)

וַיַּשֵּׂא עֵינָיו וַיַּרְא אֶת בִּנְיָמִין אָחִיו בֶּן אִמּוֹ וַיֹּאמֶר הֲזֶה אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם אֵלָי וַיֹּאמַר אֱלֹהִים יְחָנְךָ בְּנִי.(פ' מקץ מ"ג כ"ט) ופרש"י: בשאר השבטים כבר כתב חניניה. הילדים אשר חנן אלקים את עבדך(פ' וישלח ל"ג)שאמר יעקב, ובנימין עדיין לא נולד אז. וי"ל דהנה יעקב אמר הילדים המה ע"ז האופן שיהיו כולם צדיקים, ובודאי זה הוא חנינה מאת השם שנתן לו ילדים כאדו ולא ח"ו רשעים שמוטב הי' שלא היו, אבל אז עדיין בנימין לא נולד, ואפשר שהוא לא יהיה כשאר השבטים ולכך ברכו עכשיו. (אהל משה)

לסוכות

אפשר לומר שהסוכה מרמזת על קבלת עול מלכות שמים באמת, כיון שחיי העולם הזה הלא הבל המה וממילא הרי התכלית הוא רק קבלת עול מלכותו ית"ש וזהו ענין הדירת עראי, ואצל איש הפשוט הוה הטעם צא מדירת קבע ולומר בזה דהעולם הזה אינו כמו קבע, ואצל בני עליה הוה הטעם קבלת עמ"ש באמת, ואומות העולם ידונו נמי לעתיד לבוא על שלא שמרו חג הסוכות (ע"ז ג') כדאיתא.(אהל משה)

יח סיון תרכ"א

רבי ישראל זאב ב"ר שמואל הלוי זי"ע ראב"ד אוהעל בעל ארץ חמדה

רבינו הגה"ק רבי ישראל זאב הלוי איש הורוויץ ראש בית דין אוהעל בעל ארץ חמדה זי"ע נולד בשנת תקל"ח בעיר קאלוב כבן שלישי לאביו הגה"ק ר' שמואל זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין זאב הנקרא ר' וואלף סירקיש דומ"ץ קראקא ואב"ד וואידסלב זי"ע בן הגה"ק ר' יהודה זי"ע ולמעלה בקודש עד רבינו הגה"ק רבי ישעיה הלוי הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע ולאמו הצדיקת מרת בלומא ע"ה

רבינו היה גאון חריף ובקי לדיק יפה ונאמן הרבין תורה שניס רבות והעמיד תלמידים גדולי ישראל, התמלתו בתורה היה לפלא שהיה שקוע בלימוד התורה עד כדי התפשטות הגשמיות, מספרים זקני טבריה: כי כנהוג באותם הימים היו נוסעים בעותא להילולא דרשב"י זי"ע בל"ג בעומר במירון, כמובן שרכבו על בעלי חיים [כלי התחבורה של אותה תקופה] בגלל סכנת הדרכים היתה מתאלרגנת נסיעה בלוותא, אירע ורבינו שרכב על גבי פרידה הקדים את השיירה, ומעשה שהיה כך היה: מיד כשיצא רבינו על גבי הפרידה התעמק בדבר הלכה, ולגודל עיונו לא הרגיש כילד הפרידה עושה שבת לעצמה, כך שנסע במשך זמן רב כשהוא לבדו, רק אחרי כמה שעות כשהדביקוהו שאר הנוסעים ותמהו על שנסע לעצמו נתברר לו שעד עתה היה בודד ללא אנשי השיירה האחרים.

למד אצל הגה"ק ר' יואב מסאנטאב בעל אמרי נועם זי"ע וכן למד אצל הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע כמו כן קיבל תורה מהרה"ק ר' יצחק מייזיק מקאלוב זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת לאה קריינדל ע"ה בת הגה"ק ר' מרדכי מאוהעל זי"ע ועבר להתגורר שם, ועוד בצעירותו שימש כראש הישיבה שם, ועל פי בקשת הרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל יסמח משה מאוהעל זי"ע אב"ד העיר התמנה להיות ראש בית דין.

בשנת תרט"ו נפטרה אשתו ונקברה בבית הקברות הישן שם, ואחר פטירתה החליט רבינו לעזב את העיר על מנת לעלות לארץ ישראל, בשנת תרט"ז החל בהכנות לעלייה לארץ, ובסוף השנה עזב את אוהלי ביחד עם בנו הגה"ק ר' מרדכי יצחק מייזיק זי"ע. טרם עלייתו הוא הוציא לאור את הספר ארץ חמדה על ארץ ישראל, והוא הספר היחידי מבין כתביו שיצא לאור בחייו. בכ"ט תשרי בשנת תרי"ז הגיעו לנמל יפו ומשם עברו לטבריה.

נסתלק לגנזי מרומים ארבע שנים שעלו לארץ ישראל בי"ח סיון בשנת תרכ"א ומנוחתו כבוד בבית החיים הישן בטבריה.

ספר
נחלה לישראל
חלק ראשון
ירושלם
Eigenthum und Verlag des Pinkas Leri Hurowitz
in TIBERIAS (Palästina) nee Reiroeth

ספר
קדושת יום טוב
מהדורא קמא
חידושים וביאורים
על מסכת ביצה
מאת הגאון הגדול
רבי ישראל זאב הורביץ זצ"ל
ראבדק"ק אוהעל
יוצא לאור לראשונה מתוך כת"י קדשו
ע"י מכון בית אהרן וישראל
שע"י מרכז מוסדות קרלין סטולין
עיה"ק ירושלים ת"ו

וסיפר כשהרגיש בנו כי הגיע שעת יציאת נשמתו של אביו החל להלליק נרות, לפתע פקח רבינו את עיניו ואמר לו שאין צורך בכך, כי עדיין לא הגיעה שעתו, ורק למחרת יצאה נשמתו הטהורה.

בעת ההלוויה הרה אחד מגדולי רבני טבריה הגה"ק ר' יצחק אבולעפיא זי"ע להקיף את ארבע רוחות העיר עם מטתו של רבינו, היה זה בתור סגולה לעצירת המגיפה, כי באותם הימים פלגה מחלה קשה בטבריה שהפילה חללים, ואכן מאותו יום פסקה המחלה והגנה זכותו על יושבי העיר.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' מרדכי יצחק מייזיק זי"ע.

וחיבוריו: ספר ארץ חמדה, ספר נחלה לישראל, ספר בית מנוחה, ספר קדושת יום טוב, ושו"ת בית ישראל, והגדה של פסח גאל ישראל.

נכון לציין בספרו "ארץ חמדה" שיצא לאור הספר היחידי שיצא לאור בחייו – הוא כותב: בכן שאלתי ובקשתי שטוחה מהקורא החביב, אם אמצא חן בעיניו, ושתדל להעלות איזה חיבור על הדפוס, זכור לזכרנו לטוב לו כל הימים בעולם הזה ובעולם הבא, ושכרו הרבה מאוד..

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יח סיון תר"ג

רבי ישכר בער ב"ר יצחק הסבא קדישא מראדישיץ

רבינו הרה"ק הסבא קדישא הרה"ק רבי ישכר בער מראדישיץ זי"ע נולד בשנת תקכ"ה בעיר ראדישיץ לאביו הרה"ק ר' יצחק זי"ע משמש המגיד הגדול הרה"ק ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע ולאמו הצ' מרת מרים ע"ה

רבינו הי' קודש קדשים, אספקלריא המאירא דומה למלאך ה' לבקות חו"פ מנורה הטהורה, הי' בעל רוח הקדש אמתי, בעל מופת גדול ונורא, סיגף עצמו בתעניות וסיגופים קשים כל ימיו, ואלפים הלכו לאורו, וגדולי ישראל נשאו עיניהם עליו ויקבו בצלו, בין תלמידיו הרבים הי' הרה"ק ר' שלמה הכהן ראבינאוויטש בעל תפארת שלמה מראלאמסק זי"ע שאמר על רבינו שהוא דער לוייטער בעל שם. הרה"ק ר' נתן דוד מיסלאוואדא זי"ע הרה"ק ר' מאיר איטשע זלמן מפיעטרקוב זי"ע הרה"ק ר' אליעזר הורוויץ מדזיקוב זי"ע הרה"ק ר' אהרן עפשטיין הנקרא דער הויכער ר' אהרן מקראקא זי"ע ואחיו הרה"ק ר' יוסף בדוך דער גוטער יוד מניישטאדט זי"ע בני הרה"ק ר' קלונסום קלמן מקראקא בעל המאור ושמש זי"ע הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאט בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע הרה"ק ר' אלימלך שפירא מגרודזיסק זי"ע הרה"ק ר' יעקב בירמאן מאפטא זי"ע הרה"ק ר' דוד האלבערשטאט מקאשאנוב זי"ע ועוד.

כבר בילדותו התנהג עצמו בקדושה וטהרה יתירה, וכל הזה טליא בר ז' שנין היה מתנהג שהלך מדי יום ביומו לטבול במקוה אף בחורף ולרוב אירע שהמים היו קרים ונקפאים כמו נד, והדבר הזה עשה בהנעג, והיה לרבינו חבר א' שידע ממעשהו בק', והתקנא בו ועשה כמעשהו והלך גם הוא לטבול בכל יום, עד שאירא פ"א בהלכו לתוך מקוה קרה מאד והתקרר עד שנחלה ונפל למשכב עד לקת הריאה ר"ל עד שהגיע לסכנה, אם הנער הזה בהודעה הסיבה של התקררותו, שהיה מחמת התקנאותו בחבירו, לתה על רבינו ושפכה חמתה עליו בגוזג וכעס, מרוב צערה לא הועילו התרופים שהוא אינו אשם בזה כלל, כי מי אוהו לעשות כמעשהו, רבינו כשמעו את מצב חליו של חבירו נכמרו רחמיו ורץ תיכף אל העליה שעל הבית והתבודד שם ואמר תהלים בדמעות עד שנתמלא לוחית קטן עם הדמעות שהוריד בעת אמירת תהלים, ולקח חתיכת ליקר וטבל בתוך הדמעות ונתן לתוך פי הנער החולה ותיכף הוטב לו ממחלתו המסוכנת ונתרפא והבריא כאחד אדם.

רבינו היה מתלמידיו המובהק של הרה"ק ר' יעקב יצחק מלובלין בעל החוזה זי"ע ומהרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע

וסיפר בעת החתונה הגדולה והמפורסמת בעיר אוסטילא הנקרא דער אוסטילער חתונה. כאשר נכנו של הרה"ק מאפטא נשא את נכדת הרה"ק ר' מרדכי מנעשכיז זי"ע, שהיו שם למעלה משבעים צדיקים לובשי בגדי לבן שהאירו את פני מזרח ועל בראש סבו הגדול של החתן הרה"ק מאפטא זי"ע שנחשב לזקן צדיקי דורו, וכמודן היה כבודו גדול בעת ההיא.

באישון לילה ובלות החתנה כאשר שם הרה"ק מאפטא זי"ע לבית אכסניא, התמרר ואמר בלב נשבר: מתיירא אני, שהכבוד הגדול שהיה מנת חלקי הלילה, כבר קיבלתי את חלקו המוכן לי לעולם הבא. ענה לו רבינו בזה"ל: לויט ווי דער רבי האט אונז געלערענט ווי גוט דער אויבערשטער איז, גלייב איך ניט אז ער זאל אזוינס טוון מיטן רבי'ן. [כפי מה שרבינו רגיל למדנו על אודות גודל מדת טובו של הש"ת, איני מאמין שהש"ת יעשה דבר כזה לרבינו] והרה"ק מאפטא נהנה מאוד מתשובתו זאת. (עבודת עבודה)

בימי חורפו היה רבינו דר בעיר חמילמיק וסבל שם דוחק גורא, אנשי עירו לא הכירוהו אז לאיש קדוש כי היה מסתיר את דרכו מבני אדם והנעיג לכת מאוד, והחזיקוהו לאיש פשוט ובטלן וקרא בלשון בערל בטלן.

והיה נוהג בכל יום ויום להשכים בבוקר ולילכת אל הנהר שמחוץ לעיר לטבול. פ"א כשהלך לטבול פגש בנכרי נער קטן ובידו כלי עם דינרי זהב, והוא הלך ומקשקש בכלי שהדינרים בתוכו, משראה את רבינו ניגש אליו ואמר: יהודי! האם תקנה זה ממני? כשאלו רבינו כמה אתה רוצה בעד זה? השיבו הנער: עשרה גדולים, כל רכושו של רבינו עלה חמישה גדולים. הציע לנער סך זה, והלה נתרצה ומכר לו. שמח רבינו על המציאה הגדולה שהזמין לו הש"ת כי ראה שיש בזה עושר גדול שישאר גם לדורי דורות. פתאום נמלך רבינו בדעתו ואמר לעצמו: בערל בערל! הבעל דבר כבר השיג אותך! מעתה שוה לא תתפלל ולא תלמוד רק תהיה טרוד בכספך. התחיל לשית עצות בנפשו מה לעשות בהכסף: לקחת לעצמו – לא נתנו לבו, שלא יתבלבל מעבודתו ומבטחונו בהש"ת. להשליך החוצה – אסור משום בל תשחית. מה עשה? קרא לאותו הנער ואמר לו: אנו צריך להחמיצה גדולים, וחוזר אנו מהקנייה, וייעץ לו שיכל ליהודי אחד הדר בשוק שבעיר, שהוא בודאי יקנה את החפץ ממנו. וכך הווה הנער הלך אל אותו היהודי, שהיה עני מדוכא, והלה קנה את המציאה ונתעשר ממנה הוא ובניו ודורותיו אחריו.

רבינו קודם שנעשה רבי היה עני מדוכא והרבה פעמים התענה מחמת שלא היה לו לחם לאוכל פ"א אירע שקודם יום הכפורים לא היה לו לחם והתענה כמה ימים, ואחרי יו"כ חי בלחם לר ומים לחץ, לחג הסוכות לא היה בידו להכין שום דבר לכבוד היו"ט. בליל הראשון אחר תפלת מעריב נשאר בבית הכנסת ולא הלך לביתו כי ידע שאין לו מה לאוכל. אבל לא ידע שבעיו"ט נעלה אשתו איזה תכשיט שהיה לה ומכרה אותו וקנתה חלות ונרות ותפוחי אדמה. כשהרגיש רבינו שכל האנשים שאכלו בסוכה כבר גמרו סעודתם וילאו מהסוכה יצא הוא מבית הכנסת ונכנס לסוכה. כשראה את הנרות והחלות שמח מאד, ונטל ידיו וקידש ויצא לאכול. ויען שהיה רעב מאוד אכל את תפוחי האדמה שהגישה לו אשתו בחשק גדול ובתיאבון רב. באמצע אכילתו חלף רעיון במוחו, ואמר לעצמו: אוי וויי בערל! זו זיכה ניצת אין די סוכה נאר אין טעלער! ותיכף פסק מלאכול.

רבינו מתנהג שבכל ליל שב"ק הי' ער ולא ישן ואמר בזה"ל אם כל העולם ישנים מי יהי' ער לכן מוכרח אנכי להיות ער.

בשנת תר"ג י"ח סיון עש"ק פ' בהעלותך טרם הסתלקותו צוה להגיש אליו הלקות, קודם לילקת רבי מאיר בעל הנס ולקחת של חברה ביקור חולים ולקח מתחת הכר מעות ונתן לכל לקה איזו מטבעות לקיים הכ' לָקַח לְפָנָיו יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ וְיָשַׁב לְבָבֶךָ פְּעָמָיו,(תהלים פ"ה י"ד) ואחר להרים נאחו אראלים את המלוקים ונשבה ארון האלקים השמימה, והובל לקבורה ביום א' אחר שבת ומנ"כ בראדישיץ זי"ע.

בעת פטירתו הניחו באוהל השלחן שרבינו קבל את הקהל בחיים, וכל אחד לוקח קיסם מהשלחן לסגולה, וכרוב השנים נשאר כמעט חצי השלחן, לאחבינו פראה שרפה בציון הק' כמה שנים לפני המלחמת השני והשלחן נשרף כליל. ולדיקי הדור אמרו מי יודע איזה צרות עומדים רח"ל להגיע לבני ישראל.

נשאר אחריו בניו הק' בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' ישראל יצחק זי"ע הרה"ק ר' מאיר משידלובצא זי"ע והרה"ק ר' ברוך זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולה לפרנסה

פ"א שאל איש אחד ממקורביו של רבינו ששימש אותו תמיד, איזה סגולה על פרנסה. והשיב לו רבינו שזה הסגולה מרומז בתורה (שמות כ"ג כ"ה) וַעֲבַדְתֶּם אֵת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מֵימֶיךָ וַהֲסִרֹתִי מַחֲלָה מִקֶּרְבֶּךָ., וכו' וַעֲבַדְתֶּם אֵת ה', זו תפלה וכתיב בל' רבים היינו תפלה בצבור ועל ידי זה וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ היא בפרנסה, וגם לרפואה כדכתיב וַהֲסִרֹתִי מַחֲלָה מִקֶּרְבֶּךָ.(נפלאות הסבא קדישא)

פ"א בשבת קודש פרשת מקץ כשהיה הרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר זי"ע מיסב בשלחן עם צדיקי הדור שהיה אז, שאל שאלה זו לפניהם בשלמא יוסף שהכירם שהם אחיו לכן שתה יין, אבל המה שלא ידעו הוא אחיהם אם כן כיון שמיום שמכרוהו לא שתו יין אמאי שתו עכשיו, והשיב הרה"ק ר' נתן דוד משידלאווצא זי"ע בשם רבינו הסבא קדישא מראדישיץ זי"ע שאמר בדרך בדיחותא כיון שנותן משקה הוא אח וד"ל: (דברי ישראל)

פ"א באה אשה אחת שהיתה נחוצה לישועה לפנירבינו ואמרה כדרך האנשים השי"ת מקודם ואח"כ הרבי, וגערה עליה רבינו, ובזה"ל שוטית, השי"ת מקודם, השי"ת באמצע, והשי"ת בסוף! (נפלאות הסבא קדישא בשם הר"ר נתן דוד באראן)

רבינו הגה"ק רבי שמחה יאיר רוזענפעלד אב"ד פיעטרקוב בעל אורה ושמחה זי"ע נולד בכ"ד לחודש כסלו שנת תקצ"א לאביו הגה"ק ר' פנחס רויזענפעלד זי"ע ולאמו הצדקות מרת אסתר ע"ה

ספר
אורה ושמחה
חלק ראשון
פיעטרקוב

רבינו היה גאון מופלא עניו גדול וחסיד מפורסם פאה"ל והלרו, יושב באהלו של תורה לילות כימים ועבד הש"ת במידות הסתפקות במיעוט, ויושב בתענית וכל כחותיו היו קודש לה', מסר נפשו בעד חינוך ילדי ישראל על דרכי התורה והיראה ומאס בחדשות, והי' אדוק בלל הרה"ק ר' יצחק מאיר אלתר ראש שושלת גור בעל חידושי הרי"ם זי"ע ובלל בנו הרה"ק ר' אברהם מרדכי זי"ע ובלל בנו הרה"ק ר' יהודה לייב בעל שפת אמת זי"ע.

רבינו הי' אב"ד בכמה קהלות קדושת ישראל ה"ה בעיר קוזבאראג וא"כ בעיר ראטשינז ולא"כ בעיר ראזדמין וא"כ בשנת תרמ"ז בעיר אזמרקאב שם תופש יקיבה גדולה, וכמותם היה שונה שיעור בכל יום ויום לבעלי בתים, ולבסוף היה אב"ד בעיר פיעטרקאב שעל שמה הוא נקרא עד היום, שם שימש כ"א שנים שלימות כמנין א"ך טוב לישראל מפרשת שלך שנת תר"ן עד יום פטירתו בשנת תרע"א.

נסתלק לגנזי מרומים בי"ט לחודש סיון בשנת תרע"א.

רבינו לא נשאר אחריו בן זכר אבל השאיר אחריו ספרו אורה ושמחה מלא וגדיש על הפרשה ועוד, וכמו כן נשאר אחריו התנים רבנים נודעים ה"ה הגה"ק ר' נחום מאיר הלוי פיש אב"ד בעיר חנשין זי"ע הגה"ק ר' יצחק מאיר ברראדער אב"ד יאנוב זי"ע והגה"ק ר' מנחם מענדל ווייס שמילא אחריו מקומו שם בעיר פיטערקוב זי"ע בן הרה"ק ר' דוב בעריש ווייס זי"ע שהוציא לאור ספרו של רבינו בשנת תרע"ג.

רבינו כתב בצוואתו: אנשי עדתי תושבי עירי יל"ו. בדעתי הי' לגזור שלא יספידו כלל שום הספד, לא קרובים ולא הבנים הסמוכים, אבל חזרתי בי, כי יהי' ח"ו בזיון לאנשי העיר יל"ו, לעשות מה שבנגד הנהוג, אבל עכ"פ זאת הנני גוזר ומזהיר באזהרה גדולה, שלא יאמרו ח"ו שום איש שום דבר שבח וכבוד ותואריס, רק יוכלו להגיד דברי מוסר לעורר את העם בתשובה, או גם קצת פשטים ודברי תורה, אבל לא ח"ו שום דבר משבחים או מדות וכל', ואם חלילה יעבור מי מהם ויגיד דבר להזכיר שום מעלה או מדה הרי זהו כמו שיחבוט אותו ח"ו במקלות ויש טעם נכון לזה כמ"ש בסה"ק, ותזהירו את כל אשר ידלה להספיד שיהי' נזהר מזה ולא יעשה עכ"ל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

ברש"י ז"ל, פרשת לך לך: ויאמר אברם אל לוט וכ"ו כי אנשים אחים וכ"ו אחים קרובים. ומדרש אגדה: שהיו דומין בקלסתר פנים ע"ש. וצריך להבין הא בכתוב משמע שהוא נתינת טעם, שלא תהא מריבה מפני שהם אחים, ולדברי המדרש מה זה נתינת הטעם שמפני שהן דומין וכ"ו? ואמרנו בדרך מליצה: כי ד"מ אם יריבו שני אנשים אחד מפורסם לצדיק וישר הולך, והב' מפורסם בעזותו ורשעתו, הנה הלא בודאי יאמרו הכל כי הצדק הוא עם הראשון, והב' ידונו לכף חובה, ולא יצא מזה שום חורבה, כי לא ישימו לב אל הרשע והחמסן הזה כי כן דרכו, אבל ח"ו כאשר תהיה מריבה בין שני אנשים מוחזקים לצדיקים, אז יהיה ח"ו חילול השם, כי הא' הוא רק הצדק עמו והב' הרי עושה עול, וכל מי משניהם שעושה עול הוא צעקה גדולה, כי הרי שניהם היו מוחזקים לצדיקים, וזהו כי בודאי אם היה רק אברהם אבינו ע"ה מפורסם בצדקותיו, ולוט היה מפורסם בשקותו ושכרותו, אין כל כך דבר גדול אם מריבים זה עם זה, כי יבינו הכל שעם אברהם אבינו הצדק ולא ישימו לב, אבל כיון שהיו דומין בקלסתר פנים, וגם לוט היה לו פנים כבושים ומעוטף בטלית של מצוה דומה לאברהם אבינו ע"ה, אם כן אם תהיה מריבה יהי ח"ו חילול השם, כי הרי שניהם צדיקים ומי משניהם שעשה החמס הרי צעקה גדולה, על כן אל נא תהיה. (אורה ושמחה)

ברש"י ז"ל פרשת ויחי: וידגו לרוב בקרב הארץ כדגים הללו וכו' ובמדרש: מה דגים שבים עיקרן במים וכשיורד טפה גשמים וכו' הנה עיקר המשל למים מפני שהתורה נקרא מים, והנמשל הוא אם יהיה בתוך המים מי דעת אז מגינה עליהם מעין הרע, אבל יעקב אבינו ע"ה ביקש שאפילו בעסקם בדרך העולם יוצלו מכל רע, אמר: וידגו לרוב בקר"ב הארץ. (אורה ושמחה)

כ סיון תש"ד

רבי אליעזר ב"ר משה הי"ד זי"ע בעל שם אליעזר מביקסאד

הרה"ק רבי אליעזר פיש בעל שם אליעזר מביקסאד הי"ד זי"ע נולד בכפר מאסיף בשנת תר"ם בימות החורף לאביו הרה"ח וצדיק אמיתי ר' משה זי"ע בן הרה"ח ר' צבי אלימלך זי"ע בן הרה"ח ר' ישראל זי"ע מצאצאי הגה"ק ר' חיים צאנזער זי"ע מראשי חכמי הקלויז בעיר בראד גליציא, ולאמו הצדיקת מרת לאה ע"ה בת הרה"ח ר' מרדכי הלוי הורוויץ זי"ע מגזע רבינו הגה"ק רבי ישעי הלוי איש הורוויץ בעל השלה"ק זי"ע. וקרא שמו בישראל אליעזר על שם אבי מרן רבינו הבעל שם טוב זי"ע שהיה מקובל אצלו שהם מגזע הרה"ק ר' צבי זי"ע בנו של מרן הבעש"ט זי"ע

רבינו היה גאון וצדיק מפורסם חסידות ופרישות נהורא נפיקא, בעל מופת, פעל הרבה להפיצ דרך התורה והיראה, והעמיד תלמידים הרבה, סיגף את עצמו במעוט מאכילה ושינה ועבד עבודתו במסירת נפש, ופזר נתן לבני טובים עניים.

וסיפר שבאחד מראשי חדשים הגיע רבינו לקערעסטיר, והרה"ק ר' יעעי'לע זי"ע נהג לערוך סעודה גדולה בכל ראש חודש, כמובן שביקר את רבינו איסד לסעודת ר"ח. אך רבינו שסיגף עצמו רבות וברבות השנים נחלש גופו מזה, עד שהגיע למצב כי רק בליל בן יומו עיכלת קיבתו, ושתה רק קצת חלב על כן לא נעל יהיו לסעודה. בתוך הסעודה הרגיש ר' יעעי'לע זי"ע כי רבינו איינו טועם מאומה מן המאכלים, ושאלהו בלשון תמיה: נו? כשואל ברמיזה למה אינו נוטל חלק בסעודת ר"ח, אך בטרם ענהו רבינו, אמר לו ר' יעעי'לע: ווייסט איר וואס לאמיר עסן נוזאמען! נעתר רבינו לבקשתו, ור' יעעי'לע כיבדו בקערה מלאה מייערן לימעס, כאשר סיים רבינו לאכול מזה, שאל ר' יעעי' לע: אולי נכבדו בקערה נוספת, והסכים רבינו לזה. והיה הדבר לפלא בעיני כל כי רבינו שינה מדרכו מאז ומקדם להסתגף ביותר, ובהיותו סמוך על שולחן מקרעסטיר נהנו כל סיגופיו. כאשר חזר רבינו לביתו אמר למקורביו, כי מעולם לא הרגיש טעם ערב כזה שהרגיש במאכלים אשר כיבדו הרה"ק מקערעסטיר זי"ע. (שיח זקנים)

לא עבר זמן של רבינו חצות לילה בשינה, וכל תפילותיו היו בדמעות שליש ובבכיות עצומות והיה מתפלל בהסידור של הגה"ק ר' יעקב עמדין זי"ע ומרוב דמעות שנשרה ממנו היה הדפיס עניים שנכבש בהם. [יש לציין דבר פלא בשם רבינו זי"ע אל אביו: כי בתפילת ליל שבת קודש בברכת מגן אבות האותיות לפניו נעבוד בירלאה ופחד היו שרויים בדמעות ומיד בהיבה שלאחריו ונולה לשמו הי' חלק בלי שום רושם כלל. ומזה תראה איך דבריו ילמו מלב טהור כי מן השמים נסתבב שדמעותיו נפלו במקומו הראוי.]

וסיפר רבינו פעם אחת כי בעת שנפטר אביו בא לו בחלום ומסר לו שנמצא ברשותו מעות של רבי מאיר בעל הנס בחשבון כך וכך ושישלחו תומ"י לארץ ישראל, ומצאו אחר כך במכוון בסכום הנזכר. והעידו עליו גדולי הרבנים שהיו מכירים אותו לאיש אמת במלוא מובן המילה. וכמו כן סיפר רבינו על אמו: כי כל הוי טליא ולמד על בחדר וכשבא לביתו חזר על לימודו בקול רם, והיא היתה מוטלת על ערש דוי זמן רב מבלי שתוכל לקום, ואז בעת חזרתו על הגמרא ישבה על משכבה ואמרה: כי בכח קול הגמ' נתוספה לה חיות שתוכל לישב על המטה. ובבית השוב כזה נתגדל רבינו.

בבחרותו למד אצל רבו המובהק הגה"ק ר' מרדכי יהודה לייב לעוו אב"ד איינטערלאס זי"ע שמנה וחצי שנה והיה רגיל על לשונו טו"ב זמנים שרוב חכמתו קיבל שם, והנה כל משך הזמן שלמד שם לא פסק פומיה מגירסא.

וסיפר כי בעת למדו בסוגיה לעיקור סימנים היה מעמיק כל כך בסוגי' עד כשבא לביהמ"ד הרגיש שקשה לבטוש את הכודע העליון על ראשו.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת לאה אביגיל ע"ה בת הרה"ח ר' משה זאב ז"ל בן הרה"ק ר' יעקב בער אב"ד ערדאד סענזשארץ בעל בינת יעקב זי"ע וזיווג שני נשא להרבנית הצדיקת מרת חי' גאלדא ע"ה בת הרה"ח ר' נחום צבי זי"ע. ואחרי חתונתו הוסיף קדושה על קדושתו ונסע לעיר סיגוט ושם למד בלוותא חדא עם הנהו תרי לנתרא דלהבא, עם הרה"ק ר' חיים צבי טייטלבוים מסיגוט בעל עצי חיים זי"ע למדו בכל לילה ובכל משך ימות השבוע לא פשטו לבושיהם ולא עלו על מטותיהם, ואפילו בליל שבת קודש מיד אחר ערוכת השלחן יצאו ללמוד עד ג' שעות בלילה. וביום למד עם מרן הרה"ק רבינו יואל מסאטמאר בעל דברי יואל זי"ע. כמו שכתוב הרה"ק מסאטמאר זי"ע בהסכמתו על ספר רבינו זי"ע: אהובי ידידי, והיינו מעולם ידידים נאמנים עוד מימי הנעורים בהיותינו יחד בסיגוט שנת תרס"ה, וככה היינו יחד עד זיבולא בתרייתא, גם במחנה ההסגר שתחת הרשעים המרוחים הנאצים ימש"ו, עד שנפרד ממני בעת הליכתו לאוישווטץ הי"ד, ובמלינה זו אין מכירין מהותו כמו אנכי, שהייתי מקושר עמו בלוותא חדא כל כך שנים מרובות, ולאיתי עבודתו להשי"ת במסירות נפש.

בשנת תרס"ה נתקבל למו"ץ בעיר נירבאגדאן, ומשם נתקבל לאב"ד ביקסאד. ומעולם לא פסקה ישיבה מעל שולחנו ישיבה גדולה עם תלמידים הגונים מקשיבים לקול רבם ששמו לילות כימים. והיה לומד לפניהם השיעור ביגיעה רבה, והתחיל ללמוד ממש כתלמיד המתחיל ולאט לאט נכנס לעומקא של הלכה ולמיתה של תורה להראות סדר הלימוד לתלמידים והיה משגיח עליהם בעיני פקוחא על בריאתם והתמדתם, וממש לא חשבו המאורות בלילה, וכמ"פ שלח אליהם בלילה על ידי זוגתו ע"ה קאווע והאב להחיות נפשם.

נעקדה"ש כ' סיון תש"ד הי"ד.

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' חיים משה אב"ד מאנאשטור הי"ד זי"ע שנרצח יחד עם אביו כ' סיון תש"ד, הילד העילוי מרדכי יהודה ע"ה שנפטר בגיל י"ב שנים בכ"ט תשרי בשנת תרפ"ב, והרה"ק ר' נחום צבי אב"ד ביקסאד ניו יארק זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

וְאֵלֶּה תוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק: (פרשת תולדות כ"ה י"ט) ובמדרש זה שאמר: עטרת זקנים בני בנים ובמדרש תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, ובמדרש זה שאמר: ביום השבת ביום השבת יערכנו, והנראה לומר ויתיישבו שאר דקדוקים במקרא, דהנה בפ' נח התחיל אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, וכבר דקדקו דפתח אומר אלה תולדות נח ולא חשב כלום מתולדותיו אלא חזר ואמר נח איש צדיק ומאי בדורותיו, וגם שם כתב במדרש תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים: ויש לומר הכוונה, היינו אלה תולדות נח אם רואים אנו התולדות של נח אז מוכרח ע"כ לומר נח איש צדיק הי' ומהיכן נדע זה מדורותיו מהדורות של אחריו וכיון שהרוב היו צדיקים שם ויפת יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם מוכח דנח בעצמו היה צדיק: וזה ואלה תולדות יצחק בן אברהם היינו יעקב דהא הקב"ה אמר לו כי ביצחק יקרא לך זרע, ביצחק ולא כל יצחק ולא עשיו בכלל כי לא נקרא על שמו, ואם כן לכאורה למה אמר תולדות לשון רבים ועל זה קאמר המדרש: בני בנים הרי הן כבנים, היינו הראי' מה שמביא התוה"ק מבניו של יצחק עיקר הראיה הוא מבני בניו. וזה אלה תולדות יצחק בן אברהם, אם רואים אנו בני בניו אז ע"כ לומר בן אברהם הוא ולא בנו של אבימלך כי אבימלך בוודאי לא היו לו: ואלכי אייניקלעך. וכי תימא אכתי קשה למה אמר בכפל לשון אברהם הוליד את יצחק, אלא שבזה רוצה לפרש הסיבה מה שהי' מביאו לזה שיהי' לו בנים וב"ב כאלו, ומצינו דאמרו בגמ' (מסכת שבת כ"ג) הזהיר בנר שבת זוכה לבנין רבנן: מוכח דשמירת שבת סגולה לבנים תלמידי חכמים. על זה אמר "אברהם הוליד את" בגמטריא "השבת" ואיתא במדרש זה שאמר הבתוב: ביום השבת ביום השבת יערכנו, היינו שהי' מחשיב ומערך היינו "איינגישאצט" להשבת מאוד מאוד לכן זכה לזה, וזה כוונת המדרש תולדותיהם של צדיקים אלו המעשים טובים, היינו מהתולדות ראי' אשר המעשים דיא וואס זייא האבין זייא באשאפין מלשון ואת הנפש אשר עשו בחרן היינו ע"כ דהאבות היו טובים. (שם אליעזר)

כ סיון תקס"ב

רבי צבי הירש ב"ר שלום זעליג המגיד מנאדבורנא בעל צמח ה' לצבי

רבינו הרה"ק רבי צבי הירש המגיד מנאדבורנא בעל צמח ה' לצבי זי"ע נולד בשנת ת"ק לאביו הרה"ק ר' שלום זעליג בעל דברי שלום זי"ע מגזע יוחסין, והתייחס על נכדי הגה"ק ר' שאול וואהל זי"ע שהיה מצאצאי רבינו רש"י הק' זי"ע

רבינו הי' גאון מופלג קדוש ישראל חו"פ בנגלה ובנסתר לו עשר ידות ונהרו אליו מכל תפוצות ישראל חסידים ואנשי מעשה,

הי' תלמיד מהמליג הגדול הרה"ק ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע ומהרה"ק ר' יחיאל מיכל המגיד ולאש שושלת זאלטשוב זי"ע,

חבר ספר שפתי קדושים על תהלים, אלפא ביתא דברי מוסר, מילא לאבות על פרקי אבות, והספר המפורסם ביותר ספר צמח ה' לצדי עה"ת בדרך פרל"ס מתוק מאור.

הרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע החזיק תמיד הספר צמח ה' לצדי לנגד עיניו, ולא הסירו מעל שלחנו הטהור.

הרה"ק ר' יצחק אייזיק אייכענשטיין בעל פירוש מהרי"א מזיליטשוב זי"ע למד בכל בו בכל יום ויום, והפליא מאוד את כל דבריו, ואמר: שהם ענינים עמוקים מאוד.

תלמודו הרה"ק ר' מנחם מענדל האגער בעל אהבת שלום ראש שושלת קאסוב זי"ע אמר שרבינו הוא היה הרבי של כל הרבי"ם.

הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות מברלאד בעל מטה אפרים כתוב בהסכמה לספר צמח ה' לצדי: בעודו חי הולך חן בשפתותיו, יצא מדברותיו בתורות אמת, ורבים השיב מעון, והוכיח במיקור לענווי הארץ, וכסאתו היתה מוטלת בין גדולי רוב הצדיקים המפורסמים שבדור..

טרם שנתפרס רבינו בעולם סבל עניות ולחקות מאוד, וכל היום יצב בתורה ועבודה. פ"א כאשר הגיע לביתו בשעה מאוחרת בלילה אחרי עבודתו של היום, ראה כי לא נשאר בביתו כי אם פרוסת לחם קטנה, ולא ידע מה לעשות האם יאכלנה, ובכח זה יוכל להמשיך מחר בעבודתו, או אפשר יותר נכון להשאירה לבניו וב"ב שיהא להם מה לאכול למחר, והחליט לחלקה לשתים, חציו לעצמו וחציו השאיר לב"ב, ובעת אכלו את מחצית פרוסת לחמו, ירדו שתי שורות של דמע על לחייו מצער העניות שסובל כ"כ, בלילה ההוא גילו לו מן השמים, כי עתה היא עת גמר הנסיון שלו, ואילו לא הוריד הדמעות היה זוכה למדרגה גדולה להיות משיח שבאתו דור(כידוע שבכל דור ודור יש צדיק אחד שהוא בבחינת משיח לדקנו, ורואי להתגלות אם הדור ראוי לכך) וכיון שהוריד דמעות על עניותו, איבד המדרגה הזאת, אבל מעתה לא יסבול עוד צער העניות, אלא שמו יתפרסם ותהא לו הרחבת דעת, ומאז בא ליסע אליו לעיר דאלינא מכל קצוי ארץ בפדיונות רבים,

ובשנת תקמ"ו נתקבל למגיד משרים בעיר נאדבורנא. כאשר הרה"ק ר' יעקב בערטשע לייפער מנדבורנא זי"ע בא לגור בעיר נדבורנא, נהג לטבול בכל יום במקוה שטבל בה רבינו, ובמשך היום והלילה כאשר לא השתמש בו, כיסו את מי המקוה בנסר גדול, וכמה פעמים כאשר השמש בא בבוקר לפתוח המקוה ראה דבר פלא, כי הנסר שעל המקוה הוזז ממקומו, אע"פ שחדר המקוה היה סגור ומסוגר בלילה, בא ושאל את פי הרה"ק ר' בערלי זי"ע על זה? השיב לו כי הנשמות מעולם העליון אשר מריחין לטבול בנהר דינור, באים לטבול במקוה זה במקום נהר דינור, ודבר זה נמשך גם בימי בנו הרה"ק ר' מרדכ'לע בעל מאמר מרדכי זי"ע שנשמות באו לטבול באותה מקוה שטבלו בו רבינו והרה"ק ר' בערלי זי"ע והרה"ק ר' מרדכי'לע זי"ע.

נסתלק לגנזי מרומים יום א' כ' סיון תקס"ב ומנו"כ שם בעיר נדבורנא זי"ע.

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' דוד אריה לייב זי"ע חתן הרה"ק ר' מאיר דערבאלמדיגער זי"ע בן הרה"ק רבי לוי יצחק מבאלרליטשוב בעל קדושת לוי זי"ע, הרה"ק ר' משה יחיאל מיכל זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

האהל הישן על קברו רבינו זי"ע

האהל החדש על קברו רבינו זי"ע

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כא סיון תרנ"ג

רבי שלמה ב"ר אלעזר בעל שם שלמה ראש שושלת מונקאטש

הרה"ק רבי שלמה שפירא בעל שם שלמה ראש שושלת מונקאטש זי"ע נולד בכפר ריביטש ז' דחנוכה בשנת תקצ"ב לאביו הרה"ק ר' אלעזר מלאנצוט בעל יודעי בינה זי"ע בן הרה"ק ר' צבי אלימלך מדינוב בעל בני יששכר זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת טובה חווה ע"ה בת הרה"ק ר' יהושע העשל מדוקלא זי"ע שהי' נין ונכד לרבינו הגה"ק ר' יהושע ראב"ד קראקא בעל מגיני שלמה זי"ע

רבינו בעוד ילד קטן למד בקדושה ובהתמדה, וזקינו הבני יששכר זי"ע לפה שגדול בישראל יהי. וסיפר בהיותו כבן ד' שנים בערך ואביו הק' הוביל אותו לדינוב על חג השבעות כדרכו, לקח זקינו הבני יששכר זי"ע בחיקו והלוו פה קדוש קרא ואמר לו דברי תורה כי יום א' דשבועות הוא בבחינת חקיקה ושרטו שבתורה ויום ב' הוא בבחי' כתיבה שבתורה, ואחד מבני ביתו של מהרל"א זי"ע בדאותו איך הסב הדברים אל הנער היושב בחיקו עמד משתומם ומתפלא ושואל: איך מטיעם דברים עמוקים מני יס לתינוק קטן כזה? נער בו מהרל"א זי"ע ואמר לו: אל תלמד אותי דרכים, דע כי זה הבחינה אשר אמרתי לעלם נחמד הלזה אליו נאמר בלשון שרטוט וחקיקה, ומה שאומרים לגדול בשנים הוא בבחי' כתיבה.

זקנו הק' לקח לו אשה הרבנית הצדקות מרת חיה פרומה ע"ה בת הרה"ק ר' יקותיאל שמעלקא ערבליך מסאסוב זי"ע בן הרה"ק ר' משה יהודה לייב ראש שושלת סאסוב זי"ע בעוד היה ילד בן תשעה שנים, וביום ט' תמוז בשנת תר"ו היה החתנה הגדולה בגיל 14,

וסיפר שבעת המצוה טאנץ נכנס שם איש מלובש בעור של דוב ורקד כל הזמן, אמר על זה הרה"ק ר' מאיר מפרימישלן זי"ע שזה היה הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע שבא מעולם העליון לשמחת נכדו.

לאחר נישואיו עבר לדור בעיר סטרוסיב שם כהן אביו ברבנות. הרבה פעמים נסע רבינו לצדיקי זמנו ה"ה הרה"ק ר' אשר ישעי מראפשיץ בעל אור ישעי זי"ע הרה"ק ר' צבי הירש הכהן מרימנוב זי"ע הרה"ק ר' מאיר מפרימשלאן זי"ע הרה"ק ר' ישראל רשם שושלת רוזין זי"ע הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם רשם שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע הרה"ק ר' אליעזר הורוויץ מדזיקוב זי"ע הרה"ק ר' יהושע רוקח מבעלזא זי"ע הרה"ק ר' שמעון מיערסלוב זי"ע ועד שאר צדקי דורו כדי ללמוד מהם דרך בעבודת ה', ומרבו הגה"ק ר' נחמיה אב"ד סאסוב זי"ע למד דרכי הוראה, ונעשה גדול בתורה ובחסידות, ובהיותו צעיר לימים כבן י"ח הרבו בשבחו ובגדלו בתורה הגאונים כמו הגה"ק ר' שלמה קלוגער מברראד בעל מהרש"ק זי"ע הגה"ק ר' מרדכי זאב עטינגער זי"ע הגה"ק ר' יוסף שאול הלוי נאטאזאהן בעל שאול ומשיב זי"ע, והגה"ק ר' אברהם תאומים בעל חסד לאברהם זי"ע אמר על רבינו שהוא שלוש במעלות השלימות.

אחר פטירת רבו הגה"ק ר' נחמיה אב"ד סאסוב זי"ע נתקבל רבינו להיות רב שני בסאסוב, ובשנת תרי"ז נתקבל לאב"ד סטריזוב ושם הוליד לו שני בניו הגדולים הרה"ק ר' צבי הירש ממונקאטש בעל דרכי תשובה זי"ע והרה"ק ר' משה יהודה לייב מסטריזשוב זי"ע,

ובשנת תרכ"ה אחר פטירת אביו בי"ב אלול בחרו בו עדת למנלוט, ולא עזב מקומו ונשאר בסטריזשוב כ"ה שנים,

בשנת תר"ל נבחר לאב"ד טארנוגראד ורק ז' שבועות הי' שם ועזב כסאו וחזר לסטריזשוב, וגם לא קיבל הבחירה בשנת תרל"ז בסטראפקוב. במשך בהיותו בסטריזשוב נתעלה רבינו שאלפי חסידים נסעו אליו לשמוע מפיו תורה ועבודה, ולראות קדושתו שהי' כאש לוהט הבוער תמיד לא תכבה, ובמסירת נפש עשה תקנות לחיזוק הדת, ובכל מקום שהי' צריך בדק ובדיקה לחזק הדת קראו אותו, ובכחו הגדול תיקן בפולין תקנות גדולות ונשגבות.

בשנת תרמ"א נתקבל לאב"ד מונקאטש לממלא מקום של הגה"ק ר' חיים סופר בעל מחנה חיים זי"ע והגיע שם על פרשת וירא תרמ"ב, ויצב על כסאו זקנו בעל בני יששכר זי"ע י"א וחצי שנים, ובמדינת אונגארן נעשה ראש המדברים בכל מקום, וכל גו"ל המדינה הי' כייפין לו.

רבינו סיגף עצמו בסיגופים נוראים בפרט בעניני השינה, והי' לפלא שאעפ"כ הי' כ"כ חזק ובריא שבעולם גבורתו שיבר מטבע של מתכות אשה בשתי ידיו הקדושים לשנים, וגוף בריא וחזק זה, לא להקריב לה' ולפרק ולשבר בעבודת השי"ת, והי' פרש מכל תענוגי העוה"ז, עבודתו הי' בהתלהבות גדול ונורא מאד, גם מפני הכבוד, פזר יותר מהונו לצדקה.

הרה"ק ר' יוסף מאיר ווייס בעל אמרי יוסף מספינקא זי"ע העיד על רבינו שעבודתו הקדושה וסיגופיו המה למעלה מן הטבע.

בשנת תרנ"ג א' דראש השנה ולהלאה עשה רבינו הכנות גדולות בקדושה וטהרה לפרישת נשמותו מן הגוף, כי נתגלה לו מן השמים שבא עתו, ביום שלאחר חנוכה הציע לפני העדה למסור הרבנות עוד בחייו לבנו הדרכי תשובה, ובליל כ"א סיון בערך בשעה 10 עשה הכנות גדולות ונוראות, קרא קר"ש בדבקות גדול ושר רננו לדיקים ושאר המזמורי תהלים, ואחר כן נתן צדקה לתוך קופת לצדקת רבי מאיר בעל הנס, (אגב: היה רבינו נוהג בכל יום לפני תפלת השחר ליתן מטבעות הרבה לקופות לצדקות רבי מאיר בעל הנס, ועם נתינת כל מטבע היה אומר בלחש– הריני נותן מטבע זו בשביל שתשוב השכינה למקומה בבית גואל לדת בב"א. הריני נותן מטבע זו כדי שיתקדש שמו יתברך.)ואה למשמש לקרא לו בני משפחתו, והשליח עצמו אראה בפישוט ידיס ורגליס ככהן גדול בעבודת יוה"כ, שכב שם והלך לנשק השם הקדוש שבמזוזה ונתעלף ויגוע אל עמיו לגנזי מרומים ומנ"כ בעיר מונקאטש,

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולה מרבינו בעניני אמונה

וּרְאֵה אִם דֶּרֶךְ עֹצֶב בִּי וּנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ עוֹלָם.(תהלים קל"ט) כי אים יעמיק אדם קצת בחקירות ויחוש שיבא לידי ספיקות ח"ו, אז יסיח דעתו לגמרי מזה, ויאמין רק באמונה פשוטה כמו המון עם המאמינים. וזה שאמר: וּרְאֵה אִם דֶּרֶךְ עֹצֶב בִּי (כי הנה כתוב הרמב"ם שאין שמחה כשמחת התרת הספיקות, נמצא שידיעות ההפכיים א' וכשהוא מסובך ספיקות ברעיונו אז הוא בחי' עצב היפך משמחה ואם דרך עצב בי כנז') וּנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ עוֹלָם: שיניח במחשבתו וכמו דרך העולם המן עם המאמינים בפשטות גמור ולא יחשוב כלל.

כב סיון תש"ד

הגה"ק רבי צבי ב"ר יוסף הי"ד זי"ע אב"ד ומגיד משרים מבאלאשא

רבינו הגה"ק רבי צבי הערש שווארטץ אב"ד ומגיד משרים בק"ק בעיר באלאשא דיארמאט זי"ע נולד בעיר ניר באגאט בשנת תר"ך לאביו הגה"ק רבי יוסף זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רחל ע"ה

רבינו היה מפורסם כתלמיד חכם וצדיק עצום, וחן הולך בשפתותיו בדרשותיו, ביחוד הרבה פעלים להרבין תורה, והושיב רבים בבתי מדרשות ללמוד וללמד, רדף צדקה וחסד כל ימיו, והיה נערץ בפי כל.

קיבל לקחה של תורה מפי הגה"ק רבי יוסף ישראל דייטש זי"ע מדבק"ק באלאשא ימרמוט בעל בן גרני זי"ע בן הגה"ק רבי אהרן זוד בעל גורן זוד זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדיקת מרת שבע ע"ה בת הרה"ח רבי חיים אהרן רוזענבערג זצ"ל מעיר ימרמוט בן הגה"ק ר' מנחם צבי רוזענבורג אב"ד סילאדי נאדפאלי זי"ע הנקרא ר' מענדל הערש רויזענבערג בן הר"ר חיים אהרן ז"ל ואחר חתנתו היה לרבינו לו מלה פאבריק שמשש ינק פרנסתו.

למעלה מחמישים שנה כיהן רבינו כרב ומגיד מישרים בעיר ימרמוט, עד לשואה האיומה כשנעקד על קידוש השם יחד עם בנו ביתו הי"ד, בכ"ב לחודש סיון שנת תש"ד.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' אשר שווארץ מגיד מישרים בב' דימרמאט בעל מנחת אשר זי"ע, בנו הר"ר מנחם מענדל שווארץ ז"ל, בנו הר"ר דוד יעקיהו שווארץ ז"ל, בנו הר"ר יוסף שווארץ ז"ל, בנו הר"ר שמול שווארץ ז"ל,

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו בדרך צחות

אינו דומה אם שני חברים או סוחרים יוכיחו זה את זה שהוא נתקבל יותר ממי שגדול הדור אומר תוכחה כמו שאמר הכתב: הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתֶךָ (פרשת קדושים י"ט י"ז) את עמיתך דייקי איש הדומה לו אולם מן גדול הדור אינו מקובל כל כך התוכחה כי תברה בצדו שאומרים עליו אלו היה הוא אחד מתגרי לוד והיה בא בין אנשים כמוני בודאי היה עושה כמעשינו. וכמו שרגיל רבינו לפרש על דרך הלצה על מאמר חז"ל: תניא א"ר טרפון (תמיהני) אני אם יש בדור הזה שמקבל תוכחה אם אמר לו טול קיסם מבין שיניך אמר לו טול קורה מבין עיניך. (מסכת ערכין ט"ז:) דהיינו הקורה של בית המדרש המפסקת בינך ובין שאר אנשים, כי לולי שהוא יושב סגור ומסוגר בין כותלי מדרשו גם הוא היה רע כמותם, ולפי זה יותר מקובל התוכחה מאיש פשוט כמו מן איש היושב ועוסק בתורה כי שם אי אפשר לומר לו שהוא לא ניסה באלה כמובן. (מנחת אשר)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כב סיון תרע"ח

רבי יוסף יהודה ב"ר אליעזר בעל ילקוט סופר אב"ד פאקש

רבינו הגה"ק רבי יוסף לייב סופר אב"ד פאקש בעל ילקוט סופר זי"ע אחי הגה"ק ר' שמעון סופר אב"ד סענדרא זי"ע הגה"ק ר' שמואל בנימין סופר אב"ד דערעטשקע זי"ע הגה"ק ר' ישראל אפרים מרדכי משארוואר בעל זכרון אפרים זי"ע הגה"ק ר' יהודה סופר מאראד בעל מטה יהודה זי"ע הגה"ק ר' משה אברהם אב"ד טשארנא זי"ע. נולד כ' אייר בשנת תרכ"ב בעיר האלאש לאביו הגה"ק ר' אליעזר זוסמאן אב"ד פאקש סופר בעל ילקוט אליעזר זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי אפרים פישל סופר זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר זוסמאן סופר מפרעשבורג זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת חי' שרה ע"ה בת הגה"ק ר' יואל אונגאר אב"ד פאקש בעל שו"ת ריב"א זי"ע הנקרא ר' יואל רכניץ זי"ע

רבינו היה מיסד כליל המעלות מנהיג לעדתו מורה לתלמידיו אב ליתומים ומיסד החסד בנפשו ובמאודו, גאון מופלג וצדיק תמים ודרשן מפואר חיבר ה' חלקי ילקוט סופר על התורה וספר לקוטי סופר על תרי"ג מצות.

רבינו עסק כל ימיו יומם ולילה בתורה ועבודה ומצות, והרבין תורה ברבים עומד בפרץ וגדר גדר, הי' נדיב לב ופזר כל ממונו לצדקה, והיה גבאי לכולל שמרי החומות רבי מאיר בעל הנס, וגם בירושלים עיה"ק קנה בית להכנסת אורחים.

גילל יתומים בביתו, ובני אחיו הגה"ק ר' ישראל אפרים מרדכי משארוואר בעל זכרון אפרים זי"ע שנפטר בחדי ימיו בג' כסלו שנת תרנ"ג, ה"ה הגה"ק ר' אברהם יעקב אב"ד טעטה זי"ע והגה"ק ר' מנחם סופר אב"ד מארמשווארהעלי הי"ד זי"ע והגה"ק ר' יצחק צבי אב"ד טעמעשווער זי"ע גילל על ברכיו.

העמיד תלמידים הרבה והיה מוסר לתלמידיו בלב ונפש, ותמיד דאג להמציא להם די מחסורם, בימים ההם אכלו בחורי הישיבה אצל בעלי בתים, מה שלא הספיק סדר היום יום לכל תלמידי הישיבה, בפרט שהיו בהם בני טובים שבושו לאכול על שולחן אחרים, לזאת יצא רבינו בקראיה חמה בשנת תרע"ד, בו פנה אל נדיבי עם ליסד בית תבשיל כדי להמציא לבחורי חמד תבשיל חם מידי יום ביומו.

וכתוב תלמידו הגה"ק ר' שמעון שווארץ ז"ל: אני זוכר כשלמדתי בפאקש אצל רבינו, הי' פעם בקיץ שנת בצורת ובא גוי אחד בעל רב קרקעות לפני רבינו, וביקש הימנו שיתפלל בעד גשם, ואמר לו אם לא יהי' גשם בימים הקרובים אז אני אבוד! רבינו הבטיח לו שבזמן קצר יהי' גשם, וכן היה בימים מספר השמים התקדרו בעבים והי' גשם בשפע רב, ואח"כ שלח הגוי לרבינו עגלה טעונה עם כמה שקים קמח ועצים לחורף, רבינו לא רצה לקבלו וציוה להעביר העגלה להאופה ר' קלמן ז"ל לאפות לחם להבחורים. בכל ליל שבת קודש הלכנו הבחורים לשלחנו של רבינו, שמעתי שאמר אז בזה"ל: אני מצטער על מה שהבטחתי להגוי שיהי' גשם, מה חושב הגוי עלי מה אני?..

כשהגעו רבינו לפרקו י' אלול תרמ"ג נשא להרבנית הצדקות מרת רחל ע"ה בת הגה"ק ר' דוד יהודה סג"ל פאלאק ממאדיאר לאפאש זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק זעקל פאלאק זי"ע, החתנה הגדולה היה בעיר לאפוש.

כשהי' בן כ"ג כבר הי' אב"ד דערעטשקע, והיקן שם כמה תקנות, אסף את כל לומדי תורה לפונדק אחד ועורכם על לימוד תורה ברבים, עד שהסכימו כולם כאחד ליסד חבורה קדושה בשם "חברת לומדי תורה" והחתימם עם קנסות שלא יתרשלו משיעורי תורה מידי יום ביומו.

ובשנת תרס"ג ט' תשרי ערב יום הקדוש נסתלק אביו הק' ומילא מקום אביו בפאקש.

רבינו למד אצל אביו הק' ואצל זקנו אבי אמו הגה"ק ר' יואל אונגאר זי"ע וביישיבת הגה"ק ר' משה פאלאק זי"ע בעל וידבר ותיקון משה בבאניהאל שהי' אחי חותנו.

בשנת תרע"ח אחר יום טוב שבעות נסע רבינו לעיר מארמשווארהעלי לראות בשמחת בן גילו הגה"ק ר' מנחם סופר אב"ד מארמשווארהעלי זי"ע ליום כינסתו לאב"ד שם, ויצב שם על אחר שב"ק פרשת בהעלותך ושמח בכבוד התורה ובראיית תלמידיו אשר באו שם לקבל פני רבם וביום א' שלח כ"ב סיון רצה לשוב אל ביתו, אך פתאום נסתלק לגנזי מרומים בהיותו בן נ"ז שנה שם, והעלו עצמותיו לקבורת אבותיו הקדושים לעיר פאקש.

רבינו לא נשאר אחריו זש"ק.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ילקוט סופר
ספר שמות
יקר ליב סופר
פאקש.

ספר
לקוטי סופר
על תורה ומצות
חלק ראשון

מתוך צוואת רבינו

נפשי בשאלתי לפרסם בקשתי שילמדו משניות או שיזכרו שמי ושם אמי ע"ה ויזכרו לפעמים הן באגדה והן בהלכה שנדפס בספרים מממני. ואני אטיב עמהם בלנ"ד להמליץ טוב בעדם לפני קל חי הגומל לחייבים חסדים טובים. ואם יבואו על קברי ויתפללו ויאמרו איזה מזמורי תהלים ג"כ, אשתחוה גם אני לפני שומע קול בכיות עמו ישראל ברחמים ואצטרף תפלתי עמהם לטוב להם כל הימים אמן סלה.

כג סיון תרכ"ו

רבי יהודה ב"ר ישראל בעל דברי מהרי"א אב"ד סערדאהעלי

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי יהודה אסאד בעל יהודה יעלה ודברי מהרי"א אב"ד רעטע סעמניץ וסערדאהעלי זי"ע נולד בשנת תקנ"ז לאביו החייט בעיר אסאד מוה"ר ישראל ז"ל בעיר אסאד הסמוכה בודאפעסט ולאמו מרת טשארנא ע"ה

רבינו היה קדוש אלקים בול"ק חו"פ איש מופת גדול בעל מקובל נורא, ובמקום גדולתו ענוותנותו שהיה מקטין עצמו על למאור, גאון אדיר שר התורה מכל תפוצות ישראל פנו אליו בשאלות וחכמי דורו כבדוהו מאד מאד מפני גדלו בתורה וקדושתו, בכל לילה ערך רבינו תיקון חצות.

הקים ישיבה גדולה והרבץ תורה ברבים וגדולי ישראל הי' תלמידיו, ובין תלמידיו הק' הי' הגה"ק ר' יוסף פרעסבורגער ראב"ד מאטערסדארף בעל תפארת יוסף זי"ע.

וסיפר הרה"ק ר' יוסף צבי דושינסקי גאב"ד ירושלים זי"ע. שהיה יודע שמי שהיה צריך לילך לעמוד בפני הצבא, היה נכנס תחילה לבית מהר"י אסאד זי"ע לקבל ברכתו, והיה נותן מבקבוק מים מסוימים, והיה המבקש שותה ממנו כמה טיפות ונילל מהצבא, ואותן טיפות היו מדמעות רבינו שהיה בוכה בשעת תיקון חצות ואוספם לכוס, ואותן טיפות היו מגילות בני ישראל משירותי הצבא.(גדולי הדורות)

בפרשת קרח תקע"ח סיפר הגה"ק ר' שמואל וואזנער אב"ד זכרון מאיר ורחש ישיבת חכמי לובלין בני ברק בעל שבט הלוי זי"ע: שמקובל אצלו איש מפי איש על האי גאון מפות הדור רבי יהודה אסאד זי"ע, שפעם אחת נכנס אליו בבוקר איזה אורחא פורחא, והוא רגז עליו על שלא התפלל ולא הניח תפילין באותו יום ושילח אותו מפניו. ולפליאת הנוכחים הסביר: כי יהודי המתפלל ומניח תפילין דומים איזה שמחה על פניו, מה שאין כן אותו יהודי שלא לא ראה עליו סוס שמחה מוכח שלא התפלל. וכזה פירוש הבעל שבט הלוי: וילבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר בקר וידע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו (פרשת קרח ט"ז ה') שהיה ניכר על פניו של אהרן שהשכינה שורה עליו. (קונטרס ליקוטי שמועות)

לחם נגד המשכילים יחד עם רבו הגה"ק ר' מרדכי בנעט מניקלסבורג זי"ע והגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע. אגב: עובדא מופלאה מסופרת על רבינו בפגישת עם הקיסר פראנץ יוזף במשלחת רבנית להשתדל לאחינו בני ישראל, וביניהם היה הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר מפרעסבורג זי"ע הגה"ק ר' ירמיהו לעוו מאוהעל בעל דברי ירמיהו זי"ע הגה"ק ר' יעקיהו בנעט מקאליב זי"ע הגה"ק ר' מנחם מ"ש מאונגוואר זי"ע הגה"ק ר' מנחם כ"ץ אב"ד לעהליס זי"ע הגה"ק ר' חיים סופר בעל מחנה חיים זי"ע. קירות הקומה התחתונה בארמון המלך היו מסובבות במראות, ורבינו שתוארו היה דומה למלאך ה' אך מעולם נזהר מלהסתכל במראה, נזדעזע לראות במראות כמתלווה אותו איש שמראהו קודש, ובתמהון הכריז לפני חבריו שהיה עמו בהצביעו על הדמות: בטוח אני שבעז"ה נגליה בדרכינו כי הרי מלאך ה' מתלווה עמנו.(דברי מהרי"א)

על צורותו של רבינו הקדוש ובדברי מהרי"א אב"ד רעטע סעמניץ וסערדאהעלי זי"ע נולד בשנת תקנ"ז לאביו החייט בעיר אסאד מוה"ר ישראל ז"ל בעיר אסאד הסמוכה בודאפעסט ולאמו מרת טשארנא ע"ה

בהיותו נער בן עשר שנים בערך נפטר עליו אביו, אך כבר אז הפתיע את הקהל בהספדו הנגרם, לאמו האלמנה היתה משאלה אחת ויחידה: לראות את בנה גדול בתורה, ולכן הוליכתו לעיר סודיענץ לישיבתו של הגה"ק ר' פאלק ביכלער זי"ע וכראות הגה"ק ר' פאלק זי"ע שהנער הולך וגדל, השתדל אצל אחיו הגה"ק ר' אהרן ביכלער אב"ד סודיענץ זי"ע אשר כיהן כאב"ד לונץ סערדאהעלי וריבץ תורה לעילוים לצרפו לישיבתו, כשרק מלאו ח"י שנים ידע חומש משנה לפי גמרא על פה, וד' חלקי הש"ע היו שגורים על פיו, תקופה קצרה למד אצל הגה"ק ר' אהרן זי"ע ועל פי עצתו נסוע לישיבה של הגה"ק ר' מרדכי בנעט בניקולסבורג זי"ע כדי להגיע לשלמות בתורה וירא'ה. ומספר שפש התעלה בתורה ובקדושה, כאשר היה יושב בבית המדרש משבת לשבת בהתמדה עצומה, כשכל למודו בעמידה.

וסיפר בנו בהקדמה לשו"ת מהר"י אסאד: שסיפר לו אביו כי מיד בעת בואו לק"ק ניקלסבורג התורה הכריזה עליו וקול גדול הולך וחזק וקורא עליו בכל פמליא ת"ח הגדולים דק"ק נ"ש כי הוא יודע בעל פה מן ד' עד ה' מאות דפי גמרא ורשונים. ושם נתעלה במעלות בקודש תדיר ומקודש, למד בהתמדה רבה אין לשער שם לילות כימים ממש אי אפשר לשער פרישותו וחסידותו עד כי רבו הגה"ק מהר"מ בנעט זי"ע גמר עליו את ההלל. ויהלל בשערים מעשיו ויגדלהו וישבחהו על כל הבחורים ביתר שאת ועוז.

פעם נסע רבינו בדרכו מחוץ לעיר, על אם הדרך סטה בעל העגלה מדרך הישר והעגלה התהפכה על פניה כשרבינו נמצא בתוכה. משנחלץ רבינו מתוך העגלה בשעטומ"ל, פנה אליו בעל העגלה שעל הטפשים שבעם היה נמנה, וכה אמר: האשם בהפיכת העגלה הוא הרבי בעצמו כי אם היה הרבי מכוון כראוי בתפילת הדרך לא היה קורה כדבר הזה! אמר לו רבינו בלאות לשונו: וכי מה ראיה זו כי אנוכי האשם, מי אמר לך שהתפילה מתקבלת לאלתר, והרי רואה אני שאתה התפללת היום שמנה עשרה ובקשת אתה חונן, חננו מאתך חכמה בינה ודעת, ועדיין לא נגעת בקצה החכמה. (באר הפרשה)

ביומו האחרון שעות לפני פטירתו, הרגה עוד את שיעורו הקבוע לפני תלמידיו, ומכיון שהוא הרגיש כי יום פטירתו הוא יום זה, קילר הפעם בפלפולו, כדי שיוכל לסיים את המסכת אותה למדו, בלילה ראה עוד את המכתבים שהגיעו אליו ומהן שהשיב עליהן, מכתביו האחרונים הי' להגה"ק ר' אליעזר זוסמן סופר מפאקש בעל יקוט אליעזר זי"ע והגה"ק ר' עזריאל הילדסהיימר אב"ד איזנשטאט זי"ע ולהרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע. בנסיונו להשלים בינו ובין הגה"ק ר' ירמיה לעוו מאוהל בעל דברי ירמיהו זי"ע תוך כתיבתו וכשעתיים אחרי חצות הלילה נפל עטו מידו, והכריז רבינו בהתרגשות: עד כאן תחום שבתי! וכמחצית השעה לאחר מכן עלתה נשמתו הטהורה באור ליום כ"ג סיון בשנת תרכ"ו ומונ"כ בבית החיים בסערדאהעלי.

בעת שבאו לבשר להרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע על הסתלקות רבינו זי"ע התבטא ואמר: מרבץ תורה אחד לשמה היה באונגארן, ועתה גם הוא נסתלק. ואחר פטירתו הפך קברו למקום תפילה ותחנונים לכל מר לב ונפש מקרוב ומרחוק בכל ערה ולוקה. (קונטרס הזכרון קהילת סערדאהעלי)

וסיפר הגה"ק ר' משה ניישלאס אב"ד סקווירא זי"ע: בשנת ת"ש הייתי לקבל פני הגה"ק מביקסאד זי"ע ומסרתי לו פתקא כנהוג, וכשקרא שם סערדאהעלי, ביקש אותי שאלך על הציון הקדוש להתפלל עבורו, ואמר לי שלא אלך ביום ב' או ביום ה'' כי הגה"ק מהרי"א זי"ע הוא מבית דין הגדול והם יושבים בב' וה' ואינו שם על הציון. ואמר לי היותר טוב ביום עש"ק, אבל עכ"פ לא בב' ובה' והוא פלא. (דברי מהרי"א–תולדות)

גם לאחר פטירתו המשיכה להאיר פני עולם על ידי ספריו הקדושים ספר יהודה יעלה, דברי מהרי"א, שו"ת מהרי"א על ד"ח שו"ע.

נשאר אחריו בנו הגה"ק אהרן שמואל אסאד מסערדאהעלי זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

וַתִּקְרָא שְׁמוֹ, יַשָּׁשכָר.(פ' ויצא ל' י"ז) הטעם על שם יששכר י"ל דאיתא דכל צדיק מגיע תר"כ עולמות כמנין כת"ר דהיינו תרי"ג מצות מן התורה וז' דרבנן אבל רק אלו צדיקים שאין נהנים מאחרים אלו קבלו שכרם משלם, אבל הצדיקים שנהנין משל אחרים מוכרחים הם ליתן מחצית שכרן להמחזיקים ולא נשאר להם רק ש"י עולמות, ע"כ ביששכר שעשה שותפות עם זבולון לא נשאר לו רק ש"י עולמות, כי ש"י עולמות שנשאר מכת"ר שייך לזבולון, ולכך קיבל שם זה יש"שכר, היינו: יש לו שכר רק ש"י עולמות כי מחצית השנית שייך לזבולון. (דברי מהרי"א)

אֶח לֹא פָדֹה יִפְדֶּה אִישׁ לֹא יִתֵּן לֵאלֹהִים כָּפְרוֹ(תהילים מ"ג) וי"ל דהנה יש ב' מיני נותני צדקה א' הנותנים צדקה לשמה, וב' שלא לשמה. ואיך יוכל להבחין איזה מהן נותן צדקה לשמה? דאם יש לו קרובים עניים אם אינו נותן להם כלל רק לאחרים שלא מבני העיר הזה אז אנו יודעין דמש"ה הוא נותן כדו לכבדו בכל מקום שיבוא ולהתהלל אותו. אבל אם נותן לקרובים שלו אז מוכח שאין נותן כדי לכבדו דהיינו להתהלל אותו משום שקרובים שלו אינם מתהללים אותו אם יתן להם. וא"ש הפ' אח לא פדה דהיינו אם לא יתן לאח שלו אלא יפדה איש דהיינו לאחר יתן צדקה, אז מוכח דלא יתן לאלוקים כפרו, היינו לש"ש אלא למתהלל אותו. (ילקוט אפרים)

תפילה שתיקן רבינו זי"ע לאומרה קודם (אסענטירונג) עומדו לפני ההתיצבות.

אומרים פ' וישלח מן תחילתו עד א-ל אלקי ישראל בנגינה ובדקדוק, כי הוא מסוגל מאוד, ואח"כ אומרים תהלים קאפי' כ.ל.ח.נז.נט.עו.עז.עח.עט.צ.צא.קכג.קל..ואח"כ המלאך הגואל עד בקרב הארץ. ואח"כ אומר רחם וחנון שומר תומך ומציל. ואח"כ תפילה זו בכוונה גדולה ובבכיה: רבון העולמים ה' אלקי ואלקי אבותי חוס ורחם עלי ועמוד על ימיני (פלוני בן פלונית אמתך) בעמדי לפני שרי הביקור כי אתה אבינו מלכינו ואותך לבדך ביראה נעבוד ותן לפני השרים שיוציאוני לחירות עולם כי בידך הכל ואתה מושל בכל ובידך מחשבות אדם, ה' צ-באות עמני וכו' ג"פ- ה' צ-באות אשר אדם וכו' ג"פ – ה' הושיעה וכו' ג"פ- יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

כד סיון תרפ"ב

רבי ישראל חיים ב"ר יהודה זי"ע בעל ליקוטי מהרי"ח אב"ד ראחוב

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי ישראל חיים פריעדמאן אב"ד ראחוב בעל ליקוטי מהרי"ח זי"י נולד בשנת תרי"ב לאביו הרה"ח ר' יהודה זי"ע מגזע היחוס להרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע

רבינו היה גאון לדיק וחסיד מפורסם איש קדוש ופעל ישועות, תלמיד מובהק מהרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים בעל ייטב לב מסיגעט זי"ע, והיה מנעוריו רעו ועמיתו של הגה"ק ר' שלום ווילער אב"ד קהל ירושים נירעלהאז בעל משמיע שלום זי"ע, והסתופף גם כן בצלו של הרה"ק רבי חיים האלבערשטאם מצאנז בעל דברי חיים זי"ע

כשהגיע לפרקו בשנת תרל"ט נשא להרבנית הצדיקת מרת מאטל לאה ע"ה בת הגה"ק ר' מנחם זאב וויסבערגער אב"ד טארקאן זי"ע בן הגה"ק ר' שלמה זלמן אב"ד שאבראן זי"ע, ובזו"ש נשא אחותה להרבנית הצדיקת מרת לילל ע"ה

בשנת תרמ"ח נתנמה לאב"ד ראחוב.

חיבר ספר המפורסם ליקוטי מהרי"ח ג' חלקים על סדר התפלה והתנהגות האדם בכל יום ביומו ושבת בשבתו מקקומו עד שכבו, וקבל הסכמות מגדולי דורו ה"ה הרה"ק ר' חנניה יו"ט טייטלבוים בעל קדושת יו"ט מסיגעט זי"ע והרה"ק ר' משה פאנעט מדעש זי"ע והגה"ק ר' יהודה גרינוואלד בעל קרן לדוד מסאטמאר זי"ע והגה"ק ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט זי"ע.

ונכון לציין מה שכתוב הרה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע: אם אמנם גדלתי לעצמי לבלתי תת הסכמה על שום חיבור עם כל זה ליקרותי' דהרב המחבר ה"כ כבוד ידידי הרב המאור"ג חו"ב איש יקר רוח מו"ה ישראל חיים נ"י האבדק"ק ראחוב וליקרת חיבורו אשר נשא חן בעיני כח ראיתי שהם דברים נחמדים וערבים ברורים ואהובים שיהיה לתועלתגדול להדריך בני אדם דרך ישכן אור לבאר ללבן נוסחאות התפלה מישראל לאביהם שבשמים ומנהגי האדם אשר יעשה אותם וחי' בהם והרבה ראו עיני המחבר בספרי ראשונים ואחרונים בענינים הללו וסמכם בדית תפלתו ויאמת ישראל בעושו ובני ציון יגילו במלאכתו, לזאת ידאתי מחוץ לגדרי והנני מסכים להדפת ספרו ואבקש מאחנב"י אוהבי התורה ומחזיקיה להיות בתומכי נפשו לזרז עצמם להביא ברכה אל תוך בתיהם וכ"ו.

בערך בשנת תרפ"א כשגמר רבינו את ספרו שלח את בנו הרה"ק ר' שלמה זלמן פריעדמאן אב"ד ראחוב זי"ע עם הקונטרסים שיסע לבלזא להרה"ק ר' יאשר דוב רוקח מבעלזא זי"ע להראות לו את הקונטריסם. הר"ר שלמה זלמן הגיע שם ביום חמישי, ולפנות ערב נכנס עם הקונטרסים ומסרם להרה"ק מבעלזא זי"ע. והוא נשאר שם על שבת קודש, בליל שבת קודש אחר התפילה קודם שנכנס הרה"ק מבעלזא לשלחנו הטהור, יצא הגבאי הרה"ח ר' אהרן יהושע ע"ז מחדרו של הרה"ק ואמר להר"ר שלמה זלמן על ספרו הליקוטי מהרי"י: כנראה שהוא ליקוט טוב, כי הרב עוסק כעת בהקונטריסם! וזה היה כבר די בשבילו שיקנו החסידים את הספר. לאחר השבת כשנכנס להרה"ק מבעלזא להפריד מעמו, ועמדו שם הרבה אנשים שחיכו לנכנס מכל מקום, כשנכנס דיבר הרה"ק עמו כעשרים דקות אודות מנהג זה ונוסח זה וכדומה.

סיפר חתן רבינו הרה"ק ר' איתמר לייפער אב"ד בישטענע הי"ד זי"ע שמע מאביו הרה"ק רבי בערלי מסאטמאר זי"ע שמע מרביו מחותנו, שפעם אחת היה הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא בעל מאמר מרדכי זי"ע בעירו עיר ראחוב על שבת, ובעת עריכת שלחנו הטהור אמר הרה"ק ר' מרדכי'לע דבר תורה, אך רבינו לא הבין דבריו, לשבת הבאה נסע רבי מרדכי'לע לעיר יאסין, ונסע רבינו ליאסן על שבת, ואז שאל רבינו את הרה"ק ר' מרדכי'לע: רבי מה היתה כוונתו בהתורה בשבת הקודם? אמר לו הרה"ק ר' מרדכי'לע: הרב מראחוב, אל תכנו אותי בשם רבי [איך בעט אייך, רופט מיך ניסט רבי] כאשר כבודו מכנה אותי בתואר רבי, הלא מביאים אותי. [אז איר רופט מיך רביף זענט איר מיך מביאים]. והמשיך וסיפר מעשה: שליק אחד נתמנה לרבי, ופגש פעם את זקיני הרה"ק רבי אהרן לייב מפרעמישלאן זי"ע (הליק הנ"ל היה נוסע להרה"ק ר' אהרן לייב) שאל אותו הרה"ק מפרעמישלאן: אז מען זאגט אויף דיר שייגע, דראף, פוסע ישראל, און אז מ'זאגט אויף דיר רבי, איז עס ביי דיר גלייך? לא רצה לענות מחמת ענותנותו, אמר לו הרה"ק מפרעמישלאן: אם כן באיזה פנים נותנים שיהיו נקראים רבי [נא, מיט וואספראך פנים לאזט מען זיך רופן רבי] (שיח זקנים)

נסתלק לגנזי מרומים כ"ל סיון כבן שבעים שנה בשנת תרפ"ב.

נשאר אחריו בניו הגאונים הגה"ק ר' יעקב צבי פריעדמאן זי"ע, הגה"ק ר' שלמה זלמן הממלא מקומו זי"ע, ואחיניו הגה"צ ר' בנימין זאב ליכטענשטיין אב"ד מאדיאריש זי"ע, הרה"ח ר' אלחנן זלמן גראס מטשענגער ז"ל, הרה"ח ר' מנחם מענדל קויפמאן ז"ל, הרה"ק רבי איתמר לייפער אב"ד בישטענע הי"ד זי"ע בן הרה"ק רבי בערלי מסאטמאר זי"ע בן הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא בעל מאמר מרדכי זי"ע, הגה"ק ר' אברהם יעקב דוב אייזיקסאהן אב"ד פאלילאן ריסקעווע זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

הסכמה מרבינו לספר מגדנות מהרי"ל מהגה"ק ר' יעקב לייב פרענקעל זי"ע

הנה יד שלוחה אלי קובץ ונכתבים אשר חבן ד' את כ' ידידי הרב החריף החסיד וכו' ענו"ה יעקב ליב פרענקיל נ"י ובפתחי ראיתי שלשה ספרים נפתחים א' פלפיל על הלכות עריפות ושני ספרים בחורים על קה"ק ונ"ח ועל כפר הרונב"ן הקדוש עה"ת עפ"י חכמת הקבלה והנה כאשר עיינתי בחידושיו על הלכות עריפות ראיתי שפילפל בחכמה ויש לו יד בפלפול והלכה וכי' ובעיהוכ' חזק שבוודאי הגה"ל גדולי דורכי הי"ו יתנו ענודס עליו וחבן ד' ציד עליה דברי הנדבר לכ' התירה ולוגדי' בבד לבבדי ד' להוגיס בתורתו

הבטה"ת ד' לקדר ולגדלה שייך

ה"ק ישראל חיים פריעדמאן אבדק"ק רחוב

בעהמ"ח ספר ליקוטי מהרי"ח על התפלה

מתורתו של רבינו

מנהג אשכנז שבעת כיסוי ההינומא מברכין את הכלה בברכת אֲחֹתֵנוּ אַתְּ הֱיִי לְאַלְפֵי רְבָבָה, (פרשת חיי שרה כ"ד ס') למה בחרו לברך דוקא בברכה של רשע כמו לבן ?תירץ רבינו בדרך אפשר: הרי גבי רבקה בשעה שנמסרה לשלוחו של יצחק בירכו אותה, גם כן כאן בכיסוי ההינומא מוסר האב את בתו להחתן, לכן מברכין אותה בברכה זו (לקוטי מהרי"ח)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כד סיון תרמ"ב

רבי יעקב יצחק ב"ר חיים מאיר יחיאל מבלענדוב

רבינו הרה"ק רבי יעקב יצחק שפירא מבלענדוב ומאגלינצע בעל אמת ליעקב זי"ע אחי הרה"ק ר' אלימלך שפירא מגראדזיסק בעל אמרי אלימלך זי"ע והרה"ק ר' אבי עזרא זעליג שפירא מדרוהוביטש גוואדזיץ זי"ע והרה"ק ר' משה יוסף שפירא מגרויצא זי"ע והרה"ק ר' אברהם יהושע העשל שפירא מבמוגלניצא זי"ע בני הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל מקאזניץ ממאגליניצא הנקרא השרף ממאגליניצא זי"ע בן הרה"ק ר' עזרא זעליג אב"ד גרעניץ זי"ע בן הרה"ק ר' משה יצחק שפירא זי"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק רבי נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות מקראקא זי"ע ממשפחת קדושים מעיר שפייער זי"ע, אם של רבינו היה הרבנית הצדיקות מרת פייגא ע"ה בת הרה"ק ר' אלעזר וויסבלום מליזענסק זי"ע בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך בעל נועם אלימלך ראש שושלת ליזענסק זי"ע

רבינו הי' מופת הדור והדרו איש אלקים קדוש ונורא, עבודתו הי' בדשפי אש להבת כמלאך ושרף, ובעת אמירת תורה היה שכינה מדברת מתוך גרונו ולא יכלו להביט על זוהר פניו כי נורא מאוד, לא נשא פנים לשום אדם אשר היה מכיר בו שום דבר שאינו באמת ובתמים, והי' נחבא תמיד אל הכלים ובורח מן הכבוד, ונהרו אליו אלפי ישראל והלכו לאורו.

הי' תלמיד מאביו הק', שאמר על רבינו: כי התורות אשר אומר בשבת קודש ביום בזמן הקידוש לא אמר בשביל שום אדם רק בעד בנו רבינו זי"ע. ותלמיד מאת הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע. והסתופף עוד בצל הרה"ק ר' ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע. וסיפר רבינו על תפילתו של הרה"ק מפרשיסחא זי"ע: עיניו היו בולטות לחוץ וידיו אחזו במחוגי השעון ופניו היו כפני מלאך אלקים. כשראיתי את המחזה: נתעלפתי מגודל החרדה, ועד היום עוד נשאר אצלי הטעם מתפילה מתוקה זו.(תפארת בנים אבותם)

ופעם אמר רבינו בזל"ק: דאוועגן האב איך געזעהן וואס מען מיינט! שפ"א נחלאה אחותי אשת ר' חנן מאוד (הוא הרה"ק ר' אברהם אלחנן אונגאר מקאלושין זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי דוד מדאמבראווא זי"ע) ואמר כ"ק אבי הקד' זי"ע אל אמי מורתי שתסע להרה"ק ירחמיאל זי"ע ותתן לו פתקא, ונסעה אמי לפרשיסחא ואס אותו לקחה עמה. ובאנו להר"ר ירחמיאל ונתנה לו הפתקא, בעת הזאת נפלה בדעתי: שהיות שהעולם אומרים על הר"ר ירחמיאל אשר אינו מנענע בשפתיו בעת התפילה ועיקר העובדא שלו בעת התפלה הוא משיכת המורה שעות שלו, ונתעורר בי חשק גדול לראות אם אמת הוא, לכן לא יצאתי עם אמי ביחד מחדרו רק נשארתי שם והחבאתי א"ע מתחת המלבושים. ותיכף הלך הר"ר ירחמיאל להתפלל והתחיל ברכות בקול אולם, יותר מזה לא שמעתי ממנו שום תנועה קלה רק שני המלות "ברוך שאמר" כאשר שמעתי קול ממשיכת הזייגער אז יצאתי מהמחבואה לראות מעשהו וראיתיו אוחז בידו אחת את הוואגע של הזייגער ובידו השניה את הציצית ואמר :שמע ישראל: וכ"ו קלסתר פניו היה כפני אלקים ונפל עלי פחד גדול מאוד, עד שלא יכולתי לסבול ונפלתי לאחורי. ושמע הר"ר ירחמיאל את קול הנפילה וירץ אלי ויאחז אותי ופתח הלצת וזרק אותי החוצה וסגר הלצת אחריו. וסיים רבינו: זאת הפעם ראיתי איך מתפללים לפני הרבש"ע. וטעם הזה מאז. אע"פ שלא היה לי אז יותר מי"א שנים עם כל זה עד היום נשאר הטעם הזה בפי בעת תפלתי ואס אינו זוכר בעת תפלתי זאת הצורה אז דאווין איך גאר נישט.(שיחות חיים)

כשהגעו לפרקו נשא הרבנית בת הרה"ק ר' אריה ליבוש אב"ד העלס וימניב וטאמישאוו זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף אב"ד ימניב ולעווערטאוו זי"ע נין ונכד בן אחר בן כולם גאונים וקדושים עד מרן הגה"ק רבינו יואל סירקס אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע.

סיפר רבינו פעם קמתי בחצות הלילה וראיתי שעומד אצלי נפטר ולא ידעתי עמו מאומה עד אשר למדתי השיעורין שלי, ואח"כ שאלתיו מה בקשתו? והשיב לי כי זה שנה וחצי שמת ואין לו מנוחה, וגם עתה עומדים המחבלים מבחוץ וממתינים עליו, והוא היה מהנוסעים אלי, ושאלתיו: הלא יש לך בנים, וכי לא עשו לך שום טובה ב'קדיש שהיו אומריס? השיב לי: הטובה עם הקדיש היא רק להנקבר, ואני לא נקברתי, כי תיכף אחר יציאת נשמתי חטפוני המחבלים, והניחו דבר מה על המיטה במקומי. ושאלתיו: מפני מה היה לך זה העונש? ואמר לי? מפני שהייתי לץ ותמיד אמרתי דברי הלצה. ועכבתיו לו עד למחר ועשיתי לו טובה.

ברגעים אחרונים במוצש"ק פרשת שלח כ"ד סיון בשנת תרמ"ב אשר עלה למרום, נתחזק בקול גדול וזרא וקרא כל הפסוק שמע ישראל עד כי נשמע קולו בחצר החיצונה ונסתלק לגנזי מרומים ומונ"כ בעיר וואַרשא באהל אביו זי"ע

נשאר אחריו בניו הק' ה"ה הרה"ק ר' יוסף מנחם מבלענדאוו פראג זי"ע הרה"ק ר' אבי עזרי זעליג אלעזר מקאזניץ זי"ע חתן הרה"ק ר' משה מקאלוב זי"ע הרה"ק ר' יעשעיהו מגרינגאם לודזש זי"ע הרה"ק ר' משה מבלגלוב ביאלא זי"ע הרה"ק שלום מקוויו פרשיטק זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

וְאִם לִבְנוֹ יֵעָדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ.(פרשת משפטים כ"א ט') גם התפלל משרע"ה רבש"ע רחם על עמך ישראל אף שאין בהם זכות כל כך עם כל זה אם תראה אותם שמדבקים עצמם לצדיקי הדור וזהו. אם לבנו ייעדנה. אם ייעדו וידבקו עצמם להצדק הנקרא בן להקב"ה דכשעושים רצונו של מקום נקראים בנים אזי על ידו תשפיע להם כל טוב וזהו. כמשפט הבנות יעשה לה. אומות העולם נקראים בנות כידוע ר"ל תשפיע להם כלטוב מכל סגולות העמים כי יש לכל אומה סגולה מיוחדת אשר המה מצליחים בזה יש שהם גבירים בטבע ויש שהם עשירים גדולים ויש שמאריכין ימיהם וגם שאר סגולות תשפיע להם הכל כמשפט הבנות כנ"ל. שארה כסותה ועונתה לא יגרע. מהם בני חיי ומזוני וכל טוב אמן (אמת ליעקב)

קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת: העיקר להיות לאדם לב נשבר ולצעוק תמיד אל ה' בשבירות הלב ועי"ז מתקן כנימיותו, משא"כ בתעניתים מתקן חיצוניותיו (דברי תורה)

כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה (שיר השירים) כמו חוט השני אשר היה מכירים בו שאם נתלבן החוט בידוע שנמחלו עוונותיהם של ישראל כן יכולים להכיר את איש הישראלי בשפתותיו כשמדבר דבורים נאים וזהו ומדברך נאוה.(לקוטי מאמרים)

טעם למה בראש השנה אסור לפרט החטאים וביום הקדוש חייב לפרט חטאיו? נראה משון דקיי"ל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול אבל אב שמחל על כבודו כבודו מחול. וע"כ בר"ה הקב"ה מתנהג בבחינת מלך שאין כבודו מחול וע"כ בראש השנה אם יפרט החטאים לא תועיל ח"ו המחילה ויוכל ח"ו לחול מדת הדין משא"כ ביום כפורים מתנהג ברחמים בבחינת אב שכבודו מחול וע"כ טוב להתוודות ואדרבה מודה ועוזב ירוחם.(אמת ליעקב)

כה סיון תרמ"ו

רבי חיים ב"ר מרדכי אפרים זי"ע בעל מחנה חיים אב"ד פעסט

רבינו הגה"ק רבי חיים סופר אב"ד בודאפעסט בעל מחנה חיים זי"ע אחי הגאונים הצדיקים הגה"ק ר' יעקב שלום סופר ראב"ד טאפאלטשאן זי"ע הגה"ק ר' נפתלי סופר אב"ד פעטשעניידארף זי"ע הגה"ק ר' אליעזר זוסמאן סופר אב"ד פאקש זי"ע כולם בנו הגה"ק ר' מרדכי אפרים סופר הנקרא ר' פישל סופר מפרעשבורג זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר זוסמאן זי"ע ולמעלה בקודש זי"ע ובני הרבנית הצדקות מרת לאה ע"ה בת הרה"ק ר' יעקב יהודה לאשברין זי"ע, רבינו נולד בצום גדליה(ג' תשרי) בשנת תקפ"ב בעיר פרעשבורג והוכנס לבריתו של אברהם אבינו ע"ה ביום הכיפורים שחל בשבת קודש על ברכיו של רבו ורבו של אביו הגה"ק ר' משה סופר אב"ד פרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע

רבינו היה גאון אדיר שאליו נהרו כל גדולי ישראל אגדותיהם בשו"ת לדיק וקדוש ה' מנורה המהורה ולחם מלחמתו של תורה נגד פרילי הדור, גדול בנגלה והמסתר כאחד הראשונים, והיה שקדן נפלא עוסק בתורה יומם ולילה מתוך הדחק וגם ביסורים גדולים רח"ל, והיה כולו אש קודש, ולדוש"ת היו כגחלי אש בשאת אריה משך שעות רצופים ונכנסים בלב השומע ועשו פרי, ומעולם לא אמר דרשה רק אם טבל במקוה טהרה קודם לכן, מעולם לא קיבל מתנות ומעות משום איש אפילו כגובה אדזיס גבהו ואף בזמנים שהאעב בביתו הגיע עד כלות הנפש רח"ל.

הנהיג בביתו חומרות יתירות בכל הענינים גם בעניני מותרות, היה מחמיר על עצמו עד קצה האחרון ממש. לא חת משום נברא בעולם אפילו מגדול שבגדולים, ולא נשא פנים לשום עשיר וכדומה, ובמקום גדולתו שם ענוותנותו שהיה ענוותן ושפל ברך, מקרב בספ"י כל תלמיד חכם ועני ונכה רוח, כמעט כל רכושו חלק לצדקה, חוץ מפדיוני נפש שנשלחו אליו לרבבות שמהם לא נענה כלל וחלקם לעניים, הרבץ תורה ברבים, העמיד ישיבת הרבה וגדולי ישראל יצאו מבית מדרשו, ובתוכם אחיו הגה"ק ר' אליעזר זוסמאן סופר אב"ד פאקש זי"ע הגה"ק ר' משה סופר אב"ד טיסאפורעד בעל מהר"ם סופר הגה"ק ר' עמרם בלוס בעל בית שערים זי"ע הגה"ק ר' עקיבא יוסף שלעזינגער בעל לא עברי זי"ע הרה"ק ר' יעשיה זילבערשטיין אב"ד ווילען בעל מעשי למלך זי"ע הגה"ק ר' עמרם יצי בילליטצער אב"ד סערענטש זי"ע ובניו הק' ועוד כולם גאונים קדושים מגדולי הדור המפורסמים.

חיבר הרבה חיבורים יקרים ונכבדים: עשרה חלקי שו"ת מחנה חיים, קול סופר, שערי חיים, פלס חיים, דברי שערי חיים.

שמש כאב"ד בעיר יעמריג בשנת תרי"ח, ובשנת תרי"ח בסעמפעטר, ואח"כ בשנת תרכ"ז בעיר מונקאטש, אשר קדש שם שמים הרבה פעמים בלחמו את מלחמות ה' כאדי וכלביא במסירות נפש ממש הן בדרושתיו החולבות להבות אש קודש עבור שמירת שבת קודש והן נגד המתחדשים. כדאי לציין שהרבה ממלחמותיו לחיזור הדת לחם יחד עם ריעו הנאמן הגה"ק ר' הלל ליכטענשטיין מקאלאמייא בעל משכיל אל דל זי"ע. ובסוף ימיו בשנת תרל"ט נבחר לאב"ד בעיר פעבט.

כבן י"ח שנים עלה רבינו לישיבת ממרן בעל חתם סופר זי"ע ולמד שם ערך ז' שנים, ואחר הסתלקות רבו ביום כ"ה תשרי בשנת ת"ר נשאר שם זמן קצר בישיבה אצל בנו הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר זי"ע ואז נשאו לבו לילך לאונגוואר לישיבת הגה"ק ר' מאיר מ"ש בעל מהר"ם מ"ש זי"ע ואח"כ נסע לק"ק ווערבו לישיבת הגה"ק ר' בנימין וואלף לעווי בעל שערי תורה זי"ע את רבו זה החזיק רבינו לרבו המובהק, ובידך רבינו פ"מ מובטחינו שיתגדל שמי על ידי שמך בעולם. ואח"כ למד במאטערסדאלאך בחבורת גדולי תורה ולקיים.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדקת מרת ברייינדל ע"ה בת הרה"ק ר' יוסף צבי דייטש מעיר מאטערסדאלאך זי"ע

בשנת תרכ"ד נבחר רבינו להיות משבעת הרועים רועי פני המלך פראנץ יאזעף, על אף גילו הצעיר יחד עם הגה"ק בעל כתב סופר זי"ע והגה"ק ר' מנחם מ"ש מאונגוואר בעל אמרי אש זי"ע והגה"ק ר' יהודה אסאד בעל דברי מהרי"מ זי"ע ועוד ג' גאוני ארץ זי"ע.

הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים ראש שושלת אמונ זי"ע כתב על רבינו לבנו קהלתו מונקאטש: רבכם הגאון המפורסם רבי חיים סופר השי"ת יאריך ימיו ושנותיו תפארת ישראל והוא נר ישראל באמת ידיד נאמן לי וידיד עליון וידיד נפש כל חי והוא בקי נפלא כאשר הוא מפורסם בנגלה ובנסתר כאחד הראשונים, והוא מוסר בכל יום נפשו ומאודו בעד השי"ת בעד עמו ובעד תורתו, כל הקם נגדו כאלו קם כנגד הקב"ה.

נסתלק לגנזי מרומים בכ"ה סיון בשנת תרמ"ו בגיל ס"ד שנים כולם שוה לטובה. והבילו אותו לקבורות במקום מנוחת אבותיו בבית החיים בעיר פרעשבורג.

נשאר אחריו בניו הק' הגה"ק ר' יעקב אלוס סופר ממלא מקומו בפעסט בעל תורות חיים זי"ע הגה"ק ר' יוסף צבי אב"ד שאמשאן זי"ע הגה"ק ר' משה דוד אב"ד סאסרעגען זי"ע הגה"ק ר' מרדכי אפרים פישל זי"ע הגה"ק ר' בנימין זאב זי"ע והגה"ק ר' עקיבא יחזקאל סופר זי"ע. ומלבד אלא הבנים מהו עליו חמשה בנות וכן אחד בעוד לעריס לימים רח"ל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

אמונות צדיקים

רבינו פעם כיבד מאור מאור איזה איש מאלעכנער אשר היה גם כן עני ואביון, ושאלו בניו: למה זה נותן לו כבוד גדול כל כך ביתר שאת וביתר עז, אמר לבניו הנה הוא השוב לי מאור מאור, כי על ידו נתחזק לי ביותר אמונת צדיקים, ההנה אביו היה רופא גדול ועשיר, ואמר פעם לאבי הר"ר פישל זי"ע: למה זה אתה נותן כל בניך ללמוד תורה, למה אין אתה נותן להם רשות לילך בשוהלע ללמוד איזה אומנות, זיי וועלען דעך אלע אויסוואקסען שנערערס!

ענו אבי ז"ל בזה"ל: עס שטייט (דברים ו') אין די תורה: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וגו' לעבען וְקִשַּׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וגו'אוֹן פונקט אזוי ווי וְקִשַּׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ זענען מיר ניט מהרהר, אזוי זענען מיר אויך ניט מהרהר אויף וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ ! אוֹן צווייטענס, דאס וואס די זאגסט אז מיינע קינדער וועלען ווערען שנארערס, זאג איך דיר ניין, דיינע קינדער וועלען ווערען שנארערס! וסיים רבינו ואמר זה הוא בנו, ולמעשה תקיים בו דברי אבי הק', דער לאקטער דער גרויסער עושר, זיין זוהן איז געוואורען א שנארער, איז ביי מיר נתחזק געוואורען אמונת צדיקים.

מתורתו של רבינו

מאימתי קורין את שמע בערבית. משעה שהכהנים נכנסים לאכל בתרומתן. (משניות מסכת ברכות משנה א') אולי רמז כשם שכהנים שנטמאו וטבלו צריכין להמתין עד שיהיה ודאי לילה דהא הי' להם חזקת איסור דלכ"ע ספיקו אסור, דאוקמי' על חזקתו חזקת איסור הוא הדין לקיום מצות עשה של קריאת שמע צריך להיות ודאי לילה דבכל קיום מצות עשה צריך לקיים בודאי וגם אם יש ספק לילה עדיין לא חל עליו חיוב לקרוא קריאת שמע וצריך להמתין עד שיהיה ודאי לילה ואז בא עליו חיוב מצות עשה קבלת מלכות שמים מן בושכבך (קול סופר)

בן כלבא שבוע, כל הנכנס בביתו כשהוא רעב ככלב יוצא כשהוא שבע (מסכת גיטין נ"ו) דרכי עולם ליתן לעני השוקד על פתחי נדיבים לחם לשובע, אבל ממטעמים יתנו לו לטעום בלבד, אבל המצוה. ליתן לעני בן טובים תרנגולים מפוטמים כדאמרי חז"ל די מחסורו, אם רגיל במעדנים מצות צדקה ליתן לו גם זה, והנה חז"ל אמרו (שבת קנ"ה) לית עניא מכלב, שטבעו לאכול בשר ומוח עצמות, וזה ספרו אם העני הי' רעב ככלב לאכול מאכלים טובים אעפ"כ יצא שבע.(פלס חיים)

(מדרש פ' בחקותי)וישם לך שלום וז"ל שלום בכניסתך ושלום ביציאתך. הכוונה שלפעמים שאדם יקר ונכבד המושלם במעלות ומדות בא לעיר לקבוע אהלו בארץ הזאת, אז שאר החכמים אשר שם יעמדו להיות קנאים ופוגעין בו כי פחד לנגד עיניהם פן יגדל לשם ולתפארת יותר מהם לכן מתחכמים לבזותו לעיני כל עמי הארץ, אבל כאשר יסע משם אז קנאתם נאבד וספרו מעשיו ברנה ויכרתו ברית עמו, לאיש הזה לא היה שלום בכניסה רק ביציאה, ויש אשר לו זרוע עם גבורה, אשר ידוש כעפר לכל אשר יעמוד נגדו, אז נפל פחדו על החכמים ויהללו אותו בשערים באשר הוא שם, אבל כאשר יצא משם ואין פחד לנגד עיניהם, אז יגולו קלונו ברבים ויחרפהו אותו, לזה היה שלום בכניסה ולא ביציאה, והקב"ה מברך שיהיה לאיש שלום בין בכניסה ובין ביציאה.(פלס חיים)

זאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל (פרשת חקת י"ט י"ד) [אמר רבי יונתן לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפי' בשעת מיתה שנא' זאת התורה אדם כי ימות באהל אפי' בשעת מיתה תהא עוסק בתורה]הכוונה אמת פקוח נפש דוחה כל הל"ת ומ"ע דכתיב וחי בהם אבל האדם לא יעבור עבירה רק מטעם דכתיב וחי בהם שהתורה גזרה שצריך לעבור עבירה כדי שלא ימות ואם כן אינו מונע עצמו מדברי תורה אפילו בשעת מיתה שהוא מסוכן וצריך לעבור עבירה אלא מקיים מ"ע וחי בהם ולא שימות בהם. (דברי שערי חיים)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כה סיון תרל"ו

רבי דוב בעריש ב"ר אברהם בעל מגיד דבריו ליעקב מביאלא

רבינו הרה"ק רבי דוב בעריש לאנדא מביאלא בעל מגיד דבריו ליעקב הנקרא ר' בעריש'ל מביאלא זי"ע אחי הרה"ק ר' זאב וואלף מסטריקוב זי"ע הרה"ק ר' רפאל מווארשא זי"ע והרה"ק ר' יעקב מיעזוב זי"ע נולד בשנת תוק"ף לאביו הרה"ק ר' אברהם מטשכנוב בעל זכותא דאברהם זי"ע בן הר"ר רפאל דובזינסקי מכפר פרנצב זי"ע מהצדיקים הנסתרים שבדורו נין ונכד של הרה"ק ר' בעריש חסיד מקוטנא זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקות מרת יוטא ע"ה בת הגה"ק ר' דן לאנדא מפלוצק זי"ע

רבינו הי גאון ובעל מקובל גדול בנגלה היה תלמיד מאביו הק' זי"ע ובנסתר וחסידות תלמיד מובהק להרה"ק ר' ישראל יצחק קאליש מווארקא הנקרא ר' איציקל הזקן מווארקא זי"ע ובנו הרה"ק ר' מנחם מענדל מווארקא זי"ע, כידעו רבינו לא עסק בילדותו בחסידות רק עסק בתורה יומם ולילה לא פסק פומי מגירסא ואחר כן נתקרב לחסידות ע"י הרה"ק הזקן מווארקא זי"ע.

וסיפר שפ"א הלשינו עליו לפני אביו אשר הוא עוסק בחסידות תמיד לכן אינו עוסק בתורה, ושלח אביו אחריו שיבוא תיכף, וכאשר בא ולרך רק על מפתן ביתו רץ אביו הק' לקראתו ואמר לו שלום עליכם מה אתה לומד? והתחילו לפלפל כך בעמידה אצל הפתח איזה שעות, וכשגמרו ביקשו להשלחן, והלך לזוגתו הרבנית ע"ה ואמר: תעשה סעודה טובה אין לנו ללאוג עבור בנינו היקר הזה מתמיד גדול הוא וחריף מאוד.

וכשנסתלק רבו הרה"ק ר' מנחם מענדל מווארקא זי"ע ביום ט"ז סיון תרכ"ח נתנו חסידי רבו עיניהם עליו, וכאיש אחד נתקבצו תחת דגלו, ושמנה שנים משנת תרכ"ח עד תרל"ו נהג נשיאותו ברמה, גדולי ישראל היה תלמידו ובינייהם בנו הרה"ק ר' אהרן מביאלא מווארשא זי"ע הרה"ק ר' יעקב יהודה מנאדרזין זי"ע הרה"ק ר' ישראל יצחק קלינגער אב"ד מלאווא זי"ע הגה"ק ר' יונתן הלוי אייבשיץ מו"ץ בווארשא בעל שער יונתן זי"ע,

רבינו משפע שפע רב לחסידים שכל כולם חסידי ביאלא היו עשרים ונגדים, וכתוב הגה"ק ר' דוד קליינער מו"ץ בווארשא זי"ע שאמר לו זקנו הגה"ק ר' נטע לייב זי"ע שבין חסידי הרה"ק מביאלא לא הי' אחד שלקח מעות פורים או קמחא דפסחא וכיו"ב, כן הי' משפיע רבם הקדוש ברכה והצלחה לאנשי בריתו והי' לפלא ע"כ.

וסיפר שפ"א היה רבינו בווארקא ואכלו סעודה אצלו בהאכסניא שלו, פתאום בא המשמש מרבו מווארקא אצלו ואמר: שהרבי קורא אותו שיבוא אצלו, השיב לו רבינו: לא אלך! ובא עוד הפעם המשמש בפקודות רבו שיבוא, והשיב שוב שלא ילך! והי' חרה זאת להתסודים, היתכן שהרבי שולח אחריך ולא תרצה לילך? ועמד הרה"ח רי"ש זל"ל וקיפל את הטיסטיך ואמר: לא נגמר הסעודה עד שתלך להרבי, השיב להם רבינו: הנה מוכרח אני לילך אולם לא אסכים עמו! הס לא הבינו מה זאת. ופשט רבינו את כל מלבושיו ולבש בגדים אחרים ואף כתונת חדש לבש והלך לקודש פנימה ושהה אצלו איזה שעות, וכשיצא מחדרו הק' הי' עיף מאוד עד שהזיעה הי' נוטפות ממנו ואמר בלשון קדשו: הנה הרבי רצה שלחסידים לא יהי' להם עשירות כדי שלא יהא להם טרדות לעבודות השי"ת, אולם לפי דעתי אשר גם לעבודות השי"ת צריכים להיות משופע בעושר וכל טוב, לכן לא הסכמתי לרצון קדשו, וכן הוה.

כשהגעו רבינו לפרקו נשא להרבנית הצדקת ע"ה בת הרבני הנגיד הר"ר ארטשע מגרילא ביאלא ז"ל.

פ"א היה רבינו בשלחן של הרה"ק מווארקא זי"ע והקשה מאי שלא מצינו בתוה"ק שאברהם אבינו כיבד את המלאכים בבגיס? ואמר רבינו: שקודם מ"ת הי' אסור לאכול דגים כי לנח הותר לאכול רק בשר כמש"כ כירק עשב נתתי לכם את כל בשביל שנצולו בזכותו, אבל דגים לא נצלו בזכותו כמו שדרשו חכמז"ל בפסוק כל אשר בחרבה מתו ולא דגים שבים, לכן הי' עדיין אסור להם דגים עד מ"ת שנאמר וכל דגי הים יאסף להם בא היתר מפורש, והטעם שהתנה הקב"ה עם מ"ב ע"מ שיקבלו ישראל את התורה וא"כ דגים ג"כ נשארו בזכותן של ישראל לכן הותר להם לאכול גם דגים.

פ"א בעת שישב רבינו אצל השלחן בא אחד לא מאנ"ש והזכיר לפניו חולה גדול עד שכל הרופאים אמרו נואש, השיב לו רבינו בודאי יהי לו רפואה פרח בכולו טהור, וכתיב כי שחה לעפר נפשינו וכ"ו, להיינו שאין תקנה ח"ו או קומה עזרתה לנו. ושאל לו אז הגה"ק ר' יונתן מזעליחאוו זי"ע בדרך אחות: האיך רבינו מבטיח לו כך בבירור, שמא ח"ו לא יהי' כן, ובפרט שזה האיש אינו מאנ"ש? השיב לו רבינו: שמנהיג הדור מחויב לכ"א להבטיח לו רק טוב ואח"כ להתפלל להשי"ת שיקייים דברו וזה בשרתי לדק בקהל רב ואח"כ אני מתפלל הנה שפתי לא אכלא שיהי' כך ה' אתה ידעת שאינני שקרן ח"ו. וכן הוה שנתרפא החולה הנ"ל.

נסתלק לגנזי מרומים בן נ"א שנה בכ"ה סיון בשנת תרל"ו ומנו"כ בעיר ביאלא.

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' אהרן אבי מביאלא ווארשא זי"ע הרה"ק ר' אלימלך מנחם מענדל מסטריקוב זי"ע הרה"ק ר' שמחה בונם מביאלא זי"ע הרה"ק ר' יעקב יצחק הנקרא ר' איטשע מלאווא זי"ע הרה"ק ר' אלימלך מנחם מענדל מלאווא זי"ע הרה"ק ר' יקותיאל מוועגנגרלוו זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הבית המדרש בביאלא

הבית החיים בביאלא

הכסא של אליהו הנביא ז"ל בבית המדרש ביאלא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כו סיון

התנא האלקי רבי יונתן בן עוזיאל זי"ע

רבי יונתן בן עוזיאל, תנא, לפני חורבן בית שני, מקום קבורתו הוא בין המקומות הנפקדים ביותר בישראל, מקובל שיום ההילולה שלו חל ביום כ"ו סיון, אך כנראה שיום זה הינו רק יום זיכרון משום שיום פטירתו אינו ידוע

יש אומרים כי היה רווק ויש אומרים כי רווק ממנס לא היה וזו סתם בדותא ולחוק של לילנים, אבל חשוך ילדים היה.

ומקובל בין עם ישראל שקברו של התנא יונתן בן עוזיאל ע"ה מסוגל למניעת הזיווג

חי כשישים שנה לפני חורבן הבית שני והיה גדול תלמידיו של הלל הזקן ע"ה. האגדה מספרת: תנו רבנן: שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן, שלשים מהם ראוים שתשרה עליהם שכינה כמשה רבינו, ושלשים מהן ראוים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון, עשרים בינונים. גדול שבכולן – יונתן בן עוזיאל, קטן שבכולן – רבן יוחנן בן זכאי. אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה, תלמוד, הלכות ואגדות, דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, קלים וחמורים וגזרות שוות, תקופות וגימטריאות, שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושיחת דקלים, משלות כובסין, משלות שועלים, דבר גדול ודבר קטן. דבר גדול – מעשה מרכבה, דבר קטן – הויות דאביי ורבא. לקייס מה שנאמר [משלי ח] להנחיל אהבי יש ואוצרתיהם אמלא. וכי מאחר שקטן שבכולן כך, גדול שבכולן – על אחת כמה וכמה. אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל, בשעה שיושב ועוסק בתורה – כל עוף שפורח עליו מיד נשרף.

אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל: בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף" – מפני שמלאכי השרת היו מתקבצים סביבו, כדי לשמוע את דברי התורה היוצאים מפיו [סוכה כח, א ורש"י שם]. ולאה בריטב"א שם בשם הירושלמי שאם הוא כן, הרי רבו גדול ממנו וא"כ אצל רבו אף חוץ לד' אמות היה נשרף.

"מעשה באדם אחד שלא היו בניו נוהגין כשורה, עמד וכתב נכסיו ליונתן בן עוזיאל. מה עשה יונתן בן עוזיאל? מכר שלש, והקיש שלש, והחזיר לבניו שלש. בא עליו שמאי במקלו ותרמילו [רשב"ם: כלומר להתווכח עמו על שעבר דברי המת, שנתכוון לתת לו על מנת שלא יהנו בניו מנכסיו]. אמר לו: שמאי, אם אתה יכול להוציא את מה שמכרתי ומה שהקדשתי, אתה יכול להוציא מה שהחזרתי, אם לאו – אי אתה יכול להוציא מה שהחזרתי. אמר: הטיח עלי בן עוזיאל, הטיח עלי בן עוזיאל [רשב"ם: השיבני דרך בזיון, ונאחני.]" [בבא בתרא קלג, ב].

ואמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא תרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו מפי רבי אליעזר ורבי יהושע תרגום של נביאים יונתן בן עוזיאל אמרו מפי חגי זכריה ומלאכי ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה יצתה בת קול ואמרה מי הוא זה שגילה סתריי לבני אדם עמד יונתן בן עוזיאל על רגליו ואמר אני הוא שגליתי סתריך לבני אדם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא אלא לכבודך עשיתי שלא ירבו מחלוקת בישראל ועוד ביקש לגלות תרגום של כתובים יצתה בת קול ואמרה לו דייך מאי טעמא משום דאית ביה קץ משיח. (מגילה ג ע"א)

כו סיון תש"ד

רבי יהושע ב"ר יוסף בעל אור פני יהושע מגאלאנטא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי יהושע בוקסבוים אב"ד ור"ם גאלאנטא בעל אור פני יהושע הי"ד זי"ע נולד בעיר פאפא בחודש שבט בשנת תרל"ז לאביו הגה"ק ר' יוסף שו"ב בעיר פאפא זי"ע

רבינו היה איש קדוש חו"פ ליש"ע גאון עולם ותופס ישיבה, הרבין תורה ברבים, ובעל מחדש נפלא, והעמיד תלמידים הרבה, ולרש בשבתו בשבתו על עניני העומד על הפרק.

בנעוריו למד אצל הגה"ק ר' משה יוסף האפמאן זומץ פאפא זי"ע בעל מי באר מים חיים וגבאי כולל שמרי החומות ללקחת רבי מאיר בעל הנס, ואחר כן בגיל ט"ו גולה למקום תורה ליישיבת אונסדארף אצל הגה"ק ר' שמואל רויזענבערג בעל באר שמואל זי"ע, ששם שקד על לימודו מתוך חיי למטה וקיים בנפשו מאמר המשנה כפשוטו ומשמעו פה במלך תאכל ועל הארץ תישן על כדי שינה על הספסל, וכמו כן לא היה שם בית התבשיל לתלמידים ורק מעט בחרים התקבלו לאכזרות אצל הבעלי בתים, רבוש לאנו לקיומם בתחבולות שונות, ובערב כשהליקתם הרעב לעדו רגלי לעיר קעזמארק הסמוכה להשיג לחם מהאופה, והיה רבינו מוסיף ומספר: כי מרוב רעב וחפזון אכלו לחמם כשאך יצא מתגורו של האופה בעודו חם, וכתולאה מכך נחלה כל ימיו בחולי מעיים ל"ע.

שם עלה רבינו ונתעלה לאחד ממאיני הישיבה, ורבו הראש הישיבה מחבבו והשתעשע עמו בפלפל יום ויום, ואמר עליו: אולי הוא היותר מובחר שבתלמידי, כעבור שש שנים קבל הוראה על ידי רבו הראש הישיבה זי"ע ועל ידי הגה"ק ר' מרדכי יהודה לייב ווינקלער בעל לבושי מרדכי ממאד זי"ע

כשהגעו לפרקו נשא לאשה בת הגה"ק ר' מאיר חיים בלוך מעיר אוהעל זי"ע, והיה סמוך על שלחן חותנו במשך עשר שנים, ישב ולמד על התורה ועבודה יומם ולילה והספיק לכתוב עשרות קונטריסים של דברי תורה.

בתקופה זו התקרב לחסידות והסתופף בצל הרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע

וסיפר פעם אחת נסע רבינו להרה"ק משינאווא זי"ע ובעת הטיש של הרה"ק משינאווא זי"ע עמד רבינו תחת הכסא חשב רבינו בדעתו שזה שמתחיל הרה"ק משינאווא לאכול הדגים מהעיניים הוא לרמז על עיני פקוחה, שהעיניים אין להם כיסוי על העיניים, תיכף אח"כ סבב הרה"ק משינאווא אצלו ואמר: דער בחור האט רעכט!

ופעם אחת היה רבינו שם אצלו בשינאווא והיו שמה הרבה רבנים חשובים, ואמר רבינו: לאם מערסטע איז מיר געפאלן שהרה"ק משינאווא הגהיג עצמו בפשטות כל כך כאילו לא היו שמה רבנים.

וכמו כן הסתופף רבינו בצל הרה"ק ר' צבי הירש שפירא בעל דרכי תשובה ממונקאטש זי"ע, והיה שם בהימים נורלים. ופעם אחת אמר רבינו: די מלכיות זכרונות שופרות פונעס דרכי תשובה, שאלעט מיר נאך אין די אויערן.

בשנת תר"ע התמנה רבינו לאב"ד מאגענדארף בהמלצתו של רבו הגה"ק ר' שמואל רויזענבערג אב"ד אונסדארף בעל באר שמואל זי"ע, ושם הקים ישיבה שמשכה אליה תלמידים רבים, בתחלת שנת תרפ"ב בחודש כסלו נתמנה לאב"ד בעיר גאלאנטא, והעביר את ישיבתו לשם. הסדר הישיבה היתה בבוקר מיד אחר התפלה למד שו"ע אורח חיים עם מגן אברהם ונושאי כליו ובחינת שיעור זה היה בעיון בכל ערב שבת קודש. שלשים יום קודם החג למד הלכות כל חג וחג, ביום הפורים סיים הלכות מגילה, ובשושן פורים התחיל סדר הלכות פסח, בכל יום ויום בערב שבת קודש כשתי שעות קודם חצות למד לפני התלמידים את שיעור העיון באחת מהסוגיות העמוקות שבש"ס, אם כל הראשונים והפוסקים וגם דברי גדולי האחרונים הנוגעים להסוגיא, הכל בעיון רב, בשעה חמישית אחרי הצהריים למד עם התלמידים שיעור פשוט בכל שבוע לערך ב' או ג' דפים גמרא תוסי' ומפרשים בעיון גדול, ואת השיעור הזה בוחן כיום א בשבוע.

רבינו התחיל ללמוד את הגמרא בהתענינות רבה כאלו לא ראה אותה מימיו, וממולא הדברים היה מייאש קושיות התוס' על רש"י הק' ז"ל, כי כן היתה בתמנה אתו רבו מאונסדארף זי"ע שקיבל את דרך לימודו מרבו המובהק הגה"ק ר' נטע וואלף ליעבר ראב"ד פרעשבורג זי"ע שקיבל מרבו הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע שהיה מפורסם בדרך לימודו על הלף בעיון עמוק ובחריפות.

סיפר שפעם אחת נפגש רבינו עם הגה"ק ר' אלחנן וואסערמאן ראש ישיבת אהל תורה בברנוביץ בעל קובץ שיעורים הי"ד זי"ע במאריענבאד, אמר לו הגאון: דרך הלימוד שלנו הוא הדרך הנכון, אמר לו רבינו אבל אנחנו לא נוכל לזוז מדרך החתם סופר! הגביה הגאון את שני ידיו, כמו שמולה לדבריו.

בכתבי הרה"ח ר' משה יוסף פרידלענדער מספר מזכרונתיו בליל התקדש חג אצל רבינו זי"ע: בשעה שגמרו כל הסדר עמד רבינו מכסאו ועם כולנו ביחד התחיל לזמר ולקרוא את הפיסקא של הלל הגדול מריש ועד סיפא עד אשמורת הבקר ממש, וכשהגיע רבינו להחרוזים: למכה מלכים גדולים, שבשפלנו זכר לנו כי לעולם חסדו, חזר על החרוז כיפה שעה אחת כמה וכמה פעמים, והיתה זצתא פסחא והלולא אגדא, עד שהגיע זמן ק"ש של שחרית ממש, והאיר לנו אותה הלילה, ולילה כיום יאיר. ואמר עוד בלש"ק: הנה במצרים היינו בתחלית השפלות מאוד, ואף על פי כן זכר לנו הקב"ה והולאינו משם, מעבדות לחירות, ומכל שכן משפלות הזה בודאי יוצאנו ה' מאפילה לאורה לאור גדול בב"א וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם בב"א אמן"ו.(נחלי יהושע)

ספר
אור פני יהושע
על
חמשה חומשי תורה ומועדים
כולל
אגדה מוסר והסידות
ספר
נחלי יהושע
על
התורה ומועדים
ובחי' מדרשות

ביום שבת קודש כ"ו סיון בשנת תש"ד עלה רבינו על מוקדה עקה"ק באושוויץ ביחד עם בני קהילתו בשמחה רבה עם ניגון מיוחד.

בליל שבת קודש אמר לכולם: צריכים אנחנו לעשות קידוש, ואמר קידוש בקול רם.

ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יקיף ה' וירחם בצרת עמו ויגאלנו ברחמיו שנית לעיני כל חי בביאות גואל לדק בב"א

בניו הקדושים היה הגה"ק ר' אברהם יצחק אב"ד ור"ם קעניגשבערג הי"ד זי"ע הגה"ק ר' יוסף בוקסבוים דומ"ץ גאלאנטא הי"ד זי"ע והגה"ק ר' יונה והגה"ק ר' שמואל, וגם השאיר אחריו אלפי תלמידים ומערילים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מדברי תורותו בדרך מוסר:

נאפוליען קייזער היה רגיל לומר: למלחמה צריכים שלשה דברים: געלט ועוד הפעם געלט ועוד הפעם געלט! כך למלחמת היצר צריכים שלשה דברים: תורה ועוד הפעם תורה ועוד הפעם תורה.

פעם שאלו תלמיד אחד את רבינו: מדוע מתחיל בשולחן ערוך (או"ח) יתגבר כארי לעמוד בבקר לעבודת בוראו, הלא כתוב בתורה, ויהי ערב ויהי בקר, אם כן מדוע לא מתחיל השו"ע מבערב, כלומר איך ללכת לישון בערב ומה לעשות לפני כן. והשיב רבינו: הדבר מובן מאליו, כי אם יהודי הולך לישון כסוס, אינו יכול לקום כארי. (עולמו של אבא)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כז סיון תק"ד

רבי מאיר ב"ר יצחק בעל פנים מאירת מאייזענשטאדט

רבינו הגה"ק רבי מאיר אשכנזי אב"ד אייזענשטאט והמדינה בעל פנים מאירות זי"ע הנקרא מהר"ם א"ש הראשון נולד בשנת ת"ל בפוילין לאביו הגה"ק ר' יצחק אשכנזי זי"ע נכד אחות הגה"ק רבינו שבתי ב"ר מאיר הכהן בעל הש"ך זי"ע

רבינו היה הגאון הגדול חריף עצום פאר דורו, שמו הטוב יצא למרחקים לגאון אדיר ומובהק, וכל גדולי דורו נשתוממו על גדול בינתו וחריפתו, לבו פתוח כלב האדי, תופת יצירה והרבץ תורה ברבים, ומכל פינות העולם פנו אליו בשאלות, ונתקבלו פסקיו הלכה למעשה לכל ישראל, והניח ספרים נכבדים ויקרים ד"ח שו"ת פנים מאירות, חי' פנים מאירות על הש"ס, חידושי הלכות על איזהו מסכתות, כתנות אור על התורה ודרושים, אור הגהוז על מסכת כתובות והלכות יין נסך, ועוד.

בלעדירותו למד אצל הגה"ק ר' אברהם אבלי הלוי גומביענר בעל מגן אברהם זי"ע ואצל הגה"ק ר' דוד אפענהיים אב"ד פראג ניקלשבורג זי"ע

כשהגעו לפרקו נשא לבת הגה"ק ר' משה סאכעטשובער זי"ע פרנס ומנהיג המדינה בגליל פוזנא, עשר שנים אחרי חתונתו יצא בדד ונחבא אל הכלים בבית מלא ספרים של חמיו, ששם רכש רובי תורותו בשקדו על ספרי גפ"ת ופוסקים.

חותנו סיפק לו כל צרכיו ולכל אנשי ביתו כי עשיר גדול היה, אולם אור הצלחתו כהה לחמיו וילד ממעמדו, והסיבה היתה כי כאשר נכבשו כ"ד נפשות ישראל בבית הסוהר בלובלין, ואחת היתה לתש להמית, בזבז חותנו את כל נכסיו ונכסי בניו כדי להצילם מרדת שחת, ובעז"ה עלה בידו לפדותם, אבל כל רכושו אשר רכש נאבד בענין זה, ונסיבה מאת ה' היתה זאת כדי שרבינו יקבל עליו עול רבנות.

ראשית דרכו היתה אב"ד בעיר שילאלאווי בפולין, ולאחר מכן בשנת ת"ס בגליל ל' שימש כראש הישיבה בעיר ווירמייזא, בהשתדלות השר הקלין הגה"ק ר' שמשון ווערטהיימער זי"ע, אך לא ארכו ימיו שם מחמת רעש מלחמות צרפת ועזב ווירמייזא ונתישב בתור אב"ד בקהילת פרוסטיץ, ושם גילל בביתו של הגה"ק ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע לאחר שנתייתם מהוריו והיה לו כאב.

בשנת תע"ד המנה לאב"ד אייזענשטאט בורגנלאנד ושבע קהילותיה, ושמש שם למעלה משלושים שנה כולם שוה לטובה, עד שנסתלק לגנזי מרומים זקן ושבע כבן ע"ד שנים ביום ל' ז"ך סיון בשנת תק"ל ומונחתו כבוד בבית החיים הישן בעיר אייזענשטאט.

הניח אחריו תשעה בנים ושתי בנות, כולם אדירי תורה אנשי שם ה"ה הגה"ק ר' יעקב ממלא מקומו באייזענשטאט זי"ע הגה"ק ר' צבי הירש זי"ע הגה"ק ר' יצחק אב"ד נעשוויז סלאוויטץ וביאלי זי"ע חתן הגה"ק ר' צבי אשכנזי בעל חכם צבי מלבוב זי"ע הגה"ק ר' מיכאל אב"ד קלעצק ומיר זי"ע הגה"ק ר' משה אב"ד מיר זי"ע הגה"ק ר' אליעזר אב"ד שילאלאווי זי"ע הגה"ק ר' שבתי אב"ד שערשאב וביאלי זי"ע הגה"ק ר' יהודה אב"ד ביאלי זי"ע חתן הגה"ק ר' נפתלי הירץ מזאלקווא זי"ע הגה"ק ר' בנימין לאקענבאך זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

כח סיון תש"ח

רבי שמשון אהרן ב"ר אברהם יצחק זי"ע אב"ד טעפליק

רבינו הגה"ק רבי שמשון אהרן פולנסקי זי"ע נולד בשנת תרל"ו בואהלין, פלך קיוב, לאביו הרה"ג ר' אברהם יצחק מקלינבלט זי"ע שהיה אחד מגדולי התורה המפורסמים במדינתו, וממקורבי האדמו"ר מטולנא זי"ע, בן הגה"ק ר' נחום זי"ע בן הגה"ק ר' אליהו פנחס זי"ע בן הגה"ק ר' אהרן מקאלניבלאט זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת אסתר רייזל ע"ה, על מצבתו נכתב שהיה מגזע הרה"ק ר' פנחס שפירא בעל אמרי פינחס מקאריץ זי"ע, והרה"ק ר' לוי יצחק דערבארדיגער בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע והרה"ק ר' מנחם נחום טווערסקי בעל מאור עינים ראש שושלת טשערנובעל זי"ע

רבינו היה גאון לדיק וחסיד ולוחם מלחמת הלת בלי ויתור. רודף לדקה וחסד, והרגיש בצערן של ת"ח אלמנות ויתומים, ותמך בהם באופן נעלה, שמו הטוב נודע בכל עולם התורה, היה בקי נפלא בש"ס ופוסקים והיה מפורסם בזכרונו הבהיר וביחוד הי' גדול בהורלה בכל מיני חוק ומשפט. מימי נעוריו התפרסם לעלוי, חריף ובקי בכל חלרי תורה. בקיאותו בתורה היתה מדהימה, פעם ביקרו הגה"ק ר'עקיבא סופר זי"ע וליבבו במיזה ענין משו"ת חתם סופר, וכשאלוהו על הענין, ענה שהענין נילון בשו"ת חתם סופר ח"א י"ז פעמים, ובח"ב כ"ד פעמים. למד אצל הגה"ק שמואל אבריהם בלכמן, המכונה רבי אלטר קונסטנטינר זי"ע והיה תלמידו הכי חביב, וממנו נסמך להורלה.

כשהגיע לפרקו נשא הרבנית הצדיקת מרת מרים בת הגה"ק ר' מרדכי קונסטנטינר זי"ע בן הגה"ק ר מענדלי סטינובר זי"ע

בהיותו בן 20 שנה נתקבל לרב בעיר מעידווין, פלך קיוב, שבה כהן כחמש שנים, על שעבר בשנת תרס"ח לקהלה יותר גדולה והיא, קהלת טפליק, בה כהן 21 שנה על עלותו לארץ ישראל בשנת תרפ"ב. בחורף תרפ"ב הגיע לקישינוב, ושם עמד בראשות ישיבת קישינוב. בשנת תרפ"ה בא ירושלימה,עם אשתו ושתי בנותיו. ועשה הרבה למען הרבצת תורה, וגם פעל הרבה לטובת הכלל. כל גאוני ירושלים כבדוהו והוקירוהו מאד כי תורתו היתה לשמה, ומביתו הנעוע במרתף לחוק בשכונת בית ישראל יצאה הורלה לכל פינות ומחנות, וכל בני התורה השכימו לפתחו להתבשם מאור תורתו. בין הגדולי ישראל שחשבו מאוד היה האדמו"ר סקווירא, טאלנא, הגה"ק ר' אהרן קאנלנבויגן אשם ירושלים זי"ע הרה"ק ר' יוסף חיים זאנענפעלד ראב"ד ירושלים זי"ע, הגה"ק ר' אסיר זלמן מלצער זי"ע.

בירושלים שימש כרב שכונת בית ישראל, ובשנת תש"ב הקים ישבת בית הורלה ושימש רבינו בראש הישיבה, בישיבה למדו עשרות אברכים ובחורים במגמה שיוכשרו כמורי הורלה והשיב לשאלות בהלכה בבית ההורלה שעל יד הישיבה.

בחודש כסלו בשנת תש"ח הוציא לאור ספרו דברי אהרן שנתקבל בכל חוגי התורה. כתב רבינו בהקדמה: אמנם מעולם לא היה בדעתי להדפיס כל ספר ומטעם זה גם לא כתבתי כל מה שנתחדש לי בדוב הימים, אולם עתה עת תקפה חולשא את גופי, נאותי לבקשת כמה מידידי, תלמידי חכמים מבאי ביתי, לכתוב על ידיהם מקצת מחדושי התורה שזכיתי בעזהי"ת לחדש במדך הזמן.(דברי אהרן)

הגה"ק ר' אהרן קאנלנבויגן אשם ירושלים זי"ע רצה להדגיש מה היא אהבת התורה עמד וסיפר מעשה שהיה: הגה"ק מטעפליק (רבינו) היה גאון ולדיק בכל דרכיו, בקיאותו היתה להפליא. בוקר אחד בא לישיבה, חיבק את ר' אהרן וענו לו שלא נמצא. הלכתי להגיד לר' אהרן שהרב מטעפליק מחפשו ותיכף ניגש אליו, אנחנו השתוממנו: הרבה פעמים הולכך הרב מטעפליק את ר' אהרן ואף פעם לא שלח אליו שלוחיסועכשיו הופיע בעצמו? כשחזר ר' אהרן סיפר שלפני עשרים שנה שאל את הרב קושיא וענה לו תירוץ מצל הסברא ועכשיו מצא קושיא זו בספר בו כתוב אותו התירוץ ולא יכול להתאפק ובא בעצמו לבשר לו.

פעם נכנסתי לרבינו והוא שאלני על הלימודים ואמרתי לו שעכשיו בין הזמנים, ערוליים התלמידים, רבינו הביע תרעומות: איך זה שמפסיקים לימוד תורה? כאשר סיפרתי לר' אהרן מיד ארגן חברת "שקידת שעות" שלא יבטלו תורה גם בימי הזמנים. (החומה)

רבינו הגיע פעם ביום ראשון של סוכות לבית הכנסת ובילו רק ג' מינים. האתרוג ההדור איננו. לפני "קריאת ההלל" פנה רבינו לאחד המתפללים וביקש ממנו את אתרוגו "במתנה על מנת להחזיר" ורבינו בירך בשמחה על אתרוג לא לו. התלחשו הבריות מה עם אתרוגו של רבינו, שהרי ראוהו בוחר ובוחן ובודק וקונה? נתברר מעשה שהיה כך היה. מביתו שכנו של רבינו עלו לעקות ובכיות, ביקש רבינו מהרבנית שתלך לראות מה אירע. נתברר שבתו החורגת של השכן יולדה קטנה שיחקה באתרוגו של אביה החורג,

ספר
דברי אהרן
חדושים והערות בש"ס ופוסקים
מאת
שמשון אהרן פולונסקי
(לפנים רב בטעפליק)
רב דשכונת בית ישראל

ופסלה אותו. אמה אשת השכן ידעה שבעלה השקיע סכום רב בקנית האתרוג פחדה מאוד מתגובתו, עמדה והכתה לבתה הקטנה והיא עלמה עמדה וגעתה בבכי...רבינו מיהר עם אתרוגו לאשת השכן, ונתן לאשת השכן את האתרוג הוא הורה לה למסור לבעלה, שרבינו ראה את האתרוג שקנה השכן והחליט שאי אפשר לברך עליו ולכן נותן הוא לו את אתרוגו במתנה גמורה שלא על מנת להחזיר..

פעם אחת כמה ימים לפני חג הפסח נכנס רבינו לבית המדרש וראה אברכים שוקדים על תלמודם בהתמדה גדולה, והבין שכמה מהם תפקידם בעת הזאת לעזור לבני ביתם בהכנות החג, לפיכך עלה על הבימה והכריז: שיש לו רשומה מרוכה של נשים אלמנות שקריאות עזרה בדחיפות למען ארבי החג, והוא דורש ומבקש מי מוכן לעזור ולסייע להן? למותר ליין שכאיש אחד ובכל אחד התאספו כולם לעזור ולסייע לאותן אלמנות. ורבינו ביקש מהם להתייצב לפניו בשורה והוא יתן בפניהם בכתב את פרטי הבית שעליהם לפנות ולעזור שם, ויהי כאשר פתחו את הפתקים מצאו כל אחד כתוב בפיתקא שלו מקום מגוריו, שנשלח לסייע להני ביתו, והייתה כוונתו להוכיח להם, שרבים לוקים ברעה זו, שהם מוכנים ומזומנים לסייע לאחרים יותר מבני ביתם, ולא באלה חפץ ה' שהרי כתיב: וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם (ישעיהו נ"ח ז') ודי למבון. (באר הפרשה)

נסתלק לגנזי מרומים כ"ח סיון בשנת תש"ח ומונחתו כבוד בירושלים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כח סיון תרל"ג

ר' משולם פייש ב"ר מרדכי הלוי זיע"א הנקרא השרף מטאהש

רבינו הרה"ק רבי משולם פייש סג"ל לאווי אבד"ק טאהש זיע"א נולד בשנת תקע"ו לערך בעיר יעזעפסדארף שבמדינת בעהמין לאביו הרה"ק ר' מרדכי זי"ע ולאמו הצדקות זעלדא ע"ה נכד הגה"ק רבינו יום טוב ליפמאן הלוי העליר בעל תוספות יו"ט זי"ע וכמו כן היה מנכדי רבינו רש"י הק' זי"ע ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה

בינקותו הרגיש רבינו בטוהר נפשו איך שרוח ההשכלה עוקרת משם כל זיק של תורה וירא"ת שמים, על כן ברח משם בעודו נער לעיר לימים ובמסירות נפש ממש בא למדינת אונגארין ללמוד תורה מפי תלמידי הגה"ק מרן החתם סופר זיע"א.

רבינו ינק תורה מפי הגאון ר' אברהם יאחק ווייגבערגער זצ"ל בעל פני יאחק, הגאון ר' אברהם שאג זצ"ל אבד"ק קויבערסדארף, הגאון ר' דוד שיק זצ"ל אבד"ק טאקאי שהעיד עליו בהספידו את רבינו: מעולם לא ראיתי אדם בחור בשנים התלהבות יראה כמו שראיתי אצלו, כמו"כ למד אצל הגאון ר' מאיר פערל'ס אבד"ק קראלי, והגאון המהר"ם מ"ש זצ"ל אבד"ק אונגוואר, שחיבב את רבינו במאוד, ופעם אף גילה אהבתו כלפיו באמרו: "יונגערמאן, דו ביסט מיינס".

כשנתקרב רבינו לדרך החסידות, נתדבק ברבו הרה"ק ר' דוד מלינוב זיע"א ורבו זה סמך עליו את ידיו לנהג עדת חסידים

כמו"כ הסתופף רבות בצל צדיקי דורו הרה"ק רבי יהודה צבי מראזאלא זיע"א, הרה"ק רבי יאחק אייזיק מזידיטשוב זיע"א, הרה"ק רבי יאחק אייזיק מקאמארנא זיע"א, הרה"ק הישמח משה מאוהעל זיע"א, הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זיע"א, והרה"ק הדבדי חיים מצאנז זיע"א.

בהגיעו לפרקו נשא את זו' הרבנית הצדקנית מרת מינדל בת הרה"ק ר' יעקבי' דויד זצ"ל מחסידי אשווארד

עבודת רבינו היתה בהתלהבות אש קודש ובדביקות עצומה, עד שהגיע בעת התפלה להתפשטות הגשמיות כפי שהעיד עליו חד מן גדולי דורו הגאון ר' יאחק גליק אבד"ק סענטפעטער שכותב בזה"ל לא יאומן כי יסופר מגודל לקחו וענוותנותו, והיה כוחו גדול בתפלה ובעבודה, שמסר נפשו וכמעט לא הרגיש שום גשמיות בעת התפלה, וקורא אני עליו 'משיב הרוח ומוריד הגשם' בעת שהיה מעורר הרוח בתפלה, ומוריד הגשם היה מכניע את הגשמיות.

רבינו ניהל עדתו ברמה במשך כ"ב שנה, כאשר נתעטר בעטרת נזר אבד"ק טאהש והגלילות בשנת תרי"ב, מיני אז האיר את עיני ישראל בתורתו ועבודתו כפי שהעיד עליו הגאון בעל חתן סופר ממאטאסדארף בהספידו, "כשרגא האיר לרבים בנתיבתו, נתיב הסלול בקדושה וירא"ת ד' טהורה וגודל התלהבותו ושרגא זה בהאירו בעבוד שמים, נודע לכל בחי עליון שעריו שערי קדושה.

על גודל קדושתו מסופר שפעם עוד בתחילת הנהגתו של רבינו כאשר עדיין לא התפרסם טבעו בעולם, התקיימה פעם אסיפת גדולי ישראל בעיר פעסט, שהשתתפו שם גם רבינו זיע"א והרה"ק בעל ייטב לב מסיגוט זיע"א, אחר האסיפה ביקש רבינו מהרה"ק הייטב לב שיואיל לבקר בביתו וילין אצלו לילה אחת, אך הייט"ל לא נענתה לבקשתו, אמר לו רבינו 'סיגוט'ער רב, איר וועט נאך זיין ביי מיר', כשהגיע רבינו לביתו הורה להרבנית הכין סעודה נכבדה באמרו 'היינט וועלן מיר באקומען א חשוב'ן גאסט', ולבש בגדי שבת המכובדים, ויצא מפתח ביתו לקבל פני אורחו המיוחל.

בנתיים נסע הייט"ל לדרכו אמנם באשר לא היו אז מסילות הברזל הולכות בכל המדינה, ע"כ הוכרח לקחת מרכבה שיקח אותו מהתחנת רכבת האחרונה שהיתה בעיר נירדהאז, עד ביתו שבסיגוט, העגלון עבר בדרכו דרך כפר בערקעס הסמוכה לטאהש, כאשר יצא משם להמשיך לסיגוט טעה בדרך ובמקום ליסע לכפר קארלאס אשר על אם הדרך לסיגוט נכנס לעיר טאהש, כאשר עבר העגלון ברחוב הראשי בטאהש פגש הייט"ל את רבינו שכבר ליפה את בואו, ירד הייט"ל מן המרכבה ואמר לרבינו 'טאהשער רב איר האט מיך אפגע'מופא'ט, וסר לביתו לנוח אצלו, באותו עת כאשר באמצע שיחתם נכנסה בתו בכורתו של רבינו הרבנית הצדקנית מרת שרה יטל ע"ה (לימים א"ח הרה"ק רבי יהוסף מקאסאן זיע"א) שהיתה אז עלמה לעיה. הציע רבינו עליה ואמר להייט"ל 'סיגוט'ער רב, דאס איז כחי ורחמיי אוני'.

בכוב קדושתו עסק עבודתו באופן נסתר מעין כל, והיה לו בחלירו גינה שנקרא לאש גערטל, פעם הבחין חתנו הרה"ק מקאסאן זיע"א איך שבלילות עושה גילגול שלג ובתמיהתו שאלו על כך 'דער שווער דארף טאקע דאס?' ענה לו רבינו האם הנך חושב שאלמלא הלך אבי ז"ל פעם אחת למקוה בטרם עולתי, הייתי זקוק לעבודה זו? אבי היה ערליכער איד אבל למקוה לא הלך, (שכפי שידוע היה אבי ממדינת בעהמין, ואפי' שהיו ירחים ושלמים מדקדקים כלה כחמורה במס"נ מ"מ לא נהגו ליכך למקוה בכל יום), בהזדמנות אחת אמר רבינו לחתנו זה, למחר יבוא אלי איש הזקוק לישועה, והנני עושה זאת לזכותו כדי שאוכל להמשיך לו ישועה מן השמים, ואכן כדבריו נתקיימו כאשר באשמורת הבוקר השכים יהודי אחד מאחת הכפרים הסמוכות, שנמצא בצרה והולך לישועה, ורבינו פעל עבורו הישועה. מקום זה נשאר מקודש בעיני זרעו, וגם חתנו הרה"ק מקאסאן זיע"א כאשר היתן מתחילה ברבנות בטאהש, וכן אח"כ בנו הרה"ק מהר"א מטאהש זיע"א כאשר הולכו להמשיך ישועה גדולה, אמרו שצריכים לאתא אין גערטל פויעלן א ישועה, ושם המשיכו ישועות לכלל ישראל.

בשנת תרל"ג כאשר פרצה מגיפת החולי–רע במדינת אונגארין ורבים חללים הפילה רח"ל, בעת ההוא פנה רבינו למחברתו הטהורה ואמר לה בזה"ל: 'איך דריי טעג ארום וועסטו זעהן מיין צורה', כשמוע הרבנית את דבריו כמעט שנתעלפה בהבינה שמרמז רבינו שהגיע עת הסתלקותו, אח"כ אמר רבינו שמקבל על עצמו להיות קרבן בעד אחינו בני ישראל תושבי מדינת אונגארין, כדי שיבולע המות ויאמר ה' למשחית הרף, והתחיל להכין עצמו בהכנה רבה, בכוונת קדושות וביחודים נוראים ליפרד מעולמא הדין.

וביום ב' לסדר 'ופקודת כל האדם יפקד עליהם' פר' קרח כ"ח סיון שנת תרל"ג יצאה נשמתו הטהורה וחזרה ליוצרה, ובמיתתו כיפר על כל בני המדינה שרצו בחוש שמיתת צדיקים מכפרת כקטורת והמגיפה נעצרה. ונמטן בביה"ח דק"ק טאהש, כאשר אהל נבנה על ציונו, המשמש עד היום הזה למוקד ישועות

זרעו אחריו בנו: הרה"ק רבי אלימלך אבד"ק טאהש זיע"א,

חתניו: חתנו הגדול שמילא מקומו אחר פטירתו, הרה"ק רבי יהוסף הלוי ראטטענבערג זיע"א אבד"ק קאסאן, הרה"ק רבי מנחם בראדי אבד"ק קאלוב זיע"א, והגה"צ רבי דוד מנשה ראטטענשטיין זצ"ל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

איזה סגולות מרבינו

סגולה להשתחרר מן הצבא, לכוון בעת שעומדים להתייצב בפסוק (תהילים נ"ה י"ט) פָּדָה בְשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקָּרֹב לִי כִּי בְרַבִּים הָיוּ עִמָּדִי.

היה רגיל לומר: בבית המדרש שלי יכולים לפעול ישועות.(פאר משולם) והרה"ק מרן רבינו משולם פייש מטאהש בעל עבודת עבודה זי"ע סיפר: שלפעמים כשבאו להזכיר איזה ישועה לפני זקינו הרה"ק ר' אלימלך מטאהש זי"ע היה רגיל לומר: איך גיי אין טאטענס בית המדרש וועל איך פועל'ן.

כשבא לפניו אחד להתברך מפיו ולבקש ישועה, היה מצוה הרבה פעמים שידליק נרות בבית המדרש שלו. והרה"ק ר' שמואל פרענקעל קאמאדער אב"ד דארג בעל אמרי שפר זי"ע היה שולח את האנשים שבאו על פתחו להתברך בברכתו, שיתנו נרות למאור בבית מדרשו של רבינו בטאהש, וגם שהם בעצמם ידליקו שם נרות, ובזכות זה יוושעו. (פאר משולם)

כמה פעמים כשבאו להזכיר חולה שיתרפא הלך למקוה לטבול עצמו. (פאר משולם)

לשון קדשו של רבינו זי"ע

מ'האט מיר אויסגעבעטען ביים אייבערשטן, אז ווער עס איז מהנה, מוז ביי אונז געהאלפן ווערען.

מרגלא בפי רבינו זי"ע

רבינו זי"ע סיפר בעת שהיה בעיר פעסט, בעברו אצל הקטען בריק ישב שם זקן אחד ובוכה, ואשאלהו למה בוכה? ויענה למה לא אבכה, כי בהיות בבחירותי ובכחי לא הייתי יכול להשיג תעונוגים כמו עכשיו, ומה אעשה בזקנותי שיש לי לתענוגים ואני מתאווה ואין לי כח, לוסט איזט דא קרעפט איזט ניבט דא. והיה מרגלא בפי רבינו זי"ע הספור זה, ודמעות זגלו מעיניו הק' באמרו דיבורים אלו: בימי בחרותו לא הייתי משיג תענוג מעבודת השי"ת, ועכשיו שאני משיג, לוסט איזט דא קרעפט איזט ניבט דא.

כט סיון תרי"ט [א]

רבי ברוך ב"ר יצחק זי"ע האדמו"ר מאמפאלי יאס

רבינו הרה"ק רבי ברוך ראבינוויטש מיאפאלי יאסי זי"ע נולד בערך חודש כסלו תקע"ב בעיר מעזיבוז לאביו הרה"ק ר' יצחק מיאמפאלי קאליס זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף יונגערלייב ראש שושלת יאמפאלי זי"ע בנו של המגיד הגדול הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע בן הרה"ק רבי יצחק מדראהביטש זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף ספראווידליווער זי"ע בנו של הרה"ק ר' משה מסווריז שנהרג על קידוש השם הי"ד זי"ע נכד הגה"ק ר' יצחק חיות אב"ד פראג בעל אפי רברבא זי"ע נכד רש"י הק' זי"ע עד דוד מלך ישראל חי' וקיים ע"ה, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חנה ע"ה בת הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז בעל בוצינא דנהורא זי"ע בן הרה"ק ר' יחיאל מיכל אשכנזי הנקרא דער דייטשעל זי"ע. כשנכנסת בבריתו של אברהם אבינו קרא שמו בישראל ברוך על שם זקנו הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע

כתב נכדו כ"ק מרן הגה"ק מסקאליע זצוק"ל בהקדמת ספה"ק שיח אליעזר. "הנה בקבלה אצלינו כי אח"ז הה"ק ר' יוסף מיאמפאלי [אבי אביו של הר"ר ברוך מיאמפאלי הנ"ל ומחותנו של אח"ז הר"ר ברוך ממעזבוז הנ"ל] בא פעם אחת אחרי הימים נוראים (שנת תקע"ב) אל אח"ז הר"ר ברוך ממעזבוז להתרלות עמו וקבלו באהבה רבה.

ותיכף אמר לו להר"ר יוסף הנ"ל מחותן לעב יש לי לדבר עמכם דבר סתר נחוץ מאד ועמד מכסאו ליכנס עמו לחדר אחר שלא ישמעו העולם, א"ל הרר"ב הנ"ל הדבר צריך להיות בסוד ואי אפשר לדבר בביתי כי אם נלך אל היער לדבר שם ואוה שלא יבא אדם עמהם וילכו שניהם יחדו, אבל אח"ז הרב ר' יצחק בנו של הר"ר יוסף הנ"ל שהי' חתנו של אח"ז הר"ר ברוך נתפחד מזה והלך אחריהם לאט לאט שלא ישמעו שהוא הולך אחריהם וכשנכנסו אל תוך היער בתוך האילנות העמיד הר"ר יצחק בנו של הר"ר יוסף את עצמו אצל אילן בהסתר מהם בכדי שישמע מה זה הסוד הגדול שידבר חותנו הקדוש הרר"ב אל אביו הקדוש הר"ר יוסף, ושמע שחותנו הקדוש אמר לאביו הקדוש מחותן לעב הרחיתם ברחש השנה ויום הכיפורים הזה מה שהיה בשמים, והשיב לו כן ראיתי קטרוג גדול על ישראל, ושאלו מה עשיתם והשיבו מה שעשיתי לא הועיל כלום כי לא יכולתי להשקיט הקטרוג. ושאל הר"ר יוסף את מחותנו הרר"ב מחותן לעב מה עשיתם להשקיט את הקטרוג.

ושאל הר"ר יוסף מחותן לעב מה עשיתם לעשות, והשיבו הר"ר ברוך אין שום עצה כי אם זאת באשר הם שני צדיקים שבדור שיקבלו עליהם להסתלק מן העולם שיכפרו על הדור ולהציל את הדור, וקפץ תיכף ואמר שהוא מקבל על עצמו להסתלק מן העולם ולכפר על בני ישראל, וא"ל להר"ר יוסף מחותן לעב תקבלו תיכף עליכם ג"כ כמוני, והשיבו הר"ר יוסף כי צריך על זה יעוב הדעת. ושאג עליו הר"ר ברוך הכלל ישראל הוא בסכנה גדולה ואתם צריכים יעוב הדעת. וכשמוע זאת חתנו הר"ר יצחק הנ"ל יצא מאחורי האילן ושאג בקול מר על הסתלקות אביו וחותנו.

וכשראהו חותנו הקדוש הרר"ב אמר לו הלא אמרתי שאם אדם לא יבא אחריכם, ועתה אם תשתוק מוטב, ואם לאו הריני עושה אותך תיכף גל של עצמות כי הכלל ישראל הוא בסכנה נוראה ואין עצה כי אם זאת. ותיכף קיבל עליו גם מחותנו הר"ר יוסף מיאמפאלי הנ"ל. ואוה הרר"ב ז"ל את חתנו שלא יגלה שום דבר, ותיכף הלכו לביתם והר"ר יוסף נסע תיכף לביתו להכין את עצמו על פטירתו כאמור [ונפטר אחר כן בכ"ד ימים בחודש טבת].

ולאחר ימים אחדים טוה אח"ז הקדוש הרר"ב ממעזבוז לכתוב לכל תלמידיו הקדושים ולכל חסידיו החשובים שיבואו אליו עולם גדול וביושבו בשלחן גילה להם שהוא צריך להסתלק מן העולם [לא גילה להם שזה קיבל על עצמו כנ"ל]. ובתו הצעירה הצדיקת חנה חיה היתה מעוברת. ואמר בזה הלשון, 'וועמין עס וועט בלנק טוהן וואס האט איהם פערלוירען זאל געהן צו דעם קינד וואס וועט גיבוירען ווערין ביי דער טאכטער וועט ער איהם האבין. און וועמין עס וועט בלנק טוהן וואס האט קיין מאכל זיין צורה ניט גיזעהן זאל געהן צו דעם קינד וועט ער זעהן זיין צורה'. וכך הי' שנפטר אח"ז הקדוש והנורא הרב האלקי רבינו ברוך ממעזבוז ז"ל זי"ע ועכ"י בח"י ימים בחדש כסלו ובתוך שלשים לפטירתו נולד בן זכר לבתו הנ"ל וקראו שמו הקדוש ברוך והוא הי' הה"ק והנורא מלאך ה' ר' ברוך מיאמפאלי ז"ל. (תולדות המחבר לספה"ק שיח אליעזר)

בדבות הימים, עזב הרה"ק ר' ברוך עיר מולדתו מעזבוז, ובסוף ימיו ניהל עדת ישורון בעיר יאמפאלי פאדאלסק שבגליות עיר סארלאקא, וקרוב לעיר יאסי שברומעניא. והיה מהצדיקים המפורסמים בדורו אשר פעל ישועות בקרב הארץ, ושנים רבות אחר פטירתו, היו יוצאי רומעניא רועדים לשמו ולזכרו הטהור.

בסביבות שנות תר"ל– תר"ח, עיר וקדיש מן שמיא נחית, הוא ניהו רבינו הקדוש והטהור המקובל האלקי, רבי אליעזר חיים זצוק"ל זי"ע ועכ"י מיאמפאלי, שנולד לאביו הרה"ק הרבי ר' ברוך מיאמפאלי זי"ע ועכ"י, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת מלכה חיה ע"ה.

וגופא דעובדא הכי הוה, כשעבר הרה"ק ר' ברוך דרך עיר פרימיסלאן, הרגיש הרה"ק ר' מאיר'ל מפרימיסלאן בביאתו. חרד לקראתו, כשכל העת שפתיו ממללים, מאיר'ל ירא שלא יכוה על ידי בעל שמ'סקי מגיד'סקי. כן כינה הרה"ק ר' ברוך, בהטעימו, פון איין זייט גייט מיט דער בעל שם טוב הקדוש, און פון איין זייט גייט מיט די הייליגער זאלטשובער מגיד, והזמין את הרה"ק ר' ברוך להיות אורחו על שבת קודש, ומסר לו הנהגת כל השלחנות והתפלות.

מנהגו של הרבי ר' מאיר היה, שהוא היה בעצמו קורא בתורה ומחלק העליות, ואת זה עשה גם בשבוע הזאת, וכשעלה לקרות בתורה, הביא עמו בקבוק שמן וחגורה שנהגו לחגור בו את הוולדות הנקרא וויקעלסניר, והניחו על השלחן. וכאשר רצה לקרות את הרה"ק ר' ברוך לעלות לתורה הכה על השלחן וקרא בקול גדול, 'מיצא סתם מורה מורינו'ס פארקויפט מאיר צעהן פאר א זעקסיציל [וזהו מטבע של עשרה פרוטות של מדינת פוילין], אבער מורה מורינו, מורה מורינו, מורה מורינו, מורה מורינו, מורה מורינו, מורה מורינו, מורה מורינו הרב ר' ברוך בן מורה מורינו הרב ר' יצחק, זיבען מורה מורינו'ס זעהט מאיר נאך בעל שמ'סקי מגיד'סקי. בעל שמ'סקי מגיד'סקי, אייער רעבילין איז אויף דער צייט זי וועט האבען א בן זכר, מיט דעם בוימעל זאל מען איהם שמירען מיט דעם וויקעלסניר זאל מען איהם וויקלען וועט ער מאריך ימים זיין ער וועט פארשיינען די וועלט'.

והמשיך הרבי ר' מאיר'ל לומר, 'נאר ווייל בעלשמ'סקי מגיד'סקי האט נשמת יעקב, איז יעקב האט גיוואינט אין שכם, האט ער גיהאט צער פין דינה, האט איס השי"ת גיהייסין גייען קיין כנען, כנען איז גיוועזין א קליין שטעטיל. שטעהט אלה תולדות יעקב יוסף, איז טייטש יעקב'ס קינדער האבין זיך אהן גיהובין צימערין, על כן זאלט איהר אריס פין יאס, איז א קליין שטעטיל, וועלין שוין די קינדר זיך מעהרין און וועלין האבין אריכות ימים ושנים, איז איצט מאכטס די ברכה על התורה'. אז עבר הרבי ר' ברוך מעיר יאס לעיר קטנה, ושם נולד בנו הרה"ק רבינו אליעזר חיים זצוק"ל. (תולדות לליק בסוף ספר שיח אליעזר)

חסידים רבים הגיעו באותו שבת לחגוג בשמחת בית רבם הנערץ, וביום שבת קודש, סיפר, שראה בחלומו, שבשעת הבדלה בא נכרי לבית המדרש, ובידו שלשה דגים, שני העחט וקורף אחד, ומבקש למוכרו בשביל השמחה. בחלוט סימן הר"ר ברוך שימתין עד אחר הבדלה, ואז ביקש הנכרי חמש גילדין פולש ונתנו לו, וכיבד אותו ליבש ונתן לו יין שרף ומזונות, והנכרי בירך במריבות ימים ושנים טובים. לאחר שעזב הנכרי בית המדרש, אמר הרבי שהחסידים יזהו אחריו, ורצו אחריו ולא מצאוהו, אז אמר להם הרבי כי הוא אליהו הנביא. ובמוצאי שבת נתקיימו כל דברי החלום, אבל החסידים לא נתנו לו שלום או החזירו לו שלום, אמר הרבי ר' ברוך הלא סיפרתי לכם הדבר כדי שתהנו שזהו אליהו הנביא, ותגישו לפניו כל בקשתכם, אבל מה תעשה שאכחתם. (תולדות לליק שם, אדיר במרום (סקאליע) עובדות אות תתע"ה)

והנה מהותו של אח"ז הקדוש ר' ברוך מיאמפאלי ז"ל אין מן הצורך להאריך בכאן כי הוא הי' ידוע ומפורסם שהי' אחד מן הצדיקים היותר גדולים שבדורו, אלא לזכר לדורות אביא קצת ממנו.

הלא ידוע שהוא היה בן הצדיקת מרת חנה חי' ע"ה בת הה"ק האלקי מרן ר' ברוך ממעזבוז זי"ע ומצד אביו היה הוא הה"ק ר' ברוך מיאמפאלי בן הה"ק ר' יצחק מיאמפאלי זצ"ל בן הה"ק ר' יוסף מיאמפאלי זצ"ל שהי' בנו של המגיד האלקי ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זצ"ל וכו'.

וסיפר הרה"ק ר' ברוך פינחס מסקאליע זי"ע כי בהיות הרה"ק ר' ברוך מיאמפאלי הנ"ל נולד בעיר מעזבוז כשהגיל חזר אל עיר יאמפאלי וחרדו על העיר והמדינה לקראתו וכשבא לעיר יאמפאלי לא נסע לנוח בביתו שהכינו לו אלא אמר לאנשיו ולאנשי העיר שיצאו לקראתו כי לא יוכל לקבוע דירתו בעיר יאמפאלי אלא לאחר שילך אל בית החיים לראות אם הוא כראוי ושלא אחר החברה קדישא שילכו גם כולעמו והלכו כולם וכבואם אל בית החיים קרא להחברה קדישא אליו והלך ועלה עמהם על איזה מקום שם בבית החיים שהי' מקום גבוהה משאר בית החיים ושם היה משכן ב' לדיקים זה אצל זה ממש בלי שום מקום פנוי ביניהם ובעת שעלה הרה"ק ר' ברוך

כט סיון תרי"ט [ב]

רבי ברוך ב"ר יצחק זי"ע האדמו"ר מאמפאלי יאס

מיאמפאלי הרשה להחברה קדישא שיש מקום פנוי בין שני הצדיקים, וכשיגיע זמנו להפטר מן העולם יניחו אותו ביניהם, ואמר להם שיזכרו הדבר למען השם כשילכו לביתם יכתבו בפנקס שלהם הדבר הזה, והבטיחו לו אבל כמעט שלא נפלו על פניהם מפחד הדבר כי הם החברה קדישא ידעו מכל אותן השנים שאין שום מקום פנוי בין ב' הצדיקים וכל העיר ידעו הדבר ורלו שיוי ושילוד הטבע.

ואחר כך הלך אא"ז הקדוש ז"ל לביתו עם כל הגלוים אליו וכל העיר וחזרו החברה קדישא להבין בדבר הנפלא שרלו וחזרו למשכן הצדיקים וחזרו ורלו כי הב' צדיקים הנ"ל שוכבים זה אצל זה ואין שום מקום פנוי ביניהם ונפלו על פניהם כי רלו מה שאי אפשר לרלות, וכשיגלא אא"ז הקדוש ר"ב מן הבית החיים אמר לכל העולם שהלכו עמו כי כי הוא מלא נחת, ואמר בזה הלשון: עם איז א פרעהליך בית החיים לכן הוא מוסכם לדור בעיר יאמפאלי, ונהרו אליו מכל מדינת רוסיא, והענינים האלו סיפר לי א"ל הקדוש ז"ל וגם זקן אחד מעיר יאמפאלי שהוא היה ג"כ זוכר את כל המפעל כי הוא בנעורותו היה מכיר את אא"ז הה"ק ר' ברוך ז"ל. (הקדמת נכדו כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מסקאליע זצוק"ל לספה"ק משנה לחס)

וכשהגיע עת פטירתו של אביו הקדוש הרב ר' ברוכ'ל מיאמפאלי והי' בדביקות נורא והתכוין יחודים נוראים להעלות נשמתו לגן עדן העליון, ולא היה יכול להסתלק מן העולם, אז פתח את עיניו ואמר לכל הנצבים עליו בודאי מיין ר' אליעזרל אינו מניח לי להסתלק, ושלחו את ידו אל תחת הכר ומצא שם קמיע ואמר הוא שאמרתי כי על ידי הקמיע הזאת לא הי' אפשר לו להסתלק ותיכף כשסילק הקמיע מתחת לראשותיו התכוון עוד הפעם ביחודים קדושים ונתדבק בדביקות נפלאה ונסתלקה נשמתו לג"ע העליון בערב ר"ח תמוז. (תולדות המחבר לספה"ק שיח אליעזר)

אלא אזכיר בכאן ענין פטירתו של אא"ז הקדוש ר' ברוך הנ"ל כי כשנפטר הוא ז"ל ראו כל אותן האלפים מישראל שהלוהו לבית עולמו כי עמוד של אש הי' עומד על מטתו מן השמים וכולם ראו מה שלא נראה משנים קדמוניות וכך היה הולך העמוד אש בכל הילוכם עם מטת איש האלקים עד שנגזהו ואז נסתלק העמוד של האש ונגנז באותו מקום שבחר לו כי כשנפטר הוא ז"ל לא ידעו החברה קדישא מה לעשות כי ידעו שהשני צדיקים שוכבים זה אצל זה, אבל בבואם אל בית החיים מצאו כדברי איש האלקים כי הי' מקום פנוי בין שני הצדיקים, ונגנז ארון הקודש במקומו מקום קדוש. (הקדמת נכדו כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מסקאליע זצוק"ל לספה"ק משנה לחס)

סיפר רבינו זצוק"ל (כ"ק מרן אדמו"ר מסקאליע זצוק"ל) שזקנו הקדוש בעל שיח אליעזר זצוק"ל היה בחור צעיר כשנשאר יתום מאביו הקדוש, רבינו ברוך מיאמפאלי זצוק"ל, ובליל שבת כשהתפלל קבלת שבת בשב"ק שלאחר פטירת אביו לפני העמוד, כשאמר מזמור שיר ליום השבת, והגיע לפסוק להגיד כי ישר ה' צורי, הפסיק מעט והתבונן, וקיבל על עצמו הדין ורק אחר כך המשיך "... ולא עולתה בו". (אדיר במרום (סקאליע) עובדות אות תרנ"ג)

סיפר לי א"ל הקדוש ז"ל (כ"ק מרן הרה"ק ר' ברוך פינחס מסקאליע זצוק"ל) וגם זקן אחד מעיר יאמפאלי שהוא היה ג"כ זוכר את כל המפעל כי הוא בנעורותו היה מכיר את אא"ז הה"ק ר' ברוך ז"ל והיה פעם אחת שנתייעצו אויבי וצוררי ישראל מעיר יאמפאלי ומכל סביבותי' להתאסף באיזה יום בשעה אחת על העכו"ם מכל הכפרים שסביבות יאמפאלי וצורר על העיר בפעם אחת בחרב ובקשת ולהרוג את כל היהודים מעיר יאמפאלי מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד בשעה אחת ושלשם לבוז ועד שיבואו אנשי חיל ממקומות אחרות לא ירלה ולא ימצא שום אחד מכל הרוצחים והסכימו כולם כאחד על זה והיה הדבר בסוד עד ב' ימים קודם יום המוכן.

אלא ברחמי השי"ת נתגלה הדבר ב' ימים קודם יום המוכן והקרו על הדבר ונתוודע להם אמיתות הענין ונכנסו אנשי העיר אל אא"ז הה"ק ר' ברוך'ל ושאלו עצה מה לעשות אם לוותר על כל הונם ורכושם ולברוח על נפשם בכדי להציל את נפשותיהם או לסכן נפשותם, ופתח אא"ז הרב ר' ברוך ז"ל ואמר להם בזה הלשון: איך בין גוזר לאם קיין שום איז זאל ניט אוועק פון דער שטאדט און איך בין מבטיח אז קיין שום רשע פון די צורכי יהודים וועט ניט איבערטרעטען די ערד פון יאמפאלי אלא שאריכין לעורר רחמים.

והמעשה הזה הי' ביום ב' ויום המוכן הי' יום ד' בבוקר באותו שבוע ואמר להם שיוציאו לכל אנשי העיר שיום מחר יום ג' הוא תענית ציבור ויבואו ויתאספו כולם בביהמ"ד שלו להתפלל, וכן עשו והתענו יום ג' כל העיר, ואא"ז ז"ל התפלל לפני התיבה ואחר התענית התפלל תפלת ערבית ואמר מערבית של ליל שביעי של פסח וכן כל היהודים אמרו ככה.

ומובן שכל העיר היו מלאים מורא ופחד גדול ונורא ולא יכלו לישן כל הלילה ובבוקר השכם רכב אחד מן היהודים על סוס אל מחוץ לעיר לראות אם נראה מה ולא ראה מאומה, ואח"ז כמו בשעה שמנה בבוקר יצאו עוד הפעם לראות, וחזר השליח בצעקה גדולה כי רואה מחנה רב כמה רבבות סביבות העיר ונעשה צעקה בתוך העיר ורלו כולם אל הצדיק הוא אא"ז בצעקה גדולה מה נעשה אפשר יש עוד מקום פנוי באיזה צד לברוח על נפשם, והשיב להם עוד הפעם איך בין גוזר אז קיין שום איז זאל ניט אוועק פון דער שטאדט און איך בין מבטיח אז קיין שום צורר יהודי וועט ניט איבערטרעטען די ערד פון יאמפאלי.

והיהודים שלחו בכל פעם שלוחים לראות, וכמו בשעה עשירית בא השליח בצעקה גדולה ואמר הם הולכים וסבבו את העיר בכל רוחותי' באין עוד שום מראה מקום אפילו ליהודי אחד לברוח, והיתה צעקה גדולה בכל העיר, ורלו כולם אל אא"ז הקדוש ואמר להם שלא יצטערו כלל כי הלא כבר הבטיח להם כנ"ל.

וכעבור כמו חמשה מינוטען והנה קדרו השמים בעבים וה' נתן קולות ומטר והורידו העבים אבנים גדולות אבני אלגבים מה שלא נראה ולא נשמע כזאת מעולם ונפלו כל אותן האבנים על כל הרוצחים ונתפוצלו ונהרגו במיתות משונות, ואותן שברחו נהרגו מן האבנים שנתפוצלו זה מזה ונפלו לרחוק מאד ולא נשאר מכל אותן אלפים ורבבות שריד ופליט ונפל פחד היהודים על כל יושבי הערים הללו שנים רבות, לא פסיק פומיהו מלמלל רבבן.

וסיפר לי א"ל ז"ל כי בנסעו מעיר סקאליע לעיר יאמפאלי הביאו לו אנשי יאמפאלי הפנקס של העיר ושם הי' קורא כל הענין והמעשה הזה מלבד שהי' יודע לו מבבר, וגם הזקן מיאמפאלי סיפר לי ג"כ כנ"ל. (הקדמת נכדו כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מסקאליע זצוק"ל לספה"ק משנה לחס, ותולדות המחבר לספה"ק שיח אליעזר)

ורבינו ר' ברוך מיאמפאלי נתגלה לבנו הרה"ק רבינו אליעזר חיים מיאמפאלי הרבה פעמים לאחר פטירתו, וכתב נכדו כ"ק מרן אדמו"ר מסקאליע זצוק"ל בהקדמת ספה"ק משנה לחס וז"ל: אכתוב ואגלה מה שנלחש לי באזני מפיו קדשו של אדוני אבי מורי ורבי הקדוש ז"ל, כי כשנולד הוא ז"ל לא היה אביו הקדוש הרב ר' אליעזר חיים ז"ל בביתו, וחלם לו באותו לילה שאביו הה"ק ר' ברוך מיאמפאלי ז"ל, בא אליו וברכו בברכת מזל טוב, ואמר אליו אשתך הרבנית ילדה בן למזל טוב, ובקשו לקרות שם בנו ברוך על שמו, והקיץ משנתו.

ויש עוד הפעם ובא אליו חותנו הה"ק ר' פינחס מאוסטרהא ז"ל, וברכו גם כן בברכת מזל טוב, ואמר לו בתי היא אשתך הרבנית ילדה בן למזל טוב, ובקשו לקרוא שם הילד פינחס על שמו, והקיץ משנתו. ונסע תיכף לביתו, ומצא הדבר במכוון, שבאותה שעה שנולד בנו הוא אחוני אבי ז"ל חלם לו החלום שלו, וקרא שם בנו על שם אביו הקדוש ר' ברוך מיאמפאלי ועל שם חותנו הקדוש ר' פינחס מאוסטרהא. (הקדמת נכדו כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מסקאליע זצוק"ל לספה"ק משנה לחס)

עוד חלום כתב בנו הרה"ק רבינו אליעזר חיים מיאמפאלי זצוק"ל בקונטרס החלומות מאביו הק'. בשנת חמשת אלפים ושש מאות ואחד וחמישים לבריאת העולם למנין שאנו מונין ביום השבת פרשת נח בהריים אחר סעודת שחרית ישנתי מעט ונדמה לי בחלומי שאחוני אבי זצל"ה עומד סמוך אצלי ושאל לי בזה הלשון לי וויסט פין וואס פאר איין שבט די ביסט האב איך גיענטוואָרט נעהן אזי השיב לי אבי תדע באמת כי אתה משבט יהודא וזה לך האות כי הבאתי לך דגל שלך אזי הגבהתי את עצמי ורלאיתי את הדגל כי הוא מן אבן הימאנט וחקוק על הדגל בכתב אשורית תיבת יהודא וסמוך חקוק צורה של אריה ובצד השני שני אותיות אלו ה ט ואת הדגל הזה נתן לי אבי ז"ל במתנה גמורה והפתרון מן החלום הזה הוא כי יהיה לי ולכל ב"ב ויו"ח אריכת ימים טובים, וממני יתחיל להתנוצץ מלכות בית דוד משיח לצקינו, ואתעשר בקרב הימים. (חלומות שנרשמו בכתי"ק ע"י בנו מאת הרה"ק ר' אליעזר חיים מיאמפאלי זצוק"ל – בסוף ספה"ק סגולות ורפואות ע' קפ"ח)

כתב נכדו כ"ק אדמו"ר הרה"ק רבינו ברוך פינחס מסקאליע זצוק"ל בהקדמת ספה"ק אמרי ברוך וז"ל אאמו"ר (הרה"ק ר' אליעזר חיים מיאמפאלי זצוק"ל) זירז אותי תמיד על קימת חצות לילה להיות מקונן על חורבן בית מקדשינו עיני ראו ולא זר שלא עבר עליו חצות לילה בשינה, והי' מקונן תמיד על חורבן ביהמ"ק, ואמר לי שקבלה בידו מאביו הה"ק (רבינו ר' ברוך מיאמפאלי) ז"ל שניגון זה מחצות לילה הוא מאא"ז הה"ק מרן ר' ברוך זצ"ל ממעזבוז. (הקדמת נכדו הרה"ק ר' ברוך פינחס מסקאליע זצוק"ל בספה"ק אמרי ברוך– סקאליע)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כט סיון תרע"ו

רבי משה נחום ב"ר בנימין בעל מנחת משה מקיעלץ

רבינו הגה"ק רבי משה נחום ירושלימסקי אב"ד קיעלץ בעל מנחת משה זי"ע נולד ז' אדר בשנת תרט"ו בעיר ברשאד לאביו הגביר הגה"ק ר' בנימין מטאמשפיל פאדאליאן זי"ע בן הגה"ק ר' שמעון מעיר בערשיד זי"ע בן הגה"ק המקובל ר' יצחק זי"ע בן הגה"ק ר' דוב בעריש אב"ד וואלאטשיסק זי"ע בן הגה"ק ר' משה דאברושם פרנס דד' ארצות זי"ע בן הגה"ק ר' דוב בעריש פרנס ומנהיג מקראקא זי"ע בן הגה"ק רבינו יהושע אב"ד לובלין וקראקא הנקרא רבי ר' העשיל בעל חנוכת התורה זי"ע ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי' וקיים ע"ה. ולאמו הרבנית הצדקות מרת אסתר בילה ע"ה בת הנגיד המרומם הגה"ק ר' יהושע העשיל זי"ע נכד הרה"ק ר' יוחנן מק' ווינִיצא זי"ע שמספרים ממנו נפלאות, ומקובל שמרן רבינו הבעש"ט זי"ע אמר עליו שהיה נשמת רבינו יעקב הלוי מולין בעל המהרי"ל זי"ע

רבינו היה גאון אמתי חריף ובקי בחלקי התורה סיני ועוקר הרים, לדיק מפורסם, שקוד על לתי התורה יומם ולילה, והיה לאש המבערים בכל מקום, הוא נכנס בעובי הקורה אלא שרי מדינת רוסיא לטובות אחינו בני ישראל וה' היה עמו והצליח, פנו אליו מכל המדינה בכל שאלות חמורות, ועשה גדרים לשמירת הפה ממאכלות אסורות, וכמה תקנות בענין עגונות, וכמו כן עשה תקנות בענין שחיטה, וחיבר בענין זה קונטרס מיחוד בשם יפה לבדיקה להועלת המו"ל והבודקים בטוב טעם ודעת.

מנעורותו התפרסם בכל הסביבה לעילוי גדול, והתוודע אחר כך בשהותו בגליליה האוסטרית עם שני הגאונים המפורסמים הגה"ק ר' יעקב שאול נתנזון בעל שאול ומשיב אב"ד לבוב זי"ע והרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע שהתפללו על עולם ידיעותיו של העילוי מבארשד (רבינו) בכל רחבי יש התלמוד ומפרשיו, בבחינת כל רז לא אנים ליה.

כשהגעו לפרקו נשא הרבנית הצדקות מרת רבקה ע"ה בת הגה"ק ר' יונה זי"ע בן הגה"ק ר' לובער רויזענבויס מקראסיליב זי"ע נכד הרה"ק ר' יונה מאוסטראה הנקרא בפי כל רבי יונה דער גוטער זי"ע.

רבינו היה בתחילה משנת תר"ס, אב"ד לתשע עשרה שנה בעיר קאמינקא, ואח"כ בשנת תרנ"ט באוסטרלענקע, עם יציאת רבינו משם היתה העיר שנים אחדות בלא אב"ד ולבסוף מילא ממקומו הגה"ק ר' יצחק בורשטיין בעל מטעמי יצחק הי"ד זי"ע, ולבסוף בשנת תרס"ב קבל רבינו הרבנות בתור אב"ד בעיר קיעלץ שאל שמה הוא נקרא עד היום.

נשאלו ממנו הרבה חיבורים בכל המקצועות, ונדפסו ממנו בחייו שו"ת מנחת משה, ברכת משה, באר משה, השיב משה, כבוד חכמים, לשד השמן, בנין ירושלים, שמן המשחה, ועוד שאר ספרים.

בשנת תרע"ד ברח רבינו מעיר מפני המלחמה הנורא לעיר חארבאל ונסתלק שם לגנזי מרומים בכ"ט סיון ערב רגש חודש תמוז בשנת תרע"ו ושם מנוחתו כבוד.

נשאר אחריו בניו הק' ה"ה הנגיד הנכבד הר"ר דוד יונה ז"ל והגה"ק ר' יהודה העשיל זי"ע והגה"ק ר' שמעון דוב זי"ע והגה"ק ר' בנימין זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ל סיון תרכ"ו

רבי יחיאל יעקב ב"ר אלעזר זי"ע כ"ק אדמו"ר מקאזניץ

רבינו הרה"ק רבי יחיאל יעקב האפשטיין מקאזניץ זי"ע נולד בשנת תר"ו לבן יחידו לאביו הרה"ק ר' אלעזר בעל לקוטי מהר"א מקאזניץ זי"ע בן הרה"ק ר' משה אליקום בריעה מקאזניץ בעל באר משה זי"ע בן המגיד הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת קאזניץ בעל עבודת ישראל הנקרא דער קאשניצער מגיד זי"ע בן הרה"ק ר' שבתי כורך ספרים זי"ע בן הר"ר זאב זי"ע, ולאמו בתו של הרה"ק הרה"ק רבי יעקב הלוי הורוויץ ממעליץ וקאלביסוב זי"ע בן הרה"ק רבי נפתלי צבי הורוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב יוקל מלינסק זי"ע נכד הגה"ק ר' מאיר הלוי הארוויץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק רשכבה"ג ר' פנחס איש הארוויץ זי"ע גיסו של רבינו ר' משה איסרליש בעל הרמ"א זי"ע

רבינו היה לדיק הדור כולל"ק אספקלריה המאירי עניו וחסיד, בעל מופת ,ומתמיד בתורה. ופעם כשלמד מסכת בילה אמר שהוא ר"ת י"ב לירופי הוי'.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת שרה דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' הרה"ק רבי אלימלך שפירא מגרמלזיסק בעל אמרי אלימלך זי"ע בן הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל השרף ממאגלניצא זי"ע בן הרה"ק ר' אבי עזרא זעליג שפירא אב"ד גרענץ זי"ע, בן הרה"ק ר' משה יצחק שפירא זי"ע מצאלאי הגה"ק ר' נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות זי"ע ומגזע רבינו רש"י הקדוש זי"ע

רבינו היה רק כבן ט"ז בעת כשנסתלק אביו בכ"ו כסלו שנת תרכ"ב אולם החסידים הפצירו שיקבל ההנהגה על אף גילו הצעיר, אך הוא סירב ונסע להרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע. אבל הדברי חיים זי"ע חזקו ועודדו ואכן קיבל למלא מקום אביו. ואף שהיה יחסן גדול ובן קדושים ואלפי חסידים הלכו לאורו, לא רצה לקבל פתקאות מרוב ענותנותו.

וסיפר שפעם אחת הוכיחו בעל דברי חיים זי"ע שבן גדולים וקדושים כמותו אינו מקבל פתקאות, הא על סמיכת אבותיו הקדושים יכול לקרות פתקאות, והשיב רבינו בחכמה: אמרי חז"ל הַקּוֹרֵא לְמַקְרֵעַ לֹא עָלָה (מסכת ברכות פרק ב' משנה ג') רצה לומר הקורא על סמיכת אבותיו שלמפרע לא יצא. (זכרון של צדיקים)

ונכון לציין מה שאמר פעם רבינו: שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתֻרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמַטֵּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלָחוּ כֹּל נָשִׂיא בָהֶם. (פרשת שלח י"ג כ') יש כ' הדרגות בישראל, יש בן גדולים שיכול לדמות בנפשו כי העבדות יבא לו בנקל ואין צריך להשתדל כל כך בעבודת ה', ויש בן מפשוטיה העם שיכול לחשב גם כן בלבו להיפך מה תיעיל לו השתדלות בעבודת ה' כיון שברשו הוא שפל. לכן אמר הכתוב: אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד, היינו כ' בחינות אנשים אלו, למטה אבתיו תשלחו: תשלחו ולא תרחו על אבותיכם בני מי אתם ואל תתרשלו בעבודת השם יתברך, אלא, כל נשיא בהם: כל ההתנשאות תליה בעצמכם. (ספרן של צדיקים)

אבל רבינו רק הגהיג תקופה קצרה ביותר שנסתלק לגנזי מרומים בגיל צעיר עוד טרם הגיעו לגיל עשרים בעת שטבל בנהר סטאוו בל' סיון ת' ברצאש חודש תמוז שנת תרכ"ו. ועל מצבתו חרית "יחיל בדורו שטפו המים, קדוש מרחם לעבודת שמים.

וסיפר הרה"ח ר' דוד פערקאוויטש ע"ה שעגונה אחת היתה רגילה לבוא אל רבינו, והפצירה בו שיתפלל בעדה, פעם אחת צעקה בקולות ובבכיות שיתיר לה, והבטיח לה, וכן היה, שהנהר זרק את גופו של בעלה, אחר כך הלך רבינו לטבול בנהר ההוא, ונטבע שם רח"ל. (שיח זקנים)

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' ירחמיאל משה זי"ע, והרה"ק ר' אהרן יחיאל זי"ע והרה"ק ר' אשר אלימלך זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

סגולת יום הולדת

אמר רבינו: שבכל שנה ביום הולדת, יוכל אדם לשאול דבר מהשם יתברך שמו וימלא שאלותיו, ורמז לזה: ה', אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ. שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה. (תהלים ב' ז'-ח')

מתורתו של רבינו

וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ (תהלים ל"ז י') פירוש: עוד מעט: אם תראה אדם שיש בו מעט טוב, ואין רשע: לגמרי, תדינו לכף זכות, והתבוננת על מקומו: תתבונן אילו היית במקומו ובמצבו, ואיננו: אולי אף המעט שיש בו לא היה בך.[הִלֵּל אוֹמֵר: אַל תָּדַן אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ. (משנה אבות ב ד)] (מליצי אש)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ל סיון תרס"ח

רבי מאיר ב"ר מרדכי ראש שושלת קרעטשניף

רבינו הרה"ק רבי מאיר ראש שושלת קרעטשניף זי"ע אחי הקדושים הרה"ק יצחק מסטניסלוב זי"ע הרה"ק ר' דוב בערצי מסאמאר זי"ע הרה"ק ר' ישראל יעקב מחוסט זי"ע הרה"ק ר' אהרן משה מלאצוט זי"ע הרה"ק ר' יוסף מנירעדהאז זי"ע. נולד בערך בשנת תר"ט לאביו הרה"ק ר' מרדכי לייפער מנאדבורנא בעל מאמר מרדכי זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בערטשע ראש שושלת נדבורנא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מקאליש זי"ע בן הרה"ק ר' ארון לייב מפרעמישלאן זי"ע בן הרה"ק רבי מאיר הגדול ראש שושלת פרעמישלאן זי"ע מראשוני תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע, ולאמו הרבנית הצדקת מרת חיה ע"ה בת הגה"ק ר' שמואל שמעלקע טויבש מיאס בעל חיי עולם זי"ע בן הגה"ק ר' אהרן משה אב"ד סנאטין יאסי בעל תועפות ראם זי"ע. רבינו שינה את שם משפחתו מלייפער לראזענבוים מפני שהיה צריך לברוח מחמת הצורר, ומאז נשאר כך שמו. בנו הרה"ק ר' אליעזר זאב וואלף זי"ע רצה להחזיר השם ללייפער אך רבינו לא הסכים לכך

רבינו היה מפורסם לצדיק וקדוש ובעל מופת גדול, דבוק בהשי"ת ובתורתו, ועבודת תפילתו היתה בהתלהבות נורא.

וסיפר שפעם אחת שהיה רבינו עוד ילד קטן נסע אביו הרה"ק ר' מרדכ'לע זי"ע לשבת בעיר אחרת, ואחר השבת בא איש אחד מעירו, שאל אותו הר"ר מרדכי'לע: וואס הערט זיך מיט מיין רבי בערלי? [הכוונה על הרה"ק ר' בערלי מסאטמאר זי"ע] און מיט מיין רבי מאיר"ל? [הכוונה על רבינו זי"ע] כלומר אע"פ שעדיין היו ילדים עכ"ז קרא להם בכינוי "רבי". האיש הלזה הי' הדבר לאחוק שהרבי קורא לילדים קטנים בכינוי "רבי", ע"כ ענה גם הוא בשחוק ואמר: זיי רעבי'קינן זיך (כלומר שהם מתפללים בקולות והתלהבות כמו הרבי'ס) ענה הר"ר מרדכי'לע זי"ע ואמר: גאנץ גוט! זיי וועלען זיך לזוי לאנג רעבי'קינן ביז זיי וועלען אויסוואקסן גרויסע רבי'ס!. (מכתב למשמרת)

היה קנאי בדרכיו שתבע שלימות מחסידיו, ומעולם לא חייך רק בפורים ובשמחת תורה, ובנו הרה"ק ר' מאיר וואלף הי"ד זי"ע אמר שראה את אביו מחייך רק שלשה פעמים בכל ימי חייו.

אביו הק' פעם אמר על רבינו: שהכתירו אותו בשמים בתואר איש האלקים, ובאותו זמן הגיע אל רבינו מכתב מאחיו הרה"ק ר' אהרן משה מלאטוט זי"ע שהנהיג נשיאותו באותו הזמן בעיר זיגלין, ובראש המכתב היה כתוב בתואר אחי איש האלקים, והיה לפלא גדול, כי עד אז היה כותב בתואר אחי הרה"ח המפורסם, והוא לא שמע זאת מאביו הק' שהכתירו אותו בתואר זה, כי היה במקומו במדינת אחרת, ובאותו עת ממש שאביו אמר זאת עליו. כתב גם הוא מכתב זה, ולפ"ז שגם הוא שמע את הכרוז. (שער האותיות)

אחת מעבודתיו הגדולות והנפלאות של רבינו היתה העבודה לנגן בכינור, ופירש פעם ד'כנור אותיות כ"ו נ"ר, כ"ו מרמז על השם הקדוש שהוא בגימטריה 26 כ"ו, נ"ר מרמז על הנשמה כמד"א (משלי כ' כז)"נֵר יְהוָה נִשְׁמַת אָדָם" ודוד המלך ע"ה בכל לילה כשהלך לישון התקשר והתייחד נשמתו עם הקב"ה, וזה מרומז בהכונר שהיה תלוי למעלה ממטתו של דוד, וכיון שבא חצות לילה רוח צפונית היינו רוח הקודש שהיה צפון וטמון בקרבו, מנשבת בו ומעורר לעמוד לעבודת השי"ת.(שפתי רשם)

פעם בשמעו אחד מבעלי כלי זמרים לנגן בכינור, נענה אליו: הכינור לועק שאין אתה נוטל ידיך! אולם הלה כיחש, לזה עליו רבינו שינגן עוד הפעם, ואח"ז ענה רבינו בזה"ל: הכינור לועק מה שאין אתה נוטל ידיך! על שהולה לו, והבטיח שיתנהג מעתה כשורה. (שער האותיות)

כשהגעו רבינו לפרקו נשא הרבנית הצדקת מרת שפרה ע"ה בת ר' יחיאל טירלר מדורוהי זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יוסף אב"ד מאהליב זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ב"ר שלמה מטשערנאוויץ בעל באר מים חיים זי"ע.

מתחלה נהג רבינו עדת ביאס וכעבור שנים אחדות עבר לקרעטשניף לאמנית.

רבינו נהג בכל ליל פסח לפני שהתחיל שפוך חמתך אמר: הייליגער באשעפער איך בעט דיר זייער, שיק אינז אריין דעם אליהו הנביא.(רזא לעובדא)

בשבת קודש פרשת קרח לפני הסתלקותו בשנת תרס"ח אמר רבינו בזה"ל: הן אמת "כֹּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל מִשְׁכַּן ה'" (פרשת קרח י"ז כ"ח) היינו מי שרוצה להיות קרוב אל משכן ה', " יָמוּת " מוכרח לקבל על עצמו מסירת נפש ממש, אבל, "הַאִם פִּמְנוּ לְגוּעַ " האם כבר שלימים אנחנו (תמנו מלשון תם ותמימות) לגווע.. וסיים ואמר: אני עליין לא מרגיש זאת בעצמי. (שער האותיות)

וסיפר עוד שלפני הסתלקותו אמר שיקברו את מקלו עמו, והסיבה לזה הוא מפני שזה הפעם רביעית בעולם הזה, פעם הראשונה היה הוא התנא האלוקי רבי מאיר בעל הנס זי"ע. ופעם השני, היה ראש משפחתו הרה"ק ר' מאיר הגדול מפרימשלאן זי"ע. והפעם השלישית, היה הוא דודו הרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן זי"ע, ועכשיו הוא הפעם הרביעית. והוסיף ואמר: שזו הפעם האחרונה ולא ירד עוד לעולם הזה עד ביאת משיח צדקינו, לכן, אז איך וועל הערן אז משיח קומט וועל איך איס קענען מקבל פניס זיין מיט מיין שטעקן. (ספורי חסידים)

נסתלק לגנזי מרומים ביום כ' סיון א' דראש חודש תמוז בשנת תרס"ח ומונ"כ בעיר קרענטשניף.

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה הרה"ק ר' אליעזר זאב בעל רזא דעובדא הנקרא ר' לייזער וואלף הי"ד זי"ע שמילא את מקומו והרה"ק ר' איתמר מנדבורנא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולה להתפלל בכוונה ולהמתקת הדינים.

רבינו אמר הלומד מסכת ברכות סגולה הוא שיוכל להתפלל בימי חול בכוונה,

והלומד מסכת שבת, סגולתו הוא להתפלל בשבתות בכוונה,

והלומד בספר הקדוש נועם אלימלך, מסוגל לענוה,

והלומד ספר הקדוש קדושת לוי מסוגל להמתקת הדינים(שאר האותיות)